

PÖYTÄKIRJA

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n

kahdeksannesta varsinaisesta edustajakokouksesta

Helsingissä 28. 5. — 31. 5. ig6i

LAATINUT UUNO HIIRONEN

Pöytäkirja Suomen Ammattiyhdistysten
Keskusliiton (SAK) r.y. Helsingissä,
HTY:n juhlasalissa 2%. 5.—31. 5. 1961
pidetyssä kahdeksannessa sääntömääräi-
sessä edustajakokouksesta.

ENSIMMÄINEN KOKOUPÄIVÄ

Sunnuntaina, toukokuun 28 päivänä 1961 klo 11.00

SAK:n kahdeksas varsinainen edustajakokous alkoi sunnuntaina, toukokuun 28 pnä kello 11 HTYm juhlasalissa, joka oli tilaisuutta varten koristeltu laakeripuvin ja kukka-asetelmin. Puheenjohtajakorokkeen yläpuolella oli juliste »SAK — Yhteistyö», ja salin takaseinän parvekereunustaan oli kiinnitetty suurikokoinen juliste: »Lauantai perheelle». Korokkeen kummallakin puolella oli salkoihm kiinnitetty Suomen liput sekä SAK:n liput. Kokoustalon edustalla Paasivuorenkadulla oli juhlaaliputus.

Avajaisohjelmaa

Sen jälkeen kun kokousedustajat, koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat sekä muut kokouksen osanottajat ovat asettuneet paikoilleen, Helsingin Työväen Orkesteri kapellimestari Kalervo Tuukkasen johdolla esitti Georges Bizetin Intermezzon Arlesitar-sarjasta ja Robert Kajanuksen Suomalaisen rapsodian n:o 1, joille kokouksen osanottajat osoittivat vilkkaasti suosiotaan.

Kokouksen avaus

Orkesterin sävelten tauottua puhujakorokkeelle astui SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen, joka suoritti kokouksen avauksen seuraavin sanoin:

Herra Ministeri!
Kunnioitettavat kutsuvieraat!
Arvoisat kokousedustajat!
Hyvät toverit!

Viisi vuotta on kulunut siitä, kun Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto r.y:n seitsemäs edustajakokous kokoontui pohtimaan ja päättämään silloin ajankohtaisista kysymyksistä. Viimeinen varsinainen edustajakokous, joka pidettiin 1956, sattui hyvin lähelle sitä ajankohtaa, jolloin oli päättynyt ammattiyhdistysliikkeen suuri ja merkittävä taistelu, yleislakko, joka palkkatyöläisten voimannäytteenä on jäävä pysyvästi historian lehdille.

Yleislakon läheisyys vaikutti myöskin seitsemännän edustajakokouksen kulkuun ja ennen kaikkea sen sisäiseen henkeen. Niinpä päätökset tässä kokouksessa voitiin tehdä suurimmalta osalta yksimielisesti, joka oli merkittävä saavutus. Se on merkittävä sen vuoksi, että meidän maassamme erilaiset poliittiset intressiryhmät ovat pyrkineet jatkuvasti ammattiyhdistysliikkeen sisällä saamaan jalansijaa, ja nämä pyrkimykset ovat hyvin useasti sanelleet myöskin kannanoton erilaisiin ammattiyhdistysliikkeelle kuuluiin kysymyksiin.

Viisi vuotta on niin yhteiskunta-, järjestö- kuin ihmiselämässäkkin niin pitkä aika, että sen ajan sisälle mahtuu useita ja erilaisia tapahtumia. Tämä on todettava myös kulunutta edustajakokouskautta tarkasteltaessa. Ammattiyhdistysliike ja nimenomaan SAK on joutunut näiden viiden vuoden aikana monella tavalla julkisuuden valokeilaan. Yleislakosta johtunut ankara hyökkäys SAK:ta vastaan sävytti ensimmäisen toimintatapaaleen. Tähän liittyi kiinteänä osana yleislakon johdosta viritetyt oikeudenkäynnit, joissa lakkoon osallistuneita ja varsinkin siinä aktiivisesti toimineita henkilöitä vastaan nostettiin runsaslukuinen määrä syytteitä. Vaikka voimmekin todeta, että eräissä tapauksissa, syytteesen joutuneet olivat joko ajattelemattomuudessaan ja joskus ehkä tarkoituksellakin tehneet tekoja, jotka eivät sopeudu maamme lakien puitteisiin, on samalla todettava, että koko tätä oikeudenkäyntiprosessia sävytti eräänlainen vihamielisyys ammattiyhdistysliikettä ja järjestäytyneitä työntekijöitä vastaan.

Yleislakon avulla saavutettiin ne tavoitteet, jotka lakkoon lähdetessä asetettiin ja jotka saavutukset vastasivat täysin ehkä hieman runsaamminkin niitä hintojen korotuksia, jotka olivat yleislakon aiheuttaneet. Ilo ei kuitenkaan muodostunut pitkäaikaiseksi, sillä melkein välittömästi lakon jälkeen alkoi hintojen nouseva kehitys, jonka avulla pyrittiin mitätöimään yleislakon saavutukset ja siinä suuressa määrin myöskin onnistuttiin. Oli luonnollista, että palkkatyöntekijät eivät olleet tyytyväisiä tällaiseen kehitykseen. SAK:n piirissä niin työvaliokunnan kuin valtuustoiinkin kokouksissa jouduttiin asiaa käsittelemään useamman kerran ja tällöin aina päädyttiin siihen, että on

pyrittävä keskitytin voimin saamaan sellainen kompensatio työpalkkoihin, että se vastaa hintojen tapahtunutta nousua. Tässä vaiheessa alkoi ensimmäisen kerran tulla näkyvästi omiin riveihimme erimielisyyksiä liikkeemme tavoitteista. Kun SAK:n työvaliokunta ja valtuusto vaativat täyttä korvausta kohonneista hinnoista, työnantaja-puoli ilmoitti vastustavansa jyrkästi minkäänlaisten korotusten myöntämistä. Eräiden liittojen johtajien ja SAK:n toimihenkilöidenkin taholta ryhdyttiin tällöin arvostelemaan työvaliokunnan ja valtuuston kannanmäärittelyjä, ja esitettiin, että ne eivät ole reaalisesti mahdollisia toteuttaa. Tätä kantaa tuki myöskin porvarillinen sanomalehdistö hyvin voimakkaasti.

Niinpä sitten tapahtuikin, että yleislakon aikana vallinnut yksimielisyys ei riittänyt-kään enää silloin, kun oli kysymyksessä esimerkiksi työtaistelulla saavutettujen tulosten turvaaminen palkkatyöntekijöille. Seurauksena tästä oli, että liikkeemme joutui menemään hajaantunein rivein työnantajien kanssa neuvottelemaan ja tulokset olivat myöskin sen mukaisia.

Olisi ollut toivottavaa, että erimielisyysskysymykset olisivat rajoittuneet vain tähän yhteen asiaan, sillä se olisi ollut korjattavissa myöhemmin, jos rivimme olisi säilyneet yhtenäisinä. Erimielisyys kuitenkin syveni, ja alkoi näkyä selvästi, että myöskin poliittiset intohimot vaikuttivat liikkeemme sisällä. Seuraukset alkoivat näkyä varsin pian. Sosialidemokraattinen sanomalehdistö, joka oli koko sodanjälkeisen ajan ollut SAK:n ja ammattiyhdistysliikkeen vahvimpana tukijana, sulki palstansa niille kannanotoille, jotka SAK ja ammattiyhdistysliike halusi saada ulos, eikä vain sulkenut, vaan pyrki jopa suoranaisesti käymään taistelua liikettämme vastaan vääristellen liikkeemme toimenpiteitä ja kannanottoja. Näin ollen ammattiyhdistysliike oli joutunut tilanteeseen, jolloin se oli painumassa täydellisesti poliittisten puolueiden ja niiden lehdistön, armoille ja oli mitä suurimmassa vaarassa menettää itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen aseman. Tämä pakotti ammattiyhdistysliikkeen toimenpiteisiin henkireiän avaamiseksi yleiseen mielipiteeseen, ja seurauksena oli oman päivälehdien perustaminen.

Ammattiyhdistysliikkeen vastustajat näkivät tässä vaaran, että SAK pääsee liian voimakkaasti vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen ammattiyhdistysliikkeen hyväksi ja seurauksena oli entistä kiivaampi hyökkäys liikettämme ja sen perustamaa lehteä vastaan. Oman julkisen sanan käyttö ja tätä tietä yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen leimattiin poliittiseksi toimenpiteeksi ja tätä tietä koko SAK:n toiminta pyrittiin leimaamaan poliittiseksi toiminnaksi.

Eräät liitot tekivät päätöksensä erota SAK:sta ja perustivat vuonna 1958 uuden keskusjärjestön, joka sai nimekseen Ammattiliittojen Yhteistyöjärjestö. Tämä järjestö ei kuitenkaan saanut alkua suurempaa menestystä, vaan se jäi sekä jäsenmäärällisesti että toiminnallisesti varsin heikoksi. Pääsyyinä tämän uuden järjestön huonoon menestykseen oli se, että maamme palkansaajat osasivat itsenäisesti oman ja työväenliikkeen edun mukaisesti arvioida tilanteen eivätkä halunneet lähteä tukemaan ammattiyhdistysliikettä repivää ja työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikettä hajottavaa toimintaa.

Sosialidemokraattisen puolueen hajaantuminen, joka tapahtui vuonna 1957 pidetyssä puolueen kokouksessa, on ollut merkittävällä tavalla vaikuttamassa niihin tapahtumiin, joita ammattiyhdistysliikkeen sisällä on sattunut kuluneen toimintakauden

aikana. Poliittiset puolueet ja ryhmät ovat havainneet, että ammattiyhdistysliike on varsin käyttökelpoinen ase myöskin heidän määräysvallassaan ja tästä syystä on pyritty monella eri tavalla vaikuttamaan siihen, että ammattiyhdistysliike saataisiin palvelemaan poliittisia tarkoituksia. Tämä onkin asettanut suuria vaatimuksia ammattiyhdistysliikkeelle ja suuria tehtäviä sen puolustaessa itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen asemaa.

Tilanne näyttikin rauhoittuvan vuoden -58 puolella. Tätä ei kuitenkaan jatkunut kauan, sillä -59 loppupuolella ja -60 aikana alkoi esiintyä uusia virtauksia, uusia pyrkimyksiä viedä ammattiyhdistysliike jälleen jonkun poliittisen puolueen ohjattavaksi. Liikkeemme on kuitenkin pystynyt nämä torjumaan, mutta ei täysin vaurioitta. Vuosi -60 on ollut jälleen hyvin tapahtumarikas liikkeemme järjestöpoliittisessa toimintakentässä. Jälleen on eronnut liittoja samaa teemaa käyttäen kuin aikaisemminkin, jälleen on perustettu uusi järjestö, joka on ottanut nimekseen, vanhan ja aikoinaan varsin kunfiakkaan, Suomen Ammattijärjestön nimen. Tämäkään järjestö ei vielä ole päässyt kasvamaan lapsenkenkiä pitemmälle, sillä sen toiminnan on sävyttänyt puhdas puoluepolitiikka. Tälläkin kertaa palkansaajat itse ovat torjuneet liikkeemme heikentämisyritykset varsin kiitettävällä tavalla.

On mielenkiintoista todeta, millä tavalla eri yhteiskuntapiirien taholta on suhtauduttu ammattiyhdistysliikkeeseen kuluneina vuosina. Maamme pääomapiirit ovat oman sanomalehdistönsä välityksellä käyneet taistelua SAK :ta ja sen jäsenjärjestöjä vastaan. Työnantajapiireissä on myöskin esiintynyt useamman laatuista kannanottoja. Virallinen työnantajataho on halunnut säilyttää suhteensa SAK:hon normaaleina sillä pohjalla, jonka vuonna 1946 solmittu yleissopimus edellytti. On kuitenkin selvästi nähtävissä, että heidänkin piirissään on olemassa myös voimia, jotka ovat halukkaita antamaan tukensa ammattiyhdistysliikkeen voiman heikentäjille. He eivät tee sitä kuitenkaan siinä mielessä, että he tuntisivat sympatiaa niitä palkkatyöntekijöitä kohtaan, jotka on johdettu harhaan vetämällä heidät hajoittajien riveihin, vaan siitä syystä, että he haluavat heikentää ammattiyhdistysliikkeen ja työväenliikkeen kokonaisvoimaa. Näin ollen onkin todettava, että ne harhaanjohdetut, jotka vilpillisin lupauksin ja puhehin on saatu SAK :n piiristä irtaantumaan, ovat ryhtyneet taistelemaan omia etujaan vastaan.

Kuluneen viisivuotiskauden aikana taloudellinen kehitys maassamme on ollut varsin mielenkiintoinen. Mitään näkyviä toimenpiteitä suunnitelmallisen talouspolitiikan hoitamiseksi ei ole ollut nähtävissä, mutta sarja erilaisia tapahtumia on tuonut maamme talouspolitiikan tähän vaiheeseen, jossa nyt elämme ja jota kutsutaan korkeasuhdanteen aikakaudeksi.

Syksyllä 1956 alkoi voimakas pyrkimys kuluttajahintoihin kohdistuneiden subventioiden poistamiseksi. Tämä tähtäsi kahteen päämäärään; toisaalta valtiontaloudellisen sektorin supistamiseen ja toisaalta yleislakon ansiosta lisääntyneen kulutuskyvyn kaventamiseen.

Samanaikaisesti Suomen Pankin taholta ryhdyttiin harjoittamaan ns. kireän rahan politiikkaa, jonka vaikutukset maamme talouselämässä olivat yksinomaan lamauttavia. Valtiovallan rahansaantimahdollisuudet pyrittiin tukkimaan ja siinä onnistuttiinkin,

/

ja näin ollen valtiontalouden tasapainoittamiseksi ei jäänyt muita teitä kuin menojen supistamistoimenpiteet. Seurauksena oli oman sisäisen talouspolitiikkamme aiheuttama lama, joka nosti työttömien lukumäärää ja tätä tietä lisäsi jälleen valtion menoja työttömien työllistämisessä. Tästä oli taas seurauksena veronalaisten tuotteiden hintojen korottaminen, joka jälleen alensi kulutuskykyä.

Hinta- ja kustannustason kohoaminen heikensi kilpailukykyä, mutta näin lienee ollut tarkoituskin, sillä pyrkimyksenä oli aikaansaada markan devalvointi, joka suoritettiin vuonna 1957. Tämä kausi oli erittäin murheellinen luku oman maamme talouspolitiikassa, sillä se aiheutti supistumista tuotannollisessa toiminnassa kautta linjan ja kansantaloudellinen tappio kasvoi tänä aikana erittäin merkittävään summaan. Valtiovallan rahatalous oli jatkuvasti vaikeuksissa. Sosiaalipoliittinen edistys pysähtyi täydellisesti ja mikä murheelisinta, paastoaniisipoliittikkaa saarnattiin jopa työväenliikkeen omastakin piiristä. Vaikka työttömyys saavutti uusia ennätyslukuja niin siitä huolimatta nostettiin jopa niinkin elintärkeiden tarvikkeiden kuin viljatuotteiden Jiintoja.

Syyskuussa 1957 suoritettu devalvaatio, joka oli suuruudeltaan 39 %, oli tarkoitettu palvelemaan vientiteollisuuden kannattavuisuuden parantamista ja viennin elvyttämistä, mutta sillä oli tarkoituksena myöskin olla eräänä osana ulkomaankaupan vapauttamisessa. Tämä toimenpide nosti tuontihintoja ja aiheutti jälleen sen, että vähävaraiset kansalaiset joutuivat yhä supistamaan tuontitavarain tai tuontiraaka-aineista valmistettujen tuotteiden ostoja. Tukkuhintaindeksi nousikin puolen vuoden sisällä noin 11 %. On todennäköistä, että hintojen korotukset olisivat olleet suuremmat devalvaation johdosta, ellei samalla olisi, markkinatalousmaissa puhjennut yleinen taloustaantuma, joka alensi yleistä hintatasoa.

Vallitsevissa olosuhteissa ammattiyhdistysliikkeen toiminta on ollut äärimmäisen vaikea. Huippulukuihin kohonnut työttömyys on vaatinut ammattiyhdistysliikkeen voimien keskittämistä työttömyyden torjumiseen ja tämä pakotti myöskin osallistumaan hallitusvastuuseen.

Hajanaisesta ja osittain epävarmastakin työehtosopimus- ja palkkapoliitiikasta johtuen emme ole pystyneet kilpailemaan täysin tehokkaasti hintarintaman kehityksen kanssa. Nimellispalkkojen korotukset ovat jääneet suhteellisen vaatimattomiksi, mutta tästä huolimatta on yleisessä ansiotasossa tapahtunut kehitystä, jonka avulla jossain määrin on pystytty kuroma kiinni sitä kaulaa jonka hinnat saivat palkkoihin verrattuna vuosien -56—59 aikana. Vuosien -59—60 yhteinen ansiotason nousu on ollut n. 11—12 %, ja on todennäköistä, että kuluvana vuonna ansioiden kohoaminen tulee noudattamaan suurin piirtein samaa tasoa, eli siis noin 5—6 %:n vauhtia.

Sosiaalisten uudistusten alalla kehitys on ollut melkein päysähdyksissä lukuunottamatta eräitä pienempiä kansaneläkkeiden tai muita siihen verrattavia parantamisia. Merkittävimmät sosiaalipoliittiset uudistukset tapahtuivat vuonna 1960 jolloin saatiin aikaan ammattiyhdistysliikkeen erittäin aktiivisella myötävaikutuksella uudistettu työttömyyskassajärjestelmä, joka antaa ammattiyhdistysliikkeen jäsenille moninkertaisena sen tuen, jota aikaisemmin työttömyyden sattuessa voitiin kassojen jäsenille antaa.

Samoin saatiin vuosilomalain uudistus aikaan ja tällä tavoin turvattua työntekijöille pitemmät lomat.

Sopimuspoliittisin toimenpitein on ammattiyhdistysliike pystynyt myös työaikaan lyhentämään siten, että yleinen työaika on nykyisin 45 tuntia viikossa ja keskeytymättömässä periodityössä 42 tuntia viikossa.

Olemme jälleen eläneet yhden toimintakauden ammattiyhdistysliikkeen historiaa. Se antaa meille aiheen tarkastella kulunutta aikaa, saavutuksia ja tappioita. Meidän on pyrittävä oppimaan tehdyistä virheistä, mutta voimme myös iloita saavutetuista voitoista. Nyt alkavassa kokouksessa viitoitamme tien uudelle toimintakaudelle. Tehkäämme se todellisessa työväenliikkeen hengessä.

* * *

Ammattiyhdistysliike ja koko työväenliike ovat kärsineet tappioita tämänkin toimintakauden aikana useammassakin muodossa. Eräs tappion muoto on sellainen, jonka määrään emme itse voi vaikuttaa. Kaiken inhimillisen elämän yläpuolella on omat ja väistämättömät lakinsa. Nämä lait ovat toimineet ihmiskunnan alusta lähtien ja toimivat edelleenkin, mutta siitä huolimatta meidän on niihin hyvin vaikea tottua. Me elämme, toimimme ja taistelemme omien ihanteittemme ja vakaumuksemme puolesta. Toimintakautemme pituutta emme kuitenkaan voi itse määrätä. Emme silloinkaan kun sekä me itse että meidän ystävämme katsovat toimintakykymme olevan parhaimmillaan ja pitäisi kaiken inhimillisen järjen mukaan työmme saada jatkua. Kulunut toimintakausi on ollut liikkeellemmme raskaasti tappiollinen. Olemme joutuneet monta kertaa toteamaan, että joukostamme on jälleen poistunut tovereita, taistelijoita, joiden työn olisi meidän käsityksemme mukaan pitänyt vielä liikettä rakentavana ja hedelmöittävänä edelleen jatkua. He kaikki ovat omalla panoksellaan omalla työsarallaan vieneet liikettämme ja asiaamme eteenpäin. Unohtamatta ketään tänä aikana riveistämme poistuneista tovereista haluan kuitenkin aikakirjoihin merkittäväksi muutamia heistä:

Suomen Metallityöväen Liiton asiamies Gunnar Andersson suoritti pitkän päivätyön ammattiyhdistysliikkeessä, jonka lisäksi hän osallistui sekä valtiolliseen, kunnalliseen ja osuustoiminnalliseen toimintaan. Mielisairaanhoidajani Liiton puheenjohtaja Unto Kanko työskenteli omassa ammatissaan ja edisti ammattiyhdistysliikettä siinä ympäristössä, jossa hän toimi osallistuen paitsi oman liittonsa myöskin Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön toimintaan. Vanha työväenliikkeen veteraani, kivityöntekijä Pekka Lehikoinen hoiti eläessään monenlaisia työväenliikkeen luottamustehtäviä ja pyrki aina työväenliikkeen parhaaseen. Suomen Rautatieläisten Liiton sihteeri Arvo Välikoski poistui joukostamme varsin nuorena. Hän osallistui valtion viran- ja toimenhaltijoiden asioiden hoitamiseen paitsi oman liittonsa ja Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön piirissä myöskin erilaisissa valtion elimissä. Puuseppä Aaret Rämä toimi Suomen Puutyöväenliiton piirissä myöskin liiton puheenjohtajana sekä SAK:n työvaliokunnan jäsenenä.

Maamme ammattiyhdistysliikkeessä teki esimerkillisen päivätyön Erkki Härmä, joka toimi ammattiyhdistysliikkeessä yli 35 vuotta aktiivisena toimihenkilönä, toimien

jo Suomen Ammattijärjestön aikana tämän järjestön toimeenpanevassa valiokunnassa ja myöskin järjestön varapuheenjohtajana. SAK:ssa Erkki Härmä oli keskeisillä paikoilla vuodesta 1933 lähtien valtuuston ja työvaliokunnan jäsenenä ja toimi vuoden 1945 alkupuolella keskusliittomme varapuheenjohtajana siirtyen samana vuonna järjestöemme puheenjohtajaksi. Erkki Härmä antoi moninaisen panoksen ammattiyhdistysliikkeen toimintaan.

SAK :n kirjanpitäjä Anna Mikkonen suoritti harvinaisen pitkän ja ansiokkaan päivätyön ammattiyhdistysliikkeen palveluksessa. Kuolinpäivänään hän oli täsmälleen 42 vuoden ajan yhtäjaksoisesti työskennellyt kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä ensin Metallityöväen Liitossa sen jälkeen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitossa, mistä siirtyi Suomen Ammattijärjestön palvelukseen ja SAK :n perustamisesta lähtien SAK :n kassanhoitajaksi ja kirjanpitäjäksi. Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton entinen puheenjohtaja Toivo Kirjavainen toimi paitsi liitonsa piirissä myöskin SAK :n valtuuston varajäsenenä. Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton entinen puheenjohtaja Otto Leskinen toimi myöskin SAK :n valtuuston jäsenenä useamman vuoden ajan. SAK :n valtuuston jäsen Toivo Kujala toimi paitsi ammattiyhdistysliikkeessä myöskin valtiollisessa toiminnassa kansanedustajana. Suomen Rakennus-työläisten Liiton sihteeri Kosti Ranta hoiti tunnollisesti ja ututterasti niitä tehtäviä, joita hänelle Rakennustyöläisten Liiton sihteerin toimi antoi.

SAK:n entinen puheenjohtaja Emil Huunonen suoritti merkittävän tehtävän ammattiyhdistysliikkeessä. Hän joutui toimimaan ammattiyhdistysliikkeen palveluksessa varsin vaikeina aikoina, jolloin monenlaiset intohimot järkyttivät liikettämme ja pyrkivät sitä ohjaamaan joskus sellaisillekin teille, jotka eivät olleet hyväksyttäviä. Toveri Huunonen tunnettiin, vaikka hän ei toiminutkaan enää ammattiyhdistysliikkeen piirissä, aktiivisena työväenmiehenä aina kuolemaansa saakka. Suomen Rautatieläisten Liiton entinen puheenjohtaja Valter Backman toimi paitsi liitonsa puheenjohtajana usean vuoden ajan SAK :n työvaliokunnan jäsenenä sekä Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön jäsenenä. ,

1956 edustajakokouksessa valittu SAK :n puheenjohtaja, Lomaliiton toiminnanjohtaja Eero Antikainen poistui joukostamme viime vuoden tammikuussa. Eero Antikainen oli eräs ammattiyhdistysliikkeemme ja työväenliikkeemme värikkäimpiä hahmoja, joka edusti toiminnassaan varsin selvää ja puhdasta aatteellista asennetta. Eero Antikaisen työn jäljet näkyvät paitsi SAK :ssa myöskin Maaseututyöväen Liitossa ja Työläisliitossa. Hän oli pidetty mies paitsi ystäväpiirissään niin myöskin koko ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön keskuudessa.

Puutyöväenliiton entinen taloudenhoitaja Akseli Heinonen suoritti merkittävän ja pitkän päivätyön ammattiyhdistysliikkeessä. SAK :n valtuuston jäsen" Erkki Espola toimi paitsi ammattiyhdistysliikkeessä myöskin kunnallisissa luottamustehtävissä kotikaupungissaan. SAK :n valtuuston jäsen Otto Lindgren toimi liiketyöläisten järjestöelämän piirissä suurella antaumuksella, Työläisliiton puheenjohtaja, SAK :n työvaliokunnan jäsen Martti Kitunen oli meidän kaikkien hyvin tuntema ammattiyhdistysmies, joka antoi kykyjään ja taitojaan ammattiyhdistysliikkeen käyttöön auliisti ja sen lisäksi

sai ympärilleen laajan ystäväpiirin. SAK:n valtuuston jäsen toimitsija Artturi Pihala toimi Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton piirissä myöskin liiton puheenjohtajana.

Metallityöväen Liiton puheenjohtaja, SAK:n työvaliokunnan jäsen Valdemar Liljeström oli myöskin meidän kaikkien tuntema. Hänen työnsä jäljet näkyvät ammattiyhdistysliikkeessä ei vain Metallityöväen Liiton piirissä, vaan myöskin SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen toimintakentässä. Hän oli mies, josta voidaan sanoa, että hän oli persoonallisuus.

Autoalanityöntekijäin Liiton puheenjohtaja Siivo Koutio, joka toimi aikaisemmin SAK:n toimihenkilönä, siirtyi SAK:sta Autoliiton puheenjohtajaksi ja SAK:n työvaliokunnan varajäseneksi.

Meillä on täysi syy kiittää näitä tovereita siitä suuresta ja arvokkaasta työstä, jota he ovat ammattiyhdistysliikkeen ja työväenliikkeen hyväksi elämänsä aikana suorittaneet. He kaikki ovat toivoneet ammattiyhdistysliikkeen parasta, kaikki ovat työskennelleet sen hyväksi ja uskon, että heidän testamenttinsa meille kuuluu: Rakentakaa ja voimistakaa ammattiyhdistysliikettä, tehkää siitä yhtenäinen ja ehyt palkkatyöläisten yhteinen ja voimakas taistelujärjestö, joka on tietoinen omasta tehtävästään.

Pyydän, että hetken hiljaisuudella suurella kiitollisuudella kunnioitamme keskuudestamme poistuneiden muistoa.

Muistosanojen alkaessa viritti väliverhon taakse sijoittunut orkesteri Griegin »Äsen kuoleman». Läsnäolijat kunnioittivat seisoaan nouden hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Tämän jälkeen puheenjohtaja Vihtori Rantanen päätti avauspuheensa seuraavin sanoin:

Hyvät edustajatoverit! Te olette kokoontuneet aloittamaan SAK:n kahdeksatta edustajakokousta. Käsitteltävänä oleva työlista on varsin laaja ja monipuolinen. Uskon, että te kaikki olette tulleet tähän kokoukseen siinä mielessä, että päätökset, jotka täällä syntyvät, koituvat ammattiyhdistysliikkeen parhaaksi. Meidän on syytä jättää pienet keskinäiset riitamme pois, silloin kun käsittelemme asioita, joilla on tärkeä merkitys koko maamme palkansaajakunnan ja kuluttajaväestön tulevaisuuteen ja elämänehtoihin.

Haluan lausua kaikki kutsuvieraat, kokousedustajat, työvaliokunnan jäsenet ja valtuuston edustajat sekä lehdistön edustajat tervetulleiksi tähän kokoukseen ja julistan Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton kahdeksannen edustajakokouksen alkaneeksi.

Kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset

Puheenjohtaja R a n t a n e n : Olemme saaneet kokoukseemme runsaasti kutsuvieraita, joista ensiksi luovutan puheenvuoron valtiohallan edustajalle ministeri Erkkilälle. Hän esittää valtiohallan tervehdyksen kokoukselle.

Ministeri Eeli E r k k i l . ä : Kunnioitettu SAK:n edustajakokous!

Osalleni on langennut mieluisa tehtävä tuoda tähän Suomen Ammattiyhdistyksen Keskusliiton kahdeksanteen varsinaiseen edustajakokoukseen valtiohallan tervehdyksen, johon pyydän liittää myös oman ministeriöni tervehdyksen ja kiitoksen viime vuosien

hyvästä yhteistyöstä monien ammattiyhdistysliikettä ja valtiovaltaa yhteisesti koskevien asiain valmisteluissa.

Valtiovalta ja vastuuntuntoinen ammattiyhdistysliike pyrkivät käsittääkseni samaan suureen päämäärään: kansalaisten toimeentulon edellytysten turvaamiseen ja hyvinvoinnin tasaisen nousun edistämiseen. Meillä on ollut viime vuosina onni elää tasaisen taloudellisen kehityksen aikaa. Kansantulomme kasvu viime vuonna kestää vertailun mihin maahan tahansa ja korkeasuhdanteen jatkuessa voimme iloita yhä paranevasta työllisyys tilanteesta. Pyrkimyksemme täystyöllisyyden ylläpitämiseen edellyttää tosin verrattain suurta julkisten töiden volyymiä ja rasittaa näin julkista taloutta, mutta samalla syntyy myöskin kansantalouden kannalta arvokkaita tuloksia. Kun rahanarvo toisaalta on pysynyt vakaana, on palkoissa tapahtunut nousu ollut reaalista. Koko kansantulomme kasvu ei kuitenkaan ole kanavoitunut palkkoihin, vaan julkisin toimenpitein siitä on huomattava osa ohjattu sosiaaliturvan lisäämiseen. Eduskunta on tässä ollut kiirehtimässä nopeampaan tahtiin kuin hallitus olisi suonut. Hallituksen varovaisuutta ei ole sanellut paha tahto, vaan välttämättömyys vastata siitä, että toimenpiteistä pystytään myöskin vastaamaan. Sosiaalibudjettimme kokonaiskuvan tarkastelu koko vuoden -60 lukuja silmällä pitäen tulee osoittamaan, onko kiirehdytty liikaa ja kuinka nopeasti tässä voidaan edetä edelleen. Ansiotason nousu ja sosiaalisen turvallisuuden parantuminen, jotka parantavat erityisesti vähävaraisimpien kansanosien vaikeita elinehtoja, ovat kuitenkin kestäväällä pohjalla vain, jos talouselämässä säilyy tasapaino ja ennen muuta rahan arvo pysyy vakaana.

Inflaatio, joka taloudellisen korkeasuhdanteen ja korkeitten vaatimusten sukana on aina uhkaamassa on jyrä, joka jättää heikommassa asemassa olevat aina alleen vain vahvojen ja häikäilemättömien spekulanttien hyötessä. Eräänä tärkeänä tekijänä siihen, että maamme on saanut hyötyä nykyisestä korkeasuhdanteesta tasapainoisten taloudellisten olojen ja työrauhan vallitessa, pidän sitä kauaskantoista palkkapoliittista suositusta, josta SAK viime syksynä sopi työnantajapuolen kanssa. Se on vastuuntuntoisen ja järkevän ammattiyhdistysliikkeen panos tämän yhteiskunnan rauhalliseen rakennustyöhön. Sen rinnalla näyttävät erityisen moitittavilta ne kovaääniset vaatimukset, joita eräät pienet avainasemassa olevat ja hyvin palkatut ryhmät ovat viime aikoina esittäneet.

Näillä ajatuksilla pyydän toivottua parhaita menestystä tämän edustajakokouksen työlle. Teidän päätöksenne tulee omalta osaltaan viitoittamaan suuntaa lähivuosien taloudelliselle kehitykselle.

Puheenjohtaja R a n t a - n e n : Kiitän kokouksen puolesta ministeri Erkkilää - näistä ystävällisistä, voisin sanoa lämpimistä sanoista, joita hän kokoukselle esitti. Olemme iloisia siitä, että olemme saaneet valtiovallan edustajan tähän kokoukseen ja olemme iloisia myöskin siitä, että viime aikoina ammattiyhdistysliikkeen ja valtiovallan välillä on ollut varsin kiinteä yhteistyö, joka on myöskin monissa asioissa tuonut tuloksia aikaan.

Luovuttaisin puheenvuoron kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön edustajalle hallitusneuvos Jouni Hakkaraiselle.

Hallitusneuvos Jouni H a k k a r a i n e n : Arvoisat kokousedustajat ja muut läsnäolijat!

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö on viime vuosina ja vuosikymmeninä joutunut jatkuvasti kiinteään yhteistoimintaan SAK :n ja sen alaisten järjestöjen kanssa moninaisissa muodoissa. Hoitaahan ministeriö sekä työllisyyskysymyksen maassa että toisaalta myöskin ministeriö on monien suurten sen alaisten virastojen ylin johtaja. Näissä kummassakin ominaisuuksissa on vuosien kuluessa SAK :n ja ministeriön väliille muodostunut jotakuinkin säännöllinen yhteistyö. Se ei enää rajoitu siihen niin kuin aikaisemmin, että silloin tällöin satunnaisesti neuvoteltiin SAK:n edustajien kanssa, vaan nykyään meillä SAK:n edustaja istuu jossakin toimikunnassa, komiteassa tai

muissa elimissä melkein joka päivä: Tämä yhteistoiminta on saanut kolmenlaiset eri muodot:

Ensiksi lainsäädännöllinen toiminta, jota ministeriössä valmistellaan. Jo valmisteluvaiheessa on mitä tärkeintä, että työmarkkinajärjestöjen mielipiteet tulevat kuulluiksi ja että moninaiset näkökohdat, jotka ovat hyvin tärkeät ottaa huomioon jo valmisteluvaiheessa, tulevat havaituiksi.

Toiseksi ministeriössä, kun lait on saatu valmiiksi, ryhdytään suunnittelemaan, miten näitä toteutetaan. Siinä työssä on työmarkkinajärjestöjen osanotto havaittu aivan korvaamattomaksi.

Kolmanneksi me joudumme joka päivä kosketukseen näiden sovellutuksien ja käytännöllisten tehtävien kanssa jopa yksityiskohtien kanssa, ja siinä meillä on ollut iloa viime vuosien aikana jatkuvasti saada olla yhteistyössä SAK:n kanssa. SAK on auliisti luovuttanut edustajansa istumaan toimikunnissa ja komiteoissa ja esittämään siellä ne näkökohdat, jotka SAK:n ja työväestön kannalta ovat kussakin asiassa tärkeitä.

Minä pyydän käyttää tätä tilaisuutta-hyväkseni esittäkseni kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön kiitokset SAK:lle monivuotisesta hyvästä yhteistyöstä. Vaikka siellä on erilaisia mielipiteitäkin esiintynyt, on aina kuitenkin pohjaa sävyttänyt se, että on pyritty löytämään maan kannalta paras ratkaisu ja maan asukkaitten kannalta paras ratkaisu. Samalla minä toivon, että me saamme edelleen nauttia tästä hyvästä yhteistyöstä ja että SAK ja Suomen ammattijärjestöt yleensä luovuttavat omia miehiään meille niihin neuvotteluihin ja valmisteluihin, joita me ministeriön piirissä suoritamme* voidaksemme hoitaa kunnollisesti asioita.

Puheenjohtaja R a n t a n e n : Kokouksen puolesta kiitän hallitusneuvos Hakkarain kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön puolesta esitetystä tervehdyksestä. Se, mitä hallitusneuvos Hakkarainen sanoi tästä pitkäaikaisesta yhteistyöstä, pitää täysin paikkansa. SAK:n erääksi toiseksi toimistoksi onkin muodostunut kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö. Kiitos!

Ulkomaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja R a n t a n e n : SAK:n työvaliokunta on kutsunut myöskin ulkolaisia kutsuvieraita kokousta seuraamaan, mutta muiden kiireiden vuoksi ei ole kaikista maista kuitenkaan vieraita kokoukseemme saapunut. Olemme saaneet vieraaksemme Neuvostoliitosta Neuvostoliiton ammattiliittojen keskusneuvoston sihteerinä Andrej Schevtchenkon. Hänen seurassaan on Eestin ammattijärjestöjen keskusliiton puheenjohtaja Paul Neerot. Tulkkina toimii vanha tuttavamme Matti Tatti.

Sihteeri Andrej S c h e v t c h e n k o (Neuvostoliitto):

Hyvät toverit, hyvät ystävät!

Ennen kaikkea pyydän saada esittää Teille, Suomen ammattiliittojen VIII edustajakokouksen osanottajille ja Teidän kauttanne Suomen työkansalle Neuvostoliiton ammattiliittien järjestöjen lämpimän veljellisen tervehdyksen.

Sallikaa minun kiittää sydämellisesti Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliittoa kutsusta saapua Neuvostoliiton ammattiliittojen valtuuskunnan edustajana kokoukseen. Pidämme tätä kutsua Suomen ammattiliittojen ystävyyden osoituksena Neuvostoliiton työkansaa kohtaan, ilmauksena maittemme kansojen kesken muodostuneista hyvistä suhteista.

Neuvostoliiton kansa ottaa suurella tyydytyksellä vastaan jokaisen tiedon Neuvostoliiton ja Suomen suhteiden kehittämisestä ja lujittamisesta, kanssakäymisten laajentumisesta talouden, kulttuurin, urheilun ja tieteen alalla. Nämä suhteet kehittyvät vankalla pohjalla, jonka on luonut maittemme kesken 13 vuotta sitten solmittu sopimus ystävyydestä, yhteistyöstä ja avunannosta. Olemme varmoja, että tällaiset hyvät naapurisuhteet vastaavat Suomen ja Neuvostoliittoa kansojen elinetsu.

Neuvostoliiton ja Suomen suhteet tarjoavat hyvän esimerkin yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaisesta rinnakkaiselosta, tasavertaisesta ja molemmiin puolin edullisesta yhteistyöstä, suvereenisuuden ja kansallisten etujen keskinäisestä kunnioittamisesta. Ansio tästä lankeaa Suomen ja Neuvostoliiton kansoille, molempien maiden tavallisille kansalaisille ja johtohenkilöille, jotka ovat antaneet merkittävän panoksen maittemme ystävyyden ja yhteistyön hyväksi.

Suurimerkityksellisiä ovat olleet korkeimmalla tasolla tapahtuneet valtiovierailut, Neuvostoliiton ministerineuvoston puheenjohtajan N. S. "Hruschtshevin käynti Suomessa ja Suomen Tasavallan Presidentin Urho Kekkosen vierailu Neuvostoliitossa.

Neuvostoliiton kansa ja ammattiliitot pyrkivät vilpittömästi kehittämään ystävyyssuhteitaan Suomen työkansaansa ja ammattiliittoihin. Ne pitävät sitä rauhan lujittamisen tärkeänä edellytyksenä, kansojen edistyksen ja hyvinvoinnin ehtona.

Meidän on mieluista todeta, että maittemme ammattiliitoilla on kiinteät ystävyyden ja yhteistyön siteet. Suhteittamme kehitystä pimentää erinomaisesti muun muassa valtuuskuntien vaihto. Maittemme amatillisten järjestöjen 15-vuotisen antoisaa kanssakäymisen aikana on Neuvostoliitossa vieraillut yhteensä 126 suomalaista ammattiyhdistys- ja työläisvaltuuskuntaa Suomessa on puolestaan vieraillut lukuisia neuvosto-, liittolaisia ammattiyhdistysvaltuuskuntia.

Vuonna 1958 muodostettu suomalais-neuvostoliittolainen ammattijärjestöjen neuvottelukunta on tehnyt suuriarvoista työtä maittemme amatillisten järjestöjen yhteistyön kehittämiseksi. Suomen ja Neuvostoliiton amatillisten järjestöjen ystävyyssiteet ovat omiaan edistämään myöskin maittemme hyvien suhteiden kehitystä.

Me, neuvostoihmiset, uskomme, että nämä ystävyyssiteet tulevat edelleenkin laajentumaan ja lujittumaan Suomen ja Neuvostoliiton työkansan parhaaksi edistäen samalla rauhan ja turvallisuuden lujittumista Pohjois-Euroopassa.

Sana »rauha» on kaikkien maiden työväestön kalleimpia ja läheisempiä sanoja. Sota on ensikädessä työtätekevien kansanosien onnettomuus. Sodassa työkansa ei joudu ainoastaan kantamaan tavattomia uhreja, vaan se menettää nekin saavutukset, jotka sen on pitkällisen, vuosia kestäneen taistelun tuloksena onnistunut hankkia. Juuri siksi työväestö ei voi eristää taisteluaan sosiaalisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi taistelusta rauhan säilyttämiseksi ja sotaa vastaan. Siksi onkin nykyään niin tärkeää ja ajankohtaista työväenluokan kaikkien voimien yhdistäminen, kaikkien maiden ammattiliittojen yhteistoiminnan kehittäminen samoin kuin amatillisten järjestöjen rivien yhtenäisyyden lujittaminen.

Olemme varmoja, että Tauha voidaan säilyttää ja vakiinnuttaa. Tämän varmuuden lähteenä on se, että päivä päivältä yhä laajemmat työväenjoukot ja ammattiliitot eri maissa tajuavat entistä selvemmin sodan vaaran sekä välttämättömyyden taistella sitä vastaan liittyen aktiivisesti mukaan rauhan säilyttämisen ja vakiinnuttamisen puolesta taistelevien rivieihin.

Neuvostoliiton kansat toimivat johdonmukaisesti ja päättävästi rauhan säilyttämiseksi. Kaikenlaiset hyökkäyshenkiset pyrkimykset ovat neuvostoihmiselle vieraita. Me vihaamme sotaa, emmekä tarvitse sitä. Kansamme on pyhittänyt ponnistuksensa rauhanomaiselle rakentavalle työlle. Neuvostoihmiset tekevät innolla työtä seitsenvuotissuunnitelmansa toteuttamiseksi, jonka menestyksellinen täyttäminen lähentää tärkeimmän taloudellisen tavoitteemme saavuttamista — runsauden luomista maahan, maailman korkeimman elintason turvaamista kansalle.

Neuvostoliiton amatilliset järjestöt kannattavat tätä ohjelmaa varauksettomasti ja pitävät toimintaa sen toteuttamiseksi ensivuoroisena tehtävänä.

Seitsenvuotiskauden kuluneidan kahden vuoden aikana saavutetut tulokset osoittavat, että seitsenvuotissuunnitelman tavoitteet ylitetään huomattavasti. Vuosina 1959 ja 1960 teollisuutemme selvästi yli suunnitelmamäärien 113 miljardin ruuplan arvosta tuotteita. Tämä kasvu on yksinään kaksi kertaa niin paljon kuin tsaarin Venäjän teollisuuden koko Vuotuinen tuotanto.

Vuonna 1960 maassamme tuotettiin: 65,3 miljoonaa tonnia terästä, mikä on run-

saast 3,5 kertaa niin paljon kuin vuonna 1940, vuoriöljyä 148 miljoonaa tonnia eli lähes 5,8 kertaa, kivihiiltä 513 miljoonaa tonnia eli 3 kertaa ja sähkövoimaa 292 miljardia kilovattituntia eli 6 kertaa niin paljon kuin vuonna -40.

Voimakkaasti kehittyneen raskaan teollisuuden pohjalla kehittyi jatkuvasti myös kulutustarvikkeiden tuotanto, maatalous tuottaa yhä enemmän elintarvikkeita ja teollisuuden tarvitsemia raaka-aineita.

Talouselämän alalla saavutetut tulokset suovat valtiolle mahdollisuuden lisätä jatkuvasti myös väestön elintasoa. Neuvostoliiton kansantulo kasvaa säännöllisesti. Seitsenvuotiskauden kahden ensimmäisen vuoden aikana se lisääntyi vuosittain keskimäärin 8 prosenttia. Kolme neljännestä kansantulosta käytetään väestön henkilökoh- taisten tarpeiden tyydyttämiseen, kuten palkkojen korottamiseen, eläkkeiden ja eri- laisten avustusten lisäämiseen, terveydenhoidon, opetuslaitoksen, tieteen, kulttuurin yhhä muun sellaisen kehittämiseen.

Ennen vallankumousta tsarinen Venäjällä tuli työkansan osalle vain 25 prosenttia kansantulosta, kun taas loput kolme neljännestä meni kapitalistien ja tilanherrojen taskuun.

Maassamme työtätekevien reaalitulot lisääntyvät, työläisten ja toimihenkilöiden palkat kohoavat jatkuvasti. Viime vuoden lokakuun 1 päivästä alkoi kaikkien palkka- tuloista perittävien verojen asteittainen lakkauttaminen.

Vuonna 1960 päättyi kaikkien työläisten ja toimihenkilöiden siirtyminen 7- ja 6-tuntiseen työpäivään. Lähivuosina työpäivä lyhenee 5—6-tuntiseksi ja työviikko 30— 35-tuntiseksi palkkojen kohotessa samalla tuntuvasti.

Asuntojen rakentamiseen kiinnitetään erikoista huomiota. Maamme kaupungit ja* kylät ovat nykyään muuttuneet valtaviksi rakennustyömaiksi. Seitsenvuotissuun- nelmassa on viitotettu suuri tehtävä — rakentaa kaupunkeihin ja työläistäajaamiin 650—660 miljoonaa neliometriä asutopinta-alaa eli noin 15 miljoonaa asuntoa. Saadaksemme jonkinlaisen käsityksen näiden rakennustöiden laajuudesta mainitta- koon, että 15 miljoonaa huoneistoa on sama kuin 15 Moskovan kokoista kaupunkia.

Seitsenvuotiskauden kahden ensimmäisen vuoden aikana on kaupungeissa ja työläis- taajaamissa rakennettu jo 4.637.000 asuntoa.

Maalla on myöskin käynnissä laaja rakennustoiminta. Seitsenvuotiskautena raken- netaan maanviljelijäväestölle noin 7 miljoonaa asuintaloa.

Maamme väestön kulttuuritaso on neuvostovallan aikana muuttunut oleellisesti. Ennen vallankumousta kolme neljännestä Venäjän väestöstä oli lukutaidottomia. Nykyään maamme on paitsi kauttaaltaan luku- ja kirjoitustaitoinen myös eturivin tieteen ja teknillisen kehityksen maa. Siitä ovat olleet vakuuttavana osoituksena Sput- nitit, Lunikit ja Venukseen lähetetty raketti samoin kuin valtavat avaruusalukset ja vihdoin ihmiskunnan historian ensimmäinen ihmisen lento avaruuteen. Ja tuo ensim- mäinen mies oli Neuvostoliiton kansalainen Juri Gagarin.

Kuten havaitsemme, koko elämämme sävyttää uutta yhteiskuntaa rakentavien neuvostoimistien rauhanomainen työ.

Neuvostojärjestelmä on luonut maamme työväenluokalle ja koko työkansalle laajat mahdollisuudet rakentavalle luomistyölle sekä ammattiliittojen antoisalle toiminnalle. Ammattiliitoilla on maassamme laajat oikeudet. Ne voivat vaikuttaa kaikkiin tuotanto- laosten ja rakennustyömaiden toimintaa koskeviin ratkaisuihin, ne osallistuvat laa- jasti ja läheisesti työ- ja elinoloja koskevien asioiden käsittelyyn.

Ammattiliitot vetävät työntekijöitä laajalti mukaan tuotannon hallintaan. Ne valvo- vat työnsuojelua sekä työläinsäädännön noudattamista. Työpaikan johto ei voi erottaa ainoatakaan työläistä tai toimihenkilöä ilman ammattiyhdistyskomitean suostumusta.

Työläisten ja johdon välisissä työriidoissa on lopullinen ratkaisuvalta ammattiliiton työpaikkakomitealla, ellei asiaa ole saatu ratkaistuksi varta vasten muodostetuissa työriitalautakunnissa. Ammattiyhdistyksellä On oikeus ottaa esille kysymys laitoksen johtohenkilön erottamisesta tahi saattamisesta edesvastuuseen, jos hän jättää täyttä-

mättä työehtosopimuksen velvoitukset, rikkoo työlainsäädäntöä tai ei nauti työläisten luottamusta.

Ammattiliittojen välittömässä hoidossa on tärkeitä työväestöä palvelevia aloja. Niiden hoidossa on muun muassa valtion sosiaalivakuutus, joka neuvotoliitossa tapahtuu kokonaisuudessaan valtion varoilla ja käsittää poikkeuksetta kaikki työläiset ja toimihenkilöt. Ammattiliitot toteuttavat laajaa kasvatustyötä työtätekevien keskundessa, johtavat urheilu- ja liikuntakasvatustoiminnan kehittämistä työläisten ja toimihenkilöiden keskuudessa, järjestävät heidän leponsa sekä sanatorio- ja kylpylähoitonsa. Ammattiliitoilla on laaja kulttuuripalatsien, kerhotalojen, elokuvateattereiden, pioneerileirien, kirjastojen, urheilulaitosten, retkeilymajojen sekä sanatorioiden ja lomakotien verkosto. Tämä kaikki on jotakuinkin maksuttomasti työntekijöitten ja heidän perheenjäsentensä käytettävissä. Ammattiliittojen toiminta järjestyy jokaisen liiton jäsenen aktiiviseen osanottoon. Yli 15 miljoonaa liittojen aktivistia systemaattisesti osallistuu lyö-, elin- ja kulttuuriasioitten ratkaisuun ja hoitoon, samoin myös talous- ja sosiaalirakennustöihin.

Uskollisina internationalismien ja työväenluokan solidaarisuuden periaatteille Neuvostoliiton ammatilliset järjestöt pyrkivät kaikkiin tavoin lujittamaan ja kehittämään ystävyyttä ja yhteistyötä kaikkien maiden ammattiliittojen kanssa työkansan yhdistämiseksi taistelussa paremman elämän ja rauhan puolesta, yhtenäisyys takaa menestyksen työväestön taistelussa elinotujensa puolesta.

Yhtenäisinä ja yksimielisinä työläiset voivat paitsi ajaa menestyksellisesti taloudellisia etujaan ja sosiaalisia vaatimuksiaan myös antaa verrattoman panoksen taisteluun rauhan säilyttämisen ja vakiinnuttamisen hyväksi.

Imperialistien monopoliyhtymien vehkeilyt herättävät maailman kaikissa kansoissa syvää levottomuutta. Juuri imperialistit lietsovat sotapsykoosia, voimistavat asevarustelua, joka johtuu raskaana taakkana työkansan harteille lankeavaan mielettömään varojen tuhlaukseen.

Rauhantahtojen ihmisten kaikkialla maailmassa tulee ryhtyä toimenpiteisiin, jotta estettäisiin imperialistisia mustia voimia polttamasta kaupunkia poroksi ja saattamasta hedelmällisiä vainioita ja puutarhoja autioiksi erämaiksi. Heidän tulee yksissä tuumin päättävästi taistella imperialistien sodan uhkaa vastaan, asentariisunnan aikaansaamiseksi, pyrkii sellaisten olosuhteiden luomiseen, jotka vastaisivat heidän haluaan elää sovussa ja ystävyydessä.

Nykyään, aikana jolloin sota ei ole kiertämätön, työväenluokan kansainvälisen yhtenäisyyden ja proletarisen solidaarisuuden tulee muodostua voittamattomaksi esteeksi sodan voimien tielle. Me katsomme, että minkäänlaiset poliittiset, uskonnolliset tahi muut erimielisyydet eivät saa muodostua esteeksi kaikkien työväenluokan voimien yhdistämiselle taisteluun näiden kysymysten ratkaisemiseksi.

Siis käykäämme yhdessä käsi kädessä taisteluun työväenluokan rivien yhtenäisyyden lujittamiseksi, pysyvän rauhan säilyttämiseksi ja vakiinnuttamiseksi kaikkialla maailmassa, taisteluun sosiaalisen edistymisen puolesta.

Eläköön Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliito!

Eläköön Suomen työkan!

Eläköön Suomen ja Neuvostoliittojen kansojen ystävyys!

Eläköön maailman rauha!

Sallinette minun lukea Neuvostoliiton ammattiyhdistysten keskusneuvoston tervehdyksen:

»Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton Vili edustajakokoukselle.

Neuvostoliiton Ammattiyhdistysten Keskusneuvosto lähettää Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton VIII edustajakokouksen osanottajille ja heidän kauttaan Suomen työtätekävälle väestölle Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen 56-miljoonaisen jäsenistön lämpimän veljellisen tervehdyksen.

SAK:n edustajakokous, jonka käsiteltävänä on maan työväestölle elintärkeitä kysymyksiä, on merkittävä tapahtuma Suomen ammattiyhdistysliikkeen elämässä.

Neuvostoliiton Ammattiyhdistysten Keskusneuvosto toivottaa sydämestään SAK:n VIII edustajakokouksen osanottajille menestystä heidän työssään ja taistelussa työtekevästä väestön elinolojen, sosiaalisen edistyksen, ammattiyhdistysliikkeen riviin yhtenäisyyden sekä rauhan ja kansojen ystävyyden puolesta.

Toteamme suurella tyydytyksellä, että ystävyyssiteemme Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliittoon ja siihen kuuluviin jäsenliittoihin ovat vuosi vuodelta laajentuneet ja lujittuneet. Suomen ja Neuvostoliiton ammattiyhdistysten neuvottelukunnalla — maittemme ammatillisten järjestöjen vakinaisella yhteistyöelimellä — on ollut suuriarvoisten merkitys näiden suhteiden kehittämisessä. Suomen ja Neuvostoliiton ammattiliittojen ystävyyssiteet muodostavat tärkeän panoksen kehitettäessä maittemme välisiä hyviä naapuruussuhteita, jotka ovat esikuvana, rauhanomaisesta rinnakkaiselosta ja vastaavat Neuvostoliiton ja Suomen työkansan tärkeimpiä elinoloja.

Neuvostoliiton ammattiliitot toivovat vilpittömästi, että maittemme ammattiliittojen ystävyyssiteet tulevat vassedekin kehittymään menestyksellisesti työtekevien onneksi ja yleisen rauhan hyväksi.

Eläköön työväenluokan yhtenäisyys ja yksimielisyys taistelussa parempien elinolojen ja sosiaalisen edistyksen puolesta!

Eläköön Neuvostoliiton ja Suomen ammattiliittojen ystävyys ja yhteistyö!

Eläköön pysyvä rauha ja kansojen välinen ystävyys!

Neuvostoliiton Ammattiyhdistysten Keskusneuvosto.»

Tämän jälkeen puhuja siirtyi puheenjohtajakorokkeelle ja lausui seuraavaa:

Kalliit ystävät! Pyydän saada Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen edustajana luovuttaa vaatimattoman lahjamme Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolle ja toivottaa Suomen ammattiliittojen VIII edustajakokouksen osanottajille parhainta menestystä työssään Suomen työväenluokan ja koko työkansan hyväksi.

Sihteeri Schevtchenko luovutti puheenjohtaja Rantaselle taideteoksen ja lausui samalla:

Pyydän ottamaan vastaan tämän vaatimattoman lahjan, joka symbolisoi rauhaa, ystävyyttä ja yhteistyötä meidän molempien työtekevien kansojen välillä ja ammattiliittojen välillä.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta ja SAK:n työvaliokunnan puolesta minä pyydän lausua mitä parhaimmat kiitokset toveri Schevtchenkolle niistä ystävällisistä sanoista, joita hän kohdisti kokouksellemme, sekä mitä parhaimmat kiitokset tästä erittäin kauniista ja arvokkaasti taideteoksesta, jonka hän luovutti SAK:lle.

Kun hän puheessaan kosketteli järjestöjemme välisten suhteiden kehittymistä, on syytä tässä yhteydessä todeta, että toveri Schevtchenko on eräs niistä henkilöistä, joka on ollut edistämässä maittemme järjestöjen välisiä suhteita. Hän ei suinkaan ole ensimmäistä kertaa maassamme, vaan hän on käynyt täällä useasti aikaisemminkin ja aina olemme voineet keskustella varsin ystävällisessä ja rakentavassa hengessä asioista. Kiitoksia paljon! Pyydän viemään kokouksen tervehdyksen ja kiitoksen myöskin Neuvostoliittojen Keskuskomitealle. Kiitos!

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja: Tämän lisäksi meillä on useita kotimaisia kutsuvieraita, joista ensin annan puheenvuoron kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Yrjö Rantalalle, jonka te kaikki tunnette vanhana ammattiyhdistysmiehenä. Rantala, ole hyvä!

Helsingin kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Yrjö Rantala : Herra puheenjohtaja, kunnioitettavat, arvoisat kokousedustajat! Minulle on annettu tehtäväksi esittää tälle VIII SAK:n edustajakokoukselle Helsingin kaupungin tervehdys.

On ilolla todettava, että SAK jatkuvasti pitää kokouspaikkanaan pääkaupunkia, Helsingin kaupunkia.

Toiseksi on minun todettava, että Helsingin kaupunki suurena työnantajana joutuu hyvin paljon tekemisiin paitsi SAK:n erikoisesti SAK:hon kuuluvien monien ammattiliittojen erikoisesti Suomen Kunnantyöntekijäin Liiton kanssa. On todettava, että yleensä niissä yhteyksissä, keskusteluissa ja neuvotteluissa, jotka luonnollisesti käydään palkkalautakunnan kesken, on onnistuttu löytämään tie, joka palvelee molempia osapuolia.

Kun nyt SAK kokoontuu hyvin tärkeään VIII edustajakokoukseen, pyydän toivottaa tämän kokouksen menolle ja päätöksille onnea ja menestystä. Toivon, että niistä päätöksistä olisi hyötystä löytämään se tie, jota kulkien ammattiyhdistysliike taas uudelleen voi yhtenäisenä työtään jatkaa. <

Pyydän saada kiittää SAK:n työvaliokunnan kutsusta saapua tähän kokoukseen ja toivottaa vielä kerran Helsingin kaupungin puolesta kokouksellenne onnea ja menestystä.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitän toveri Rantala näistä ystävällisistä tervehdyksistä, jotka hän esitti Helsingin kaupungin puolesta. Kiinnitin erikoisesti huomiota siihen toivomukseen, jonka hän tervehdyksensä lopussa lausui, että tämä kokous pystyisi löytämään sen tien, joka vahvistaisi ja turvaisi ammattiyhdistysliikkeelle jälleen sen yhtenäisen ja keskitetyn voiman. Kiitoksia!

KK:n toimitusjohtaja Jalmari Laakso on siitä huolimatta, että KK:n edustajakokous on samanaikaisesti menossa, kunnioittanut kokoustamme läsnäolollaan ja luovutankin hänelle nyt puheenvuoron.

Pääjohtaja Jalmari Laakso : Herra puheenjohtaja, arvoisat kokouksen osantottajat! Pyydän ensiksi esittää parhaat kiitokset kutsusta saapua tähän kokoukseen, joka edustaa hyvin suurta osaa siitä väestöstä, joka muodostaa myöskin meidän osuuskapalliikkeemme jäsenkunnan rungon. Nähtävästi onkin niin, että veri on vettä sakeampaa. Tuntuu siltä, että minä olen ainoa työnantajapuolta edustavan järjestön mies tässä tilaisuudessa, ja se onkin hyvin ymmärrettävää.

Meillä on SAK:n jäsenammattiliittojen kanssa aina ollut asialliset, toisinaan ehkä vähän viileätkin neuvottelusuhheet, mutta joka tapauksessa aina on päästy yhteisymmärrykseen niissä monestikin aika hankalissa tilanteissa, jotka työnantajapuolen ja työntekijäpuolen kesken jännitystiloja pyrkivät muodostamaan. On syytä mainita paitsi järjestön tunnustukseksi se, että eräissä tapauksissa, jolloin meidän suhteemme on alkanut eräiden järjestöjen kanssa, ammattiliittojen kanssa käydä liian kireäksi, SAK on melkein aina pannut rauhoittavan kätensä asiain päälle, ja niin on saatu molempia puolia enemmän tai vähemmän tyydyttävä kompromissi.

Kokoukselle on ehkä syytä mainita siitä, että kongressien välisenä aikana on osuuskapalliikkeen työnantaja-asemassa tapahtunut eräs uudelleenjärjestely. Runsaat pari vuotta sitten perustettiin Työehtoliitto r.y., jonka tehtäviin työehtoasiain hoito koko osuuskapalliikkeen osalta nykyisin kuuluu. Tämä ryhmähän ei ole vallan pieni, jota Työehtoliitto edustaa osuuskapalliikkeen toimihenkilö- ja työntekijäkunnassa. Se käsittää 30.000 ihmistä, joista pääosa on järjestäytynyttä ja joiden työ- ja palkkaehdot sovitaan aina sopimuksin. Tästä uudelleenjärjestelystä ei näytä muodostuneen mitään haittaa SAK:n ja osuuskapalliikkeen väliselle yhteistyölle. Se on jatkunut vakiintuneeseen ja varmaan tapaan tämän järjestelyn jälkeenkin. Samalla kun herra puheenjohtaja ystävällisesti viittasi siihen tilanteeseen, mikä meidän kohdallamme valitsee — me pidämme myöskin edustajakokousta, tai se on juuri loppumassa — minulla on miellyttävä tuoda sen terveiset tälle kokoukselle. Se edusti noin 511.000 järjestäyty-

nyttä kuluttajaa ja on siis eräs maan suurimmista vapaista järjestöistä ja suorittaa työtään omalla sektorillaan, jonka kentän edustajat varmasti hyvin tuntevatkin.

Kokouksen puheenjohtaja ja sen avaja huomautti jo siitä korkeasuhdanteesta, joka maan elinkeinoelämässä on parin viime vuoden aikana vallinnut ja joka toivottavasti edelleenkin jatkuu. Sen vaikutukset ovat aivan välittömästi tuntuneet myöskin osuuskauppaliikkeen saavutuksissa ja tuloksissa. Meidän riveihimme liittyi viime vuosien aikana ilman mitään erikoistoimenpiteitä 25.000 uutta kuluttajaa ja nousee jäsenmäärä edellä mainitsemaani n. 511.000 tätä nykyä. Kokouksen ohjelmassa oli etupäässä esityksiä, ja kaikkien niiden teemana oli 1960-luvun tarkastelu, mitä kaikkea meillä on siltä taholta odotettavissa. Tällainen tarkastelu myöskin talouspoliittisen järjestön kannalta on hyvin välttämätöntä ja tarpeellista, sillä sellainen kokous kuin KK:n edustajakokous on kyllin arvovaltainen antaakseen hyviä ohjeita ja suuntia toiminnan tehokasta kehittelyä varten.

Minä toivon kokoukselle parasta menestystä ja ennen kaikkea sitä, että alussa viitteeni asialliset neuvottelu- ja sopimussuhteet sen sekä meidän järjestömme välillä tulisivat edelleenkin kiistattomina ja kiihottomina jatkumaan. Kiitoksia!

P u h e e n j o h t a j a : Kokouksen puolesta kiitän toimitusjohtaja Laaksoa näistä ystävällisistä sanoista, joita hän kokouksellemme esitti. Onkin totta, että sekä osuuskauppaliikkeen että ammattiyhdistysliikkeen välillä on monia siteitä olemassa. Eräs vahvimpi siteitä on nimenomaan se, että molemmat imevät jäsenvoimansa samasta kentästä, samat ihmiset toimivat molemmissa järjestöissä niin osuuskauppaliikkeessä kuin myös ammattiyhdistysliikkeessä. Tämä onkin varmaan omiaan edelleenkin kehittämään ja jatkamaan niitä hyviä suhteita, jotka liikkeittemme välillä ovat vallinneet. Kiitoksia!

Työväen Sivistysliittoa edustaa täällä Kouluhallituksen pääjohtaja Reino Oittinen. Minä luovutan hänelle puheenvuoron. Ole hyvä!

Pääjohtaja Reino Oittinen : Herra puheenjohtaja, arvoisat edustajat! Minun miellyttävä tehtäväni on tuoda tähän tilaisuuteen Työväen Sivistysliiton tervehdys. Tämä tervehdys tulee järjestöltä, jolla on ollut SAKm kanssa mitä läheisimmät ja luottamukselliset suhteet koko SAKm toiminta-ajan. Tämä on luonnollista, sillä työväen sivistysliike ja ammattiyhdistysliike pyrkivät samoihin päämääriin ja ovat aina tottuneet työskentelemään läheisessä yhteistyössä keskenään. Tämä työväen sivistysliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen läheinen yhteistyö ei ole suinkaan luonteenomaista vain meidän maallemme, vaan se on yleinen ja yleismaailmallinen ilmiö. Onhan niin, että mm. Työväen Sivistysliittojen Kansainvälisessä järjestössä on useista maista edustajana ammattiyhdistysliikkeen valituskeskus tai jokin sitä vastaava elin. Yhteistyön pohjana on se, että molemmat liikkeet pyrkivät kehittämään työväenliikkeen piirissä toimivista työläisistä yhteiskunnallisesti aktiivisia ja määrätietoisia työntekijöitä. Yhteistyössä ovat SAK ja Työväen Sivistysliitto viime vuosikymmenten kuluessa pyrkineet kouluttamaan ammattiyhdistysliikettä varten järjestötyöntekijöitä, ja erityisesti juuri alkuaikoina tällä tehtävällä oli sängen keskeinen ja tärkeä sija. Mutta sen rinnalla on määrätietoisien opiskelun avulla pyritty edistämään syventymistä taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin sekä ammattiyhdistysliikkeen keskeisiin ongelmiin. Näitä on pyritty selvittämään objektiivisen asiallisuuden pohjalta, koska vain sille lujalle pohjalle voidaan työväenliikkeen määrätietoinen toiminta sen kaikilla aloilla rakentaa. Työväen Sivistysliiton piirissä on kuitenkin ohitettain mieluisaa todeta, että Suomen ammattiyhdistysliike ei ole kiinnittänyt huomiotaan sivistystyössä yksinomaan järjestötekennällisiin ja sitten taloudellisten ja sosiaalisten ongelmien selvittämiseen, vaan sen piirissä on ymmärretty, että työväenliikkeen kokonaistavoitteisiin kuuluu työläisen henkisen elämän rikastuttaminen, sille avarampien näköalojen avaaminen ja monipuolisten sivistysmahdollisuuksien löytäminen. Tämän johdosta Työväen

Sivistysliitto ja SAK ovat yhteisesti pyrkineet erityisesti kehittämään juuri työväen Sivistystyötä entistä avarampaan ja monipuolisempaan suuntaan.

Esittäessäni tälle kokoukselle Työväen Sivistysliiton tervehdyksen esitän myös sen hartaan toivomuksen, että näiden liittojen hyvä yhteistyö edelleenkin jatkuisi ja että me löytäisimme sellaisia yhteistyömuotoja, joiden avulla parhaiten voidaan edistää sitä, että Suomen työläiset entistä voimakkaammin ja määrätietoisemmin kehittyvät yhteiskunnan itsenäisiksi, harkitseviksi ja määrätietoisiksi jäseniksi. Samalla kun esitän tämän tervehdyksen, yhdyin täällä jo aikaisemmin esitettyyn hartaaseen toivomukseen, että Suomen työläiset ja nimenomaan ammatillisesti järjestäytyneet työläiset voisivat löytää sellaisen pohjan, jolle he voisivat yhteisen ja yhtenäisen ammatillisen toimintansa rakentaa.

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta kiitän pääjohtaja Oittista näistä sanoista, jotka hän esitti Sivistysliiton tervehdystä esittäessään. Työväen Sivistysliitolla ja SAK:lla on todellakin varsin syvälinen yhteistyö ja varsin tärkeässä kysymyksessä, so. aikuiskasvatusasiassa. Olemme onnistuneet hyvällä yhteistyöllä saamaan hyvin paljon aikaan, ja uskon, että edelleenkin meillä on mahdollisuus jatkaa tätä yhteistyötä. Se ei saa olla vain mahdollisuus, vaan sen täytyy olla eräänlainen pakko, sillä nämä järjestöt ovat niin kiinteässä yhteistyössä olleet ja luoneet sivistystyön pohjan yhteiseksi, että ellei tätä pystytä hoitamaan niin kansansivistystyö tulee kärsimään maassamme varsin raskaan takaiskun. Minä toivon, että todellakin voidaan löytää yhteiset tiet silloin, kun tätä tärkeätä työtä suoritetaan. Kiitoksia!

Lomaliiton toiminnanjohtaja Teppo Lehtonen esittää nyt tervehdyksensä. Ole hyvä!

Toiminnanjohtaja Teppo Lehtonen : Herra puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat. Minä kiitän kutsusta tähän tilaisuuteen ja tuon tänä vuonna 20 vuotta täyttäneen Lomaliiton tervehdyksen! Liittomme on ollut erittäin kiitollinen siitä taloudellisesta ja sanoisinko myös henkisestä tuesta, minkä SAK ja ammattiyhdistysväki sen toiminnalle ovat antaneet. Tämä tuki oli erinomaisen merkittävää ja tärkeätä silloin, kun Lomaliittoa perustettiin ja Lomaliitto ryhtyi rakentamaan toimipaikkaverkostoaan tähän Suomeemme. Nythän toimipaikat ovat jo menneet myös maan rajojen ulkopuolellekin. Nämä toimipaikat ovat toivottavasti antaneet teille ja koko Suomen työläisille tilaisuuden mukavan loman viettämiseen niissä ja samoin on antanut järjestöväelle tilaisuuden pitää hiljaisena kautena niiden hiljaisissa tyyssijoissa kursseja ja kokouksia. Suhteellisen nuorena järjestönä Lomaliitto on edelleenkin vaikka sen asema onkin jo vakiintunut suomalaisessa yhteiskunnassa, työväen ammattiyhdistysliikkeen tueri tarpeessa. Vapaa-ajan vietto on vapaa-aikojen ja lomien pidentyessä antanut Lomaliitolle entistä enemmän tehtäviä, ja elintason noustessa ovat myös lomailijat entistä ehompia lomanviettomahdollisuuksien tarpeessa. Heidän vaatimuksensa myös lomanviettopaikkojen tasoon nähden ovat nousseet. Toimipaikkojensa tason kohottaminen onkin ollut Lomaliiton viime vuosien tärkeimpinä tehtävinä ja ne käsittääkseni nykyisellään tyydyttävät kriittillisenkin lomanviettäjän arvostelun. Tämän lisäksi on kuitenkin lomanviettomahdollisuuksia uusissa muodoissa saatu aikaan. Lomaliiton tänä vuonna — viime vuoden suppean kokeilun jälkeen — suuressa laajuudessa toimeenpanema lomavieraiden välitys maalaistaloihin on tästä hyvänä esimerkkinä. Samoin on tehtävämmä myös talvilomien tunnetuksi tekemiseksi, ei kuitenkaan kesälomien kustannuksella, vaatinut paljon työtä ja voimia ja kaikkien kansalaisten tukea. Me Lomaliitossa toivomme, että tässä suhteessa tulevaisu työhetosopimusneuvotteluissa säätäisiin paljon tuloksia aikaan. Suomen Työläisliiton tälle kokoukselle tekemät esitykset toivottavasti tulevat todellisuudeksi ja talviloman vietto siten yhä useammalle mahdolliseksi. Lomaliitto on valmis tässä tarjoamaan palveluksiaan.

Samalla kun toivotan menestystä kokoukselle, toivotan Teidät tervetulleiksi lomalle ja Lomaliiton toimipaikkoihin sen hyvän yhteistyön merkeissä mikä SAK:n ja Lomaliiton välillä on vallinnut. Kiitoksia!

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta pyydän kiittää toiminnanjohtaja Lehosta niistä sanoista, jotka hän osoitti kokouksellemme. SAK Lomaliiton suurimpana jäsenjärjestönä on ollut varsin tiiviisti mukana myös Lomaliiton työssä, ja Lomaliitto on pystynyt antamaan myös ammattiyhdistysliikkeelle sitä, mitä se ei itse olisi voinut hoitaa, nimittäin rauhallisia ja miellyttäviä lomia työntekijöille. Sitä, että SAK:n ja Lomaliiton suhteet ovat olleet varsin kiinteät, osoittaa sekin, että ammattiyhdistysliike on kaksikin toiminnanjohtajaa luovuttanut omasta piiristään Lomaliiton toimintaa eteenpäin viemään. Ja tämä osoittaa myös sen, että suhteet ovat olleet Lomaliiton ja ammattiyhdistysliikkeen välillä, hyvin kiinteät ja tiiviit. Kiitoksia.

Viimeisen tervehdyksen esittää Työväen Urheiluliiton puheenjohtaja Pekka Martin. Ole hyvä!

Pekka Martin : Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! TUL:n puolesta pyydän saada kiittää kutsusta tähän läheisimmän veljesjärjestömme edustajakokoukseen, jonka työille toivotan menestystä.

SAK:n ja TUL:n keskenäiset suhteet ovat perinteellisesti läheiset ja hyvät. Niin tulee ollakin, koska jäsenistömme koostuu samoista kansalaispiireistä ja kymmenissä tuhansissa tapauksissa jopa samoista henkilöistä. Hyvin monessa suhteessa myös järjestöjemme olemus ja edut ovat samanaikaiset. SAK ja TUL ovat työväen yhteisjärjestöjä, joiden jäsenet ajavat ammatillista ja urheilullista asiaa samalla tavalla, mutta poliittisesti eri tavoin. Viimemainitusta seikasta johtuen SAK:n ja TUL:n menestymisen edellytys on, että me emme järjestöinä saa olla puoluepoliittisesti sidottuja. Kommunisteille, leskisläisille tai skogilaisille poliittisesti alistettu urheilujärjestö ei voi menestyä, olkoon liikkeen nimenä Tuska tai TUL. Uskon asian ammattiyhdistysliikkeessä olevan samalla tavalla. Tehokkaan ja toimintakykyisen työväen urheilullisen tai ammatillisen keskusjärjestön tulee olla yhteinen, kaikille työläisille poliittiseen mielipiteeseen katsomatta. Tämä realiteetti on SAK:n ja TUL:n vahvuus, mutta hajotusjärjestöjen heikkous.

TUL etenee tänään voimakkaassa myötätuulessa. Liittoomme kuuluu 1.140 urheiluseuraa. Kuuden vuoden hajoitustyön seurauksena olemme menettäneet noin 80 seuraa, mutta tilalle on perustettu 150 uutta. Jäsenmäärämme on TUL:n historian huipussa. Meitä on 280 000. TUL on nyt maan suurin työväenjärjestö. Olemme siitä tietysti ylpeitä, mutta silti toivoisin, että SAK tulevana vuosina saavuttaa meidät ja ottaa sille kuuluvan paikan kärjessä myös jäsenmääräisesti.

Urheilutoimintaansa TUL:n väki on myös melko tyytyväistä. Viime vuonna urheilijamme saavuttivat yli 60 uutta TUL:n ennätystä, joista muutamat ovat parhaita koko pohjoismaissa. TUL:ssä järjestettyjen urheilukilpailujen kokonaismäärä ylitti viime vuonna 33 000. Kurssi- ja koulutustilaisuuksia järjestettiin noin 8 700, ja niihin otti osaa noin 186 000 liittomme jäsentä.

TUL:n kansainvälinen kosketus, jonka avaamisessa SAK:n apu muutama vuosi sitten oli erityisen huomattava, on niin ikään vilkasta. Viime vuonna lähes 400 edustusurheilijamme kilpaili 14:ssa maassa 40 joukkueen voimalla.

Hyvät toverit! Keskusjärjestömme kunnioitetulta puheenjohtajalta toveri Vihtori Rantaselta kuulin, että edustajakokouksellemme on tehty alun alkaen peräti toista tuhatta esitystä. Se on mahtava määrä ja osoitus siitä, että ammattiyhdistysväki on aktiivista. Esitysten runsaus myös osoittaa, että työläiset jatkuvasti ja aivan oikein tuntevat SAK:ssa voimakkaan ja parhaan asioitensa ajan. Niin pitääkin olla. Käytännöllinen toiminta SAK:ssa on osoittanut, miten ja mitä periaatteita noudattaen on mahdollista koota joukkojen voima ja käyttää sitä työmiehen etujen ajamiseen. Kootua voimaa tarvitaan erityisesti tällä hetkellä, jolloin vastustajien paine perinteellistä työväenpolitiikkaa vastaan lisääntyy. Kamppailussa ei kunnialla selvitä sillä, että leikitellään virheellisellä puolueettomuudella ja koetetaan pistää päätä pensaaseen. Meidän ammattiyhdistysväen ja työläisurheiluväen, jotka edustamme työväen suurimpia joukkojärjestöjä, on rohkeasti ajan kysymyksissä näytettävä väriä. Tämä on tehtävä mieles-

täni tietoisena siitä, että SAK:n ja TUL:n kohtalot liittyvät yhteen: Me olemme samassa veneessä. Yhteisen etumme, koko työväenliikkeen edun nimessä on vastustajiemme poliittisen ja taloudellisen mahdin vastapainoksi luotava riittävän luja joukko-voima, joka on työväenluokan paras ja viime kädessä ainoa turva.

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta lausun parhaan kiitoksen puheenjohtaja Martinille näistä ystävällisistä ja innostavista sanoista, jotka hän kokouksellemme esitti.

TUL:n ja SAK:n välillä on myös vallinnut erittäin tiivis keskinäinen kanssakäyminen. Ne työläisurheilijat, jotka iltaisin ja sunnuntaisin urheilevat urheilukentillä, ovat päivisin tehtaissa, rakennuksilla taikka pelloilla työssä, jolloin he ovat ammattiyhdistysliikkeen vaikutuspiirissä. Näin ollen onkin luonnollista, että näiden järjestöjen kesken vallitsee syvä ja toverillinen yhteishenki. Kiitoksia!

Tervehdyksiä

Puheenjohtaja : Kokouksellemme on saapunut eräitä tervehdyksiä. Sihteeri Saarinen esittää ne.

Sihteeri Saarinen : Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainväliseltä Liitolta on tullut seuraava tervehdys:

»VAKL lähettää vilpittömät tervehdyksensä SAK:n VIII varsinaisen edustajakokouksen kaikille edustajille ja toimihenkilöille.

Haluaisimme käyttää tätä tilaisuutta hyväksemme lausuaaksemme suoraan, että valitamme syvästi sitä kehitystä, joka johti Suomen ammattiyhdistysliikkeen hajaantumiseen viime vuonna. Siitä johtuva sekaannus ja kaksinkertaistuminen hyödyttää kaikkia niitä, jotka haluavat pitää ammattiyhdistysliikettä heikkona ja käyttää sitä aseena demokratiaa vastaan.

Julkituomme hartaan toivomuksemme siitä, että kaikki demokraattiset voimat ammattiyhdistyksessä jossakin lähitulevaisuudessa voisivat taas yhtyä, jotta voimakas ja ehyt ammattiyhdistysliike pystyisi täysin turvaamaan työnteekijäin edut ja muodostamaan sosiaalisen ja taloudellisen edistysdynaamisen voiman Suomessa.

Olemme vakuuttuneita siitä, että tällainen liike voisi näytellä paljon suurempaa osaa kansainvälisen järjestöemme elämässä kuin mitä tähän asti on ollut mahdollista. Merkitkoon kokouksenne suurta edistysaskelta näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

O. Becu. Pääsihteeri.»

Edelleen olemme saaneet kirjallisen tervehdyksen Saksan Demokraattisen Tasavallan keskusjärjestöltä, samoin Tshekkoslovakian ammattijärjestöltä ja Puolan ammattijärjestöltä. Näissä kaikissa toivotetaan kokouksen työskentelylle menestystä ja toivotaan, että me selviäisimme niistä vaikeuksista, joita meillä tällä hetkellä on.

Tämän jälkeen orkesteri soitti Työväen marssin, jota läsnäolivat kuuntelivat seisallaan.

Kokousedustajat

Puheenjohtaja : Tämän jälkeen aloitamme varsinaisen kokoustyömme. Työlistalla ensimmäisenä on edustajain nimenhuuto. Sen toimittaa sihteeri Saarinen.

Nimenhuudossa todettiin liittojen valitsijamiesten seuraavien edustajien olevan saapuvilla:

AUTO- JA KULJETUSTYÖVÄEN LIITTO

Tauno Kaivola ja Emil Avikainen.

SUOMEN ELINTARVIKETYÖLÄISTEN LIITTO:

Kerttu Vainio, Urpo Virtanen, Unto Aalto, Tauno Sinijärvi, Göta Lampila, Arvi Mäki ja Alfons Koskimies.

SUOMEN HOTELLI- JA RAVINTOLAHENKILÖKUNNAN LIITTO

Yrjö Karisalmi, Vilho Puhakainen, Helge Sinisalo ja Erik Tuominen. .

SUOMEN ILMAKULJETUS UNIONI

Veikko Henriksson.

SUOMEN KIINTEISTÖTÖNTEKIJÄIN LIITTO

John Lannervo, Erkki Koskela ja Otto Hirvonen.

SUOMEN KUNNALLISTEN TYÖNTEKIJÄIN JA VIRANHALTIJAIN LIITTO

Eino Palander, JonnuK allio, Helge Tapani, Pertti Kunnari, Aimo Leino, Reino Andersson, Juho Pajunen, Veikko Verho, Akseli Lehtinen, Mauno Kilpinen, Erik Juutilainen, Valto Kettunen, Holger Iivanainen, Toini Puhalainen, Martti Laippala, Per Björklund, Lauri Mäkynen, Tauno Roiha, Rauha Ruohonen, Laura Lohivaari ja Armas Nieminen.

SUOMEN LASI- JA POSLIINITYÖVÄEN LIITTO

Eino Mannonen, Pentti Mäntysalo ja Martti Virtanen.

LIIKETYÖNTEKIJÄIN LIITTO

Kalervo Borgman, Aura Kaasalainen, Lauri Kivelä, Pauli Mattila, Kauko Hyytiäinen, Onni Taukojärvi, Einari Paavilainen, Kaarina Kaukonieni, Kosti Luopio, Kalle Virenus, Arne Ray ja Pentti Malin.

SUOMEN MAASEUTUTYÖVÄEN LIITTO

Armas Ylisaari, Toivo Kuronen, Yrjö Väänänen, Väinö Savela, Arvo Vesala ja Pekka Virtanen.

SUOMEN MEKAANIKKOJEN LIITTO

Eero Saukkonen.

SUOMEN METALLITYÖVÄEN LIITTO

Viljo Korhonen, Toivo Kuivanen, Erkki Makkonen, Pentti Gustafsson, Johan Sandell, Taisto Auer, Viljo Pousi, Lauri Viren, Pekka Melasaari, Lars-Edvin Lindqvist, Erkki Karttunen, Heikki Lampinniemi, Olavi Pellinen, Armas Kostiaisen, Jukka Marttila, Toivo Kauhanen, Ensio Koivikko, Aarno Koivuniemi, Eino Roito, Akseli Kardell, Yrjö Urjansson, Qntti Suuronen, Anselmi Miettinen, Erkki Lindström, Veikko Pennanen, Piilonen, ja Aarne Salonen.

SUOMEN MUURARIEN UITTO

Toivo Lang, Paul Lindberg, Johan Mikonvesa, Heikki Tompuri ja Juho Suorsa.

SUOMEN NAHKA-, JALKINE- JA KUMITTÖ VÄEN UITTO

Jalmari Kanerva, Taimi Jokinen, Paavo Koivula, Harry Paju, Iisak Rämetsä ja Viljo Järvinen.

SUOMEN PAPERITEOLUSUUDENTTÖNTEKIJÄIN LIITTO

Toivo Helander, Tauno Teperi, Armas Ahtola, Sulo Järvinen, Sylvi Katajainen, Viljo Hälikkä, Eba Tura, Tyko Ukkola, Jouko Ikävalko, Eino Turkia, Kalle Asikkala, Siiri Pollari, Viljo Martikainen, Rikki Rätty ja John Aho.

PUUTEOLUSUUSTÖVÄENUITTO

Pauli Kiuttu, Pentti Immonen, Reino Termas, Onni Rytty, Jussi Aro, Erkki Niva, Edvin Kenraali ja Veikko Hietasaari.

SUOMEN RAKENNUSTYÖLÄISTEN UITTO

Lauri Grönberg, Arvo Elf, Frans Jalonen, Arvi Hampinen, Vilho Komulainen, Viljo Ronkainen, Aleksi Semi, Arvo Aalto, Ahti Liljander, Uuno Kuutti, Kauko Oksanen, Yrjö Kiiskinen, Hannes Hirvonen, Pauli Nieminen, Aarne Koskinen, Väinö Ronkainen, Svante Ala-Häyhtiö, Onni Pääkkönen, Paavo Lagerroos, Ossian Hasa, Kalle Rantanen, Arvo Tuomi ja Toivo Ahlroth.

SUOMEN RAUTATIELÄISTEN LIITTO

Arvi Taponen, Torsti Karjalainen, Aarne Ritvanen, Yrjö Virkama, Keino Niittöaho, Sulo Pesu, Eino Taponen, Arvi Taivainen, Martti Tyyskä, Viljo Ukkonen, Tauno Tikka ja Arvi Joronen.

SATAMATTÖNTEKIJÄIN UITTO

Väinö Tani, Paavo Saarinen ja Artur Grev.

SUOMEN SUKELTAJAIN LIITTO

Mauno Sillfors.
Eino Mäkinen ja Lauri Sarhela.

TEKSTIILITÖVÄEN LIITTO

Väinö Kujanpää, Pentti Välimäki, Rakel Leppänen ja Veikko Veckman;

TOIMITTAJAUITTO

Arne Dahl.

SUOMEN TrpLÄISUITTO

Muisto Tarvainen, Arvi Nupponen, Veikko Mannermaa, Toivo Pyyhtiä, Lyyli Salo, Ensi Seppälä, Väinö Veijalainen ja Birger Holmström.

VALTION VIRKAILIJAIN UITTO

Lauri Halme ja Erkki Marttila.

YLEINEN LEHTIMIESLIITTO

Pentti Kinha.

Puheenjohtaja : Edustajien valtakirjoista sanotaan SAK:n sääntöjen g §:n 7. kohdassa seuraavaa »Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat vahvistaa jäsenliiton toimikunta ja on ne lähetettävä työvaliokunnalle viimeistään yhtä kuukautta ennen edustajakokouksen alkamista.»

Valtakirjat liitoista ovat saapuneet määräaikaan mennessä SAK:n toimistoon, joten voimme todeta, että nimenhuudossa läsnäolleet ovat liittonsa valtuuttamia SAK:n edustajakokoukseen.

Tämän lisäksi on paikalla työvaliokunnan jäseniä, tilintarkastaja ja valtuusto edustajia. Myöskin heidän läsnäolonsa todetaan.

SAK:N TILINTARKASTAJAT

Janne Hakulinen ja Reino Kolin.

SAK:N VALTUUSTON VALITSEMAT EDUSTAJAT

Onni Puustinen ja Akseli Sainio.

SAK:N ELÄKKEELLÄ OLEVAT TOIMITSIJAT

Vilho Harinen, Yrjö Marttila ja Viljo Valander.

SAK:N TYÖVALIOKUNNAN JÄSENET

Vihtori Rantanen, Viljo Kuukkanen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Keijo Vähätalo, Kalle Salonen, Olavi Saarinen, Kalle Aho, Onni Närvänen, Ragnar Tuori, Kalervo Kanninen, Aarne Saarinen, Arvo Hautala ja Urho Kilpinen.

Henkilökohtaiset varajäsenet: Eugen Kaukolampi, Sulo Penttilä, Uuno Syrjä, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

Yleisvarajäsenet: Viljo Pennanen, Lars Junttila ja Oskari Leskinen.

SAK:N TOIMIHENKILÖT

Sihteerit: Uuno Hiironen, Leo Piitulainen, Uuno Nokelainen, Helvi Raatikainen ja Erkki Ikäheimonen. Taloudenhoitaja: Veikko Mäki. Toimitsijat: Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Teuvo Honkanen, Klaus Kallio, Lauri Kirvesniemi, Kauno Liukkonen, Bruno Miettinen, Väinö Vanhanen, Olavi Lehtinen, Kalle Pirttijärvi ja Paavo Virtanen. Taloussihteeri Nils Nilsson.

Edustajakokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja : Seuraavana asiana on kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen.

SAK:n sääntöjen 9 §:ssä sanotaan: »Ylin päättävältä kaikissa SAK:n asioissa on joka viides vuosi vuoden alkupuoliskolla Helsingissä kokoontuvalla varsinaisella edustajakokouksella.

Ylimääräinen edustajakokous voidaan kutsua koolle, jos valtuusto ja työvaliokunta jonkin määrätyn asian vuoksi katsovat sen tarpeelliseksi.

Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto yhden edustajan kutakin alkavaa tuhatta näiden sääntöjen 5 §:n 1. momentissa tarkoitettua henkilöjäsentä kohden kahteentuhanteen henkilöjäsenen asti ja siitä yli menevältä jäsenmäärän osalta yhden edustajan kutakin alkavaa tuhatviittäsataa henkilöjäsentä kohden.

Jäsenliitolla, joka on hyväksytty SAK:n jäseneksi myöhemmin kuin kolme kuukautta ennen edustajakokousta, ei ole edustus oikeutta edustajakokouksessa.

Työvaliokunnan tulee antaa jäsenliitoille kirjallisesti tieto varsinaisesta edustajakokouksesta vähintään kuusi kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta vähintään kaksi kuukautta ennen kokouksen alkamista. Tämän lisäfeilicdotetaan edustajakokouksesta myös sanomalehdissä.

Edustajain valinta SAK:n edustajakokoukseen toimitetaan kussakin jäsenliitossa liiton sääntöjen edellyttämällä, tai ellei säännöissä ole määrätty, liiton parhaaksi katsomalla tavalla. Työvaliokunnan on ilmoitettava jäsenliitoille vähintään viisi kuukautta ennen varsinaista ja vähintään kaksi kuukautta ennen ylimääräistä edustajakokousta se edustajamäärä, minkä kukin jäsenliitto on oikeutettu edustajia valitsemaan.

Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat vahvistaa jäsenliiton toimikunta ja on ne lähetettävä työvaliokunnalle viimeistään yhtä kuukautta ennen edustajakokouksen alkamista.

Kutsu varsinaiseen edustajakokoukseen lähetetään jäsenliitoille ja niiden valitsemille edustajille viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta. Samalla lähetetään myös edustajakokoukselle tehty esitykset sisältävä esitysvihko työvaliokunnan lausuntoineen.»

Työvaliokunta on kiertokirjeellä n:o 34/1960 marraskuun 22. päivänä 1960 ilmoittanut jäsenliitoille seuraavaa:

»SAK:n kahdeksas edustajakokous.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) ry:n kahdeksas varsinainen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa alkaen 28. päivänä toukokuuta 1961 kello 11 ja jatkuen sitä seuraavina päivinä.

SAK:n sääntöjen 9 §:n 10. momentissa mainitut edustajakokouksen käsiteltäväksi tarkoitettujen jäsenliittojen esitykset on jätettävä kirjallisesti SAK:n työvaliokunnalle helmikuun 19. päivään 1961 mennessä.

SAK:n työvaliokunta tulee sääntöjen määräämässä järjestyksessä ilmoittamaan jokaiselle jäsenliitolle sen edustajain lukumäärän, jonka jäsenliitto on oikeutettu valitsemaan edustajakseen.

Helsingissä marraskuun 22 päivänä 1960. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. Työvaliokunta.

Vihtori Rantanen, Olavi Saarinen,»

Saman sisältöinen ilmoitus on ollut myöskin sanomalehdissä, Palkkatyöläisessä 24. 11. 1960 ja samana päivänä myöskin eräissä päivälehdissä.

Kiertokirjeellä n:o 11/1961 toukokuun 6. päivästä on SAK:n työvaliokunta ilmoittanut jäsenliitoille seuraavaa:

»SAK:n jäsenliitoille ja niiden valitsemille edustajakokousedustajille.

Marraskuun 22 päivänä 1960 päivätyllä kiertokirjeellä n:o 34/1960 on SAK jäsen² liitoilleen ilmoittanut, että SAK:n kahdeksas varsinainen edustajakokous pidetään Helsingin Työväentalon juhlasalissa alkaen toukokuun 28 päivänä 1961 klo 11.00.

Joulukuun 21 päivänä 1960 on kiertokirjeellä n:o 36/1960 SAK:n jäsenliitoille ilmoitettu edustajien valintaperusteesta ja kehoitettu jäsenliitoja toimittamaan edustajain vaali noudattamaan mitä SAK:n sääntöjen 9 § »3. ja 9. kappaleissa on sanottu ja ilmoittamaan valittujen edustajain ja heidän varamiestensä nimet työvaliokunnalle sääntöjen 9 §:n 7 kappaleen määräämään ajankohtaan mennessä.

Jäsenliittojen noudatettua em. ohjeita ja lähetettyä SAK:n työvaliokunnalle valitsemiensa edustajain valtakirjat, lähetämme täten SAK:n sääntöjen 9 §:n 11. kappaleen määräysten mukaisesti jäsenliitoille ja valtuutetuille edustajille kutsun 28. 5. 1961 kello 11.00 alkavaan Helsingin Työväentalon juhlasalissa pidettävään Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n kahdeksanteen varsinaiseen edustajakokoukseen.

Oheistamme sääntöjen e.m. kohdan mukaisesti edustajakokouksen työjärjestyksen ja alustusvihon, joka sisältää SAK:n jäsenliittojen ja perusjärjestöjen edustajakokoukselle tekemät esitykset sekä niitä koskevat työvaliokunnan lausunnot. Eri lähetyksinä

tullaan valituille edustajille toukokuun aikana lähettämään SAK:n vuosikirjat vv. 1956—60 sekä mahdollisesti muuta kokousaineistoa.

Ammattiyhdistysterveisiri.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Vihtori Rantanen. Olavi Saarinen.»

Onko kokouskutsu laillisessa järjestyksessä lähetetty?, Onko kokouksen laillisuutta vastaan huomauttamista?

Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Kokousvirkillijain vaalit

Puheenjohtajain vaali

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana asiana on kokousvirkillijain vaalit. Työvaliokunta ehdottaa, että kokouksen puheenjohtajiksi valittaisiin kuusi henkilöä. Voitanee hyväksyä.

Työvaliokunnan ehdotus hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Työvaliokunta ehdottaa valittavaksi kokouksen puheenjohtajiksi Vihtori Rantanen, Eino Palander, Pekka Virtanen, Viljo Pousi, Toivo Helander ja Urho Kilpinen.

K e s k u s t e l u :

Ossian H a s a (Rakennustyöläisten Liitto): Työvaliokunnan ehdotus edustajakokouksen virkillijoiksi puheenjohtajien ja sihteerien osalta on valitettavasti jälleen ja sanoisin vielä nytkin rakennettu ahtaiden ja määrätynsuuntaisten puitteiden varaan. Tällainen rakentelu, sen pohja ja perusta on kuitenkin täysin keinotekoinen ja on se ehdottomasti ristiriidassa jäsenkenttämme kokonaisrakenteen ja jäsenistön mielipiteiden kanssa. Esimerkkinä tästä haluan vain mainita, että työvaliokunnan ehdotuksessa kokouksemme puheenjohtajiksi on kokonaan unohdettu SAK :n suurimman jäsenliiton, Rakennustyöläisten Liiton, olemassaolo. Poistaaksemme työvaliokunnan ehdotuksessa olevat epäkohdat rohkenen täysin rakentavassa mielessä ja tuohon tunnukseen viitaten esittää, että puheenjohtajiksi valitaan seisemän ja sihteeriksi viisi toveria ja että näin ollen puheenjohtajaksi valitaan myös toveri Lauri Grönberg Rakennustyöläisten liitosta ja sihteeriksi toveri Kerttu Vainio Elintarviketyöläisten Liitosta.

Kalle R a n t a n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Pyydän kannattaa toveri Ossian Hasan tekemää ehdotusta.

Eino P a l a n d e r : (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Minä pyydän kieltäytyä puheenjohtajan tehtävästä. Kieltäytyminen on ehdoton. Tällä tavalla voidaan pelastaa tilanne niin, kuin täällä Rakennustyöläisten Liitto toivoi, että sen jäsenistön edustaja olisi puheenjohtajana. Minun kieltäytymiseni on ehdoton.

Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi

P u h e e n j o h t a j a : Edustajakokous hyväksyi, että valittiin kuusi puheenjohtajaa. Hyväksyykö kokous Palanderin kieltäytymisen?

Eino Palanderin kieltäytyminen hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Näin ollen ei ole ylimääräisiä ehdokkaita puheenjohtajiksi, joten katson, että kokouksen puheenjohtajiksi on tullut valituksi Vihtori Rantanen, Pekka Virtanen, Viljo Pousi, Toivo Helander, Urho Kilpinen ja Lauri Grönberg.

P u h e e n j o h t a j a : Työvaliokunta ehdottaa neljä sihteeriä. Täällä on ehdotettu valittavaksi viisi sihteeriä. Suoritetaan äänestys, valitaanko neljä vai viisi.

Mutta ennen kuin lähdemme äänestystoimituksia suorittamaan, esitän, että kokous keskeytettäisiin nyt ruokailua varten ja pidettäisiin 2 tunnin ruokatauko. Kokousta jatketaan kello 15.15. Hyväksyykö kokous tämän ehdotuksen?

Hyväksyttiin.

Kokous keskeytettiin kello 13.20.

Kokous jatkui klo 15.15.

Puhetta johti Vihtori Rantanen. Sihteerinä toimi Olavi Saarinen.

P u h e e n j o h t a j a : Edustajakokous jatkuu. Ennen edustajakokouksen keskeytystä tehtiin ehdotus viidennessä sihteeristä ja tätä ehdotusta kannatettiin.

Ossian H a s a : Hyvät toverit. Minä Juovun ehdotuksestani sihteerien lukumäärän lisäämisestä viiteen, edellyttäen että näitä valiokuntia täydennetään asiasiantuntijajägenillä. Pyydän, että tässä yhteydessä saan tehdä siitä seuraavanlaisen esityksen, että sääntövaliokunnan asiantuntijajäseneksi valitaan Uno Syrjä, järjestömuotovaliokunnan asiantuntijajäseneksi Arvo Hautala, raha-asiaivaliokunnan asiantuntijajäseneksi Oskari Leskinen, valitusasiainvaliokunnan asiantuntijajäseneksi Sulo Peltonen.

P u h e e n j o h t a j a : Ossian Hasa on luopunut ehdotuksestaan viidennessä sihteerin valitsemisesta. Minä yhdyin kannattamaan hänen ehdotustaan muiden valiokuntien asiantuntijajäsenistä, jotta saadaan kulkemaan kokous eteenpäin.

Työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti sekä Ossian Hasan ehdotuksen mukaisesti valittiin yksimielisesti muiksi kokousvirkaillijoiksi ja valiokuntien jäseniksi seuraavat henkilöt:

SIHTEERIT: Olavi Saarinen, Uno Hiironen, Uno Nokelainen ja Helvi Raatikainen.

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAJAT: Varsinaiset: Veikko Henriksson, Eero Saukonen ja Pentti Kinha. Varalle: Aura Kaasalainen ja Uno Kuutti.

ÄÄNTENLASKIJAT: Tauno Kaivola, Lauri Viren, Vilho Puhakainen, Onni Rytty, Kerttu Vainio, Toivo Lang, Paavo Koivula ja Väinö Ronkainen,

JÄRJESTÄVÄ VALIOKUNTA: Vihtori Rantanen, Pekka Virtanen, Viljo Pousi, Toivo Helander, Urho Kilpinen, Lauri Grönberg, Olavi Saarinen, Uno Hiironen, Uno Nokelainen ja Helvi Raatikainen.

YLEIS VALIOKUNTA: Vihtori Rantanen, Arvi Taponen, Lauri Lähivaara, Kalle Virenius, Viljo Korhonen, Tauno Teperi; Reino Termäs, Väinö Kujanpää, Toivo Lang ja Edvin Kenraali.

TYÖVALIOKUNNAN ASIAANTUNTIJAT: Onni Koski, Onni Närvänen; Aarre Happonen ja Aarne Saarinen. Valiokunnan sihteeri: Sulo Penttilä.

SÄÄNTÖ VALIOKUNTA: Uno Hiironen, Toivo Kuivanen, John Aho, Lauri Halme, Väinö Tani, Sulo Pesu, Eino Mannonen, Toivo Kuronen, Jalmari Kanerva ja John Lannervo.

TYÖVALIOKUNNAN ASIAANTUNTIJAT: Viljo Kuukkanen, Yrjö Karisaimi, Kalle Salonen ja Uno Syrjä. Valiokunnan sihteeri: Olavi Lahtinen.

JÄRJESTÖMUOTOVALIOKUNTA: Olavi Saarinen, Helge Tapani, Arne Ray, Erkki Makkonen, Jouko Ikävalko, Veikko Veckman, Toivo Pyyntiä, Aarne Ritvanen, Yrjö Kiiskinen ja Johan Mikonvesa. Työvaliokunnan asiantuntijat: Veikko Ahtola, Kalle Salonen, Viljo KuUkkanen ja Arvo Hautala. Valiokunnan sihteeri: Paavo Virtanen.

RAHA-ASIAINVALIOKUNTA: Veikko Mäki, Per Björklund, Yrjö Urjansson, Tyko Ukkola, Veikko Mannermaa, Pentti Malin, Taimi Jokinen, Mauno Sillfors ja Ejno Taponen. Työvaliokunnan asiantuntijat: Ragnar Tuori, Kalle Aho ja Oskari Leskinen. Valiokunnan sihteeri: Klaus Kallio.

VALISTUSASIAIN VALIOKUNTA: Leo Piitulainen, Martti Virtanen, Erkki Lindström, Kerttu Vainio, Sylvi Katajainen, Viljo Järvinen, Rauha Ruohonen ja Rakel Leppänen. Työvaliokunnan asiantuntijat: Eugen Kaukolampi, Keijo Vähätalo, Kalevi Kanninen ja Sulo Peltonen. Valiokunnan suhteeri: Kalle Pirttijärvi.

Puheenjohtaja : Valiokunnissa ensiksi mainittu nimi on kokoonkutsuja ja valiokunnan puheenjohtaja. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Kokouksen työjärjestyksen ja kokoussääntöjen hyväksyminen

Puheenjohtaja : Seuraavana asiana on kokouksen työjärjestyksen ja kokoussääntöjen hyväksyminen. Työjärjestys on painettuna esitysvihkosessa. Onko työ-Valiokunnan työjärjestysehdotusta vastaan huomauttamista?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Työjärjestys hyväksyttiin työvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Kokoussäännöt

Puheenjohtaja : Työvaliokunnan ehdotus kokoussäännöiksi on painettuna avajaisohjelman sivulla 4. Halutaanko käyttää puheenvuoroja!

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Kokoussäännöt hyväksyttiin työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Vuoden 1956 toimintakertomus

Puheenjohtaja : Käsittelään työjärjestyksen kohta 5: Kertomukset SAK:n toiminnasta vv. 1956—1960. Ensin otamme käsittelyyn toimintakertomuksen vuodelta 1956. Halutaanko yleiskeskustelua?

Yleiskeskustelu :

Aarne Saarinen : Arvoisat edustajat, hyvät toverit! Kun on hyvin todennäköistä, että edustajakokous tulee käsittelemään nämä toimintakertomukset enemmän noin rutiiniluontoisella tavalla, katson aiheelliseksi tehdä erään yleishuomautuksen.

SAK:n valtuusto on asianmukaisessa järjestyksessä kevätkokouksissaan käsitellyt asianomaisten vuosien toimintakertomukset, ja on todettava, että valtuuston kokouksissa on useissa kysymyksissä esiintynyt varsin erilaisia käsityksiä SAK:n toiminnasta asianomaisten vuoden osalta. Koska tässäkin edustajakokouksessa edustajina on huomattava määrä valtuuston jäseniä, niin on syytä huomauttaa, että me emme aio-

kerrata niitä näkökohtia jja huomautuksia, j'oit olemme tehneet valtuuston kokouksissa. Eriävät käsityksethän ovat koskeneet pääasiassa keskusliiton johdon harjoittamaa palkka- ja talouspoliittista toimintaa, myöskin SAK :n taloudenhoitoa, varojen käyttöä sekä järjestöpolitiikkaa, siis SAK :n sisäistä toimintaa. Siltä varalta, että tässä edustajakokouksessa ei yksityiskohtaisempaa keskustelua, arvostelua aiheuttaneista kysymyksistä käydä, pyydän edustajakokouksen pöytäkirjaan merkitsemään, että huomattavia erimielisyyksiä on ollut ja on olemassa SAK:n toiminnassa mainituissa asioissa.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi:

Puheenjohtaja : Käsitellään kohta kohdalta toimintakertomus vuodelta 1956.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin keskustelutta SAK:n vuoden 1956 toimintakertomus.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Vuoden 1957 toimintakertomus

Puheenjohtaja : Siirrymme toimintakertomukseen vuodelta 1957. Halutaanko yleiskeskustelua?

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja : Minä ehdotan, että mennään tämä kertomus päänimikkeittäni. Ehkä hyväksytään tällainen menettely.

Käsittelyjärjestys hyväksyttiin.

Vuoden 1957 toimintakertomuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin keskustelutta sellaisinaan.

Puheenjohtaja : Vuoden 1957 toimintakertomus on tullut loppuunkäsiteltyä.

Vuoden 1958 toimintakertomus

Puheenjohtaja : Siirrymme käsittelemään vuoden 1958 toimintakertomusta. Halutaanko yleiskeskustelua?

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja : Käsitellään tämäkin vuosikertomus jälleen päänimikkeittäni.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin vuoden 1958 toimintakertomus sellaisinaan.

Puheenjohtaja : Vuoden 1958 toimintakertomus on tullut loppuunkäsiteltyä.

Vuoden 1959 toimintakertomus

Puheenjohtaja : Siirrymme käsittelemään toimintakertomusta vuodelta 1959. Halutaanko yleiskeskustelua?

Yleiskeskustelu:

Johan Sandell (Suomen Metallityöväen Liitto): Hyvät toverit. Minä en voi sivuuttaa tätä yleiskeskustelua huomauttamatta, että tämä edustajakokous on sitä varten että me voimme vähän keskustella mm. siitä, että meidän elintasomme on mennyt alaspäin näinä vuosina. Minä en voi hyväksyä siis sellaista menettelyä, että me menemme nämä vuosikertomukset lävitse ilman muuta huomauttamatta, kuinka meidän elintasomme on laskenut näiden vuosien aikana. Minä en halua muuta esittää, mutta täytyy siis tosiasiallisesti olla selvää[^] että meidän realipalkkamme on mennyt alaspäin ja elintaso on laskenut sen mukana. Minä ei halua muuta tästä asiasta ilmoittaa, mutta tämän asian täytyy olla selvä. Kiitän!

Arvo Hautala (Suomen Elintarviketyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Vuoden 1959 kertomuksen osalta olisi paljonkin keskustelun aihetta. Minä haluaisin vain puuttua eräisiin ilmiöihin, jotka meitä ammattiyhdistysliikkeessä ovat vaivanneet ja josta ilmeisesti on muodostunut eräs suuri riidan aihe. Kysymys on lähinnä meidän järjestön varojen käytöstä. Tämä vuosi ig5g:hän muodostui eräällä tavalla kriisikaudeksi sen vuoksi, että SAK:n työvaliokunnassa ja myöskin valtuustossa tehtiin päätös, jolla avoimesti tuettiin erään poliittisen puolueen päivälehteä, nimittäin Päivän Sanomia. Tämän tukemistoimenpiteen yhteydessä me jo työvaliokunnassa huomautimme, että tällaisesta päätöksestä ei Voi olla mitään muuta seurauksena, kuin se, että syntyy entistä suurempia erimielisyyksiä ammattiyhdistysliikkeessä. Silloin tuntui tilanne siltä, että vain 3 työvaliokunnan jäsentä oli tarpeeksi vakavasti harkinnut tätä tilannetta, ja sen vuoksi nyt voidaan todeta tästä edustajakokouksesta, että nuo päätökset olivat varsin vahingollisia koko SAK:lle.

Toinen kysymys on myös, joka jäsenistöä varmaankin askarruttaa, ja se on se, että vuoden 1959 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä SAK:n valtuustossa ilmeni, että SAK:n varoja voidaan käyttää varsin vapaasti tarkoituksiin, joista ei SAK:n työvaliokunnallakaan ole, ainakaan sen kaikilla jäsenillä, tietoa. Kun kysymys on varsin huomattavista rahasummista, niin täytyy tässä yleiskeskustelun yhteydessä tehdä sellainen vakava huomautus, että SAK:n on tulevassa toiminnassaan tinkimättä noudatettava sellaista käytäntöä, että ne elimet, joita edustajakokous valitsee johtamaan tämän järjestön työtä, että nämä elimet ovat myös joka hetki tietoisia siitä, mihin jäsenistön varoja käytetään, ja että niitä vahingossakaan ei käytetä sellaisiin tarkoituksiin, jotka palvelevat poliittisia pyrkimyksiä.

Vuoden 1959 aikanaan lisäksi vielä ilmestyi SAK:ssa erilaisia tiedotuslehtisiä, joihin myös käytettiin SAK:n varoja ja jotka merkitsivät pikemminkin puoluepoliittisen taistelun syventämistä kuin yhtenäisyyden vahvistamista.

Tällaisista ilmiöistä on päästävä irti ja pyrittävä entistä harkituimmin näiden varojen käyttöön, ja kun on kysymys julkisutoiminnasta, niin sen täytyisi olla avointa ja koskea kaikkia SAK:n jäseniä samalla tavalla.

Nämä huomautukset halusin tehdä vain sen vuoksi, etteivät tällaiset virheet, kun aletaan uusi toimin tataivai, tulisi enää uusiintumaan.

Puheenjohtaja: Minä pyydän vain työvaliokunnan jäsenelle Hautalalle saada ilmoittaa, että jos on kysymys Päivän Sanomista, niin se tapahtui vuoden 1958 puolella. Vuoden 1959 puolella se lehti lopetettiin SAK:n ja lehden johtokunnan toimesta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin vuoden 1959 toimintakertomus keskustelutta sellaisinaan. /

Puheenjohtaja: Vuoden 1959 toimintakertomus on tullut loppuunkäsittelyä.

Vuoden 1960 toimintakertomus

Puheenjohtaja: Siirrymme käsittelemään vuoden 1960 toimintakertomusta. Kallio on pyytänyt puheenvuoron yleiskeskusteluun.

Yleiskeskustelu:

Jonnu Kallio (Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Täällä jo alkujuhlallisuuksien yhteydessä puheenjohtaja mainitsi, että vuosi 1959 ja eritoten vuosi 1960 meidän ammattiyhdistysliikkeessämme, nimenomaan SAK:ssa ei ollut kaikkein valoisinta aikaa, nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen sisällä vallitseva tilanne. Tänä vuotena erosi SAK:sta useita eri liittoja ja samanaikaisesti sitten perustettiin myös uusia liittoja, jotka hyväksyttiin SAK:n jäsenyyteen. SAK:n edustajakokous v. 1956 teki päätöksen, jolla päätöksellä päätettiin, että rinnakkaisliittoja SAK:n jäsenyyteen ei hyväksyttäisi. Kumminkaan SAK:n valtuusto ei vuoden 1960 aikana, silloin kun näistä asioista kiivaimmin valtuustossa keskusteltiin, malttanut noudattaa sitä vuoden 1956 päätöstä, vaan oli valmis ottamaan useita rinnakkaisliittoja SAK:n jäsenyyteen siitä huolimatta, että aikaisemmin jo mainituilla aloilla liitot järjestäytyneinä olivat SAK:n jäsenyydessä.

Kun näistä asioista puhutaan, tulokoon myös samassa yhteydessä sanottua aivan samalla tavalla kuin Saarinen täällä sanoi, että näistä asioista on myös SAK:n valtuustossa puhuttu ja ilmoitettu siellä, että näitä ei hyväksytä. Kun edelleen SAK:n taholta syyllistettiin vuoden 1960 aikana eräänlaiseen työmaaterroriin, työmaaterroriin, jota vastaan me jäsenet olemme ammattiyhdistysliikettä olleet perustamassa, me olemme pyrkinneet saamaan itsellemme järjestön, joka takaa meidän toimeentulomme ja joka takaa myös meidän asemamme työpaikoilla siten, että minkäänlaista työmaterroriaa ei pääsisi syntymään. Kumminkin meidän keskusliitossamme havaittiin vuonna 1960 tällaisia menettelytapoja. (Saarinen: Aikaisemmin jo!) Saarinen huutaa tuolta jo, että »aikaisemmin jo». Saattaa olla niin, mutta erikoisesti nyt puheena olleen toimintavuoden aikana näin on menetelty. Kun tällaisia menettelytapoja on ollut, en voi olla ilmoittamatta edustajakokouksessa, että en voi myöskään näitä hyväksyä.

Kun vuoden 1960 aikana myös on tehty Työnantajain Keskusliiton kanssa ns. runkosopimus, taikka en minä tiedä, onko se nyt sitten sopimus — toiset väittävät kauniimpaa kieltä käyttäen, että se on runkosuositus, jolla suositellaan palkkoja noudatettaviksi ja sovittaviksi eri liittojen piirissä.

Minun täytyy sanoa, että meidän liittomme, jäsenistö, sen perusjärjestöt, eivät missään vaiheessa hyväksyneet tätä runkosuosituslinjaa, vaan kaikissa vaiheissa ilmoittivat, että liiton pitäisi vaikuttaa SAK:ssa siihen, että vastaisuudessa tällaista runkosuosituslinjaa, ja vielä runkosuosituslinjaa sillä tavalla kuin se nyt on hyväksytty, ei missään tapauksessa hyväksyttäisi, nimittäin näin pitkäksi ajaksi. Tässähän SAK jo v. 1960 puolella lähti tekemään vuosien -61 ja -6a palkkasopimukset, astui askeleen sanoisinko aivan tuntemattomaan. En usko, että SAK:ssa varmasti tiedetään, minkälaiseksi palkkakehitys ja työkehitys vuoden 1962 puolella muodostuu, mutta joka tapauksessa SAK on tehnyt tässä asiassa oman ratkaisunsa ja astunut tavallaan, niinkuin äsken mainitsin, askeleen tuntemattomaan.

On sanottu, että kaikilla liitoilla olisi ollut mahdollisuus itse hoitaa palkka-asiansa paremminkin kuin tämä runkosopimus edellyttää. En tiedä, mitä mahdollisuuksia liitolla olisi ollut tällaisen paremman palkkasopimuksen aikaansaamiseen silloin, kun Työnantajain Keskusliiton kanssa SAK tällaisen runkosuosituksen on solminut. Meidän liitossamme, joka joutuu olemaan neuvottelu- ja suositussuhteessa Suomen Kaupunkiliittoon on aina pidetty selvänä, että mikäli me runkosuosituksen Suomen Kaupunkiliiton kanssa sovimme, emme me voi millekään voimatoimenpiteille eri perusjärjestöille ja keskusjärjestöille sen jälkeen antaa lupaa siltä osalta, mikä ylittäisi tämän suosituksen. ;

Tällainen käsitys ilmeisesti myös meidän neuvottelukumppaneinämme olleilla vastapelaajilla oli, sillä meille sanottiin Suomen Kaupunkiliitossa aivan selvästi, että siitä huolimatta, että Suomen Kaupunkiliitto ei ole minkään työnantajakeskusliiton jäsen, on teidän liitonne SAK:n jäsen, ja tänä tietää sitä, että SAK ei tule teille ahtamaan mitään lakko- tai uhkavaatimuslupaa, millä te yritätte hoitaa palkkaa paremmaksi ja palkkasopimusta paremmaksi kuin SAK:n runkosopimus edellyttää.

Kun vuonna 1960 on SAK:n toimesta tällaisia toimenpiteitä suoritettu, en missään tapauksessa voi olla hyväksymässä näiltä osin vuoden 1960 toimintakertomusta — siitä huolimatta, että nämä ovat jo tapahtuneita tosiasioita.

Ossian H a s a (Rakennustyöläisten Liitto): Kesäkuun 26 päivänä 1959 pidetyssä SAK:n valtuuston kokouksessa kiinnitettiin varsin laajaa huomiota SAK:n edustuksiin eri elimissä ja lautakunnissa. Tällöin todettiin, että nämä edustustehtävät jakaantuvat varsin yksipuolisesti. Kun edelleen tuo sama yksipuolinen suuntaus on jatkunut, niin on minun mielestäni tähdellistä myös tässä edustajakokouksessa puuttua tähän asiaan. Kun tarkastellaan SAK:n vuosikirjoja, niin havaitaan, että esim. v. 1956 silloinen puheenjohtaja oli edustajana I4:ssä eri elimessä tai lautakunnassa, Olavi Lindblom I5:ssä, Olavi Järvelä I3:ssa. Vuonna 1957 oli Antikainen I3:ssa, Lindblom I2:ssa ja Järvelä i6:ssa edustustehtävässä, vuonna 1958 E. Antikainen i5[^]ssä, O. Järvelä 16:ssa, Jaakko Rantanen I2:ssa ja T. Anttila 11:ssa edustustehtävässä tai niin monella edustuspaikalla, vuonna 1959 Järvelä 16:ssa, Jaakko Rantanen i7:ssa, T. Anttila io:ssä ja vuonna 1960 O. Järvelä i4:ssä, Jaakko Rantanen i3:ssa ja T. Anttila io:ssä eri edustustehtävässä. Jokainen teistä tietää, miten tällöin voi asioita hoitaa ja miten niihin ehtii paneutua, jos on niin paljon tehtäviä säilytetty yksien harteille.

Kun katselette niitä vuosikirjan sivuja, joissa on mainittu nämä eri edustukset, niin pääsette verrattain pian selville siitä, kuinka keskitetyn byrokraattisesti meidän järjestössämme näitä asioita hoidetaan, sillä kaikki edustajapaikat ovat SAK:n sisärenkaan tai sen uskollisten kylkiäisten miehittämiä. Tämänlaatuinen asiointi ei voi olla oikein, vaan täytyy lähteä siitä, että kuhunkin tehtävään valitaan siihen parhaiten sopiva ja parhaan asiantuntemuksen omaava henkilö. Näitä asiantuntijoita löytyy varmasti myös sanoisin vasemmalta, johon minä lukeudun. Tässä yhteydessä erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että asuntotutkimustoimikuntaan, asuntosäätiön valtuuskuntaan, asuntosäätiön hallitukseen eikä Aravan neuvottelukuntaan ole mahtunut yhtään Rakennustyöläisten Liiton edustajaa. Kuitenkin uskoisin, että juuri Rakennustyöläisten Liitossa tunnetaan asiaa kohtaan suurinta mielenkiintoa sekä omataan riittävä tai ainakin SAK:n piirissä paras asiantuntemus näissä asioissa. Mielestäni pitää päästä irti siitä, että paikat täytetään muodollisesti ja käydään nostamassa kokouspalkkiot. Tiedossani ei tosin ole, maksetaanko kaikista häistä edustuksista palkkiota, mutta yksi edustustehtävä on. kai sellainen, josta ei makseta, tai sitten edustajalla ei ole pienen rahan puutetta, sillä ilkeämieliset työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaoston toiset jäsenet ovat kertoneet, että SAK:n edustaja, meidän puheenjohtajamme toveri Vihtori Rantanen, ei ole osallistunut jaoston kokouksiin kuin yhden kerran.

P u h e e n j o h t a j a : Anteeksi, mikä jaosto se oli?

P u h u j a : Työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaosto.

P u h e e n j o h t a j a : Noin neljä kertaa viikossa osallistun siihen.

P u h u j a : Miten sitten toiset edustajat hoitavat tehtävänsä? Täällähän nyt Rantanen kertoi omalta osaltaan. No, se voi olla totta, minähän mainitsinkin tässä, että ehkä se on ilkeämielisten jäsenten kertomaa, mutta joka tapauksessa näin on kerrottu. Edelleen useasti näkee julkisessa sanassa mainittavan, kuinka esim. työtuomioistuimien osuutuminen jonkin liiton maksamaan sakkoja ja korvauksia melko tulkin-

varaisissa asioissa tai jopa räikeästi luokkatuomion luontoisena. Kuitenkiaian näissä uutisissa ei ole mainittu, että SAK:n edustaja työtuomioistumissa olisi vastustanut tällaisia päätöksiä.

Ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksena on ollut jo pitemmän aikaa 40-tuntiseen työviikkoon siirtyminen. Kuitenkin työneuvosto myöntää verrattain helposti ja löyhin perustein luvan ylityön teettämiseen yli 200 tunnin vuodessa. Huono asioiden hoito johtuu ennen kaikkea siitä, että ei ehditä tai ei haluta niitä hoitaa.

Alussa mainitsemassani valtuuston kokouksessa todettiin, että edustajain valinta näihin eri hallintoelimiin ja lautakuntiin kuuluu SAK:n työvaliokunnan päätäntävaltaan. Näin kai asia onkin, että se kuuluu. Mutta kOskä kuitenkin tällainen yksipuolinen asiantila vuodesta toiseen jatkuu, niin esitän edustajakokouksemme päätettäväksi seuraavaa:

- »1) SAK:n edustajana ei saa olla sama henkilö kuin enintään kolmessa eri elimessä.
- 2) SAK:n edustajia valittaessa lopetetaan poliittinen syrjintä.
- 3) SAK:n edustajia valittaessa otetaan huomioon heidän asiantuntemuksensa.
- 4) SAK:n edustajat eri elimissä tekevät selkoa tuon elimen työstä ja päätöksistä jäsenistölle.»

Eino P a l a n d e r (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Ne tosiasiat, mitä on tapahtunut vuoden 1960 aikana, joita tässä selvitteli toveri Kallio omasta liitostamme, minä en voi ruveta niitä kertaamaan, ja se on tarpeetontakin. Mutta yhtymällä Kallion esittämiin ajatuksiin olen varmaankin suorittanut tehtäväni.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Kannatan Hasan ehdotusta. Lisäksi haluaisin muutamalla sanalla tuoda lisävalaistusta toveri Kallion puheenvuoroon, jossa hän käsiteli liittonsa suhtautumista runkosopimukseen. Hän mm. antoi ymmärtää, että hänenkin liittonsa oli pakotettu hyväksymään tämän runkosopimuksen ehdot nimenomaan palkkojen osalta SAK:n asenteesta johtuen. Toiseksi hän huomautti, että hänen liittonsa heti alkuun sanoutui irti tästä runkosopimuksesta ja ilmoitti, ettei sopimus sido KTV:tä. Hän jätti kuitenkin mainitsematta —• ilmeisesti tahallisesti — että liitolla, jolla on varsin erikoinen työnantajapuoli, olisi ollut varsin hyvät mahdollisuudet saada oman esityksensä, varsin kohtuullisen esityksensä mukaiset palkankorotukset läpi, jos liitto ja sen johtajat olisivat saaneet Kaupunkiliiton hallituksessa olevat viisi sosialidemokraattia esitystensä taakse. Kaupunkiliiton hallitushan, joka ratkaisee työnantajapuolelta suhtautumisen työntekijäin palkkaesityksiin, muodostuu kuudesta porvarista, viidestä sosialidemokraatista ja kahdesta kommunistista. Nyt kävi niin sekä runkosopimuskorotusten yhteydessä että myös edellisenä vuonna sillä tavalla, että ainoastaan kommunistit puolustivat liiton esitystä ja sosialidemokraattisen puolueen edustajat Kaupunkiliiton hallituksessa vastustivat ja äänestivät porvarien kanssa yhdessä nurin KTV:n palkkaesitykset.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Lyhyesti vain pöytäkirjaa varten sanoisin, kun Kallio puhui runkosopimuksen hankaluudesta, että runkosopimusta SAK ei ole solminut Kaupunkiliiton eikä Maalaiskuntain Liiton kanssa, joten ne ovat kokonaan tämän sopimuksen ulkopuolella olevia.

Uuno H i i r o n e n (SAK): SAK:n edustajana työneuvostossa haluan edustaja Hasan puheenvuoron johdosta huomauttaa, että ylimääräisiä ylityölupia työneuvosto on tosiaankin myöntänyt melko laajasti, mutta useassa tapauksessa työpaikkojen pääluottamusmiehet ovat puoltaneet anomuksia. Niissä tapauksissa, joissa työntekijäin pääluottamusmiehet ovat asettuneet kielteiselle kannalle, ovat myöskin työneuvostossa olevat työntekijäin edustajat asennoituneet kielteisesti, mutta työneuvostossa olevat työntekijäin edustajat eivät ratkaise asioita, vaan äänestyksen jälkeen työneuvosto

myöntää poikkeusluvan. Korostan erityisesti sitä, että työpaikkojen pääluottamusmiehet yleensä ovat puoltaneet tällaisen poikkeusluvan myöntämistä.

Puheenjohtaja : Täällä on Ossian Hasa tehnyt ehdotuksen. En kuullut, kannattiko Kinha tätä ehdotusta? (Kokouksesta: Kyllä kannatti!) Hasa ehdotti, että SAK:n edustaja saa olla enintään kolmessa eri elimessä edustettuna ja että SAK:n edustajia valittaessa lopetetaan poliittinen syrjintä, että SAK:n edustajia valittaessa otetaan huomioon heidän asiantuntemuksensa ja että SAK:n edustajat eri elimissä tekevät selkoa tuon elimen työstä ja päätöksistä jäsenistölle. Esitän, että asia ratkaistaan sen jälkeen, kun toimintakertomus on yksityiskohtaisesti käsitelty.

Kokous siirtyi toimintakertomuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.
Yksityiskohtaisessa käsittelyssä luvut I— VI hyväksyttiin keskustelutta.
Luku VII. Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset.

Keskustelu :

Aarre Saarinen (työvaliokunta): Hyvät toverit! Täällä yleiskeskustelussa jo Suomen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liiton edustaja Jonne Kallio arvosteli viime syksynä lokakuun 3 p:nä keskusliittojen välillä tehtyä runkosopirhusta. On myönnettävä, että sopimuksen osalta on paljon ja todella asiallista arvostelun sijaa. Sitä vastoin ei toveri Jonne Kallio kylläkään ole sellaisessa liitossa, joka antaisi aiheita arvosteluun, sillä kuten täällä jo on todettu, runkosopimus ei koskenut niitä työaloja ja toimialoja, joita asianomainen liitto siis KTV edustaa. En ole myöskään havainnut, että toveri Jonne Kallio olisi ensimmäisten rivissä ollut taistelemassa työläisten palkkojen korottamisen puolesta ja pyytämässä SAK:n työvaliokunnalta uhkavaatimus- ja lakkolupia.

Jos liitolla olisi ollut halua ryhtyä pontevasti ajamaan parempaa, huomattavasti parempaa ratkaisua, riini silloinhan olisi siihen ollut kaikki mahdollisuudet. Näin ei asianlaita kuitenkaan ole ollut niiden liittojen osalta, joiden jäsenistö joutuu työskentelemään Suomen Työnantajain Keskusliiton jäsenyritysten piirissä ja joita keskusliittojen välillä tehty runkosopimus nimenomaan koskee.

SAK:n valtuustot ovat kahtena edellisenä vuotena, 1959 ja 1960 tehneet yhdenmukaiset ja yksimieliset päätökset siitä, että SAK:n palkkapolitiikka on pyrittävä hoitamaan keskitetysti siten, että tavoitteista ja myöskin menettelutavoista neuvotellaan liittojen kesken. Yhdessä SAK:n työvaliokunnan kanssa onkin pidetty kaksi kertaa sekä vuonna 1959 että 1960 tällaiset neuvottelut, joihin SAK:n toimesta on kutsuttu myöskin liittojen edustajia. Tällainen neuvonpito pidettiin vuonna 1959 ehkä elokuun lopussa, jolloin kunnan liiton nykyinen puheenjohtaja myöskin oli vaikuttamassa, ja viime vuonna myöskin ennen runkosopimuksen solmiamista pidettiin tällainen neuvottelutilaisuus.

Mitä näihin liittojen neuvottelutilaisuuksiin tulee, niin missähän ei ole valitettavasti päästy yhteisymmärrykseen valtuuston tarkoittamista yhdenmukaista tavoitteista, eikä ole edes vakavasti keskusteltu menettelytavoista, jotka sittenkin muodostavat palkkapolitiikan hyvin oleellisen tekijän. Vuonna 1959 puheenjohtaja Heinonen siihen aikaan jolloin neuvotteluja liittojen kesken olisi pitänyt järjestää ja johtaa ja käydä neuvotteluja Työnantajain Keskusliiton kanssa, oli hyvin paljon matkoilla ja oikeastaan kosketuksen pidosta STK:n kanssa ei ole jäänyt mitään muuta mieleen, kuin eräässä kuvalehdessä ollut valokuva, jossa Heinonen ja toimitusjohtaja Nykopp vääntävät keskenään kättä.

Viime vuonna pidetyssä liittojen ja SAK:n työvaliokunnan yhteisessä neuvottelukokouksessa ei yksikään liitto lukuunottamatta Rakennustyöläisten Liittoa, esittänyt mitään konkreettista tavoitetta. Neuvottelutilaisuus muodostui näin ollen melkoisen latteaksi ja tuloksettomaksi ja sen ainoana tuloksena oli todeta, että asia jätetään työvaliokunnan kehitettäväksi. Työvaliokunnan eräät jäsenet ja SAK:n puheenjohtaja

kävivätkin sen jälkeen neuvotteluja Suomen Työnantajain Keskusliiton kanssa ja nähtävästi pyrittiin siihen, että saadaan aikaan runkosopimus hinnalla millä hyvänsä, minkälainen runkosopimus tahansa. Pääasiaksi nähtävästi asetettiin runkosopimuksen aikaansaaminen.

Tehtyä sopimusta on aiheellisesti arvosteltu monestakin painavasti syystä.

Ensiksikin me elimme viime vuonna jo taloudellisen korkeakonjunktuurin aikaa. Hintatasossa oli viime vuoden aikana syksyyn mennessä tapahtunut jo huomattavaa nousua, niin että viime vuoden alusta solmittujen työehtosopimusten mukaiset palkan- korotukset olivat kuivuneet käytännöllisesti katsoen tyhjiin syksyyn mennessä, jolloin runkosopimuksesta neuvoteltiin. Yleensä työpaikoilla esitettiin tavoitteeksi samansuuruinen markkamääräinen korotus kaikille palkannauttijoille. Vaatimukset liikkuivat ao markan paikkeilla, joka vaatimus olikin varsin kohtuullinen tätä vuotta silmällä pitäen, ottaen huomioon tapahtuneen taloudellisen nousun ja myöskin reaali-palkoissa tapahtuneen jälkeenjääneisyyden vuoden 1956 keväästä lukien. Myöskin SAK:n taloudellisen asiantuntemuksen taholla on todettu, että varaa tämän suuruiselle, ehkä kahdeksan prosentinkin korotukselle olisi olemassa, mutta siitä huolimatta tyydyttiin SAK:n työvaliokunnan enemmistön taholla 3,5 prosenttiin tämän vuoden osalta ja ensi vuoden osalta kolmen prosentin korotukseen.

Aiheellista on ollut myöskin se arvostelu, joka on koskenut sopimuskauden pituutta, sillä tehdyn runkosopimuksen mukaan liitot olivat pakotettuja solmimaan työehtosopimukset vuoden 1962 loppuun saakka.

Edelleen on arvostelua aiheuttanut se, että työvaliokunnan piirissä palkkatyöntekijöille varsin tärkeä ja laajakantoinen kysymys ratkaistiin. Sitä ei haluttu alistaa edes liittojen johtoelinten, siis liittotoimikuntienkaan käsiteltäväksi lausuntoa varten. Ratkaisuihin tehtiin siis äärimmäisen epädemokraattisella tavalla ottaen huomioon kysymyksen laadun, luonteen ja kauaskantoisuuden.

Tässä ovatkin ne tärkeimmät näkökohdat, joita arvostelun yhteydessä on tuotu esille. Me olemme siis -tällä hetkellä sidotut kaksivuotisiin työehtosopimuksiin, jotka ovat voimassa ensi vuoden loppuun. Taloudellinen noususuhdanne näyttää jatkuvan ja valittavasti myöskin hintatasossa tapahtuu jatkuvaa joskin vähäistä, mutta kuitenkin jatkuvaa kohoamista, joka murentaa vähitellen tyhjiin sen vähäisen palkankorotuksen, mikä runkosopimuksen pohjalla on aikaansaatu. Sen vuoksi on aiheellista tämän vuoden toimintakertomusta käsiteltäessä, että täällä valitun valiokunnan tehtäväksi annettaisiin harkita, mihin toimenpiteisiin SAK:n uudelleen valittavan työvaliokunnan olisi ryhdyttävä palkkatyöntekijäin etujen turvaamiseksi taloudellisessa kehityksessä.

Jonnu Kallio (KTV): Kun täällä kahdessakin eri puheenvuorossa on mainittu allekirjoittaneen nimi, samaten kun on ihmetelty, että Suomen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto puhuu tällaisesta kysymyksestä kuin palkkakysymyksestä, jolloinkin saa mahdollisesti sen kuvan, että kunnan palveluksessa olevien ei kannattaisi palkkakysymyksistä laisinkaan puhua, on syytä muutamalla sanalla tähän asiaan vielä puuttua, nimenomaan jo sen vuoksi, että tämä runkosopimus solmittiin vuonna 1960, vuotena joka taloudellisesti on meidän kaikkein parhaita sodan jälkeisiä vuosiamme, mutta jona vuonna emme saaneet indeksikorvausta, puhumattakaan työn tuottavuuden lisääntymisestä aiheutunutta korvausta.

Kun Suomen kunnallisten työntekijäin ja virkailijoiden liitto joutuu niinkuin jo edellisessä puheenvuorossani mainitsin, solmimaan palkkasuosituksensa Kaupunkiliiton kanssa, niin aivan oikein, niinkuin puheenjohtaja Rantanen täällä sanoi, Kaupunkiliitto ei ole minkään keskusliiton jäsen, mutta niinkuin minä jo mainitsin, niin me olemme SAK:n jäseniä, ja tämä asettaa sen eston käsitykseni mukaan, että SAK:lla ei ole mahdollisuutta antaa sen jäsenjärjestöille mitään lupaa voimatoimenpiteisiin ryhtymiseen nähden. Kun tilanne on tällainen ja kun se vielä tiedetään meidän vastustajiemme leirissä, on täysin mahdotonta silloin hoitaa parempaa sopimusta, kuin mitä SAK STK:n kanssa runkosuosituksessa on aikaansaanut.

Minä en tämän enempää tähän asiaan halua puuttua, mutta joka tapauksessa kantanani ilmoitan, että en voi hyväksyä SAK:n tekemää runkosopimusta, puhukoon sitten Saarinen meidän oikeudestamme siihen ja meidän innokkuudestamme uhka-vaatimuksen pyyntöihin nähden mitä hyvänsä.

^ Viljo Kuukkanen (SAK:n Työvaliokunta): Tästä kunnanliiton sopimuskysymyksestä halusin tulla sanomaan tänne muutaman sanan sen vuoksi, koska tunnen jotenkuten, millä tavalla kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton sopimukset syntyvät. Ei ole kovin kauaa, kun keskustelin eräiden kunnanliiton jäsenten kanssa, ja he totesivat hävinneensä huomattavan paljon sen vuoksi, että asianomainen liitto aloitti sopimusneuvottelunsa vasta silloin, kun toiset liitot olivat ne jo lopettaneet ja panneet nimensä sopimuksen alle. Tämä ilmeisesti johtuu siitä, että on helppo käydä neuvotteluja viemällä toisten liittojen sopimukset Kaupunkiliittoon ja tarjoamalla niitä allekirjoitettavaksi. Näin on käynyt, ja on todettava, ettei ainakaan sinä aikana, kun minä olen istunut SAK:n työvaliokunnassa, kunnanliitto ole kertaakaan edes pyytänyt työtaistelulupaa. Miten he silloin voivat tietää, antaako työvaliokunta sen, kun sitä ei edes kokeilla. On erittäin helppo istua toisen takamuksilla tuleen ja syyttää toisia, niinkuin useina vuosina on käynyt esim. meidän liittomme osalta, että kunnanliiton taholta on syytetty, että heidän täytyy mennä niin huonoon sopimukseen, kun Metalliliitto on mennyt allekirjoittamaan tuollaisen sopimuksen. Emme ole yhteenkään työehtosopimukseen menneet, jossa on kielletty muita liittoja tekemästä parempia sopimuksia. Runkosopimuksen voimassaollessakin on tehty parempia sopimuksia kuin runkosopimus on edellyttänyt. Mm. tämän vuoden puhelintyöntekijäin sopimus sähköalan työnantajan kanssa tai sen posti- ja lennätinhallituksen kanssa tekemä puhelinalan sopimus merkitsevä kumpanakin vuonna 6—7 %:n palkankorotusta, siis kokonaan toinen luku kuin mitä runkosopimus ilmoittaa. Ei SAK ole kieltänyt heitä tekemästä näitä kahta sopimusta. Pääinvastoin oletan, että jos emme olisi niitä saaneet, olisimme ilmeisesti saaneet SAK:n tuen ajaaksemme ne läpi.

Nämä muutamat sanat vain osoituksena siitä, että on turha tulla tänne syyttämään SAK:ta asioista, joita ei ole edes SAK:hon tuotukaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Luku VII hyväksyttiin.

Luku VIII Valtionvirkailijain Yhteisjärjestö (VY) 1960, hyväksyttiin keskustelutta.

Puheenjohtaja : Ossian Hasa on tehnyt täällä ehdotuksen valiokuntien, siis SAK:n, edustuksista. Minä ehdotan, että asia lähetetään yleisvaliokuntaan, koska asian ei ole aivan näin yksinkertainen kuin Hasa ehdotuksessaan on esittänyt.

Ossian Hasan ehdotus lähetettiin yleisvaliokuntaan.

Vuoden 1960 toimintakertomus oli tullut loppuun käsitellyksi.

SAK:n sekä sen kustantamien lehtien »Palkkatyöläinen» ja »Löntagaren» tilikertomukset vuosilta 1956—60

Puheenjohtaja : Työjärjestyksen seuraava kohta on SAK:n sekä sen kustantamien lehtien »Palkkatyöläinen» ja »Löntagaren» tilikertomukset vuosilta 56—60. Onko tilikertomukset jaettu? (Kokouksesta: On!) Minä pyydän Pekka Virtasta saapumaan johtamaan puhetta.

Puhetta ryhtyi johtamaan Pekka Virtanen.

Puheenjohtaja : Otamme ensimmäiseksi käsittelyyn kertomuksen vuodelta 1956, siis kertomus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton tileistä ajalta 1. 1—31. 13. 15/56.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä kertomus hyväksyttiin keskustelutta sen jälkeen kun puheenjohtaja oli lukenut tilintarkastuskertomuksen.,

Pu h e e n j o h t a j a : Ehkä voimme kronologista järjestystä noudattaen käsitellä myös »Palkkatyöläisen» vuodelta 1956 tilit. Ehkä riittää, kun kaikilla on nähtävissä nämä kohteet ja summat. Halutaanko keskustella?

Keskustelua ei syntynyt.

Pu h e e n j o h t a j a : Äsken jo kuultiin myös tilintarkastajain lausunto tältä osalta. Asia tässä yhteydessä siltä kohdalta toistetaan.

»Palkkatyöläisen» tilit vuodelta 1956 hyväksyttiin.

Kertomus Suomen Ammattiyhdistysten keskusliiton tileistä vuodelta 1956 samoin kuin »Palkkatyöläisen» ja »Löntagaren» tileistä oli täten tullut loppuun käsitellyksi.

Pu h e e n j o h t a j a : Siirrymme käsittelemään Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton tilikertomusta ajalta 1. 1— 31. 12. 1957.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tilikertomus hyväksyttiin keskustelutta.

Pu h e e n j o h t a j a : Siirrymme käsittelemään »Palkkatyöläisen» tilejä vuodelta '957-

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tilikertomus hyväksyttiin keskustelutta-

Pu h e e n j o h t a j a : Kertomus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n tileistä 1. 1— 31. 12. 1958.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tilikertomus hyväksyttiin keskustelutta.

»Palkkatyöläisen» tilit vuodelta 1958 hyväksyttiin keskustelutta.

Pu h e e n j o h t a j a : Kertomus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n tileistä v. 1959.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tilikertomus hyväksyttiin keskustelutta.

»Palkkatyöläisen» tilit vuodelta 1959 hyväksyttiin keskustelutta.

Pu h e e n j o h t a j a : Kertomus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n tileistä v. 1960.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tilikertomus hyväksyttiin keskustelutta.

Palkkatyöläisen» tilit vuodelta 1960 hyväksyttiin keskustelutta.

Vastuuvapauden myöntäminen työvaliokunnalle ja valtuustolle

Pu h e e n j o h t a j a : Seuraavana asiana on työjärjestyksen kohta 7. Vastuuvapauden myöntäminen työvaliokunnalle ja valtuustolle.

Me olemme täällä yksimielisesti hyväksyneet vuoden 1956, 1957, 1958, 1959 ja 1960 tilikertomukset ja kuulleet tilintarkastajain näistä antamat lausunnot. Näihin perustuen edustajakokous voinee myöntää tili- ja vastuuvapauden työvaliokunnalle ja valtuustolle.

Kokous myönsi yksimielisesti vastuuvapauden työvaliokunnalle ja valtuustolle vuosien 1956—1960 tileistä.

'Katsaus toimintaan vuoden 1961 aikana

Puheenjohtaja : Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 8. Katsaus toimintaan vuoden 1961 aikana.

Katsauksen esittää SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen.

Vihtori Rantanen : Hyvät toverit! Kun ryhdytään käsittelemään kuluvan vuoden tapahtumia, on pakko jonkin verran mennä myöskin ajassa taaksepäin. Askeisessa keskustelussa toimintakertomuksen yhteydessä puututtiin varsin paljon myöskin runkosopimukseen. Sallittaneen myöskin katsauksessani hieman käsitellä tähän sopimukseen liittyviä seikkoja.

Keskusliittojen välillä alettiin neuvottelut uusista työehtosopimuksista ja niihin liittyvistä palkkakysymyksistä viime vuonna tavallista aikaisemmassa vaiheessa. Neuvotteluthan alettiin jo elokussa epävirallisesti ja alkuneuvottelujen jälkeen, jolloin keskusliittojen välillä voitiin todeta, että on olemassa pohja neuvottelujen jatkamiseksi, ryhdyttiin virallisesti neuvottelemaan. Pääpaino näissä neuvotteluissa asetettiin työpalkkojen korottamiselle. Tällöin jouduttiin silloisten näkymien, taloudellisten edellytysten perusteella ottamaan huomioon laskusuhdanteen mahdollisuus ja oli pyrittävä luomaan niissä puitteissa tuloturva palkkatyöntekijöille tämän mahdollisuuden varalta. Kun tilannetta tähän näkymään jouduttiin tarkastelemaan, oli todettavissa, että Yhdysvalloissa suhdannekäänne oli jo tosiasia, ja tilanne kehittyi kuukaudesta kuukauteen yhä vakavammaksi. Valuutta- ja rahapoliittisten vaikeuksien ansiosta suurin vientimaamme Englanti tuntui seuraavan Yhdysvaltoja ja usealla alalla esiintyi selviä heikkenemisen merkkejä. Maatamme tämä kehitys oli omiaan koskemaan useammalla eri tavalla. Kanadan puutavaran vienti oli vähenemässä kysynnän heikentyessä Yhdysvalloissa. Yhdysvaltain teollisuuden tuotantoylijäämää pyrittiin viemään Euroopan markkinoille. Rakennusteollisuudessa oli pelättävissä lasku ja suhteellisen kireä rahapolitiikka Englannissa oli omiaan puutavaran tuojia supistamaan varastajaan, toisaalta korkeasuhdanne jatkui Keski-Euroopassa ja Ruotsissa eikä selviä heikkenemisen merkkejä ollut sanottavammin todettavissa, paitsi niitä hidastumisen merkkejä, jotka johtuivat tuotantokapasiteetin ja ammattityövoiman täyskäytöstä. Erilaisia tekijöitä yhdistämällä saatiin maassamme yleensä sellainen kuva, että tilanne tämän vuoden ensimmäisenä vuosipuoliskona tulisi olemaan hyvin tyydyttävä ja että tasaantuminen suhdanteissa mahdollisesti tulisi kesällä ja alkusyksynä vielä jatkumaan laahautuvana, siis kohtuullisen hyvänä, mutta vuoden vaihteen lähestyessä olisi otettava vakavamman laskusuhdanteen mahdollisuus huomioon. Voidaan todeta, että suurin piirtein kaikkien maiden suhdannetutkimuslaitosten analyysit tulivat samanlaiseen tulokseen. Siitä huolimatta, suhdannearviot liikkuivat mainitsemaani suuntaan melko yksimielisesti, oli otettava huomioon sekin mahdollisuus, että hyvät suhdanteet jatkuisivat myöhemminkin. Tällöin oli nähtävissä se, että jos näin tulisi tapahtumaan, se merkitsisi korkeaa työllisyyttä ja työvoiman kysyntää, joka ei luonnollisestikaan jättäisi täysin vaikutuksetta myöskään palkkatulojen kokonaiskehitystä. Varsin tärkeänä näkökohdانا tässä yhteydessä ovat kokemukset aikaisemmista suhdannevaihteluista, jotka ovat osoittaneet, että nousun alkuajana, jolloin joutilas tuotantokapasiteetti asteittain otetaan käyttöön, "myynti lisääntyy nopeasti, mutta työvoiman käyttö lisääntyy hitaammin. Samoin pääomatulot kohoavat nopeammin kuin palkkatulot. Mutta kun aletaan lähestyä täystyöllisyydestä, niin tulonjako paranee palkansaajien osalta, ts. ns. palkkaliukumisen tietä. Tämän laskettiin merkitsevän sitä, että palkkatulojen nousu pystyy paremmin kilpailemaan kansantuotteen nousun kanssa, jopa paremmin kuin noususuhdanteen, vuoden 1960 aikana. Vaaramomenttina esiintyi lähinnä hintojen liukuvuus. Hinnoinnallahan on ilmeinen halu pyrkiä aina ylöspäin ja varsinkin ns. hyvinä aikoina esiintyy selvästi hiipivää hintojen liukumista ylös. Oli erittäin tärkeää kiinnittää huomio nimenomaan siihen, että valtiovallan määrättävissä olevien hintojen

kohdalla voidaan kuri säilyttää, jolloin se luo edellytykset myös muiden yksityisellä sektorilla näkyvien hintojen hillitsemiseen.

Tämän tapaisella politiikalla katsottiin olevan mahdollisuus aikaansaada tasaista realitulojen nousua hyvien suhdanteiden jatkuessa sekä samalla turvata sopimuspolitiikan avulla palkansaajien osuus mahdollista laskukautta silmällä pitäen. On todettava, että kehitys on suurin piirtein seurannutkin edellä mainittua arviointia, kuitenkin sillä varauksella, että suhdannekehityksen nähden ollaan tällä hetkellä optimistisempinä kuin viime vuoden syksyllä ja uskotaan korkeasuhdanteen jatkuvan pitemmälle, ainakin tämän vuoden loppuun saakka.

On syytä hieman tarkastella, millä tavalla tilanne eri maissa on kehittynyt vuoden vaihteessa ja sen jälkeen, jotta saataisiin oikea kuva siitä, millä tavalla markkinatalousmaissa suhdannekehitykset vaikuttavat meidän maamme vastaavaan kehitykseen.

Yhdysvalloissa laskukausi jatkui tämän vuoden puolelle, jolloin saavutettiin uusi sodanjälkeinen työttömyysennätys 5.700.000 työtöntä ja erittäin monilla tuotannonaloilla tapahtui supistamista. Aivan viime viikkoina ovat kuitenkin eräät merkit viitanneet siihen, että lasku on hidastunut tai mahdollisesti pysähtynytkin, mutta on vielä mahdollista sanoa, merkitsekö tämä vain tilapäistä ilmiötä, vai onko se todellakin nousukauden alkua. Ei ole kuitenkaan odotettavissa aivan lähikuukausina, että täys-työllisyys Yhdysvalloissa saavutettaisiin nopeasti, -sillä huomattava osa tuotantokapiteetista on edelleenkin joutilaana. Talouselämän kehitykseen on todennäköisesti Yhdysvalloissa vaikuttanut tapahtunut presidentinvaihdos, joka on synnyttänyt tietynlaista optimismia.

Englannin suhdanteet ovat yhä edelleenkin pysyneet epämääräisinä, ja valuuttavarantojen säilyttäminen ja lisääminen on rajoittanut nousun mahdollisuuksia, mutta mitään vakavampaa laskua ei myöskään Englannissa ole tapahtunut.

Keski-Euroopan ja Skandinavian korkeasuhdanne on osoittautunut odotettua sitkeämmäksi. Ruotsissa eletään tällä hetkellä inflatoririskin ja myöhemmin odotettavan laskukauden välimaastossa.

Meidän maamme talouselämässä on edelleenkin erittäin keskeisellä tasolla puunjalostustuotteiden valmistus ja vienti. Voimmekin olla hyvin tyytyväisiä siihen kehitykseen, joka tällä hetkellä vallitsee, sillä kysyntä on pysynyt edelleenkin hyvin vilkkaana, joskin hintataso on pysytellyt melko kiinteänä lukuunottamatta raakapuun vientihintoja, jotka ovat nousseet huomattavasti edellisen talven tasosta laskettuna. Sahatavaran myynnit ovat jatkuneet tyydyttävänä, joskin kokonaisvienti tuskin saavuttaa viimevuoden ennätysmäärää, lähes 1.150.000 std, mutta se ei jää todennäköisesti myöskään paljon alle miljoonan standardin ja voi parhaassa tapauksessa ehkä hieman ylittääkin tämän määrän. Sanomalehtipaperin, voimapaperin, rafligerin ja selluloosan vientimäärä ovat olleet tämän vuoden alkukuukausina ennätystasolla, joskin tämä osaksi — varsinkin verrattuna viime vuoden saman ajan vientimääriin — on riippunut helpoista laivaus- ja jääolosuhteista, mutta osaksi myös uuden tuotantokapasiteetin käyttäntöönnotosta. Kuten jo viime syksynä todettiin, tilausreservi riittänee uuden tuotannon sijoittamiseen koko vuoden 1961 osalta, ellei peruutuksia saavu. Näinollen voimme odottaa jopa uutta vientiennätystäkin tämän vuoden osalta.

Puunjalostusteollisuuden kapasiteetin lisääminen on merkinnyt myös metsähakuiden lisääntymistä, ja näytetäänkin siltä että tämän kuun loppuun mennessä kokonaisuudessaan tulevat saavuttamaan n. 50 milj. pm³:n tason, koska myöskin polttopuun hakkuut ovat kuluvin talvikauden aikana olleet varsin laajat. Runsailta metsähakkuilla on ollut ratkaiseva merkitys talven ja kevään työllisyystilanteeseen sekä maaseudun tulonmuodostukseen. Tämä on ollut omiaan vilkastuttamaan nimenomaan maaseudulla muutakin taloustoimintaa. Toisena seurauksena vilkkaasta viennistä on ollut suhteellisen hyvä valuuttatilanne, jonka turvin investointitavarain tuonti ja investoimistointi on voinut pysyä vilkkaana, joskin rahamarkkinoilla on jonkin verran esiintynyt tiettyä kireyttä, mutta tämä ei ole suinkaan joutunut valuuttatilanteesta, vaan se on johtunut enemmänkin keskuspankin sisäistä rahapolitiikkaa koskevista määräyksistä.

Paitsi puunjalostusteollisuuden myöskin muun teollisuuden toiminta on pysynyt hyvin korkealla tasolla. Teollisuuden volyymi-indeksi oli tämän vuodenensimmäiseltä neljännekseltä 147 eli n. 7 % korkeammalla tasolla kuin samaan aikaan viime vuonna. Nousuvauhti on kuitenkin ollut hidastumassa. Todettakoon, että teollisuuden volyymi-indeksin nousu maaliskuulta 1959 maaliskuuhun 1960 oli 28 %, mutta maaliskuussa 1961 se oli vain 4 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Investointitavarain tuotantovolyyymi oli ensimmäisen neljänneksen aikana n. 9 % suurempi kuin viime vuonna ja kulutustavarain kasvu oli n. 7 %.

Puuttumatta lähemmin teollisuuden eri alojen indeksinumeroihin on syytä kuitenkin todeta, että elintarviketeollisuuden, tekstiiliteollisuuden, nahka- ja kumiteollisuuden indeksinumerot eivät osoita mitään erikoisen mainittavaa nousua. Metalliteollisuudessa sitävästoin on tapahtunut kohoamista; Metalliteollisuuden kokonaistuotantoindeksi oli lähes 9 % korkeammalla tasolla kuin viime vuonna, ja koneiteollisuuden, osalta nousu oli peräti 12 %. Kun kotimaan kauppa- ja liikenne suurin piirtein seuraavat vientituotannon ja kotimarkkinateollisuuden käyriä, voitaneen todeta, että kaupan ja liikenteen volyymi oli ensimmäisen neljänneksen aikana suunnilleen 9 % korkeammalla kuin viime vuonna.

Kun lisäksi rakennustoiminta on pysynyt erittäin vilkkaana sekä asutuskeskuksissa että maaseudulla, on työllisyystilanne kuluneen talven ja kevään aikana ollut suhteellisen tyydyttävä. Virallisten tietojen mukaan oli huhtikuun lopussa avoimia työpaikkoja koko maassa 5.214 ja työttömiä työhakijoita työnvälitystoimistojen kautta 8.423, joista oli työttömyyskassojen jäseniä 2.736 ja työttömyyskorvauksen saajia, siis työttömyyskorvauslain mukaisia, 179. Työllisyysmäärärahoilla työllistettyjä oli samaan aikaan n. 93.000 henkeä; tämä luku edellisenä vuonna oli 106.000. Näitä lukuja ei kuitenkaan voida käyttää täysin vertailukelpoisina edellisten vuosien lukuihin, koska uusi työllisyyslaki ja siitä annetut asetukset poikkeavat siinä määrin entisestä työllisyyslaista, että tarpeellista vertailupohjaa ei ole olemassa.

Ulkomaankaupassa saavutetaan, kuten jo aikaisemmin mainitsin, jatkuvia ennätystyksiä. Viennin arvo oli tammi-maaliskuussa n. 64 mrd mk verrattuna edellisen vuoden 54 mrd mk:aan. Tuonnin arvo oli 85 mrd mk ja edellisenä vuonna samaan aikaan noin 76 mrd mk. Eräiden viime syksynä ja vuoden vaihteessa todettujen uhkaavien hintojen liukumisten jälkeen hintataso on tasaantunut ja pysynyt kohtalaisen kiinteänä. Huhtikuun indeksi 140 oli 2 pistettä eli 1 1/2 % korkeammalla kuin huhtikuussa 1960. Taso 140 saavutettiin jo lokakuussa 1960, joten pyöristetty indeksi on pysynyt puolen vuoden ajan muuttumattomana, johon on kyllä vaikuttanut lähes pisteen verran alentavasti savukehintojen tunnettu järjestely. Virallisten ennusteiden mukaan, ne ovat hallituksen toimesta laadittuja ja suoritettuja tutkimuksia, ei tuntuampia hintojen muutoksia olisi ainakaan syksyyn mennessä odotettavissa.

Tässä yhteydessä herättää suurta mielenkiintoa maataloustulolain eduskunnassa saama ratkaisu. Mikäli olen tämän asian oikein ymmärtänyt, ei ensi syksynä suoritettava maataloustuloratkaisu aiheuta elintarvikkeiden hintojen nousua, joten hintataso on turvattu tältä taholta uhkaavalta vaaralta syyskuun 1 päivään 1962 saakka, toisin sanoen melkein runkosopimuksen voimassaoloajan. Ammattiyhdistysliikkeen taholta onkin sekä hallitukselle että eduskunnan ao. valiokunnalle tähdennetty, että sellainen maataloustuloratkaisu, joka merkitsisi hintojen nousua runkosopimuksen mukaisten sopimusten voimassaoloaikana sekä ajankohtana, jolloin monet työntekijät joutuvat kamppailemaan kansainvälisen kaupan aiheuttamien mukauttamisongelmien kanssa, olisi täysin kohtuutonta ja kaiken lisäksi taloudellisesti virheellistäkin. Onkin tyydytyksellä todettava maataloustulolain ratkaisu, joka on tässä suhteessa parempi kuin hallituksen alkuperäinen esitys oli.

Tässä yhteydessä onkin aiheellista todeta, että mikäli palkkasopimusneuvottelut ja mahdolliset palkkataistelutkin olisivat jatkuneet pitkin kevättä ja mahdollisesti joillakin aloilla olisi saavutettu sen jälkeen jonkin verran suurempikin palkkojen

korotus kuin runkosopimus antoi, olisi melko varmasti saatu varautua myös tuntuviin elintarvikkeiden hintojen korotuksiin.

Kun runkosopimus solmittiin, pidettiin silmällä myös maataloustuloratkaisua, ja voidaankin todeta, että ainakin tässä suhteessa harjoitettu palkkapolitiikka ei ole jäänyt tuloksetta. Työehtosopimukset on melkein kautta linjan solmittu siten, että ne astuivat voimaan jo vuoden alusta paria pientä poikkeusta lukuunottamatta, joten palkkojen korotuksetkin ovat olleet jo käytettävissä koko kuluvan vuoden ajan.

Hyvän työllisyystilanteen ansiosta voidaan perustellusti otaksua, että useimmilla aloilla ansiotason liukuminen on edelleen jatkunut, vaikkakaan ei mitään tilastoja esim. teollisuuden tämän vuoden keskituntiansion kehityksestä ole vielä virallisesti ollut näkyvissä. Jos tämä pitää paikkansa, miesten keskituntiansio teollisuudessa ovat tällä hetkellä noin 6 % korkeammalla tasolla kuin samaan aikaan viime vuonna. Tämä arvio on nyt hieman vanha, sillä sain tänä aamuna nähdäkseni erään tilaston, joka on Työnantajain Keskusliiton suorittaman tutkimuksen sekä sosiaaliministeriön tutkimustoimiston yhteinen tutkimustulos. Se viittaa siihen, että keskituntiansioiden nousu on ollut 7.1 %, kun minä puhun tässä 6 %:sta. Reaaliansiot ovat ehkä noin 4,5 % korkeammalla. Tähänkin vaikuttaa luonnollisesti tämä muutos, joka tässä nyt juuri esille tulleissa numeroissa on näkyvissä. Tähän ei ole laskettu arkipyhäkorvauksia.

Kun suoritettujen työtuntien lukumäärä on edelleenkin kasvanut samoin kuin työllisyys parhaimmilla aloilla on lisääntynyt, saataneen näidenkin tekijäin ansiosta laskea, että vuosiansiot, kaikkien työntekijäin yhteisen palkkapussin kokonaissisältö, ovat lisääntyneet ehkä 2 % edellä mainittujakin numeroita suuremmiksi. Työttömyyskassa: järjestelmän uusiminen on myös tuonut oman panoksensa palkansaajien kokonaiskulutuskykyyn, sillä kassojen mahdollisuudet maksaa suurempia avustuksia ovat uuden lain ansiosta lisääntyneet, ja tämä näkyy myös kassojen jäsenmäärän erittäin merkittävässä kasvussa.

Kevään suurin talouspoliittinen keskustelunaihe, maataloustulolain ohella on ollut kysymys Suomen liittymisestä EFTA:aan. Asia on ratkaistu nyt eduskunnassa, Suomi on päättänyt liittyä. Tämä merkitsee sitä, että ensimmäiset 30 %:n tullinalennukset astuvat voimaan heinäkuun 1 päivänä. On syytä huomioida, että tämä 30 % ei ole tuotavan tavarann hinnasta, vaan siitä perittävän tullin määrästä.

SAK on omalta osaltaan sekä eduskuntakäsittelyn yhteydessä että muutenkin tähdentänyt niitä vaarallisia seurauksia sekä talouselämällemme yleensä että nimenomaan palkansaajille, jotka voivat aiheutua EFTA:an liittymisestäämme. Nämä eivät koske ainoastaan mukautumisvaihetta, vaan myös maamme koko tuotantopohjaa pitemmällä tähtäimellä katsottuna. Ehdottoman luotettavia johtopäätöksiä siitä, mitä seuraa liittymisestä tai mitä olisi seurannut ulkopuolelle jäämisestä, ei kuitenkaan voida suorittaa tarpeellisen pätevän aineiston puuttuessa. Vasta kokemus voi osoittaa, mitä liittymisen merkitsee. SAK ei ole voinut näin ollen ottaa virallista kantaa ja täyttää vastuuta näin tärkeässä kysymyksessä. Jos myöhemmin olisi osoittautunut, että ulkopuolelle jääminen olisi vakavammin häirinnyt myös muuta vientiämme kuin metsäteollisuuden tuotteita, joiden tulleja EFTA sopimus koskee, ammattiyhdistysliike olisi ottaessaan jyrkästi kielteisen kannan kantanut varsin suuren vastuun ja joutunut syyte-tyksi muistakin suhdanne- ym. takaiskuista. Tämä oli otettava huomioon siitakin huolimatta, että mainitunlainen kehitys oli vähemmän todennäköinen.

Ennen kaikkea on kuitenkin otettava huomioon, että kielteinen kanta EFTA-asiassa olisi ilmeisesti ollut lopullinen. Jos ulkopuolelle jääminen olisi todellakin vakavammin häirinnyt vientiämme, olisi asian korjaaminen jälkeinpäin voinut osoittautua erittäin vaikeaksi. Myönteisen ratkaisun osalta voidaan todeta, että se ei ole samalla tavalla lopullinen kuin mahdollinen kielteinen päätös olisi ollut. Se sallii sekä valtiovalln että SAK:n edelleen seurata tilanteen kehitystä ja ryhtyä toimenpiteisiin viime kädessä jopa sopimuksen irtisanomisen puolesta, jos seuraukset tätä edellyttävät.

SAK:n edustajien taholta on vaatimalla vaadittu, että valtiovalln pitäisi hyvissä ajoin ryhtyä toimenpiteisiin niiden työntekijäin toimeentulon ja elintason turvaamiseksi,

joihin EFTA-sopimukseen. Liittymisestä aiheutuvan paineen voidaan odottaa kohdistuvan tai joihin se ilmeisesti erällä aloilla jo ennen voimaantulustaan kohdistuu. Tämä koskee nimenomaan lukuisia naistyöntekijöitä. Tuntuu ilmeiseltä, että juuri ne teollisuusalat, joiden työntekijöistä naiset muodostavat enemmistön, ovat vaaravyöhykkeessä, kun sen sijaan ne teollisuudenalat, jotka mahdollisesti jopa hyötyvät EFTA:n liittymisestä, ovat miesvoittoisia.

On olemassa vaara, että tästä syntyy varsin vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka tulee sitä suuremmaksi, jos tähän mukautumisvaiheeseen vielä onnettomuudeksemme liittyisi suhdannelasku. Olikin suuri pettymys, että vasemmistoenemmistöinen eduskunta yhdellä äänellä hylkäsi ponsilausemaehdotuksen, jonka sisältö suurin piirtein kävi yhteen SAK:n kannan kanssa ja olisi velvoittanut hallitusta ryhtymään valmis-televiin toimenpiteisiin työntekijöihin kohdistuvien mukautumisvaarojen ja -rasituksen torjumiseksi.

Järjestöisissä toiminnassa on kuluneen vuoden aikana vallinnut hyvin merkittävä aktiivisuus liikkeemme piirissä. Tähän on ollut vaikuttamassa, paitsi työskentely liikkeemme vaatimusten ja tavoitteiden toteuttamiseksi, myös se, että liikkeemme voimaa on pyritty edelleenkin heikentämään sekä ulkopuolella tehdyllä että sisällä tapahtuvalla harjoitustoiminnalla. Viime vuoden marraskuun 5 päivänä perustettu Suomen Ammattijärjestö (SAJ) on voimakkaasti edelleenkin työskennellyt SAK:n jäsenliittojen irrottamiseksi SAK:sta sekä yksityisten jäsenten ja ammattiosastojen irrottamiseksi SAK:n alaisista liitoista. Tulokset eivät kuitenkaan ole olleet SAJ:lle erityisen myönteisiä, sillä esim. puuteollisuuden alalla sekä kumiteollisuuden alalla perustetut uudet liitot, jotka ovat liittyneet SAK:hon, ovat saaneet alan työntekijäin luottamuksen ja kannatuksen osakseen.

On merkille pantavaa[^] että jäsenistön omalta taholta on osoitettu erittäin suurta aktiivisuutta SAK:n puolustamisessa ja hajoitustoiminnan vastustamisessa. Tämä todistaa meille sen, että Suomalaisella ammattiyhdistysliikkeellä ja eritoten SAK:lla on palkkatyöläisten laaja kannatus. Virkamiesjärjestöt, jotka ovat eronneet SAK:sta, eivät ole päättäneetkään liittyä SAJ:hin, vaan ovat jääneet sen ulkopuolelle. SAJ:n perustajille tapahtui varmaankin suuri laskuvirhe juuri siinä, että he eivät olekaan saaneet sitä kannatusta, jonka he odottivat saavansa järjestölleen. Noin, kun he puhuivat 100—120.000 jäsenestä, jonka piti jo vuoden vaihteessa olla uudessa järjestössä. Heidän omankin ilmoituksen mukaan SAJ:ssa on vain vajaat 50.000 jäsentä, ja uskaltaisn epäillä, että tässäkin luvussa on aika tavalla ilmaa välissä.

On käynyt siis aivan samoin kuin vuonna 1958, jolloin perustettiin Ammattiliittojen Yhteisjärjestö. En malta olla lainaamatta silloisen SAK:n sihteerin Jaakko Rantasen sanoja. Näin hän totesi: »Kevätpuolella tätä vuotta» — hän tarkoittaa vuotta 1958 — »sammui ehjyttämisvaliokunta, jonka vaikutuspiiriin ihan ulkomaita myöten tiedettiin kuuluvan 80.000 SAK:n 250.000 jäsenestä. Tämän kuun alussa startannut kolmas yritys, Yhteistyöjärjestö, on puolestaan ilmoittanut maamme lehdistölle, että noin 30.000 henkilöä kuuluisi sen vaikutuspiiriin. Muutamassa kuukaudessa heidän omien sanojensakin mukaan kannatus on siis pudonnut 80.000:sta 30.000:en, ja tuota vauhtia kun herrat jatkavat, niin lopputulos on pian nähtävissä.»

Näin siis sihteerin Jaakko Rantanen vuoden 1958 lokakuussa Yleisradion Polttopisteessä-lähetyksessä. Eikö näillä sanoilla olekin aivan sama yhtymäkohta viime syksyiseen tilanteeseen SAJ:n perustamisen jälkeen? Samat sanat sopivat täsmälleen, olkoonkin, että niiden sanojen lausuja itse on nyt siirtynyt nimittämiensä herrojen touhujen jatkaajaksi.

Nyt on jo täysin selvästi nähtävissä, että SAJ on kaikissa toiminnoissaan saanut kannettavakseen Ammattiliittojen Yhteisjärjestön perinnölliset rasitukset. Yritykset SAK:n jäsenliittojen irrottamiseksi SAK:sta ja saamiseksi SAJ:n jäsenyyteen eivät ole tuoneet sitä tulosta, jopka he ovat uskoneet. Eräitä yrityksiä on tehty suurten teollisuusliittojen voiman nujertamiseksi, mutta yhtä huonolla tuloksella. Tosin on perustettu eräitä kääpiöliittoja, mm. kaksi metalli-, yksi nahka- ja kumityöläisiä varten,

yksi erikoinen ja yleinen kaikille aloille sekä rautatieläisten hajotusliitolle muutettiin nimeä. Näiden liittojen eteneminen on pysähtynyt joidenkin hajotusosastojen perustamiseen, mutta osastoittain eroamiaisia liitoista ei ole tapahtunut kuin aivan vähäisessä määrin. Kannattaa mainita vielä, että Paperityöntekijäin Liitosta on lähtenyt vain yksi pieni osasto, samoin Työläisliitosta, Lasiliitosta kaksi Rautatieläisten Liitosta puolisenkymmentä samoin Metallityöväen Liitosta. Hajotusyritykset ovat siis todellakin jääneet vain yrityksiksi.

Näidenkin eronneiden osastojen tilalle on perustettu uudet osastot. Varsin mielenkiintoinen ilmiö on viimeaikaisessa kehityksessä ollut havaittavissa kaikkialla siellä, missä hajotustyötä on suoritettu. SAK:n kannalla olevat ammattiosastot ovat saaneet runsaasti uusia jäseniä. Eräässä tapauksessa tappiot ovat tulleet korvatuksi moninkertaisina. Varsin mielenkiintoinen on kysymys niiden virkamiesjärjestöjen kohtaloista, jotka nyt ovat ulkopuolella SAK:n. Viran- ja toimenhaltijain järjestöjen yhdysselimenä on SAK:n alaisuudessa ja avustuksella toiminut rekisteröity järjestö, Valtion-virkailijain Yhteisjärjestö, VY, jonka säännöt edellyttävät, että VY:n jäsenjärjestönä voi olla ainoastaan SAK:n jäsenliitto.

Viime vuoden puolella tapahtui kuitenkin ainutlaatuinen teko, jonka merkitsemisen aikakirjoihin on tässä yhteydessä paikallaan. Tällöin VY:n hallitus vastoin sääntöjä erotti VY:stä SAK:n jäsenliitot, Rautatieläisten Liiton, Valtion Virkailijain Liiton ja Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liiton, siis VY:n lailliset ja ainoat jäsenliitot. Näin VY joutui niiden hallintaan, joiden sääntöjen mukaan olisi tullut erota VY:stä. Tämä hullunkurinen tilanne selittyy sillä, että VY:n hallituksessa oli SAK:n jäsenliitoilla kahden äänen vähemmistö. Näyttää kuitenkin siltä, että VY:hyn enemmistönä jääneet isännät eivät olleet tyytyväisiä järjestönsä, koskapa on kuulunut ääniä jonkun uuden valtion virkamiesten yhteisen järjestön perustamisesta.

Näissä merkeissä on mm. Veturimiesten Liiton piirissä suoritettu jäsenäänestys. Epävirallisten tietojen mukaan veturimiesten järjestö ei kuitenkaan ole antanut sääntöjen mukaista kannatustaan tällaisen uuden järjestön perustamiseksi. Tämä onkin täysin ymmärrettävää silloin, jos jäsenistö on tietoinen mihinkä tällä uudella järjestöllä pyritään. Tarkoituksena on sen jälkeen, kun tällainen viranhaltijoiden yhteisjärjestö on saatu aikaan, liittää järjestö SAJ:hin, jolloin liiton jäsenistö joutuisi tapahtuneen tosiasian eteen ja palvelemaan hajoitusjärjestöä, johon he muutoin eivät olisi liittyneet. Mielenkiintoista oli tässä Veturimiesliiton äänestyksessä se, että siinä oli kysymyksen asettelu tällainen: Hyväksytkö viranhaltijain yhteistoiminnan vai et. Siitä huolimatta jäsenistö haistoi mädäntyneen makkaran käryä.

SAK:n jäsenliitot ovat aikoinaan perustaneet VY:n nimenomaan pienempipalkkaisten viranhaltijain yhteiselimeksi. Tältä pohjalta on palkansaajien asemaa pyritävä edelleenkin hoitamaan. Asia tuleekin lopulliseen päätökseen aivan lähitulevaisuudessa. On sanomattakin selvää, että SAK tulee antamaan kaiken tukensa jäsenliitoilleen ja niiden yhteisille pyrkimyksille joiden organisoiminen viranhaltijoitten kohdalta on nyt kysymyksessä.

Vuoden vaihteen järjestöllistä tilannetta kuvannee parhaiten silloinen jäsenmäärän-kehitys.

Vuoden 1960 lopussa SAK:n jäsenmäärä oli 228.000 ja tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, jolta tosin vielä tarkat luvut puuttuvat, näyttää jäsenmäärä jatkuvasti kohoavan ja tulee todennäköisesti ylittämään reippaasti 230.000. SAJ ei ole antanut virallisia tietoja jäsenmäärästään hyvin ymmärrettävistä syistä. Heidän todellinen jäsenvahvuutensa tällä hetkellä ehkä ylittää 30.000. Suunta on varsin selvä. Huolimatta valtavasta propagandasta, jota jo usean vuoden ajan on käyty ammattiyhdistysliikettä vastaan, mutta jonka toiminta viime vuoden ja tämän vuoden puolella on saanut entistä räikeämpiä muotoja, SAK on sittenkin selviytynyt varsin tyydyttävästi. Kuluvan vuoden ensimmäinen vuosipuolisko osoittaakin jo varsin selvästi sen, mikä suunta järjestön kehityksessä tulee jatkumaan. Millään taholla ei SAJ:tä enää oteta vakavasti, ei edes porvarillisissa piireissä, joissa tämä järjestö on syntymästään saakka

saanut varsin hellää kohtelua. Nekin liitot, jotka syystä tai toisesta ovat katsoneet vielä toistaiseksi kuuluvansa ulkopuolelle SAK:n ovat suhtautuneet vieroksuvasta myöskin SAJ:him Tuorein esimerkki ilmiene Kirjatyöntekijäin Liiton edustajakokouksen päätös neutraaliasenteen säilyttämisestä.

Yhteenvetona tämän vuoden puolelta voidaan siis todeta, että tilanne ammattiyhdistysliikkeen piirissä osoittaa kauttaaltaan selkenemistä. Hajoituspropagandan tukahduttaa, pintavaahdon häivyttäjä havaitaankin, että vuosia, milloin kiivaampana milloin hiljaisempana jatkunut hajoitustoiminta ei ole tuonut niitä tuloksia, joihin sen alullepanijat olivat uskoneet. Se on hyvä merkki ja rohkaisee ammattiyhdistysliikkeen piirissä työskenteleviä henkilöitä osoittamaan sitä, että suomalainen työmies ja työläisnainen ei ole tuulten vietävissä, vaan haluaa pysyä yhteisrintamassa rakentamassa parempaa tulevaisuutta maamme palkansaajaväestölle ja koko vähävaraiselle kansallemme.

Tämä myönteinen kehitys ei saa kuitenkaan meitä tuudittaa ajatukseen, että kaikki on nyt hyvin ja voitto on meidän. Tähän ajattelutapaan tuskin kenelläkään on varaa, kun muistaa, että ammattiyhdistysliikkeen vastustajia sentään löytyy tästä maasta aikamoinen määrä. Luonnollisesti juuri nämä piirit ruokkivat niitä aineksia, jotka ovat, sanoisinko, elämäntehtäväkseen ottaneet ammattiyhdistysliikkeen murskaamisen. Mikä valitettavinta, näissä piireissä liikkuu myöskin suuri raha. Meidän on kaikkialla tehostettava jatkuvasti toimintaamme ja ennen kaikkea toimittava niin, että jokainen suomalainen työläinen tuntee ammattiyhdistysliikkeen omakseen. Vasta sitten me voimme lopullisesti sanoa voittaneemme tämän taistelun.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän kiittää puheenjohtaja Rantasta tästä SAK:n viimeaikaista toimintaa koskevasta katsauksesta. Kiitoksia! Asiasta keskusteltaneen.

Keskustelu:

Urpo Virtanen (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Työvauhdin kiihdyttäminen ja automatisointi sekä rationalisoiminen aikaansaavat teollisuudessa sen, että työajan yleisen lyhentämisen ohella on tullut välttämättömäksi ratkaista se, että jo 25—30 vuotta palkkatyötä tehneille ja 60 vuotta täyttäneille turvataan toimeentuloon riittävä eläke.

Ns. vapaassa kapitalistisessa kilpailussa vallitsee sellaiset lait, että eräs osa työvoimasta on aina »alennusmyynnissä». Ottamalla huomioon nykyisen ja arvioitavissa olevan kapitalistisen markkinatalouden kehityksen tulevat työhön sijoittamisen ongelmat kasvamaan. Ellei vanhemmalle osalle työvoimasta saada riittävää eläketurvaa, niin tilanne muodostuu helposti sellaiseksi, että työnantaja voi palkata alle IQO markan tuntipalkalla työntekijöitä muuhunkin kuin vartiointiin.

Eläkeikärajan määrittäminen siten, ettei se tule 60 vuotta korkeammalle ja eläkkeen suuruuden määrittäminen niin, että työntekijälle turvataan ainakin 60 % vuotuisesta ansiotasosta eläkkeenä, nämä päävaatimukset on ammattiyhdistysliikkeen vietävä päätökseen. On aivan varmaa, että työriantajataholla vastustetaan sellaista eläkeratkaisua, joka merkitsisi riittävän eläketurvan takaamista lainsäädäntöteitse työntekijöille. Kapitalistit vastustavat riittävän hyvän työsuhte-eläketurvan aikaansaamista siksi, että heidän etujensa mukaista on se, että palkkatyöväestöstä on aina riittävän suuri osa sellaisia työläisiä, jotka toimeentulovaikeuksien vuoksi ovat valmiit ja samalla pakotetutkin menemään työhön minkälaisella palkalla tahansa. Ei ole siis kysymys vain eläkekään ehtineiden asiasta, vaan eläkekysymyksen ratkaisulla on mitä suurin merkitys koko palkkatyöväestön asemaan. Eläkeikärajan ja eläkkeen suuruuden määrittämisellä on merkittävä vaikutus suurten nuorten ikäluokkien työhön sijoittamisen samoin kuin koko palkkatyöväestön toimeentuloehtojen kannalta.

Järjestyneiden palkkatyöläisten keskuudessa on kiinnitetty huomiota siihen, että

työsuhde-eläkelakia valmistelevan komitean mietinnössä enempää kuin SAK:n työvaliokunnan lausunnossakaan, ei ole kiinnitetty huomiota eläkkeen markkamääräisen alimmaisrajan määrittämiseen eikä siihen, onko yleensä lähdettävä siitä, että korkeasti palkatuille turvataan yli 100.000 markan eläke kuukaudessa ja ainaisesti palkatut joutuisivat edelleenkin käyttämään Ilta-Sanomien suosittelemaa naapuripapua jatkuvana eläketurvana.

Puuttumatta yksityiskohtaisemmin eläkelain yhteydessä esiintulevaan lain toimeenpano-organisaatioon, todettakoon, että kansaneläkelaitoksen tulee hoitaa työsuhde-eläkkeen maksu ilman uutta rinnakkaisorganisaatiota virkamiehineen.

Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten esitän edustajakokouksen päätettäväksi:

1. Että työvaliokunta veloitetaan kiirehtimään lain valmistamista ja valvomaan järjestövoiman avulla sitä, että työsuhde-eläkkeen piiriin tulevat myös ne työntekijäryhmät, jotka työskentelevät lyhytaikaisten työsuhteiden varassa eri työnantajilla.

2. Että lain piiriin tulevat 18 vuotta täyttäneet ja että 300 työssäolokuukautta oikeuttaa täyteen eläkkeeseen, sekä että eläkeikärajaksi määrätään korkeintaan 60 vuotta.

3. Että täysi eläke turvaisi eläkkeelle siirtyvälle työntekijälle 60 % omaa ammattivastaavassa työssä maksetusta keskimääräisestä ansiotasosta, kuitenkin vähintään 18.000 markkaa kuukaudessa nykyisen elinkustannustason mukaan sekä että eläkeoikeus maassamme yhdenmukaistettaisiin samalle tasolle valtion, kuntien ja yksityisten palveluksessa oleville julkisoikeudellisissa ja yksityisoikeudellisissa virka- ja työsuhteissa.

4. Että työsuhde-eläkejärjestelmän rahoittaisivat työnantajat ja siirtymävaiheen aikana ja lain toimeenpanoa ajatellen on käytettävä myös tarkoitukseen julkisia varoja.

5. Että työsuhde-eläkkeen toimeenpanoa varten ei muodosteta erillistä organisaatiota vaan eläkelain käytännöllisenä toimeenpanijana olisi kansaneläkelaitos ja että tulkintaa ja soveltamista varten tarvittavassa elimessä turvattaisiin palkkatyöväestölle riittävä edustus.

Puheenjohtaja : Otamme vastaan Urpo Virtasen esitykset, mutta ilmoitamme, että ne tulevat lähempään keskusteluun vasta työjärjestyksen 13. asian kohdalla.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Hyvät toverit. Kannatan edustaja Virtasen ehdotusta. Lisäksi haluan viitata aikaisempaan puheenvuorooni, joka koski viime vuoden toimintakertomusta sekä puheenjohtajan katsauksen siihen osaan, jossa käsiteltiin taloudellista kehitystä ja taloudellista tilannetta. Tämän perusteella esitän edustajakokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

»Edustajakokous kehoittaa työvaliokuntaa ryhtymään toimenpiteisiin hyvityksen aikaansaamiseksi palkansaajille hintojen kohoamisesta sekä työn tuottavuuden kasvusta runkosopimusta täydentävän lisäosimuksen avulla.»

Toivon, että asianomainen valiokunta lisäksi ottaisi huomioon ne kysymykset, joita puheenjohtaja Rantanen selostuksessa kosketeltiin ja jotka nimenomaan tällä hetkellä ovat palkkatyöntekijäin kannalta erittäin ajankohtaiset, kuten työsuhde-eläke, joka ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, edelleen kysymys 40-tuntisen työviikon toteuttamisesta, sairausvakuutuslaista ja naisten samapalkkaisuuskysymyksestä. Minusta tuntuu, että edustajakokouksen olisi kuitenkin annettava yleinen julkilausuma näistä asioista, ja tätä silmällä pitäen ehdotan palkkakysymyksen osalta tämänsisältöistä päätöslauselmaa.

Unto Aalto (Elintarviketyöläisten liitto): Minä yhdyn kannattamaan toveri Saarisen tekemää ehdotusta.

Veikko Veckman (Tekstiilityöväen Liitto): Hyvät toverit! Olemme tulleet tänne SAK:n VIII edustajakokoukseen ammattiyhdistysliikkeen kentältä mitä erilaisimmista olosuhteista. Hajotustoiminta liikettämme kohtaan on saanut piirteitä, joita oikeutemme ja velvollisuudentuntomme kehoittaa perusteellisesti selvittämään. Olen henkilökohtaisesti joutunut näkemään ja seuraamaan SAK:n harjotusorganisaattorien

myyräntöytä paikkakunnalla, jota voidaan sanoa 2 % :n kansanvaltaisuuden kehdoiksi. Hyvinkäällä nykyisen hajotusjärjestön SAJ m puheenjohtaja Oksanen lokakuussa 1959 piti ravintolakabinetissa junnakokouksensa saman vuoden kesällä aloittamiensa valmistelujen jälkeen, jossa luvattiin ammattiyhdistysliikkeen periaatteille täysin vieras organisaatio seuraavanlaisesti: 1) Pitää saada Kutoma- ja Neuletyövään Liiton vuoden 1960 työehtosopimus 2 % :n linjalla läpiviedyksi. Täällä puhuttiin runkosopimuksesta ja moitittiin, sitä. Nämä samat kaverit moittivat nyt runkosopimusta, jotka silloin jo lokakuussa ajoivat työehtosopimuksen vuodelle 1960 2 % :n linjaa. 2) Pitää saada vuoden 1960 ammattiosaston johtokunta sekä puheenjohtaja 100-prosenttisesti puolueelle varmaksi. 3) On saatava varmat puoluemiehet Kutoma- ja Neuletyövään Liiton edustajakokoukseen keväällä 1960. 4) Luotiin kortteli- ja työmaaorganisaatio Kutoma- ja Neuletyövään Liiton ammattiosastojen jäsenistön ja vuoden 1960 syksyn kunnallisvaaleja varten. Kolmen viimeisen kohdan takia lupasi Oksanen lähettää ammattiosaston jäsenluettelon ko. kokouksessa mukana olleille työnjohtajille, jolla listalla sitten suoritettiin työmaalla jäsenistön poliittinen kannanurkintateatus, johon urkintaan sekosi ymmärtämättömyydestä moni rehelliset pyrkimykset omaava ammattiyhdistyksen jäsen. On esitetty väitteitä, että tällä listalla olisi yritetty etsiä selkärangatonta kumppania työnantajien edustajista, jonka kanssa olisi voitu pelata mahdollisuuden mukaan työntekijäsiirtoja oman kuppikuntansa edunmukaisesti. Jos näin olisi tapahtunut, se varmasti aikanaan tulee ilmi eikä jää seurauksitta.

Seuraava hajoitustoimintavaihe eli koko maata käsittävä kokous Helsingissä 3. 2. 1960. Tähän ei enää saatu kaikkia Hyvinkään lokakuun 1959 kokouksen osanottajia, joista ainakin kaksi ensimmäiseen tietämättään joutunutta kuunteli järjen ääntä, eivätkä hyväksyneet tätä ammattiyhdistysliikkeelle vierasta peliä. He joutuivat painostuksen kohteeksi, mutta ansaitsevat todellisuudessa itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen kannattajina suoraselekäisyydestään jäsenistön kunnioituksen.

Vuoden 1960 Kutoma- ja Neuletyövään ja Villatyövään ammattiosaston vuosikokouksessa esitettiin sitten edellä mainitun junnakokouksen mukainen työehtosopimus. Oksanen, jota aikaisemmin ei ko. ammattiosaston kokouksissa oltu nähty, tuli Helsingin kokouksen sopimuksen mukaisesti ja piti pyöreän puheensa, jota junnakokouksissa mukana ollut Mäntynen tuki tavannukaisilla puoluepoliittisilla fraaseilla. Esitin tässä vuosikokouksessa vetoomuksen, josta kerron paremmin jäljempänä.

Siirrymme ajassa eteenpäin Kutoma- ja Neuletyövään Liiton edustajakokoukseen helluntaina 1960. Siellä näkyivät jo pelurien tarkoituserät. Oksanen paperiosastojensa ansiosta pääsi puheenjohtajaksi sekä kokouksen lopussa teetti päätöksen, jossa annettiin valtuustolle oikeus päättää eroamisesta SAK:sta kuulematta perusjärjestöjä ja jäsenistön kantaa. Oksanen loppupuheenvuorossaan mainitsi, että moni edustajakokouksen edustaja lähtee kotiin sekavin tuntein. Minä ainakin opin erään suuren asian. Opin tuntemaan lopullisesti, mitä on itsenäinen ammattiyhdistysliike ja sen oikeat puolestaistelijat, ja opin tuntemaan työväestön petturit.

Viimeaikainen toiminta Hyvinkäällä SAK:n hajoittajain taholta on sisältänyt mitä 'moninaisinta toimintaa kahvi- ja alkoholikesteineen, junnakirjeineen, henkilökohtaista mustamaalausta työntekijäin poliittisen ja psykologisen testauksen väärinkäytöksineen. Isot pojat kansanvaltaisuuden kaapu päällä, poikien mieli sisällä, ja ovat käyneet pohjoismaissa kantelemassa SAK:n poliitikoinnista, ja niin kuin Oksanen mainitsi, niin pistettiin pohjoismaiden ja SAK:n välit poikki. Sama tyyli näyttävä olevan hänen oppipojillaan kentällä. Kohteena on työnantajan kosinta, mutta valheella on lyhyet jäljet.

Niin kuin edellä kerroin, esitin vuoden 1960 entisen ammattiosastoni vuosikokouksessa vetoomuksen, jonka Kutoma- ja Neuletyövään Liiton silloinen johtokin hyväksyi. Toin siinä julki esimerkkejä käyttäen tekstiileiteollisuuden kriisiin ja maailmankilpailun, jossa emme saisi hävitä. Mainitsin myös SAK:n työvaliokunnan vuoden 1960 alussa antaman julkilausuman loppuosan, jossa sanottiin: »Tavoitteistaan tietoinen jäsenistö muodostaa sen voiman, jonka avulla itsenäinen ja riippumaton ammattiyhdistysliike

voi luoda parempaa tulevaisuutta koko palkansaajakunnalle ja tässä muodostuvan työkentän, johon sisältyy myös jäsenistön asiallinen arvosteluoikeus». Varoitin toiminnasta, joka ei kuulu reiluun peliin, ja tarkoitin tällä edellä mainittua lokakuun 1959 junttakokousta, jossa luotiin ammattiyhdistysliikkeelle vieras organisaatio. Alleviivasin ja kysyin silloin: Minne menemme Suomen työväki? Tänään on täysin aiheellista ja perusteltua kysyä SAJ:n silmälentäville ja heidän fanaattisilta kannattajiltaan: Minne menette 2%:n kansanvaltaiset? Kaaokseenko olette matkalla?

Kun ennen Kutoma- ja Neuletyöväen Liiton edustajakokousta 1960 sanoin Hyvinkäällä hajotustyötä johtaneelle Mäntyselle olevani valmis jättämään luottamusmiestehtävät, mikäli sovinto minusta on kiinni, sain vastauksen: »Me emme sovittelle mitään, me joko voitamme tai häviämme». Jos näin toimitaan työväenliikkeessä, ammattiyhdistysliikkeessä, niin mitä hyötyä on siitä, jos kourallinen SAJ:n napoja seisoo työväenliikkeen raunioilla ja huutaa: »Minä voitin.»

Olen sitä mieltä vieläkin ja aina, että pitää antaa tilaa sovinnolle, mutta kun puhutaan sovinnosta ja pyritään sovintoneuvotteluihin, sen pitää ehdottomasti olla vapaa bluffista.

Mainitsen tässä vielä Hyvinkäällä oman ammattiosastoni piiristä tapauksen, pienen katsauksen. Pyysimme Hyvinkäällä yhdistyslakiin nojaten Villätyöväen ammattiosastoa 13. 10. 1960 tarkistamaan sopimukset Kutoma- ja Neuletyöväen Liittoon ja SAK:hon. Sitä ei annettu, vaan vastalahjaksi allekirjoittanut erotettiin johtokunnan väkivalta-päätöksellä. Suuri joukko kokouksessa olleista sen jälkeen kirjallisesti pyysi eroa tästä ammattiosastosta. Sitä ei annettu ennen kuin haastemiehen kautta, ja kaikesta huolimatta heillä oli otsaa puhua ja lyödä rumpua kansanvallan puolesta. Joudumme aloittamaan alusta liittymällä Tekstiilityöväen Liittoon, Hyvinkään Tekstiilityöntekijät r.y:hyn. Jäsenvahvuutemme on nyt 523 maksavaa jäsentä, joka kertokoon puolestaan toimintaperiaatteestamme.

SAKdaisen ammattiyhdistysliikkeen perusta on tehty vahvaksi ja laajaksi. Sille perustalle on turvallista ja varmaa rakentaa yhteistä ammattiyhdistysliikeperhetaloa. Kun sen rakentamista suoritetaan hyväksyttyjen piirustusten, kansanvaltaisuuteen perustuvien sääntöjen mukaan ja rakentajina on näitä päämäärästään tietoisia, rehellisiä arkipäivän työläisiä, joiden rakennustarpeena on ihmisyyden ja ihmisoikeudet, niin silloin tätä rakennusta eivät kaada rahan mahti eivätkä merten takaa tuodut viisaudet. Sen rakennuksen nimi on SAKdainen ammattiyhdistysliike, jossa on turva sen rakentajille, heidän perheilleen, yhteiskunnalle ja koko isänmaalle.

Kalle Salonen (SAK:n työvaliokunta): Täällä puheenjohtaja Rantanen loi katsauksen tämän vuoden toimintaan ja esitti siinä varsin suuren asiaryhmän, jotka asiat verrattain lyhyellä maininnalla siitä tuotiin esille. Ei ole tarkoitukseni lähteä moittimaan Rantasen esitystä, vaan olen valmis sen osaltani allekirjoittamaan. Kuitenkin haluaisin tässä yhteydessä, mainita muutamia näkökohtia Suomen Työläisliiton jäsenistön piiristä ennen kaikkea tästä runkosopimuksesta.

Liittomme kemian työntekijäin jaosto teki syksyllä yksimielisen päätöksen siitä, että se ei hyväksy runkosopimusta neuvottelujen pojaksi, kun työehtosopimusta lähdetään uudistamaan. Vaatimukseksi jäikin 20 mk tunnilta, joka oli silloin yleinen sanomalehdissä ulosserveerattu vaatimus. Tältä pohjalta neuvotteluja käytiin yksi ainoa kerta ja ne kilpistyivät työnantajapuolen jyrkkään asenteeseen heidän ilmoittaessaan, että jos ei tämä 3,5 %:n palkankorotus vuoden 1961 alusta lukien kelpaa, niin silloin on edessä taistelutoimenpiteet tai heidän käsityksensä mukaan jäävän vaille sopimusta.

Tästä syystä oli Työläisliiton kemian työntekijäin jaoston tarkistettava kantansa runkosopimukseen nähden, ja se tulikin hyväksytyksi. Sen perusteella myöskin työehtosopimukset tulivat uudistetuiksi vuosiksi 1961 ja 1962. Tässä vaiheessa on kuitenkin todettava, että palkkojen korotus ei suinkaan jäänyt puhtaaksi 3,5 %:ksi, vaan korotus on ollut eräin paikoin jopa 7 % suuruusluokkaa jo tämän vuoden puolella. Tosin tämä ei suinkaan johdu sopimuksesta, vaan niistä hyvistä konjunktoureista, jotka täällä on

jo mainittu puheenvuoroissa tällä hetkellä vallitsevan. Valtion työntekijäin osalta, joita Työläisliiton työehtosopimuspiiriin kuuluu tällä hetkelläkin noin 30—40.000 työntekijää saatiin tämä 3,5 % palkankorotus 3 kuukautta aikaisemmin kuin työehtosopimukset päättyivät. Tämä on erittäin merkityksellinen sikäli, että tässä jos missä palkankorotus 3,5 % :kin oli hyvin tuntuva tekijä silloin, kun puhutaan kaikkein alimmin palkatuista varsinaisista raskaantyöntekijöistä.

Valtion työntekijäin kohdalta haluaisin vielä mainita tässä yhteydessä, että on saavutettu muutamia hyviä ratkaisuja, jotka eivät suinkaan ole aivan käden käänteessä syntyneet. Matkustusoehjesääntökysymys, joka oli sekä valtiovarainministeriössä että kulkulaitosministeriössä käsittelyn alaisena monta vuotta, saatiin vihdoinkin tämän vuoden puolella helmikuun alussa uudistettuna käytäntöön, joten päivärahajen maksuperusteet ovat nyt työehtosopimussuhteessa oleville valtion työntekijöille samat, kuin mitä ne ovat olleet virkasuhteessa oleville jo aikaisemmin. Tosin päivärahan määrä tietenkin eri palkkaluokkien osalla ja työntekijäin osalla vaihtelee.

Vuosilomista valtion työntekijäin kohdalla sanoisin että vuosilomalaki on valtion työntekijöitten loman määrääjänä jo vanhentunut. Valtioneuvosto antoi pari päivää" sitten päätöksen, jossa 15 vuotta yhtäjaksoisesti valtiota palvelleille työntekijöille annetaan 28 päivää vuosilomaa, tai jos tämä loma tai osa lomasta annetaan muuna vuoden aikana, niin loma silloin tulee puolitoista -kertaisena.

Me emme saaneet lävitse sitä vaatimusta, jonka olimme esittäneet toista vuotta sitten, että 6 viikon loma annettaisiin myöskin työsopimussuhteessa oleville, mikä määräys on olemassa virkamiesten lomista. Mutta me edistymme kuitenkin tässäkin asiassa siinä määrässä, että se on syytä aikakirjoihin merkitä ammattiyhdistysliikkeen merkitykselliseksi saavutukseksi.

Johan Sandell (Suomen Metallityöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit! Ennenkuin alan tätä puheenvuoroani, minun täytyy sanoa, että minä olen ruotsinkielinen enkä minä voi siis puhua suomea, mutta minä yritän parastani.

Sitä sopimusta, mikä nyt on keskustelun aiheena, minä olin mukana hyväksymässä metalliliiton valtuustossa. Mutta minä laskisin ilman muuta, että SAK ei ole käyttänyt arvovaltaansa niinkuin olisi pitänyt eikä ole täydellisesti hoitanut tätä. Hintoja ei olisi pitänyt päästää nousemaan. Jos me työläiset olisimme panneet vaakalaudalle sen arvovallan, mikä meillä on, niin hinnat eivät olisi nousseet. Vuosikertomuksista sanoisin, että siihen ei ole kirjoitettu niinkuin olisi pitänyt kirjoittaa, kuinka paljon hinnat ovat nousseet ja kuinka paljon kaikki meidän kustannuksemme ovat nousseet. Minun katsokantani mukaan olisi pitänyt, kun me löimme sopimuksia kiinni viime syksynä pysyttää hinnat sellaisina kuin ne olivat. Meidän olisi pitänyt saada reaalipalkkamme nousemaan, päinvastoin meidän reaaliansiomme on alentunut, ja sitä emme voi lähteä hyväksymään. Meidän puheenjohtajamme ei ole antanut niinulle minkäänlaista lunttaa, vaan minä puhun mitä ajattelen; minulla ei ole ollut mitään esitystä, mitä olisin saanut lukea.

Niinkuin sanoin, minä olen ruotsinkielinen enkä pysty suomenkielellä täydellisesti tätä asiaa selittämään. Haluan sanoa, että kehitys ei ole mennyt eteenpäin metallimiehiä tyydyttävällä tavalla. Sen haluan kokouksella sanoa. Minä toivon, että te ymmärrätte minua.

Jonnu Kallio (Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Olisin muutamalla sanalla halunnut puuttua puheenjohtaja Rantasen alustukseen, nimenomaan talouspoliittiseen kohtaan, jossa hän mainitsi, että meidän teollisuustuotantomme on nousussa, mutta kumminkin meidän on samassa yhteydessä todettava, että vuoden 1960 puolella tehty runkosopimus ei meille tästä tuotannon noususta mitään korvausta antanut.

Mitä sitten tulee kohtaan järjestöpoliittinen kehitys, toveri Rantanen antoi siinä melko valoisan kuvan. Mutta minun täytyy sanoa, että jos katselee asiaa kansainväli-

sesti, niin me olemme näissä SAK:n edustajakokouksissa tottuneet näkemään erittäin edustavan kansainvälisen kutsuvierasjoukon, ennen kaikkea meillä on ollut erittäin hyvät ja läheiset suhteet nimenomaan pohjoismaihin. Tällä hetkellä meillä ei tässä arvovaltaisessa edustajakokouksessa lainkaan näitä vieraita nähdä. Kun tällainen on tilanne, ei missään tapauksessa voi yhtyä siihen, että järjestöpoliittinen tilanne kokonaisuudessaan olisi valoisaan suuntaan kehittymässä. Minä en tiedä, mistä tämä kaikki johtuu, mutta jo vuoden 1959 ja 1960 puolella näistä samoista asioista keskusteltiin valtuustonkin kokouksessa. Silloin todettiin, että nimenomaan meidän täytyisi saada pysytettyä suhteemme mahdollisimman hyvinä ennen kaikkea pohjoismaihin. Mutta nyt me havaitsemme sen, että yhtään edustajaa näistä maista ei vieraanamme tänä päivänä täällä ole sen paremmin kuin että minkäänlaista tervehdystä olisi sihteeri Saarinen tervehdyksiä lukiessaan näistä maista esittänyt. Tämä tästä järjestöpoliittisesta suhteesta. Ja tietämäni mukaan puheenjohtaja Rantanenhan on käynyt matkoilla aina Englantia myöten, ehkä hän hivenen voi meille tätä asiaa myöskin valaista.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Kannatan Aarne Saarisen tekemää esitystä. Kannatan myöskin Urpo Virtasen tekemää esitystä. Toteaisin puheenjohtajan sen johdosta antamaan huomautukseen, missä hän mainitsi, että tämä asia tulee tarkemmin käsitellyyn työpöytätyöskentelyksen 13. kohdassa, että se nimenomaan, kun on kysymys työsuhte-eläkelaista, saattaa silloin olla myöhäistä. Tämä kysymyksen tulee eduskunnassa ratkaisevaan käsittelyyn, toiseen käsittelyyn tiistaina. Mielestäni olisi aiheellista, että SAK:n edustajakokous nyt vielä, ennen kuin se on liian myöhäistä, sanoisi painavan sanansa tästä asiasta ja lähettäisi lähetystön korostamaan nimenomaan työväen äänillä valituille eduskuntaryhmille yhteistyön välttämättömyyttä, lain saamiseksi sellaiseksi, että ammattiyhdistysliikkeen, SAK:n ja sen jäsenliittojen tekemät esitykset tulisivat otetuiksi huomioon.

Edvin K e n r a a l i (Puuteollisuustyöväenliitto): Minä kannatan toveri Kinhan tekemää esitystä lähetystön lähettämisestä • eduskuntaan ennen työsuhte-eläkeasian tuloa käsittelyyn eduskunnassa.

. Toiseksi esittäisin, että tämä edustajakokous esittäisi julkilausuman, jossa nämä samat asiat esitetään julkisuuteen sanomalehtisidon välityksellä.

Olavi S a a r i n e n (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Täällä Jonnu Kallio Kunnan-työntekijäin Liitosta veti varsin voimakkaasti esille kysymyksen SAK:n kansainvälisistä suhteista. Minusta tuntuu, että Kallio ehkä kysyy asiaa hiukan väärästä paikasta. Ne miehet, jotka SAK:n kansainvälisiä suhteita ovat hoitaneet, eivät enää ole SAK:n palveluksessa. Tämä on se lähtökohta, jota taustaa vasten tämän päivän tilannetta on tarkastettava.

Minä olen vähän arvannut, että tämä kysymys tulee täällä esille, ja sanoisin, että se on erittäin monimutkainen kysymys ja sellainen kysymys varmasti, johon on vaikeata selostustakin antaa. Voisin sanoa kyllä sen verran, että SAK:n kansainvälisten suhteiden osalta asia oli ILO:lle hoidettu jo silloin, kun toiset miehet astuivat SAK:ssa remmiin. Meidän tilanteestamme on länteen päin levitetty suoranaisia mörköjuttuja, ja näiden perusteella, varsin yksipuolisten tietojen perusteella, on siellä jouduttu vetämään johtopäätöksiä. Sen jälkeen, kun meillä nykyisillä SAK:n toimitsijoilla oli tilaisuus tähän kansainväliseen puoleen puuttua, oli jo hiukan myöhäistä tehdä mitään, koska on selvää, että jos skandinaaviset järjestöt esim. ovat määritelleet kantansa, niin niiden on hyvin vaikeata enää näistä kannanmäärittelyistä perääntyä. Jonne kuitenkin on seurannut tätä kokousta hiukan huonosti, sillä kyllä täällä sentään yksi tervehdys lännestäkin luettiin. Minä luulisin, että tekisin hyvää, jos Kallio tutkisi myös tämän päivän Suomen Sosialidemokraattia. Me tiedämme, että tänä päivänä alkaa Norjassa edustajakokous. Minä luulisin, että jos SAJ:llä on siellä edustajansa, me olisimme saa-

neet tästä tänään lehdistä lukea. Minä vain kiinnitän kokouksen huomiota tähänkin seikkaan.

Mitä sitten tulee muuten lännen järjestöjen asennoitumiseen SAK:hon, haluan palauttaa mieleen joitakin näiden järjestöjen aikaisemmin tekemiä lausumia. V. 1957 vielä Ruotsin Ammattijärjestön lehdet olivat Suomen tilanteen ja SAK:n tilanteen osalta seuraavalla kannalla: Kuten tiedätte, Ruotsin Ammattijärjestöllä, LO:11a, on kaksikin lehteä: Stockholms Tidningen ja Aftonbladet. Nämä kirjoittivat tammikuussa 1958 21 päivänä johtavia artikkeleita, joita mm. sanotaan Stockholms Tidningenin artikkeleissa näin:

»Uuden järjestön» — tämä oli AYJ:n aikaa — »puhemies kohdistaa suorastaan groteskeja syytöksiä vanhaa johtoa vastaan. Väitetään SAK:n johdon omistautuneen hajoitustoiminnalle ja puoluepoliittiselle intrikoinnille silloin, kun se ei ole puuhaillut kumouksellisia suunnitelmia Suomen laillista yhteiskuntaa vastaan. Jos tässä olisi jotakin perää, niin tuntuu siltä, että ylimääräiset SAK:n edustajakokoukset pitäisi olla se forumi, jonka eteen SAK:n johto olisi pantu vastaamaan. Mutta tuo keino siis ei ole sopinut kapinointsijoille, joka vahvistaa epäilystä, että SAK:n johdon vakavin virhe oli se, ettei se halunnut tanssia Leskisen pillin mukaan.»

Tämä oli vuoden 1958 tammikuussa. Samaan suuntaan menee Aftonbladetin artikkeli.

Seuraava vaihe oli se, kun Ruotsin Ammattijärjestö, Norjan Ammattijärjestö ja Tanskan Ammattijärjestö lokakuussa 1958 antoivat yhteisen julkilausuman. Tässä lausumassa sanottiin mm — sen jälkeen kun on selvitetty joitakin yksityiskohtia Suomen tilanteesta — mm. näin:

»että yritykset sääntöjen/määräykset sivuuttaen vastuunalaisen johdon päätösten muuttamiseksi edustajakokouksen kestävissä ovat järjestöillemme vieras käsite. Ottaen lähtökohdaksi tämän perustavaa laatua olevan periaatteen täytyy Ruotsin, Norjan ja Tanskan ammattijärjestöjen siihen saakka, kunnes Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton jäsenillä on ollut tilaisuus sääntömääräisessä järjestyksessä seuravassa edustajakokouksessa tarkistaa johdon keskustelunalaisena olevat päätökset ja kunnes jäsenet ovat suorittaneet ratkaisun vastuuvapauskysymyksessä, olla solidaarisesti ja toverillisesti yhteistyössä sen nykyisen johdon kanssa pohjoismaisessa ja kansainvälisessä ammatillisessa liikkeessä.»

Me olemme nyt tässä edustajakokouksessa, johon mennessä on luvattu olla solidaarisesti ja toverillisesti yhteistyössä SAK:n kanssa. Minä toteaisin vain tämän perusteella, että tämä meidän tilanteemme, järjestöpoliittinen tilanteemme täällä Suomessa on ollut jotensakin sekainen ja että siitä eivät ulkopuoliset ole pystyneet vetämään oikeita johtopäätöksiä, varsinkaan ei silloin, kun on syötetty aivan yksipuolisia tietoja.

Voisin vielä lisätä Kallion Jonnea tyydyttäkseni: Me olemme lähettäneet kutsun myös Amerikan ammattijärjestölle täysin normaalissa järjestyksessä. Jos katsotte edellisen kokouksen pöytäkirjaa, tämä järjestö oli täällä viime kokouksessa edustettuna. Tähän kutsuun me emme ole saaneet edes vastaustakaan, joten meidän on kai vedettävä se johtopäätös, että ellei tämä vastaus kokouksen aikana tule, niin ne eivät ainakaan tule olemaan täällä edustettuina!

Aarne Saarinen (Rakennustyöväen Liitto): Hyvät toverit! Edustaja Jonnu Kallion puheenvuoron johdosta on aiheellista huomauttaa, että hän saisi parhaiten vastauksen kääntymällä omat liittonsa puheenjohtajan puoleen, vastauksen siihen kysymykseen, jonka hän täällä esitti. Meidän tiedossamme on, että Kunnanliiton puheenjohtaja Heinonen sen jälkeen, kun hän epäonnistui tunnetuissa yrityksissään viime keväänä valtuuston kokouksessa, on matkustellut Ruotsissa ja hankkinut myös Ruotsista ja ehkä muualtakin käsin taloudellista apua suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen hajoittaville voimille. Kysymyshän on hyvin laajakantoinen. Mehän tiedämme, että vapaiden ammattiliittojen kansainvälinen liitto on alunpitäen antanut varsin aulista tukeaan suomalaisille ammattiyhdistysliikkeen hajoittajille. Hajoitustyö on suuressa

määrässä inspiroitu kansainvälisissä hajoituskeskuksissa ja sieltä käsin sitä myös on ra-
hoitettu. Edelleen me tiedämme myös, että Vapaiden Ammattiliittojen 'Kansainväli-
nen Liitto perustettiin 1940-luvun lopulla suurvaltojen kylmän sodan ollessa korkeim-
millaan. Ja tämän järjestön erääksi tehtäväksi onkin asetettu tämän kylmän sodan
käyminen rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatetta ja kansojen rauhanomaista yhteis-
työtä vastaan. Tämä järjestöhän on säännöllisesti tukenut länsiblokin politiikkaa Neu-
vostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan. Erikoisen huomattavana silmättikkuna
on pidetty SAK:n kansainvälisiä suhteita ja näiden suhteiden kehittymistä Vapaiden
Ammattiliittojen Kansainvälisen Liiton ja sen eräiden läntisten jäsenjärjestöjen taholla.
Ei ole suinkaan suopein silmin katseltu Suomen ammattiyhdistysliikkeen, SAK:n ja
sen jäsenjärjestöjen suhteiden kehittymistä suuren itäisen naapurimaamme Neuvosto-
liiton vastaavien järjestöjen kanssa. Kun näin on, että VAKL:n ja eräiden sen läntisten
naapurimaiden jäsenjärjestöjen taholla ei katsota Suomen ammattiyhdistysliikkeen
riippumatonta asemaa ja toimintaa suopein silmin, niin meidän emme sille mitään
mahda. Siitä johtuu myös todennäköisesti, että nämä, siis Ruotsin, Norjan, Tanskan,
Englannin ja Yhdysvaltain ammatilliset keskusjärjestöt eivät ole lähettäneet edustajiaan
tähän kokouksiin. Se on tietysti valitettavaa, mutta valitettavaa nimenomaan tämän
asenteen johdosta, koska sen tarkoituksena on tukea suomalaisia ammattiyhdistysliik-
keen hajoittajia, jotka työllään vahingoittavat suomalaisen työmiehen etuja, suomalai-
sen työmiehen asemaa, ja joidenka tarkoituksena on aiheuttaa politiikallaan vahinkoa
myös Suomen ja Neuvostoliiton ammatillisissa suhteissa.

Minä toivon, että toveri Jonnu Kallio 1 vielä lähemmin tiedustelisi näitä syitä liit-
tonsa puheenjohtajalta!

Viljo Hälikkä (Paperiliitto): Hyvät toverit. Koska täällä on lähinnä toveri
Kallio tarttunut tähän runkosopimukseen, tähän Vihtori Rantasen katsauksen yhtey-
dessä esittämään runkosopimuksen solmiamisen ja sen vaikutuksiin eri aloilla, niin
minusta tuntuu, että Kalliolla olisi kaikkein vähiten syytä puuttua tähän, koska tiedän
tapauksia, ainakin Kymenlaaksossa, että 1. 4. on maksettu vasta ensimmäiset palkan-
korotukset tämän runkosopimuksen muodossa, toiset ovat saaneet jo 1. 1. Eihökän
silloin Kuhnaliitto ole hoitanut aika mukavasti tämän homman, kun on'kestänyt
näin kauan, ennen kuin se on saanut tämän palkankorotuksen? Eikä se ollut sitä, niin
kuin runkosopimuksessa sanottiin, että se oli 4.3 %. Kyllä minä tiedän liittoja — en
ala tässä luetella niitä — jotka ovat saaneet, niin kuin täällä on tullut sanottuakin,
huomattavasti enemmänkin kuin tämän 4.3 %. Ovat ne sitten käyttäneet mitä keinoja
tahansa tai mitä muotoja, se on sitten niiden jokaisen asia ollut. Ei ole niin ahdas ollut
kuitenkaan tämä runkosopimus, kun sitä on haluttu väittää.

Mitä sitten tulee taas toveri Kallion väittämiin kansainvälisiin suhteisiin lähinnä
Pohjoismaihin, minä yhtyisin täällä SAK:n sihteerin toveri Saariseen täysin, että hän
(Kallio) kysyy väärästä paikkaa kokonaan. Hänen pitäisi kysyä asiaa siellä SAJ:stä,
siellähän ne tietävät, mistä se johtuu, että ne suhteet ovat huonot. Siellä se paikka on,
mistä syy löytyy. Siellä ovat miehet kiertäneet puhumassa kaikkea törkyä, mitä ikinä
on voitu puhua, ja sehän on luonnollista, että ulkomaille ei voida seurata, mitä täällä
kotimaassa tapahtuu silloin, kun täällä hajoittavat ovat pistäneet myllyn pyörimään niin
paljon kuin kerkiiä kaikilla keinoilla ja keinoista välittämättä, on se sitten totta tai ei.
Kyllä pitää sentään nyt toveri Kallionkin miettiä hyvin vakavasti, niin kuin täällä
toisetkin jo ovat sanoneet, sitä asiaa, että kyllä se sieltä löytyy vika, ja toivotaan, jotka
tässäkin huoneessa ovat, ja koko se kenttä, mitä SAK edustaa, että ne kansainväliset
suhteet niin itään kuin länteenkin korjaantuvat ja palautuvat normaaleiksi, ja että
täällä nähdään kaikkien maiden edustajat seuraavassa liittokokouksessa. Silloin ol-
laan normaalilla tiellä ja silloin suomalainen työmies tuntee varmasti, että se elää
normaalilla elämällä, mutta niin kauan kun kaivetaan toisen alta maata pois, silloin ei
kukaan tunne oloaan niin varmaksi. Kuitenkin minulla on ainakin se usko, Vaikka
olen sellaiselta paikalta, missä hajoitustoimintaa on harjoitettu, ja varmasti täällä on

suurin osa tovereita, jotka uskovat siihen, että SAK sittenkin tässä maassa tulee seiso-
maan ja hajotusjärjestöt ennen pitkää kaatumaan.

Onni Puustinen (SAK:n valtuusto): Täällä on tänään käydyn keskustelun aikana viitattu muissakin puheenvuoroissa eikä ainoastaan tämän puheenjohtaja Rantanen alustuksen johdosta käydyn keskustelun aikana valtuuston tekemisiin päätöksiin. Niinkään paljoo ei ole ehkä arvosteltu sitä kirpeästi, mutta kuitenkin ainakin toveri Kallion puheenvuorossa se on useampaan otteeseen tuotu esille ja myös puheenjohtaja Saarisen puheenvuorossa, että näissä asioissa on valtuustossakin oltu eri mieltä.

Käsittääkseni yhteiskunnallisissa asioissa ja nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen piirissä on myös asioita, joissa ei voida olla kirjaimellisesti ja täysin sataprosenttisesti yhtä mieltä. Me emme eläisi silloin demokraattisessa yhteiskunnassa, jossa kaikilla olisi sanan- ja ajattelun vapaus. Näinhän ei voi olla. Mutta käsittääkseni valtuusto on lähtenyt siitä tosiasista, että enemmistö on siellä ollut koko ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden kannalla, olkoot ne hyökkäykset tulleet sitten mistä suunnasta hyvänsä. Meillä on, kuten puheenjohtaja Rantanen mainitsi, oman yhteisömme sisällä varsin paljon erilaisia käsityksiä, siis yksilöllisiä käsityksiä, jotka eivät ole meidän menetelmimme sopineet. Täällä on mainittu niistä — palkkapoliittisia asioita. Viimeiset puheenvuorot on käytetty pääasiassa suhteistamme ulkomaisiin järjestöihin.

Muutama sana ensinnäkin siitä periaatteesta, joka käsitykseni mukaan on ollut johtavana palkkapoliittisia kysymyksiä hoidettaessa. Muistamme, että muutama vuosi sitten palkkapoliittisissa kysymyksissä hoidettiin asioita siten, kuin haluttiin olla vähän jokainen omatyppinen, heitettiin palkkavyöhykettä liitolta SAK:n työvaliokunnalle. Työvaliokunta palautti joissakin kysymyksissä ne liitoille, ja näin ollen tämä kiertokulku jatkui kunnes sitten muistaakseni noin 2 vuotta sitten tehtiin niitä 2 % :n ja 2,5 % :n sopimuksia.

Viimeinen palkkakierros käsittääkseni päätyikin ns. solidaariseen palkkapoliittiseen ratkaisuun, ja se oli suosituksena SAK:lta jäsenliitoille. Siitä on turha ehkä peistä taittaa. Toivottavasti Kallion kanssa pääsemme tästä yksimielisyyteen täällä, vaikka valtuustossa olimme siitä vähän eri mieltä ja etsimme sille sopivaa nimitystä, onko se suositus vai onko se sopimus. Tämä asia on mielestäni, niinkuin olen joskus muissakin yhteyksissä sanonut, »pilkun viilaustyötä». Tähän ei kannattane puuttua. Meillä on koko SAK:n kentässä, sikäli kuin olen tietoja saanut ja seurailut, useamman liiton omasta toiminnasta johtunut se, onko saatu tämän 3,5 % :n yli sitten jonkin verran lisähyvitystä, ja millä tavalla se on saatu vastapelurilta ulosmitatuksi. Tähän palkkapoliittiseen juttuun en tässä yhteydessä enemmälti puutu.

Kallio viimeisessä puheenvuorossaan mainitsi varsin voimakkaasti sen, että olisi SAK:n johdon syytä ja ehkäpä valtuustonkin se, ettei meillä tässä edustajakokokouksessa ole ulkolaisia kutsuvieraita muita kuin itäisestä naapurimaastamme. Suosittelisin Jönnepojalle, että panisi käden sydämelle siinä asiassa ensinnäkin omalta kohdaltasi siitä, että mitä olet tehnyt sen työn hyväksi, että meillä tulisi olemaan puhtaasti suomalainen ammattiyhdistysliike, ts. meidän suhteemme olisivat yhtä hyvät niin itään päin kuin länteenkin päin. Näitä on yritetty vetää varmasti eräiden henkilöiden[^] tässäkin salissa olevien henkilöiden, taholta vain määrättyyn suuntaan. Olkoon se suunta, että se tässä tapauksessa on määrätty sinne, mistä Saarinen äsken käyttämässään puheenvuorossa teki selkoa. Me muistamme kokouksia, joissa on muistutettu johtoa siitä, että pitäisi saada suhteita enemmän sinne ja tänne päin. Meillä on nyt, kuten on todettu, vain yhdestä suunnasta edustajia täällä. Mutta voin vakuuttaa, että se ei johdu varmasti-kaan SAK:n työvaliokunnan toiminnasta enempää kuin valtuuston nykyisten jäsenten toiminnasta tai SAK:n puheenjohtajien kuin muidenkaan toiminnasta. Se johtuu niiden toiminnasta, ja niiden kannattajien toiminnasta, jotka tämän asian ensimmäiseksi ottivat täällä esille. Suosittelisin edelleen, että kun tällaisia kysymyksiä tuodaan tämän edustajakokouksen käsiteltäviksi ja päätettäviksi, niin otettaisiin halko ensin pois omasta silmästä ja sitten roska toiselta.

Veikko V e r h o (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Toveri Kallio kiinnitti huomiota siihen seikkaan, että meillä tänä päivänä alkaneessa SAK:n edustajakokouksessa on varsin niukka kansainvälinen edustus. Sitä todella olen minäkin tänä päivänä ihmetellyt, Olen ollut pari kertaa aikaisemminkin SAK:n edustajakokouksessa mukana, ja täällä on silloin ollut varsin huomattava kansainvälinen edustus mukana näitä kokouksia seuraamassa. Minulla ei ole henkilökohtaisesti ollut tilaisuutta seurata SAK:n johdon kansainvälisten suhteiden hoitamista, mutta katson tämän kokouksen edustajana olevani oikeutettu nimenomaan tässä tilaisuudessa asiasta käyttämään puheenvuoron. Katson, että olen oikeudettu täällä tiedustelemaan mahdollisia syitä siihen, miksi tilanne on tällä kertaa näin. En usko, että se on pelkän sattuman varassa, vaan siihen täytyy olla myös tietyt syyt, ja nämä syyt ilmeisesti SAK:n johdon taholla tunnetaan. En voi uskoa, että SAK:n kansainvälisten suhteitten hoitaminen on plllut jokin monopolikysymys niille ihmisille, jotka ovat SAK:n johdosta tällä kertaa poissa. Käsittäisin, että ne, jotka kulloinkin ovat SAK:n johdossa, niiden tehtävänä on hoitaa kansainväliset suhteet niin itään kuin länteenkin. On aivan turha yrittää selittää, että on joidenkin SAK:n toiminnasta poissaolevien ihmisten asiana näiden suhteiden hoitaminen. Toivoisin, että tuleva johto kiinnittäisi myös huomiota kansainvälisten kysymysten hoitamiseen ja nimenomaan sillä tavalla, että SAK:n suhteet kansainvälisiin järjestöihin ovat sen mukaiset kuin SAK:n arvovalta edellyttää. Olisi toivottavaa, että kun myöhemmin SAK:n edustajakokouksia tullaan pitämään, niin tilanne olisi korjautunut ja voisimme täällä nähdä huomattavasti enemmän kansainvälistä edustusta kuin tällä kertaa kaikista ilmansuunnista, niinkuin SAK:n edustajakokouksissa on aikaisemmin ollut. Katson, että nimenomaan tämä on se paikka, jossa näistä kysymyksistä on syytä tehdä kysymyksiä eikä antaa sellaista vastuusta kuin äsken toveri Kalliolle, että hänen pitää kysymyksensä asettaa jonnekin muualle eikä täällä tehtäväksi.

Reino H e i n o n e n (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Rakennusliiton Saarinen näyttää olevan erikoisasiantuntija minun matkoihini nähden. Minä valitettavasti olin täältä iltpäivällä poissa silloin kun hän oli puheenvuoron käyttänyt ja selostanut erikoisesti minun matkojani. Nyt hän viittasi samaan asiaan.

Voin hyvällä omallatunnolla sanoa, että minulla ei ole ollut minkäänlaista matkaa SAK:n nimissä eikä muunkaan järjestön kuin ainoastaan Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton nimissä sen jälkeen, kun lähdin SAK:sta. Toistaiseksi meidän liittolamme ei ole ollut myöskään mitään rahavarojen puutetta. Minun ei ole tarvinnut niitä lähteä etsimään ulkomailta eikä myöskään kotimaasta. Uskon," että varmasti meidän liittomme pärjää näissä asioissa niin hyvin kuin muutkin liitot meidän maassamme. On turhaa lähteä tässä edustajakokouksessa viittaillemaan mahdolliseen rahainhoitoon, jota minä olisin suorittanut. Minä voin tehdä aivan hyvin samanlaisia vihjauksia, ehkä suuremmalla pätevyydelläkin, jos ruvetaan noista asioista keskustelemaan.

Mitä tulee matkoihini mm. SAK:sta, niin olen valmis esittämään tarkastettavaksi, kumpi, esim. Rakennusliiton Saarinen vai minä, matkustimme sinä aikana enemmän (Kokouksesta: Tehdään vain tili!). Nyt on niin, että sanomalehdet ovat selittäneet monia minun matkojani, joita minä en ole koskaan tehnyt. Mm. on haluttu selittää minun oma kesälomamatkani, jonka olin suunnitellut, mikä oli ehkä tiedossa, mutta jonka minä peruutin. Samoin peruutin samana vuonna, toissavuonna, Geneven matkani nimenomaan Rakennustyöläisten Liiton lakon johdosta ja ilmoitin työvaliokunnassa, etten lähde myöskään työkongressiin Geneveen. Saman kokouksen jälkeen Rakennusliiton Saarinen kysyi, onko minulla aikaa vähän hänen kanssaan keskustella. Minä sanoin, että se käy hyvin päinsä. Hän kysyi, enkö nyt ole valmis lähtemään sille kuukauden lomalle, jota hän oli minulle esittänyt, kun en kerran Geneveen mene. Tässä paljastui heidän kieroutensa. He kaikella tavalla koettivat järjestää näitä matkoja ja selittivät lehdissä sellaisia matkoja, joita ei ole koskaan tapahtunutkaan. SAK:n työvaliokunnan jäsenet tietävät varsin hyvin, että tällaisia matkoja ei ole suoritettu, mutta suuri yleisö ei tietenkään sitä tiedä. Minä olen katsonut tämän.niin ala-arvoi-

seksi propagandaksi, etten ole koskaan vaivautunut edes vastaamaan tällaisiin asioihin, ja sitä hän se todellisuudessa onkin. Jos me haluamme, että ammattiyhdistysliikkeen asioita hoidetaan myös kansainvälisesti, meidän on kaikkien lähettävä siltä pohjalta, että johtavassa asemassa olevat ammattiyhdistysmiehet, 6vat ne sitten SAK:ssa tai liitoissa, joutuvat matkustamaan (Kokouksesta: Myös Saarinen!) ja hoitamaan näitä asioita — aivan yhtä hyvin kuin Saarinen ja minä ja moni muu. En ole koskaan kenenkään osalta pyrkinyt esittämään, että hän vain matkustelee, mutta voin hyvällä omallatunnolla todella ryhtyä tarkkailemaan, kutka todella matkustavat.

Mitä meidän liiton palkka-asiainhoitoon tulee, niin me emme oman liittomme kohdalla kovinkaan suuria murheita kanno runkosopimuksestakaan. Ilmeisesti on niin, että jos runkosopimus olisi ollut parempi, mekin olisimme päässeet parempaan tulokseen. Mutta minä voin hyvällä omallatunnolla sanoa, että* se palkkakierros, joka meidän liittomme kohdalla on suoritettu, on huomattavasti parempi kuin tämä runkosopimus. (Kokouksesta: Minkä vuoksi Kallio valittaa?) — 'Ei hän valitakaan sitä, hän näkee asian muidenkin kohdalla eikä vain Kunnanliiton. Tämä asia kai pitää ottaa kaikkien palkkatyöläisten osalta eikä suinkaan yhden liiton. On eittämätön tosiasia, että tällaisena vuotena kuin viime vuosi oli, meidän maassamme paras vuosi myös kansantaloudelliselta kannalta, tällaisena vuotena me emme kenneet mittaamaan esim. työn tuottavuuslisää ensinkään. Se on tosiasia, ei meidän kannata kenenkään sille silmiämme ummistaa. On valitettavaa, että näin on, mutta se johtuu juuri siitä tilanteesta, jossa meidän ammattiyhdistysliikkeemme on. Me emme kykene tällaisia asioita hoitamaan parhaina taloudellisinä vuosina, mihin meillä olisi kyllä mahdollisuudet.

Olavi Saarinen (SAK): Tässä äsken selvisi ainakin yksi asia, ja se on se, että jäämällä tästä kokouksesta pois, ovat länsimaaiset ammattijärjestöt antaneet Aarne Saariselle oikeuden puhua, niin kuin hän puhui. Sanoisin, että ne jotka ovat lähteneet SAK:sta ulos uutta keskusjärjestöä perustamaan, ovat nähneet jo ennen tätä vetoa erittäin tärkeänä SAK:n länsimaisten suhteitten huonontamisen. Tilannehan rakennettiin siihen-pisteeseen että sinä hetkenä, kun ollaan valmiita uuden keskusjärjestön perustamiseen, täytyy myöskin nämä SAK:n suhteet länsimaihin katketa. Sanoisin, että se, että täältä ovat länsimaaiset ammattiyhdistysedustajat poissa, ei vielä osoita sitä, että hajottajat olisivat pyrkimyksissään onnistuneet. Minä luulen, että siihen heillä on vielä hyvin pitkä matka edessään. Minä en kuitenkaan vetäisi niin pitkälle meneviä johtopäätöksiä kuin Aarne Saarinen täällä teki. Hän puhui hyvin laajasti siitä, että nämä järjestöt, mm. VAKL, jossa SAK on jäsenjärjestönä, jossa se osallistuu normaalilla tavalla VAKL:n järjestämiin tilaisuuksiin, olisivat mukana rahoittamassa uutta SAJ:tä. Meillä ei ole SAJ:n rahoituksen osalta mitään muuta varmuutta, kuin se paljon puhuttu 100 000 kruunua, jonka Jaakko Rantanen on julkisuudessa maininnut. Nyt on vain asetettava vielä kysymys siitä paljonko Jaakko Rantaseen tässä tapauksessa on luottamista, mutta muutenhan SAJ:n miehet kyllä riittävästi puhuvat kaikille niille, jotka haluavat heitä kuunnella, että he saavat länneä rahaa miten paljon hyvänsä. Minä en kuitenkaan pitäisi oikeana sitä, että lähdetään tässä yhteydessä vetämään tämän perusteella ehdottoman varmoja johtopäätöksiä, niin kuin Aarne Saarinen teki.

Tämän päivän tilanne osoittaa selvästi, että jonkinlainen luottamuspula vallitsee nyt länsimaisten järjestöjen ja meidän välillä. Pidän siitä kiinni, ettei tämä nyt ensisijaisesti johdu meistä. Tästä johtuen sanoisin, että meidän on nyt pyrittävä tässä eteenpäin kotimaisella toiminnallamme osoittamaan, että ne epäluulot, jotka mahdollisesti lännessä meitä kohtaan vallitsevat, ovat olleet vääriä.

Viljo Kuukkanen (Työvaliokunta): Tämä kansainvälinen keskustelu, joka täällä on käyty, on erittäin mielenkiintoinen, mutta valitettavasti en osaltani osallistui siihen, vaan aion panna hieman sordinoa väliin ja puhua lakiasioista.

Te kaikkiihan tunnette tärkeimmät lakialoitteet, jotka ovat parhaillaan eduskunnassa käsiteltävinä ja joista päällimmäisinä ovat työaikalain muuttaminen ts. 40 tun-

nin työviikon aikaansaaminen, sairausvakuutuslain toteuttaminen sekä vanhuusvakuutuslain toteuttaminen. Nämä ovat työntekijän kannalta erittäin tärkeitä, mutta ne koskevat sumeita osalta jo miehen ikään päässeitä ihmisiä, lähinnä sellaisia, kuin te lähes kaikki olette täällä.

Vähemmälle huomille ovat jääneet tämän vuoden puolella ilmestyneistä kaksi lakialoitetta, jota koskevat nuorisosa. Näistä toinen on jo vuonna 1956 komiteasta valmistunut oppisopimuslaki; asevelvollisten työsuhdetta koskeva aloite on annettu äskettäin valtioneuvoston esityksenä eduskunnalle. Tämän lakiesityksen tarkoituksena on turvata asevelvollisuuttaan suorittavien nuorten^f työsuhteet asevelvollisuuden jälkeen. Komitea lähti esityksessään siitä, että asevelvollisille taataan työhönpaluu nykyistä asevelvollisuuslakia paremmilla eduilla ja seit⁸ vuoksi erotti asevelvollisuuslain ja asevelvollisten työsuhdetta koskevan osan toisistaan esittäen uuden asevelvollisten työsuhdetta koskevan lain, joka liittyy siis työsopimuslakeihin. Tämän komitean esityksen mukaan jokainen työpaikka, jossa on vähintään viisi työntekijää, on velvollinen ottamaan asevelvollisen takaisin työhön ja pitämään kolmen kuukauden ajan tätä työntekijää työssään kahden viikon irtisanomisajalla ja sen jälkeen palautuu normaali irtisanomisaika, työehtosopimuksen mukainen irtisanomisaika. Valtioneuvosto on kuitenkin huonontanut tätä komitean ehdotusta ja palannut nykyisen lain tuntemaan kymmenen työntekijän työpaikkaan.

Toivoisin, että ammattiyhdistysliike tehdessään työtä lainsäädännön uudistamiseksi kiinnittäisi huomiota mm. tähän asevelvollisten työsuhdetta koskevaan lakiin, joka on parhaillaan eduskunnan työasiainvaliokunnan käsiteltävänä ja tulee vielä eduskunnan tämän istuntokauden yleisistunnon käsiteltäväksi.

Toinen on oppisopimuslakiesitys, josta komitea sai työnsä valmiiksi vuoden vaihteessa ja antoi tammikuussa esityksensä valtioneuvostolle. Tässä lähdetään nykyisestä oppisopimuslaista poiketen kokonaan uusille urille. Nykyinen oppisopimuslaki velvoittaa työnantajan tekemään työntekijän kanssa oppisopimuksen. Tästä velvoituksesta huolimatta ei ole voimassa kuin 1 400 sopimusta, näistäkin puolet Helsingissä. Koko lain voimassaollessa vain vajaa 10 % nuorista työntekijöistä on joutunut oppisopimusten alaiseksi. Uudessa laissa lähdetään vapaaehtoisuuden tielle, vapaaehtoisien pakon tielle — tähän kaikki tunnette vitsein, että jos käsittelee kissan häntää oikein, niin sen saa puremaan omaa häntäänsä. Tämän lakiehdotuksen tarkoitus on sama: Nyt lähdetään vapaaehtoisista tietä, kun se ei aikaisemmin mennyt lain pakkotietä, ts. valtiovalta antaa työnantajalle saman edun, minkä se antaa ammattikouluille ja maksaa oppilaan teoreettisen koulutuksen 70 — 75 % :iin saakka.

Tämä lakiesitys ei ole kuitenkaan saanut osakseen sitä huomiota, minkä se ansaitsisi. Toivoisin myöskin tämän lakiesityksen osalta ammattijärjestön kannatusta ja tukea, että se saataisiin viedyksi lävitse, sillä nykyisin meidän maamme ammattikoulut eivät pysty nielemään kuin 20 % nuorisosta, joka pyrkii ammatillisen opin tielle. Tämän oppisopimuslain tarkoituksena on saada nykyisen 24 000 nuoren sijasta 100 000 nuorta teoreettisen opetuksen piiriin, ts. nykyiset ammattikoulut, sinä aikana jona ne normaalisti ovat tyhjinä, täytetään työssä olevilla nuorilla ja heille anjetaan sinä aikana teoreettista opetusta.

Nämä olivat kaksi asiaa, jotka haluaisin jättää tämän vuoden osalta teidän, hyvät edustajatoverit, omalletunnollenne, että ette yksinomaan kiinnittäisi huomiota vanhuusvakuutuksiin, vaan muistaisitte myöskin nuoria työntekijöitä.

Vihtori Rantanen : Hyvät toverit! Täällä on tässäkin yhteydessä puhuttu runkosopimuksesta, niin kuin siitä puhuttiin toimintakertomuksen yhteydessä vuodelta 1960, jonneka se luonnollisesti kuuluikin, mutta kun siitä on nyt puhuttu ja kun satumalta alustuksessa käsitelin sitä, niin on syytä sanoa siitä pari sanaa.

Täällä on arvosteltu, miten mihin liitto on pystynyt hoitamaan asiansa tämän sopimuksen puitteissa. Täytyy todeta, että se on hieman eri tavalla mennyt eri liitoissa. Lisäksi on todettava se, että — työvaliokunnassa sekä valtuustoissa on tämä todettu

— tässä vaiheessa vielä emme pysty arvostelemaan täysin, mikä merkitys runkosopimuksella loppujen lopuksi on. Me näemme sen vasta vuoden 1962 päättyessä. Silloin voimme sanoa, onko se ollut niin hirveästi pahasta vai onko se ollutkin sattumalta hyvästä.

On myönnettävä, että eräät voimakkaat liitot olisivat pystyneet ottamaan enemmänkin, tuin mitä runkosopimus merkitsee numerollisesti, mutta on myöskin tiedettävä se, että on olemassa liittoja, jotka eivät olisi saaneet sitäkään jos ne olisivat hoitaneet asioita irrallaan. On merkillepantavaa, että mm. SAJ:n nykyinen puheenjohtaja Oksanen, joka on myös Kutoma- ja Neuletyöntekijäin Liiton puheenjohtaja, repäisi vaatteensa runkosopimusta vastaan, mutta kiirehti tekemään aivan ensimmäisenä runkosopimuksen mukaiset työehtosopimukset. Sama tapahtui myöskin Puutyöväen Liiton piirissä, jossa puheenjohtaja Lilja menetteli täysin samalla tavalla. Näyttää siltä, että ne jotka varsinkin voimakkaasti arvostelevat sopimusta kiirehtivätkin ottamaan pois, mitä se antaa, ettei se mahdollisesti pienene.

» Kuten sanottu, me emme pysty tällä hetkellä kukaan täysin sanomaan, mikä runkosopimuksen merkitys tulee olemaan antavana sopimuksena työntekijälle. Erään asian voimme jo tässä yhteydessä todeta, että se hajanainen palkkapolitiikka, jota on viime vuosien aikana harjoitettu, on nyt päättynyt. Palkkapolitiikan hoito on pyritty nyt keskittämään ja siihen on myöskin ponnistuksia lisättävä, jotta se saadaan jatkumaan. Onko menettelytapavirheitä tapahtunut, siitä voidaan keskustella. Sopimus on käsitelty SAK:n päätäntäelimissä ennen kuin se on allekirjoitettu.

Täällä on puututtu myöskin näihin kansainvälisiin suhteisiin. Se asia tulee kyllä esille eri kohdissa, sillä meillä on esityslistalla myöskin sellaisia esityksiä, jotka kosketelevat kansainvälisiä suhteita. Joten tämä keskustelu olisi ollut parempi siirtää sinne, ettei jouduta moneen kertaan samasta asiasta keskustelemaan. Minä en tiedä, miksi kiirehdiittiin nyt tässä yhteydessä kysymään minkä vuoksi täällä ei ole muuta kuin yhdestä naapurimaastamme vieraita, varsinkin kun kysyjä tietää sen varsin hyvin itse.

Kun nyt kuitenkin tässä on puhuttu, niin sallittaneen minun nyt vastata myöskin eräisiin kohtiin. SAK:n työvaliokunta lähetti kutsut tähän VIII edustajakokoukseensa VAKLille, Englannin TUCille, Ruotsin ammattijärjestölle, Norjan ammattijärjestölle, Tanskan ammattijärjestölle, USA:n ammattijärjestölle ja Neuvostoliiton ammattijärjestölle. Neuvostoliiton ammattijärjestö vastasi melkein välittömästi, kiitti kutsusta ja ilmoitti ottavansa kutsun vastaan ja ilmoitti tiedottavansa kokouksemme saapuvista edustajista myöhemmin. VAKL lähetti kirjeen, kuten aapumäivällä kuulumme. Englanti on vastannut, että ne eivät voi lähettää edustajiaan, ja kun Nilsson ja minä kävimme Englannissa, TUC:n pääsihteeri Woocok'n ja järjestön puheenjohtajan Millin luona, niin molemmat vakuuttivat, että missään tapauksessa heidän poisjäämisensä ei ole vihamielinen ele Suomen SAK:lle. Mutta koska VAKL:in piirissä on SAJ:n aloitteesta saatu aikaan sellainen kanta, ettei pitäisi lähettää mihinkään Suomen Ammattijärjestöjen kokouksiin, siis keskusjärjestöjen — he käsittivät myös SAJ:n jonkinlaisena keskusjärjestönä — edustajia, koska se merkitsee kannanmääritylä, toistaiseksi, niin he eivät myöskään tästä syystä nyt sitten halua VAKL:n kantaa vastaan taistella, vaikkakin he ilmoittivat olevansa päätöksestä hieman eri mieltä. Norjan edustajakokous alkoi tänä päivänä, ja he ilmoittivat, että he eivät tästä syystä voi lähettää edustajia. Ruotsi on ilmoittanut, että he eivät nyt myöskään voi lähettää, samoin Tanska. USA ei ole vastannut mitään.

USA:stahan pn täällä 4-miehinen, vai kolmeko niitä on, ammattiyhdistysvaltuuskunta, joka on tullut tänne lähinnä kai messujen merkeissä. On mielenkiintoista todeta, että tämä valtuuskunta on kiertänyt vähän myös Pohjois-Suomessa ja käynyt mm. Pohjolan opistolla, joka nyt on asiallisesti SAK:n opisto, ainakin johtokunnassa on suuri enemmistö SAK:n työvahokunnan määräämiä jäseniä, olivat käyneet siellä SAJ:n edustajien opastuksella ilman, että SAK taikka Pohjolan opiston johtokunta olisi tiennyt tästä mitään.

Minä sanoisin, että meidän kansainväliset suhteemme ovat meidän käsityksemme mukaan täysin normaalit. Me maksamme säännöllisesti jäsenmaksumme VAKL:lle. Kaikki SAK:n jäsenliitot maksavat säännöllisesti jäsenmaksunsa asianomaisille kansainvälisille liitoille tai pohjoismaisille sihteeristöille. Me emme ole saaneet miltään kansainväliseltä järjestöltä sen-paremmiin kuin minkään naapurimaamme ammattijärjestöiltä huomautusta siitä, että meidän suhteemme olisivat jollain tavalla vaaranalaiset. En minä ymmärrä millä tafalla meidän pitäisi sitten asioita hoitaa, jos me näemme, että ne ovat normaalit. Me emme ole tehneet mielestämme mitään sellaista, joka antaisi aihetta meidän boikotoimiseemme, eikä meille ole ilmoitettu mitään syytä siihen, että näin meneteltäisiin, vaan päin vastoin on aina vakuutettu, että he haluavat nyt olla täysin puolueettomia ja haluavat säilyttää hyvät suhteet SAK:hon.

Minä sanoisinkin niin, että kun on vuosikymmenien ajan ollut varsin hyvät suhteet esim. naapurimaihimme, niin tuntuu hieman oudolta se, että ne sitten yhtäkkiä minkin paljon vaurioituvat, että ei lähetetä edustajia SAK:n edustajakokoukseen. Tuntuu siltä, että se on hiukan jo puuttumista järjestön sisäisiin asioihin. Se on valitettavaa, jos asia on näin käsitettävä. Mutta meidän on katseltava asioita selvästi ja suoraan silmiin. Minä en kuitenkaan usko, että tässä on tällainen tarkoitus, mutta minä tiedän sen, että on varsin voimakkaasti matkustettu Pohjoismaissa, Englannissa, Amerikassa jne. ja yritetty vaurioittaa näiden järjestöjen ja SAK:n välisiä suhteita, ja siihen työhön ovat osallistuneet juuri ne henkilöt, jotka aikaisemmin hoitivat SAK:n kansainvälisiä suhteita. Minkä vuoksi he näin menettelevät? Mitä hyötyä heille tästä on? Heille on vain se hyöty, että he pyrkivät todistamaan tälläkin sen, että SAK on nyt luisunut johonkin sellaiseen poliittiseen pyörteeseen, että sen suhteet myös länteen päin ovat katkenneet.

Minä en tiedä, mitä täällä edustajina olevat toverit ajattelivat näistä poliittista asetelmista. Huomenna me pidämme ryhmäkokoukset. On miellyttävää saada laskea sitten, mitä ryhmissä on, millä tavalla tämäkin kokous on koostunut, antaako se aihetta tällaiseen boikottiin vai ei.

SAK:n nykyisen johdon taholta on pyritty hoitamaan suhteita. Niinkuin olette sanomalehdistä aikoinaan lukee, ei meidän käyneet Ruotsissa, VAKL:n piirien johtajaa Geijerin puheilla, olemme käyneet Englannissa, ja liittojen johtajat käydessään ulkomailla ovat myös näistä asioista keskustelleet. Aikaisemmin on syytetty että SAK ei hoida kansainvälisiä suhteita, ja täällä Verho käytti hiukan samaa sävyä sanoessaan, että jokaisen ajankohdan johdon on vastattava suhteiden hoitamisesta. Mistä syystä sitten eräät sanomalehdet, mm. Sosialidemokraatti, niin kovasti kärsivät siitä, jos me käymme lännessä. Jokaisen matkan yhteydessähän on sanottu kovastikin, että taas mentiin kosimaan länteen, SAK:n johtajat menivät kosiomatkalle länteen, että turha vaiva se on jne. Minusta kansainvälisiä suhteita pitää hoitaa niin, että käydään keskustelemassa, tehdään matkoja, mutta lähdän myöskin siitä, että ei normaalisisäisissä suhteissa olevien järjestöjen kannalta jokaista pientä asiaa käydä selvittämässä naapurimaassa.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Puheenjohtaja Rantasen viittauksen johdosta, missä hän mainitsi ryhmäkokouksesta ja jonkinlaisesta ryhmäkurista, haluaisin vain lyhyesti huomauttaa, että mielestäni tähän ammattiyhdistysväen parlamentin kokoukseen eivät tuollaiset puheet ole paikallaan. Tässä pitäisi sentään pitää lähtökohdana sitä, että kaikilla edustajilla on samat oikeudet ja samat velvollisuudet.

Tarkoitukseni oli muutamalla sanalla puuttua siihen mainintaan, mitä täällä toveri Reino Heinonen matkaselostuksensa yhteydessä sanoi lehtien kirjoittelusta. Hän mm. väitti tai ainakin ymmärsin asian niin, että eräät lehdet ovat asiaa vääristelleet. Koska minäkin nyt satun olemaan tämän maan suurimman työväen lehden ammatillisen osaston toimittaja, niin totean tässä lyhyesti, että joka sana pitää ioo %:sesti vettä, mikä on Kansan Uutisissa ollut. Yhtyisin toisaalta kannattamaan sitä Reino Heinosen esitystä, että hänen matkoistaan ja nimenomaan matkoistaan siltä kaudelta, kun hän oli SAK:n puheenjohtajana, tahtaisiin jonkinlainen tutkimus. Sittenhän se asia olisi selvä.

Kiinnitin myös huomiota toveri Heinosen mainintaan palkkapolitiikasta ja siihen, että hän huomautti edelleen hyvin vahvasti, että tämä runkosopimus, erittäin heikko runkosopimus — siinä olemme yhtä mieltä Heinosen kanssa — ei sido hänen liittoaan. Heillähän on vain yksivuotinen sopimus. Toivonkin, että Heinonen nyt seuraavalla sopimuskierröksellä saa runkosopimuksen ehtoja parempia korjauksia kunnantyyöntekijäin palkkoihin. Avainkysymys hänellä on kuitenkin edessään sama kuin aikaisempinakin vuosina. Mutta tällä kertaa tilanne on ehkä sikäli hänelle edullisempi, että edessä on kahdet suuret poliittiset vaalit. Ehkä hän näiden varjolla ja niihin viittaamalla saa Sosialidemokraattisen puolueen johdon taipumaan parempiin palkankorotuksiin, mitä sen periaatteellinen, työväestön palkankorotuksia vastustava linja edellyttää. Toivon, että tämä linja nyt voittaa kunnantöläisten eduksi Kaupunkiliiton hallituksessa seuraavan kerran, kun asia tulee esille.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja : Keskustelun kuluessa on Saarinen Veckmanin ja eräiden muiden kannattamana ehdottanut, että kokous päättäisi hänen lähemmin mainitsemistaan asioista. Nämä hänen ehdotuksensa lähetetään yleisvaliokuntaan.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja : Myöskin on ehdotettu, että eräit keskustelun alaisena olleita asioita poimittaisiin täällä mahdollisesti tehtävään julkilausumaan. Tämä kysymys lähetetään myöskin yleisvaliokuntaan.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja : Uudelleen minä huomauttaisin täällä Virtasen tekemistä ehdotuksista, joita myöskin mm. E. Kenraali ja muut ovat kannattaneet. Päätös niiden valiokuntaan lähettämisestä tehdään työjärjestyksen 13. kohdan yhteydessä.

Ilmoituksia

Puheenjohtaja : Ennenkuin lopetamme tämän kokouspäivän työn, annamme puheenvuoron ilmoitusasioissa Vihtori Rantaselle.

Vihtori Rantanen : Järjestävä valiokunta on päättänyt ehdottaa kokoukselle, että huomenna jatkettaisiin poikkeuksellisesti kokousta vasta kello 10. Tämä päätösehdotus johtuu siitä, että on aiheellista pitää pieniä neuvottelutaukoja, ja huomenna on siihen erinomainen tilaisuus.

Puheenjohtaja : Järjestävän valiokunnan esitykseen perustuen kokoonnumme huomenna jatkamaan täysi-istuntoa kello 10. Kokous tältä päivältä on päättynyt.

Ensimmäisen päivän kokous päättyi kello 19.00.

TOINEN KOKOUSPÄIVÄ

Maanantaina toukokuun 29 päivänä 1961 klo 10.00

Puhetta johti Viljo Pousi.

Sihteerinä toimi Uuno Hironen.

Puheenjohtaja : SAK:n VIII edustajakokous jatkuu.

Nimenhuuto

Toimitetussa nimenhuudossa merkittiin läsnäoleviksi ensimmäisenä kokouspäivänä saapuvilla olleet edustajat. Poissa olivat Vilho Komulainen ja Arne Dahl.

Edustajain päivärahan suuruuden määrittäminen

Puheenjohtaja : Otamme käsiteltäväksi työjärjestyksen kohta 9. Puheenvuoro on sihtööri Saariselalla.

Keskustelu:

O. Saarinen (SAK): Työvaliokunta ehdottaa päivärähaksi 3.000 markkaa niille edustajille, jotka joutuvat Helsingissä maksamaan majoituksensa, ts. maaseutu-edustajille, siis 3.000 markkaa kaikilta päiviltä, matkapäivät mukaan luettuina. Helsingiläisille ja lähiympäristön edustajille — lähiympäristöllä tarkoitetaan Espoota, Helsingin pitäjää jne. — 2.000 markkaa päivältä.

Erkki Niva (Puuteollisuustyöväenliitto): Ehdotan, että työvaliokunnan esitys lähetettäisiin raha-asiainvaliokuntaan ja että raha-asiainvaliokunta tutkisi ja käsitelisi tämän ja sen jälkeen toisi asian kokouksen päätettäväksi.

Paavo Koivula (Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Kannatan äsken tehtyä esitystä, että asia lähetetään raha-asiainvaliokuntaan.

Puheenjohtaja : Koska täällä on tehty muutosehdotus työvaliokunnan esitykseen, asia lähetetään raha-asiainvaliokuntaan. Lähetettäneen.

Asia lähetettiin raha-asiainvaliokuntaan.

Palkka- ja talouspoliittiset esitykset

Puheenjohtaja : Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 10. Tämä kohta käsitellään siten, että kokonaisuudessaan nämä esitykset sivuilta 5—70 käsitellään yleiskeskusteluna. Mahdolliset muutosehdotukset on tehtävä kirjallisesti, jotka lähetetään sen jälkeen valiokuntaan.

Keskustelu:

Hannes Hirvonen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Työehtosopimusten palkkamääritelvät ovat useilla aloilla suurimmalta osalta samalla pohjalla kuin 1950 syksyllä käydyn suuren Metallityöläisten lakon loppuselvittelyissä syntyneessä ns. A-sopimuksessa määriteltiin. Käytännön palkat ovat vuosien mittaan muovautuneet aivan toisiksi. Mutta työehtosopimusten palkkamääritelvät ovat suurimmalta osaltaan pysyneet samoina jo toistakymmentä vuotta. Erikoisen tärkeänä tämä järjestelmä tuntuu ohjetuntipalkkojen yhä suurempana jälkeenselityksenä. Esimerkiksi voitaisiin ottaa vaikka metalliala, jossa suoritetaan pääasiassa urakkatyötä, mutta työn luonteesta johtuen mitään työehtosopimuksilla sovittuja urakkatariffeja ei ole laadittu eikä voida laatia. Palkat ovat tosiasiallisesti työnantajan ja työntekijän keskinäisen sopimuksen varassa. Tämä merkitsee sitä, että metallityöläiset ovat suurimmalta osalta palkkojen suhteen vailla työehtosopimusturvaa, sillä ainoa, minkä työehtosopimus turvaa, ovat ohjepalkat. Kun käytännön palkat ovat 70—80 % jopa 100 % ohjepalkkoja korkeammat, voi työnantaja työsopimusta rikkomatta alentaa palkkoja jopa puolella. Kun työehtosopimuksessa urakkapalkkojen osalta vielä sanotaan, että urakat on hinnoiteltava niin,

että urakka-ansio normaalilla urakkatyövauhdilla kohoaa vähintään 30 % ohjetuntipalkkaa korkeammaksi, voi työnantaja työehtosopimukseen vedoten alennella urakkahintoja miltei mielin määrin. Näin ollen työehtosopimus, jonka tulisi olla työntekijän turva, tosiasiaa onkin muodostunut aseksi työnantajalle palkkojen alentamisessa. Kaikkein eniten tästä ohjepalkkojen jälkeenjääneisyydestä ovat joutuneet kärsimään sellaiset aputyöntekijät, jotka tekevät tuntityötä. Kun heille ohjepalkan lisäksi maksetaan ainoastaan sopimuksessa mainittu aikatyölisä, jäävät he palkoissa yhä enemmän jälkeen. Heillä ei ole suurtakaan iloa niistä neljännesvuosittain julkaistavista keskituntiansioutilastoista, joilla palkkatason yleistä kehitystä mitataan.

Toinen suuri epäkohta on siinä, että saman liiton, esim. Metallityöväen Liiton solmimissa eri työehtosopimuksissa on samaan palkkaryhmään kuuluvien työntekijöiden ohjetuntipalkkoissa 50 % :n eroja. Tämä on A-sopimuksen perintöjä, joilla alunperin lieenee tarkoitettu sitä, että kausiluontoisilla aloilla korkeamman ohjepalkan avulla päästäisiin samaan vuosiansioon kuin muillakin aloilla. Kun ohjepalkat yleensä ovat jääneet suhteettoman alhaisiksi, ei tällaisella ohjepalkkojen erilaaisuudella ole merkitystä käytännön ansion muodostukseen. Sen sijaan se aiheuttaa järjestöä heikentävää arvostelua ja katkeruutta samaa työtä tekevien eri sopimusten piirissä olevien työläisten keskuudessa. Tämän järjestelmän juuret ovat niin kaukaisessa menneisyydessä, että niitä ei jäsenistön keskuudessa tunneta. Sen sijaan arvostellaan omia järjestöjä siitä, että toista työntekijäryhmää pidetään muita paremmassa asemassa. Nämä palkkajärjestelmässä ilmenevät epäkohdat ja nimenomaan se, että työntekijät eivät voi nojautua työehtosopimukseen joutumaan vastustamaan työnantajien toimeenpanemia palkanalennuksia, ovat suuressa määrin heikentäneet työläisten luottamusta ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Yksitynenkin työntekijä voi hyvänä työaikana saada palkkansa kohoamaan, mutta maata käsittävien työehtosopimusten palkkamääritelmiin ei yhden tai useammankaan työpaikan järjestäytynytkään voima riitä. Kun kehitys on yhä enemmän mennyt siihen suuntaan, että työnantajapuoli hoitaa yhä keskitetymin palkka- ja muita työehtosopimusasioita, ovat yksityisen liiton mahdollisuudet rajoitetummat saada ratkaiseva korjaus palkkausjärjestelmään.

Koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä olisikin nyt ryhdyttävä valmistautumaan siihen, että seuraavan työehtosopimuksen ratkaisun yhteydessä palkkausjärjestelmään saadaan perustavaa laatua olevia muutoksia.

Puheenjohtaja : Alustavan puheenvuoron käsiteltävänä olevaan kohtaan on pyytänyt työvaliokunnan jäsen Aarne Saarinen. Myönnettäneen.

Keskustelu :

Aarne Saarinen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Työvaliokunnan esittämän talouspoliittisen ohjelman päätösehdotus eli varsinainen ohjelma on lyhyt ja suhteellisen vaatimatonkin. Sen perustelut ovat sitä vastoin laajat käsittäen katsauksen/talouspolitiikkaan viimeksi kuluneiden 10 vuoden ajalta. Sen sävy on varsin pessimistinen ja siinä vältetään valaisemasta lähemmin työläisten taloudellisen aseman kehitystä yleisen taloudellisen kehityksen puitteissa. Viime vuosikymmenen alkupuolella esiintyneet kuvitelmat jonkinlaisen suunnitelmatalouden toteuttamisesta kapitalistien kanssa ovat jonkinverran hälventyneet. Kokemukset ovat nähtävästi pakottaneet SAK:n johdon enemmistössä olevan ryhmän talouspolitiikan kaavailijat hakemaan jalkojen alle kiinteämpää maaperää. Sivulla 29 sanotaan, että »VII edustajakokouksen asettamat suunnitelmataloudelliset ja työllisyyspoliittiset tavoitteet ovat tänään kauempana niiden toteuttamisesta kuin niitä annettaessa». Tämä on tietenkin totta, jos tarkoitetaan kuvitelmaa kapitalistisesta suunnitelmataloudesta, joka sellaisenaan on tietenkin mahdottomuus. Mutta jos tarkoitetaan todellista, eli työväen valtiolliseen valtaan perustuvaa sosialistista suunnitelmataloutta, niin se on mielestäni täsmälleen saman verran lähempänä toteutumista kuin mitä VII eoustajakokous on

takana. Kapitalismista tulee meidänkin maassamme taakse jäänyttä elämää, ja edessä on maamme työväenliikkeen toteutettavana oleva sosialistinen suunnitelmatalous. Nimenomaan tässä mielessä ovat SAK:n VII edustajakokouksen asettamat suunnitelmataloudelliset tavoitteet kauempana toteutumista kuin niitä asetettaessa.

Mielestäni on oikein, että voimat on ensi kädessä keskitettävä reaaliansiotasossa syntyneen vajauksen täyttämiseen, entisten asemien palauttamiseen ja järjestön iskuvoiman vahvistamiseen, kuten ohjelmaluonnoksessa sivulla 29 sanotaan. Tämä onkin varsin realistinen tavoite, mutta edessä on 5 vuotta kestävä kausi, joten meidän on palkkapolitiikan osalta asetettava suurempi tavoite, vajauksen täyttäminen ja sen ylittäminen niin suuressa määrässä kuin se meille on mahdollista. Me emme voi tässä asiassa laatia täsmällistä 5-vuotissuunnitelmaa, vaan on tyydyttävä asettamaan ylimalkainen tavoite. Se kausi, jota ohjelman perusteluissa käsitellään, on maamme palkkatyöläisten kannalta ollut kaikkea muuta kuin tyydyttävä. Sosiaaliministeriön laskevien palkkatilastojen mukaan ovat teollisuuden työntekijäin keskiansiot nousseet vuoden 1951 kolmannelta neljänneksestä viime vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna n. 55 %. Saman ajan kuluessa ovat elinkustannukset kohonneet elinkustannusindeksiin mukaan n. 43 %. Tämän mukaan keskituntiansioiden reaaliin nousu on g vuoden aikana ollut vain n. 12 % eli 1,3 % vuotta kohti.

Entä millaiselta näyttää mitaliin toinen puoli? Teollisuustuotannon kokonaismäärä on vuosina 1951—60 kasvanut 58 %, ja työntekijää kohti pn kasvu ollut n. 42 %. Tämä on reaalista kasvua. Yksinomaan vuosina 1951—59 teollisuustuotannon bruttoarvo nousi lähes 100 %:lla eli 521 miljardista 1.068 miljardiin markkaan, kun työläisten keskituntiansioiden nousu jäi alle 50 %. Näiden numeroiden valossa voidaan todeta, että 1950-luvulla tapahtui todella valtava tulonsiirtoliike teollisuuskapitalistien hyväksi ja palkansaajain vahingoksi. Jo yksinomaan työllisyyspolitiikan kannalta tällainen kehitys on täytynyt merkitä talouspulan kotimaisten edellytysten kasvua. Kulutuksen kasvu on täytynyt tapahtua ratkaisevasti seuraavista tekijöistä johtuen:

- 1) Muiden kuin teollisuustyöläisten ostokyky on oleellisesti lisääntynyt.
- 2) Kulutusvelka eli vähittäismaksukauppa on kasvanut, ja
- 3) Työssä olevan väestön määrä on lisääntynyt.

Edellä mainittu teollisuustyöläisten reaaliansion kasvu ei ole sanottavasti voinut kulutusta lisätä.

Viime vuosina tapahtunut työllisyysilanteen helpottuminen onkin tapahtunut pääasiassa maailmanmarkkinoilla tapahtuneen lisääntyneen vientituotteittemme kysynnän kasvusta ja siitä johtuneiden investointien lisääntymisestä. Näistä syistä on todella välttämätöntä keskittää voimat ensi sijaisesti ei vain vuosina 1956—58 syntyneen reaaliansion vajauksen täyttämiseen vaan myös sen tuntuvaan ylittämiseen.

Mistä 1950-luvulla tapahtunut palkansaajien kannalta epäedullinen kehitys johtuu? Ohjelmassa epäedullisen kauden alkamisen taitekohdaksi mainitaan vuoden vaihte 1955—56 ja sen syyksi leimataan hajoittajien toiminta. Toverit, tämä ei ole totta! Perussyynä on siinä, että SAK:n johdossa enemmistöasemassa olevat harhauttavat 1940-luvun lopun kiivaaseen kommunismivastaiseen taisteluun ja viehättävät ajatukseen luoda yhdessä kapitalistien kanssa ns. vakauttamisohjelma ja toteuttaa yhdessä vuorineuvosten kanssa suunnitelmatalous tässä maassa. SAK:n puheenjohtajat ja sihteerit istuivat erilaisissa komiteoissa kapitalistien edustajien kanssa laatimassa erilaisia vakauttamisohjelmia ja sillä välin järjestösihteerit kenties miehineen eli junttamiehineen pitivät kommunisteja kurissa, kuten termi kuuluu. Palkkapolitiikka oli jäädytetty alue ja puheet palkkojen korottamisesta leimattiin suoralta kädeltä kommunistien vouhottukseksi. Kun elinkustannusindeksi pyrki kohoamaan yli ns. kriittillisen rajan, suoritettiin pisteostoja, lisättiin subventioita, ts. yhteiskunnan varoilla pelastettiin työntekijät suorittamasta elinkustannusten nousuun perustuvia palkankorotuksia ja heitä autettiin kasaamaan entistä enemmän rahaa kassaholviinsa. Vihdoin 1956 oltiin siinä tilanteessa, että lakko oli aloitettava, ja vuosien 1948—49 kuuluisa sisäministeri, joka noina vuosina kalisteli sapeliaman kommunisteille valtiovarainministerin ominai-

sudessa nykäisi nopeassa tahdissa subventiot pois sillä seurauksella, että työmiehen leipävarras kohosi monta monta piirua ylöspäin.

Kun ohjelmassa puhutaan ammattiyhdistysliikkeen vastoinkäymisistä, niin tässä ovat vastoinkäymisten todelliset syyt. Vastoinkäymisistä ei ole lupaa vierittää syytä vain nykyisille hajoittajille, vaan syyllisiä ovat kaikki, jotka tuohon politiikkaan 1950-luvun alusta lähtien aktiivisesti osallistuivat. Vasta 1950-luvun lopulla hajoittajat kantavat päävastuun, mutta eivät sittenkään yksinomaista vastuuta ammattiyhdistysliikkeen huonosta menestymisestä. 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alussa omaksutut ajatukset, tottumus ja menettelytavat elävät ja vaikuttavat vielä voimakkaasti SAK:n ja monien ammattiliittojen toimistoissa.

Edellä esittämäni luvut teollisuustyöväen palkkojen kehityksestä verrattuna teollisuuden ja maan talouselämän yleiseen kehitykseen antavat meille todella vakavaa aihetta arvioida kriittisesti SAK:n talous- ja palkkpolitiikkaa. Ne antavat kylliksi aihetta tarkistaa suuntaa ja menettelytapoja 1960-luvulla, johon olemme siirtyneet.

Ohjelmaesityksessä näyttää olevan tällaiseen tarkistamiseen oireita. Päätösesitykseen voidaan suurin piirtein yhtyä; kuitenkin sillä edellytyksellä, että palkkapolitiittiset tavoitteet asetetaan etualalle ja että ei rajoituta vain syntyneen reaaliانسiovajauksen täyttämiseen, vaan myös riittävän hyvityksen saamiseen tuottavuuden kasvusta. Tämä sen vuoksi, että palkkakehitys on ratkaisevin tekijä työllisyyden kehitystä silmälläpitäen. Kartelli- ja monopoli-ilmiöitä ei ole vain tehokkaammin valvottava, vaan monopoliin valtaa on myös pyrittävä rajoittamaan. Suhdannevarauksia ei ole pyrittävä kartuttamaan palkansaajien verotusta lisäämällä, mikä olisi selvennyksen vuoksi ohjelmassa myös mainittava. Kauppapolitiikkaa koskevaan päätösosaan olisi syytä liittää perusteluissa esiintyvä toteamus ns. idän kaupan suuresta merkityksestä maaillemme,

Frans J a l o n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Rakennustuotantoon on edustajakokouksen esityslistassa sekä perusjärjestöjen että SAK:n> työvaliokunnan ja Rakennusliiton liittotoimikunnan esityksissä puututtu ja todettu sen kehittämisen ensiarvoiseksi asiaksi. On todettu, että rakennustuotanto ja sen laajentaminen on suurimerkityksinen asia työllisyyden kannalta. Asuntopulan helpottamiseksi olisi nimenomaan rakennustuotantoa lisättävä. Nykyisellä rakenteluvauhdilla ja -varoilla, millä sitä viime vuosina on harjoitettu, ei asuntopula ja asuntokurjuus tule poistumaan. Kun otetaan huomioon väestön jatkuva lisääntyminen ja vanhojen asuntojen rappeutuminen, niin nykyinen rakentelu ei vastaa edes 1930-luvun tasoa. Teollisuus- ja muiden yleisten rakennusten osalta tilanne on parempi. Varsinkin viime vuosina on teollisuuslaitosten rakentelu melkoisesti lisääntynyt. Huomattava osa sellaisista asuntorakennuksista, joihin työläiset voivat ajatella pääsevänsä asumaan, on toteutettu jo vuosikausia aravalainoituksella. S811ä on ollut asuntorakentelun suhteen myönteinen vaikutus, mutta Aravan mahdollisuudet ovat olleet rajoitettuja. Aravan budjetti on alun alkaen ollut kovin vaatimaton, muistaakseni n. 5 miljardia mk, josta se sitkeän kamppailun tuloksena saatiin kohotetuksi 7,5 miljardiin markkaan. Siitä se ei vaatimuksista ja tarpeista huolimatta ole kohonnut. Tämä osoittaa, että ei sitteolla ole pyrittäkään poistamaan asuntopulaa ja -kurjuutta. Tästä juuri vähävarainen kansaosamme kärsii. Yhteiskunnan varat eivät mielestäni ole huonosti sijoitetut, kun niitä kiinnitetään asuntorakennustuotantoon. Halpakorkoista tai korotonta lainaa on saatava lisätyksi asuntorakennustuotantoon. Riittävä asuntojen määrä olisi jo sinänsä omiaan alentamaan myös asumiskustannuksia, mutta koska kysymys on ennen kaikkea sosiaalinen, olisi yhteiskunnan tuella saatava aikaan kokonaissuunnitelma asuhtojen tarpeesta ja sältävä halpavuokraisten asuntojen rakentamista riittävässä laajuudessa. Teollisuuslaitokset ovat eräissä tapauksissa näyttäneet tässä suhteessa hyvää esimerkkiä. Pakottavissa tapauksissa ne ovat rakentaneet asianmukaisia asuntotaloja henkilökunnilleen, joissa he saavat asua suhteellisen halvalla vuokralla. Tämä tietenkin on tullut kysymykseen vain niissä tapauksissa, jolloin teollisuuslaitos on siten saanut halpaa työvoimaa itselleen. Sen vuoksi tällä ei ole laajempaa merkitystä asuntorakentelun alalla.

Samoin ovat useat kunnat rakentaneet asuntoja ja rahoittaneet niitä halpakorkeissa lainoilla. Tietenkin tämä on tapahtunut ennen kaikkea niissä kunnissa, missä työläiset ovat toimineet yhdessä tämän asian puolesta ja joissa heillä on ollut sananvaltaa.

Myös erilaisin perheavustumuodoin ovat kunnat avustaneet vuokranmaksussa. Tätä toimintamuotoa olisi laajennettava ja tehostettava. Kuntien ja myös valtion itse suorittama rakentelu olisi omiaan vähentämään monesti huippuun kehitettyä keinotulua, mitä erikoisesti asuntorakentelun alalla harjoitetaan. Asuntorakentelun suhteen on viime vuosina tapahtunut melkoista kehitystä rakennusmateriaaliin ja rakennustapaan nähden. Talot valmistuvat nyt paljon nopeammin kuin muutama vuosi sitten. Työvoimaa käytetään noin kolmannes siitä, mitä aikaisemmin, joten työpalkkakustannusten osuus on täytynyt huomattavasti pienentyä, mutta rakennus- ja asumiskustannukset eivät ole sanottavasti muuttuneet, eivät ainakaan alentuneet. Ns. yrittäjävoiton on täytynyt huomasti kohota. Kun tämä kaikki tapahtuu asunnontarvitsijain ja vähävaraisen kansanosan kustannuksella, olisi asiantilan korjaamiseen aihetta vakavasti puuttua myös ammattiyhdistysliikkeen taholta. Kun palkkataso on alhainen ja asuntopula ja asutokustannukset suuret, on ensiarvoisen tärkeää ryhtyä tositteella poistamaan valitseva sosiaalinen epäkohta ja helpottamaan vähävaraisen kansanosan elämää.

Näillä esittämilläni perusteluilla kannatan Suomen Rakennustyöläisten Liiton liitto-toimikunnan talouspolitiikasta esittämän päätösesityksen 5. kohdan hyväksymistä.

Arvi H a m p i n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Vaikka edustankin Rakennustyöläisten Liittoa, olen katsonut aiheelliseksi valmistaa puheenvuoron metsätyöläisten olosuhteista ja heidän asemastaan yhteiskunnassamme. Meillä Pohjois-Suomessa, Kainuun ja Lapin rakennustyöläisillä ja metsätyöläisillä on varsin hyvä ja tiivis kanssakäyminen, ja asioiden käsittelyssä, tärkeimpien ja yleisimpien asioiden käsittelyssäkin olemme pyrkineet kulkemaan yhtä jalkaa. Olen saanut metsätyöläistovereiltä nimenomaan Lapista kehotuksen puuttua heidän asioihinsa tässä edustajakokouksessa, koska tiettävästi Kainuusta, Oulusta ja Lapista ei metsätyöläisten edustajaa tässä kokouksessa ole.

Metsätyöläisten ammatillinen järjestäytyminenhan on ollut vähäistä ja toiminta heikkoa verrattuna muiden alojen työläisten järjestäytymiseen ja toimintaan maassamme. Näin ollen on ymmärrettävää, että metsätyöläisiä koskevat kysymykset ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Mutta vaikka tällainen on ymmärrettävää, ei sen silti tarvitse olla ehdottomasti oikein. Tiedämme, että metsätyöläiset tekevät työtä vaikeissa olosuhteissa, vaikeammissa kuin monet muut ammattiryhmät. Useinhan varsinkin maamme metsäisimmillä alueilla metsätyöntekijät työskentelevät etäällä asutuskeskuksista. Ammattiyhdistystoiminnan käyntiin saaminen ja toiminta parempien palkkojen ja työolosuhteiden puolesta ei näin ollen ole helppoa. Lisäksi metsätyöntekijät tulevat metsätyömaille eri puolilta maata ja maakuntaa. Näin ollen he eivät tunne toisiaan, kuten on laita muiden alojen ammattiyhdistystoiminnoissa. Tämä hidastaa luonnollisesti toiminnan alkuun saattamista. Työmaat ovat nykyisin lyhytaikaisia, pari kolme kuukautta kestäviä, ja siksi niissä on vaikea saada riittävän nopeasti toiminta käyntiin. Työmaiden loputtua tapahtuu normaali hajautuva ilmiö jälleen kotiseudulle, toiset lähtevät toisille tuotannon aloille, toiset työskentelemään pienviljelystilailleen.

Edellä esitetyistä syistä johtuen metsätyöntekijäin heikko ammatillinen järjestäytyminen ja vähäinen yhteistyö heijastuikin heidän työoloissaan ja palkoissaan. Tosi-asiahan on, että metsätyöntekijäin palkat ovat nykyisin jokseenkin samalla tasolla kuin missä ne olivat vuonna 1956. Sosiaaliministeriön tilaston mukaan hakkuumiesten keskimääräinen päiväansio koko maassa oli marraskuussa 1956 1.304 mk ja vuoden 1960 ensimmäisellä neljänneksellä 1.330 mk. Keskimääräinen päiväansion nousu oli siis vain 1.9 %. Ajomiesten keskimääräisen päiväpalkan nousu vastaavana aikana oli vain 0.8 %. Vaikka Maaseututyöväen Liiton ja Suomen metsätyönantajien kesken solmitun sopimuksen mukaan palkkojen olisi pitänyt nousta kuluvan vuoden alusta keskimäärin 4 %:lla, ei tätä ole läheskään kaikilla metsätyömailla toteutettu. Tämä taas

johtuu siitä, etteivät metsätyöläiset heikosti järjestäytyneinä ole kyenneet valvomaan etujaan.

Tästä metsätyöläisten heikosta puolustuskyvystä johtuen onkin noussut esille vaatimus metsätyöläisten minimipalkkalain aikaansaamiseksi. Mikäli olen voinut seurata, on eduskunnassa tehty ainakin kolme aloitetta asiasta. Niin ikään, kuten tiedämme, on myös maalaisliittolainen hallitus jättänyt asiasta esityksen eduskunnalle. Lain eduskuntakäsittely lehtitietojen mukaan on niin pitkällä, että se on sivuttanut valiokuntakäsittelyvaiheen. Maalaisliittolaisten taholta on metsätyöläisille selvitetty, että ammattiyhdistysliike on asettunut vastustamaan minimipalkkalain toteuttamista. Perustetun hajoitusjärjestön SAJ:n toimitsijat ovat myös selvittäneet, että SAK ja siihen kuuluvat ammattiliitot vastustavat minimipalkkalakia. Läheskään kaikki metsätyöläiset eivät ole käsittäneet tällaista kannanottoa, ja se varmaan osaltaan jarruttaa metsätyöläisten ammatillista järjestäytymistä Maaseututyöväen Liittoon.

Keskusteltuani metsätyöläisten kanssa asiasta voin vakuuttaa, että he ymmärtävät, ettei minimipalkkalaki yksin ratkaise metsätyöläisten pulmia. Kyllä he tajuaavat, että alan ammatillisia järjestöjä tarvitaan siitä huolimatta, vaikka minimipalkkalaki saataisiinkin. Heidän käsityksensä mukaan minimipalkkalaki antaisi paremman perustan myös ammattiosastojen toiminnassa metsätyöläisten keskuudessa. Se antaisi paremman perustan metsätyöläisten työolojen ja palkkojen puolesta käytävälle taistelulle. Uskallan väittää, että minimipalkkalain vastustaminen ei ole liikkeemme kehityksen kannalta ollut oikein. Metsätyöläiset ovat sellaisessa asemassa, että he tarvitsisivat palkkojensa ja työolojensa turvaamiseksi myös lain suojaa. Varmaan minimipalkkalain antama turva olisi erittäin välttämätön myös maataloustyöläisille.

Olen sitä mieltä, että ammattiyhdistysliikkeemme olisi suhtauduttava minimipalkkalakiin myönteisesti. Päämääränähän on työntekijäin oikeuksien ja etujen valvominen. Ammattiyhdistysliikkeemme solidaarisuus heikommassa asemassa olevia työntekijöitä kohtaan, niitä kohtaan, jotka eivät ammattiryhmänä voi riittävällä teholla puolustaa ja valvoa etujaan on oikein. Se varmaan edistää ammattiyhdistysliikettä, sen yhtenäisyyttä ja taistelukykyisyyttä.

Kannatan Rakennustyöläisten Liiton talouspoliittista esitystä, koska siihen sisältyy esitys myös minimipalkkalaista.

Arvo Elf (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Olemme eläneet kapitalismille harvinaisen korkeasuhdanteen aikaa, ja siitä huolimatta on maassamme pysyvä työttömyys. Koko talven oli maassamme rekisteröityjä ja sijoittamattomia työttömiä toistakymmentä tuhatta ja tämän lisäksi valtion ja kuntien työmäärärahojen varassa työskenteleviä noin 100 000, mikä on vain hieman yli 20 000 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Rakennustoiminta on ollut verrattain vilkasta. Siitä huolimatta on rakennustyöläisten työttömyyskassa maksanut työttömyysavustuksia toukokuun 23 päivään mennessä 140 milj. mk. Kun näin on korkeasuhdanteen aikana, ei ole vaikeuksia nähdä, miten työttömyys kasvaa kiertämättömästi laskusuhdanteen aikana, ellei kansantaloutta hoideta paremmin työllisyyden turvaamista silmällä pitäen.

Kaikki ovat yksimielisiä siitä, että maamme liittyminen EFTA:aan, joka on tapahtunut tosiasia, tulee lisäämään työttömyyttä ja joillakin teollisuuden aloilla hyvinkin suuresti. Tähän ei ammattiyhdistysliikkeen taholta ole valmistauduttu eikä suunnitelmia sitä varten tehty. Työnantajapuoli omien etujensa valvomisessa ei ole syyllistynyt tällaisiin laiminlyönteihin. Sillä oli taisteluohjelma valmiina jo ennen EFTA:an liittymistä, EFTA-sopimuksen hyväksymistä.. Se vaati laajenevia verohelpotuksia, lisäantuvia teollisuuden itserahoitusmahdollisuuksia, sijoitettaville tuloille verohelpotusta, lisäoikeuksia käyttöomaisuuksien arvovähennyksiin, osakkeenomistajille verohelpotuksia, osakkeannista perittävän leimaveron poistamista, tuotantohyödykkeiden liikevaihtoveron poistamista, sosiaalisten uudistusten jarruttamista jne.

Työnantajain vaatimusohjelman toteuttaminen merkitsee uusia rasituksia ennen kaikkea palkkatyöläisille. Kaiken tämän tietäen myötävaikuttii ammattiyhdistysliik-

keemme ylin johto maamme liittämiseksi EFTA:an edes yrittämättä selvittää, mitä se vaikuttaa maamme työllisyystilanteeseen, paljonko ja millä tuotantoaloilla tämä liittyminen lisää työttömyyttä, mitä toimenpiteitä se edellyttää näiden työhönsijoittamiseksi ja ammattikoulutuksen järjestämiseksi uutta ammattia varten. Niin kuin työnantajilla olisi myös työntekijöillä pitänyt olla tutkimukset ja oma taisteluohjelmansa valmiina ennen EFTA:an liittymisen lopullista ratkaisemista. Joka tapauksessa antaa tämä seikka nyt takakäteän sitä suurempia velvoitteita ammattiyhdistysliikkeelle tämän asian hoitamiseksi, ohjelman laatimiseksi ja siltä pohjalta taistelun järjestämiseksi. EFTA:aan liittyminen tapahtui maassamme verrattain suppean, mutta vaikutusvaltaisimman puunjalostusteollisuuden keskittyneen monopolikapitalistien ryhmän vaatimuksesta. Sen ryhmän pillin mukaan tanssiminen vaikeuttaa eniten työllisyystilannetta maassamme. Vaikuttaa myös siltä, että työvaliokunnan esittämässä talouspoliittisessa ohjelmassa ja varsinkin sen perustelussa yliarvioidaan puunjalostusteollisuuden merkitys työllisyyden ylläpitäjänä, asetetaanpa se siinä mielessä aivan etutilalle. Puunjalostusteollisuuden määrälliselle laajentumiselle asettaa esteen se, että jo tänä hakuukautena suuressa määrässä ylitetään metsien lisäkasvuun perustuva vuotuinen hakkuusuunnitelma ja EFTA-sopimus estää raakapuun viennin säännöstelyn. Mitä tulee puunjalostusteollisuuden laadulliseen kasvuun, jalostusasteen kehittämiseen, niin tuskinpa silläkään taholla on odotettavissa työvoiman lisäystä. Tuotannon kasvun työvoimaa lisäävästi eliminoi tekniikan kehittäminen ja työn rationalisointi, joka merkitsee työn voimaeräistämistä. On todennäköistä, että metsä- ja puunjalostusteollisuuden työvoiman määrässä tulee olemaan aleneva suunta. Perusedellytyksiä työllisyystilanteen parantamiseksi on se, että lakataan tanssimasta puunjalostusteollisuuden monopolikapitalistien pillin mukaan ja lakataan näkemästä puunjalostusteollisuus ainoana autuaaksitekevänä teollisuutena. Yhtä tärkeätä kuin vientiteollisuus on myös ns. kotimarkkinateollisuus. Mitä kotimaassa tarvittavia tuotteita tuotetaan omassa maassamme vähentää tuonnin tarvetta ja samalla myöskin viennin tarvetta. Kuten aivan oikein työvaliokunnan talouspoliittisen ohjelman perusteluissa todetaan, on sen lisäksi nähtävä, että meidän ns. kotimarkkinateollisuutemme on kehittynyt ja kehittyvässä yhä suuremmissa määrin vientiteollisuudeksi. Näin esim. metalliteollisuudessa. Tähän suuntaan kehitystä vieden on mahdollisuus jossain määrin vapauttaa maotamme puunjalostusteollisuuden suhdanneherkistä markkinoista ja mahdollisuus lieventää suhdanneheilahteluja ja suhdannelaskusta koituvaa työttömyyttä. On myöskin nähtävä, että metalli- ja sen raaka-aineteollisuus samoinkuin useat muutkin kotimarkkinateollisuuden alat sitovat sijoitettuun pääomamäärään nähden enemmän työvoimaa kuin puunjalostusteollisuus. Rakennustyöllisyyden hoitamisen välttämättömyys työllisyyttä silmällä pitäen ja toimenpiteet siinä on perustellusti tuotu esille Rakennustyöläisten Liiton esityksessä talouspolitiikaksi.

Työllisyyskysymyksessä, haluan vielä edelläsanotun lisäksi tähdentää joitakin seikkoja, mitä rakennustyöläisten liitto on esittänyt SAK:n talouspolitiikaksi ja siinä esille tuonut.

Erittäin tärkeä on sellainen maatalouspolitiikka, joka vähentää työvoiman painetta maataloudesta kaupunkiin ja teollisuuskeskuksiin. Myös kaupankäynnin suuntaaminen entistä suuremmissa määrin sosialistisille, pulavapaille markkinoille ja siinä on tällä hetkellä erittäin tärkeätä, että EFTA:aan liittymisestä huolimatta pystytään laajentamaan kaupankäyntiä ei vain Neuvostoliittoon vaan myöskin muihin sosialistisiin maihin.

Tärkeimmän perustan tuotannon ja työllisyyden myönteiselle kehittämiselle muodostaa maksukykyisen ostovoiman kasvu. Viime vuosina on tuotanto maassamme nousut nopeammin kuin kotimainen kysyntä ja se muodostaa aineksia tuotannon kasvun pysähtymiselle ja työttömyyden kasvulle. Mikäli palkat käytännössä olisivat nousseet vain sen verran, mitä tehdyt työehtosopimukset ja voimassa oleva runkosopimus edellyttävät, ei kysyntä tuotannon voimakkaasta noususta huolimatta olisi noussut lainkaan ja ehkä, jos olisimme taloudellisessa laskukaudessa, yliliukumiseen rakentuvat palkan-

korotukset ovat kuitenkin heikolla pohjalla ja luovat pohjan palkkojen alentumiselle taloudellisella laskukaudella ja siten pulan ja työttömyyden syöksykierteeseen joutumiselle.

Ostovoiman lisääminen palkkoja korottamalla on siis työllisyytemme kannalta erittäin tärkeä taistelun kohde. Rakennustyöläisten liiton esityksessä on mielestäni aivan oikein esitetty talouspolitiikan peruskysymykset ja suunta, jonka hyväksi ammattiyhdistysliikkeen tulisi keskittää voimansa ja toimintansa.

Ehdotan, että SAK:n talouspoliittisessa ohjelmassa otetaan huomioon rakennustyöläisten liiton esitykset.

Janne Hakulinen (SAK:n tilintarkastaja): Hyvät toverit! SAK:n talouspoliittiset tavoitteet ovat hyvin tarkalleen määriteltyjä ja nämä perustavoitteet ovat täystyöllisyys ja mahdollisimman korkea työntuottavuus, toiseksi kiinteä rahanarvo ja kolmanneksi palkka- ja elintason sellainen tasainen nousu, joka vastaa työn tuottavuuden kasvua perusalipalkkaisuuden ja kehityksen aikana syntyneen laahauksen huomioonottaen.

Minun mielestäni nämä tavoitteet ovat täysin selvät. Kysymys on vain siitä, millä tavoin niitä voitaisiin toteuttaa.

- Tässä yhteydessä on erikoisen tärkeätä korostaa ammattiyhdistysliikkeen omaa panosta. Ratkaisevaa tässä taistelussa on ennen kaikkea se, minkälainen voima on yhteisessä järjestössämme, SAK:ssa. Ilolla onkin todettava, että se hajoitustyö, jota on tehty varmasti ulkopuolisilla varoilla, mikä on uskottavaa, koska tämä hajoitustyö on saavuttanut sellaisetkin mittasuhteet kuin mitä sillä on, vaikka todellisuudessa käytännössä se on sittenkin jäänyt merkityksettömäksi. Onhan ihmeellistä se, että SAK:n jäsenmäärä kaikesta huolimatta on kohonnut 20.000 ja SAK:n puheenjohtajan käsityksen mukaan se on noussut jo noin 30.000 jäsenellä. Kun tiedämme myöskin sen tosiasian, että jäsenmaksutulot ovat nousseet noin 14 miljoonalla markalla, niin silloin ei ole kysymys enää mistään paperijäsenistä, vaan siitä todellisuudesta, että työpaikalla ei todellakaan voi olla enää puolueettomia, vaan niiden on oltava joko SAK:n kannalla tai sitä vastaan.

Tästä perusajatuksesta on jokaisella työpaikalla tiukasti myöskin pidettävä kiinni. Sen vuoksi ammattiyhdistysliikkeen yhteisen voiman vaaliminen on mielestäni kaikkein keskeisin kysymys.

Millä tavoin voidaan kaikkia niitä erimielisyyksiä, joita luonnollisesti suuressa liikkeessä on olemassa, välttää? Niitä voidaan varmaan välttää myös siten, että ei loukata toinen toisiamme. Tässä suhteessa Janne Hakulisellakin on hyvin paljon oppimista. Joka tapauksessa on tosiasia se, että vain yhteisen järjestön avulla voimme voittaa ne valtavat vaikeudet, jotka meillä on olemassa.

Haluaisin tässä yhteydessä tarkastella nimenomaan toveri Saarisen hyvin ansiokasta lausuntoa. Haluaisin kuitenkin korostaa, että meillä on selvä periaatteellinen ero näkemyksessämme ja tämä periaatteellinen ero on ennen kaikkea siinä, millä tavoin tämä talousjärjestelmän muuttaminen voisi tapahtua. Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että rakennusliitonkin esitys on äärimmäisen varovainen. Se on melkein yhtä varovainen kuin SAK:n nykyiset säännöt, joissa sanotaan: »... edistää taloudellisen kansanvallan toteuttamista ja tuotantojärjestelmän kehittämistä yhteiskunnan kokonaisuutena palvelemaan». Siihen varmaan sisältyy myöskin ajatus sosialistisen yhteiskunnan toteuttamisesta. Kysymys on vain siitä, minkälainen tämä yhteiskunta on.

Meillä sosialidemokraateilla on se vakaa käsitys, että ilman demokratiaa se ei voi olla sosialistinen. Vain yhdessä demokratian kanssa sillä on merkitys myöskin sosialismin toteuttamisen kannalta, mitä työväenliikkeen perusajatukset ovat aina edellyttäneet. Tämä on perusajatus — tässä yhteydessä haluaisin erikoisesti korostaa, että tiet tämän toteuttamiseen ovat tänä aikana erittäin monet ja ne eivät voi olla vain yhden kaavan mukaiset. Aikana, joUoina ihminen on valloittamassa avaruutta on lapsellista

käydä puhumaan, etteikö sosialistisen talousjärjestelmän toteuttaminen ole välttämättömyys, jolloinkaa voimme yleensä ihmisen elämää edistää.

Mutta teitä on varmasti muitakin, kuin se mitä toveri Saarinen tällä tiellä yleensä on ymmärtänyt. Meidän tiemme on kehityksellinen tie ja meillä on edelleen sellainen käsitys, että kun meidän ammattiyhdistyspolitiikkamme ennenkaikkea välittömästi sodan jälkeen oli sellaista kuin se itse asiassa oli, jolloinkaa meidän koko voimastamme yli puolet täytyi käyttää katsellaksemme, mitä takanakin tapahtui, siitä oli seurauksena, että emme voineet päästä talouspolitiikassamme sellaisiin tuloksiin ja kestäviin tuloksiin kuin monissa muissa maissa on asiallisesti tapahtunut. Sen vuoksi ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyydellä ja työväenluokan yhteisten vaatimusten merkityksellä on ratkaiseva vaikutus myöskin näiden asioiden hoidossa. Tässä mielessä SAK:n linjat ovat mielestäni täysin kestävät.

Kun täällä on mainittu, että ne ovat pessimistisiä, minusta tuntuu, että ne ovat erittäin rohkeita, kun tietää, että tänäkin päivänä koko maan työväenliike taistelee kolmessa eri ryhmässä. Ja se on sellaisessa tilassa työväen oikeiston osalta, että se näkee sosialismin toteuttamisen niin, ettei se edes yritä eduskunnassa työväen enemmistöön tai että pyritäisiin maan hallitukseen, puhumattakaan siitä, että maahan saataisiin sosialidemokraattisesti ajatteleva presidentti.

Tätä taustaa vastaan katsottuna on siis todettava, että taistelu työväenluokan vaatimusten puolesta on jäänyt vain kahden työväen ryhmän käsiin, osan sortuessa oikeistolaisuuteen. Meidän mielestämme tilanne on tässä mielessä tänä päivänä erittäin vaarallinen. Emme usko siihen, että 30-luvun tapahtumat täällä enää voisivat toistua, vaikka ne konsulit, jotka tätä hommaa nyt hoitavat, ovatkin niitä samoja fyrrereitä, jotka 30-luvulla maan asioita pyrkivät jenkkalemaan.

Meidän on itsemme huolehdittava siitä, että mikään honkalainen rintama ei tässä maassa pääse valtaan, mutta samalla meidän on myöskin huolehdittava siitä, että me emme jää pelloille, niinkuin maalaisliiton politiikka itse asiassa on talouselämän kohdalta pysähtynyt. Meidän on huolehdittava todella niiden tavoitteiden toteuttamisesta, jotka SAK:n ohjelmassa on mielestäni määrätietoisesti ja selvästi sanottu.

Vieläkin korostaisin, että tämän päivän todellinen vaara on tässä maassa oikeiston vaara ja se on saatava torjuttuksi. Turhaa on puhua etteikö tämä vaara pyrkisi määrätietoisesti ja selvästi myöskin ulkopoliittisiin ratkaisuihin. Mitä varten sitä muuten niin kovalla voimalla tuettaisiin, kuin on asianlaita. Tätä taustaa vastaan on siis nähtävä, että oikeiston vaara on yhteisesti torjuttava, ja sen voivat tehdä vain työmiehet yhdessä, niin että me vähemmän tappelemme niistä suurista kysymyksistä, joista minäkin olen tässä lausunnossani maininnut, koska ne menevät eteenpäin omalla voimallaan. Oleellisinta on se, että me pidämme SAK:n ehjänä, kokoamme voimamme ja voitamme seuraavat vaalitaistelumme.

Paavo Lagerroos (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Työvaliokunnan esityksessä »SAK:n talouspoliittinen ohjelma» on käsitelty myös maatalouspolitiikkaa työläisten elinehtoihin vaikuttavana tekijänä. Mielestäni kuitenkin siinä on rajoitettu eräisiin melko suppeisiin toteamuksiin, jotka eivät ole läheskään riittäviä. Keskeisenä kysymyksenä esiintyy maatalouden rationalisointi, josta työvaliokunta olettaa seuraavan elintarvikkeiden hintojen kohoamisen pysäyttämismahdollisuuden ja alenemisen. Luonnollisesti maatalouden rationalisointi on kannattava asia ja sitä tulisi edesauttaa valtiiovallan toimenpitein niiden osalta, jotka apua tarvitsevat. Pienviljelijät tarvitsevat apua tässä asiassa, mutta suurviljelijät sen sijaan ovat jo voineet suorittaa uudistuksia talouksissaan ja voivat toteuttaa niitä vastaisuudessaakin ilman valtion tukea. Maatalouden rationalisoinnin edellytyksien luominen laajalle talonpoikaissäestölle edellyttää myös varsin laajakantoisia toimenpiteitä maakysymyksessä. Eihän maamme talonpoikaistalouksien huomattavaa osaa voida rationalisoida sen vuoksi, että viljelysmaan vähäisyys muodostaa sille voittamattoman esteen. Ensinnä pitäisi suuntautua

elinkelvottomien tilojen tuotantoedellytysten parantamiseen antamalla lisää maata. Tämän työvaliokunta on näköjään täysin unohtanut, ellei tätä tarkoiteta sanonnalla »Näin ollen ei ole harjoitettava sellaista maatalouspolitiikkaa, joka irroittaa työvoimaa maataloudesta niin nopeassa tahdissa, etteivät edellä mainitut sijoitusmahdollisuudet riitä». Mielestäni ohjelmanluonnoksen ennen mainituissa kohdissakaan ei ole osoitettu mahdollisuuksia edes maataloudesta »luonnollisen» siirtymisen kautta muille aloille tapahtuvan hakeutumisen varalta. Jos nyt, kuten epäilemättä suuremmilla tiloilla tapahtuukin, rationalisointi voimistuu ja maakysymystä ei kyetä ratkaisemaan maattomien ja liian vähän maata omistavien eduksi, tulee luonnollinen siirtyminen jyrkästi lisääntymään.

Ammattiyhdistysliikkeellä ei mielestäni ole mitään intressejä puolustaa suuryhtiöiden ja suurtilallisten maita, vaan päinvastoin kaikki intressit vaativat niiden jakamista maan tarpeessa oleville, kuten konkreettisesti esitetään liittomme esityksessä SAK:n palkka- ja talouspoliittiseksi ohjelmaksi.

Mitä tulee asetettuun päämäärään maataloustuotannon laajuudesta, on tietysti oikein, että tuotantoedellytykset arvioidaan kohonneen kulutuskäytön pohjalta. Kun otetaan huomioon palkkapolitiikassa asetetut tavoitteet, tuotannon kohoamista vastaava hyvitys ja hiljalleen menetettyjen palkkasaatavien takaisin vetäminen, niin lieenee jo tämänkin perusteella lähdettävä siitä, että elintarvikkeiden kulutus on työläisten ostokyvyn suuresti rajoittama vielä pitkiä aikoja eteenpäin. Ostovoiman puutteen poistamiseksi tarvitaan siis radikaalisempaa palkkapolitiikkaa, mutta myös muita toimenpiteitä kuin työvaliokunnan esittämää maatalouden rationalisoimista.

Ensiksi on todettava, että elintarvikkeiden kuluttajahinnat ja maatalouden tuotantokustannukset ovat kaksi eri asiaa aivan samoin kuin muillakin tuotannon aloilla. Myös maatalouden alalle ovat muodostuneet tuottajan ja kuluttajan välille maataloustuotteita välittävät ja jalostavat monopolit, jotka myös pitää huomata näitä asioita käsiteltäessä. Valitettavasti työvaliokunta ei ole tähän puoleen kiinnittänyt huomiota lainkaan. Siksi on syytä muutamalla sanalla käsitellä tätä puolta asiasta.

Valtio hallitsee 81.5 % kaikesta kauppaan tulevasta maidon välityksestä ja jalostuksesta. Tuottajain Lihakeskuskunta ja Karjakunta hallitsevat yhdessä 71 % kaikesta kauppaan tulevasta lihan välityksestä. Edelleen Vientikunta Muna ja SOK yhdessä hallitsevat 46.7 % kananmunien välityksestä, ja SOK alaisine osuusliikkeineen 57 % viljakaupasta. Näiden edellä mainittujen monopolien hankintaosuus kaikista maataloustuotteista on niiden hintojen perusteella 73 %. Näiden monopolien vaikutus yhdessä niitä tukevan valtiovallan kanssa on saanut aikaan sen, että välittäjien osuus elintarvikkeiden kuluttajahinnoissa on valtavasti kohonnut. Tuottajahintojen kohoaminen on ollut voimakasta vain suurtilallisten tuottaman viljan kohdalla. Tämä näkyy eräiden tärkeimpien elintarvikkeiden tuottaja- ja kuluttajahintojen kehityksen vertailussa Vuodesta 1948 vuoden 1960 marraskuuhun. Maidon tuottajahinta on kohonnut 13:45 mk litralta, kuluttajahinta 22:30 mk litralta. Naudanlihassa vastaava kohoaminen on tuottajahinnassa 58:40 mk kilolta. Sianlihan tuottajahinta on kohonnut 51:70 mk ja kuluttajahinta 184 mk kiloa kohti. Vehnän tuottajahinta on kohonnut 36 mk ja vehnäjuuhojen kuluttajahinta 76:30 mk kiloa kohti. Maidon tuottajahinta, joka on pääasiallisesti pienviljelijöiden markkinointituote, on kohonnut vuodesta 1948 74.5 %. Tämä nousu ei vastaa läheskään rahanarvossa tapahtunutta huonontumista. Kuitenkin vielä samanaikaisesti on määrätietoisesti korotettu maidon tuotantokustannuksia väkirehujen tuontirajoituksilla ja hintojen korotuksilla. Sen sijaan suurtilallisten päätuote vilja on kohonnut 246.5 % saman tarkastelukauden aikana, kun sen tuotantokustannukset tänä aikana tapahtuneen koneellistumisen ja uusien viljelysmenetelmien avulla ovat huomattavasti alentuneet.

Nämä lyhyet numerotiedot osoittavat, että rinnan muiden alojen monopolien ruokahalun kanssa on myös maatalouden alalla rosvoavien monopolien saalistus jyrkästi kasvanut. Tämä on tapahtunut sekä työläisten että pienviljelijöiden vahingoksi. Tätä

kehitystä samoin kuin juuri näissä monopoleissa isännöivien suurviljelijäin viljavaroittoa on hankittu valtiovaltan maatalouspolitiikalla. Mielestäni ei lainkaan pidä paikkaansa se työvaliokunnan yleinen toteamus, että jatkuvat hintojen korotukset eivät olisi viljelijäväestönkään etujen mukaisia. Se toteamus, että ne eivät ole pienviljelijöiden etujen mukaisia, on oikeaan osunut, mutta tähän saakka «ie ovat olleet suurviljelijäin etujen mukaiset.

Mielestäni ammattiyhdistysliikkeen olisi omaksuttava selvä ja johdonmukainen kanta maatalouspoliittisiin kysymyksiin. Sen vuoksi yhdyn edustamani Suomen Rakennustyöläisten Liiton liittotoimikunnan esitykseen »Talous- ja palkkapolitiikka» maataloutta koskevalta osalta, joka on esityskirjasi sivulla 39.

Viljo Ronkainen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Kuten toveri Saarinen jo puheenvuorossaan mainitsi, ei SAK:n VII edustajakokouksen yksimielistä päästöstä harjoitettavasta palkkapolitiikasta ole edes yritettykään vakavassa mielessä toteuttaa. Kuluneen viisivuotiskauden palkkapolitiikalle on ollut tyypillistä se, että SAK:n työvaliokunta ja valtuusto eivät ole kyenneet kokoamaan ay-liikkeen voimia yhteisten vaatimusten puolesta. Valtaa käsissään pitänyt enemmistö on kuluttanut aikansa pääasiassa sos.dem. puolueen keskinäisiin riitoihin ja taktikointiin valta-asemansa säilyttämiseksi sekä SAK:n työvaliokunnassa että eri liittojen johdossa. Täten varsinainen pääasia on jäänyt taka-alalle ja tulokset ovat olleet sen muiaisia. Jokaista työehtosopimuskierrosta on edeltänyt eräänlainen salakähmäisyys kaikissa sos.dem. johtoisissa liitoissa, sillä jäsenistö oh pidetty neuvottelujen kulusta tietämättömänä aina siihen saakka, kun sopimus on ollut valmis ja usein jo allekirjoitettukin. Jäsenistön vaatimukset on jätetty vaille huomiota. Ei edes liittojen sääntöjä ole kaikilta kohdilta tässä suhteessa noudatettu, kun palkkaratkaisut on löytö lukkoon.

Tässä suhteessa runkosopinius on eräs epädemokraattisimmin solmituista sopimuksista. Sitä paitsi siinä näkyy selvästi samoja piirteitä, jotka innoittivat SAK:n enemmistöä linnarauhaan kymmenen vuotta sitten. Käytännössä 3 % :n linjalla liikkuneet palkkojen korotukset ovat johtaneet yksityisillä työmarkkinoilla siihen, että varsinaisen työehtosopimusten ohella on ryhdytty viljelemään ns. taskumuistioita ja paikallisia kokonaispalkkasopimuksia, jotka selvästi ilmaisevat sitä painetta, mikä työpaikoilla on syntynyt siksi, että työehtosopimuksilla vahvistetut palkat ovat jääneet jälkeen hintakehityksestä.

Erittäin vaikeaksi tilanne on muodostunut valtion yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa olevien työntekijöiden kohdalla. Tilastojen mukaan jää urakkatyön osuus alle puoleen kaikista työtunneista ja suurin osa työskentelee puhtaasti työehtosopimusten edellyttämällä aikapalkkoilla, sillä mitään erillistä ja paikallisesti sovitua käytännön palkkaa ei tunneta. Heikoimmassa asemassa ovat kuitenkin ne työntekijät, jotka ovat joutuneet vuodesta toiseen ainakin osan aikaa työskentelemään työttömyystöissä tie työmailla, joissa sekatyömiesten tuntipalkka jää usein alle 150 markan tunnilta. Työläisliitto ei ole pystynyt hoitamaan näitä työläisten asioita eikä suvaitse, että toisetkaan liitot niitä hoitaisivat. Kun Rakennustyöläisten Liitto on pyrkinyt hoitamaan ko. työmailla olevien jäsentensä asioita, niin Työläisliiton puheenjohtaja on pyrkinyt kaikin keinoin sen estämään. Mielestäni ei riitä, että joku liitto tekee sopimuksen alalla, jossa työskentelee kymmeniätuhansia työläisiä, mutta jättää heidät täysin työnantajien armoille. Sitäpaitsi Työläisliitto ei ole missään vaiheessa tiedustellut tierakennustyöläisiltä yleisemmin, millä hinnalla heidän nahkansa saataisiin myydä.

Olen tähän asiaan puuttunut tässä yhteydessä sen vuoksi, että SAK:n työvaliokunnassa enemmistö on tukenut Työläisliiton puheenjohtajan härkäpäistä politiikkaa ja jättänyt varsin suuret työläisryhmät vaille ammattiyhdistysliikkeen tukea.

Jos tatarkastelemme ansioiden kehitystä valtion töissä, niin havaitsemme, että keskimääräinen ansio ei ole sanottavasti kohonnut. Esimerkkinä voidaan mainita, että Sosiaalisen Aikakauskirjan mukaan oli valtion tie-, rata- ym. sellaisissa töissä keskimää-

räinen ansio v. 1956 elokuussa 171,57 mk tunnilta, ja vuoden 1960 maaliskuussa vastaavasti 171 mk tunnilta. Kun aikapalkkojen keskiarvot jäävät alle näiden lukujen, ei voida puhua ainakaan korkeista palkoista. Runkosopimuksen tekijät jättivät ottamatta huomioon paitsi jälkeenjääneitä palkkoja myöskin työehtosopimusten sosiaalisen puolen, mikä tekee siitä vieläkin huonomman ratkaisun. Edelläsanotun perusteella ja noususuhdanteen edelleen jatkuessa olisi välttämätöntä sanoutua irti runkosopimuksesta ja ryhdyttävä kokoamaan voimia työläisten palkkatason parantamiseksi sekä sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi, joilla parhaiten voitaisiin estää myös hajoittajien hämäret puuhat.

Yhdyn tässä esityskirjassa sivulla 48 lueteltujen Rakennustyöläisten Liiton osaston esityksiin runkosopimuksen tarkistamisesta ja mahdollisesta luopumisesta.

Erkki N i v a (Puuteollisuustyöväenliitto): Hyvät toverit! Nyt olisi jo korkea aika toteuttaa valtio-osake-enemmistöisten teollisuustuotantalaitosten irrottaminen eri työnantajaliitoista ja heidän keskusjärjestöistään. Kun tarkastelemme asiaa, niin aivan kiistattomasti voidaan todeta, että työnantajaliittojen voimakkaana tukena ovat olleet juuri valtio-osake-enemmistöiset yhtiöt. Niiden antama taloudellinen tuki mainittujen liittojen toiminnalle on ollut varsin tuntuva apu taistelussa ammattiyhdistysliikkeen pyrkimyksiä vastaan.

Kun tarkastelemme viimeisen 15 vuoden pituista ajanjaksoa, niin kiistattomasti voidaan todeta, että edellämainittujen yhtymäin ääni on kaikinut ylinnä työnantajaliitossa työ- ja palkkaehdoista neuvoteltaessa. Samoin voimme todeta, että työnantajaliitto on käyttänyt näitä yhtymiä puskureina jopa työehtosopimusten määräyksiä rikottaessa. Varmaan muistettaneen, miten v. 1953 keväällä työnantajapiirien taholta aloitettiin voimakas hyökkäys työläisten työ- ja palkkaehtoja vastaan, joka silloin suoritettiin eri kirjainohjelman nimissä. Silloinkin nämä yhtymät osallistuivat suuriin taloudellisiin uhrauksiin siihen propagandaan, jonka avulla pyrittiin todistelemaan ulkomaisen viennin joutuneen vaikeuksiin maassamme vallitsevan korkean palkkatason johdosta. Ainoana pelastuksena he näkivät palkkojen alentamisen. Samoin v. 1956 alussa ammattiyhdistysliikkeen taholta esitettyjen palkankorotusvaatimusten jyrkimpinä vastustajina esiintyivät valtio-osake-enemmistöiset yhtymät. Kun on ollut kysymyksessä työntekijäin eläketurvan parantaminen, ovat mainitut yhtymät jälleen olleet aktiivisesti sitä vastustamassa. Kun 15 päivänä heinäkuuta 1952 tuli voimaan vanhuus-turvalaki, niin nämä yhtymät pyrkivät Suomen Työnantajain Keskusliiton antamien ohjeiden mukaan mitätöimään ko. lain tuoman vähäisenkin vanhuuden turvan. Viime päivinä olemme voineet todeta, miten nämä yhtymät ovat esiintyneet kunnallisia työ-suhde-eläkkeisiin liittyviä pyrkimyksiä vastaan. Kiistattomasti on voitu todeta, miten valtio-osake-enemmistöiset yhtiöt ovat olleet yhteistoiminnassa maamme ammattiyhdistysliikettä hajoittavien voimien kanssa. Erikoisen selvänä tämä yhteistyö esiintyy Suomen Puuteollisuuden Työnantajaliitossa. Viime vuoden elokuussa olivat puutyö-läiset pakotettuja perustamaan uuden liiton alan työläisille, koska silloinen Puutyöväen Liitto oli eronnut SAK :sta. Vaikeuttaakseen SAK :n jäsenenä olevan Puuteollisuustyöväen Liiton ja siihen liittyvien ammattiosastljen toimintaa sopivat edesmennyt Puutyöväen Liitto ja Puuteollisuuden työnantajain Liitto yhteistoiminnasta. Nämä veljet antoivat yhteisen ohjeen, jonka oli allekirjoittanut joku tuomari Virkkunen. Tämä ohje lienee ollut niin törkeä, että Suomen Työnantajain Keskusliitto ei halunnut ohjekirjettä allekirjoittaa," mutta tästä huolimatta eräät valtio-osake-enemmistöiset yhtiöt, mm. Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluottp Oym johto antoivat teollisuuslaitoksille määräykset noudattaa näitä hämäpäperäisiä ohjeita, joilla rikottiin voimassaoleita työehtosopimuksia. Tässä toiminnassa olivat todistettavasti mukana SAK:sta eronneen Puutyöväen Liiton toimitsijat. SAK :n V ja VI edustajakokous on tehnyt päätökset, että valtio-osake-enemmistöiset yhtiöt olisi saatava eroon työnantajaliitoista. Nyt pitäisi jo olla aika ryhtyä näitä päätöksiä toteuttamaan. Onhan eduskunnassa työväen puolueella enemmistö, joka olisi otettava huomioon.

Esitän, että edustajakokous velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin valtio-osake-enemmistöisten yhtymäin erottamiseksi työnantajaliitoista ja heidän muista keskusjärjestöistään.

Lauri Grönberg (Rakennustyöläisten Liitto): Täällä on käsitykseni mukaan aivan oikein kiinnitetty huomiota työvaliokunnan edustajakokoukselle esittämään talouspolitiikkaan ja käsitykseni mukaan se onkin kohta, johonka meidän pitää tarkoin paneutua, sanoa siitä itse kukin mielipiteemme.

Työvaliokunnan tälle edustajakokoukselle esittämässä valmistetussa talouspolitiisessa ohjelmassa, joka on edustajakokouksen käsiteltävänä, on todettava poikkeus edellisiin vastaavanlaisiin esityksiin, sillä siinä on käsitelty kansantaloudellisia ongelmia konkreettisesti ja asiantuntemuksella. Ohjelmassa tuodaan esiin joukko niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet maamme talouselämän suunnittelemattomuuteen, lasku- ja noususuhdanteisiin sekä palkkatyöntekijäin taloudellisen aseman suhteelliseen huononemiseen tuotannon yleiseen kehitykseen verrattuna. Ohjelmassa on esitetty eräiden kansantaloudellisten ilmiöiden syitä ja seurauksia. Näiden perusteella suoritettuihin ohjelmapäätelmiin ja ohjelmaluonnoksessa tehtyihin huomautuksiin voidaan esittää huomautuksia ja sellaisia ratkaisuehdotuksia, jotka osittain poikkeavat siitä ja esittain täydentävät sitä.

Eräs peruste, joka työvaliokunnan talouspolitiisessa ohjelmassa ei ole saanut riittävää huomiota osakseen, on, kuten täällä toveri Saarinen puheenvuorossaan toi esille, suurpääomapiirien, ts. monopolipääoman erittäin suuri osuus maamme koko kansantalouden eri ratkaisuissa ja sen yleisessä suuntauksessa. Ohjelmaa laadittaessa ei ilmeisesti ole otettu huomioon sitä tosiseikkaa, että maamme talouselämässä ilmenneet ja ilmenevät epäsuhteet ja tasapainottomuus pääoman sijoituksissa, hinta- ja palkkakehityksessä, kansantalouden jakautumisessa, finanssipolitiikassa ja monissa muissa kansantaloudellisissa tekijöissä ovat usein saaneet tavallista jyrkempiä muotoja ja työväestölle sitä hankalampia mittasuhteita nimenomaan siitä syystä, että talouspoliittisia ratkaisuja ovat sanelleet monopolistit, joiden johtoasema on yhä kasvanut ja joiden harjoittamalle riistolle sen suuntaiset ratkaisut ovat olleet eduksi. Tästä syystä SAK:n ohjelmaluonnoksessa esitetyt johtopäätökset ja talouspolitiikkaa koskevat ammattiyhdistysliikkeen ratkaisuehdotukset eivät kaikilta kohdiltaan ole reaalisia eivätkä niin ollen ilmeisest tule johtamaan sellaisiin tuloksiin, joita ohjelmassa edellytetään ja jotka vastaisivat työväestön toiveita taloudellisen ja sosiaalisen turvallisuuden parantamiseksi.

Ohjelmaluonnoksessa ei mielestäni korosteta riittävästi ammattiyhdistysliikkeen tehtävää monopolipääomanomistajia vastaan käytävässä taistelussa, suurpääomapiirien vallan rajoituksessa ja työväestöön kohdistuvan riiston asteen helpottamisessa. Ohjelmaluonnoksen pääosa edellyttää, että talouselämää säädeltäisiin ratkaisevasti valtiovallan taholta ja että sellaisilla valtiollisilla elimillä kuin erillinen talousneuvosto ja yhteistaloudellinen ministeriö olisi ratkaiseva merkitys meidän maamme talouspoliittiselle kehitykselle. Tosin päätöksessä sanotaan myös, että yhtä hyvin kapitalisti ja johtaja kuin yrityksen työntekijäkin edustaa talouselämää. On löydettävä keino kansamääräämisoikeuden turvaamiseksi, mutta kun samassa yhteydessä esitetään tuotantokomiteajärjestelmän uudistamista ainoaksi ratkaisevaksi edellämainitun tavoitteen toteuttamiseksi, on vakavaan kysymykseen käsitykseni mukaan suhtauduttu liian pintapuolisesti.

Olen sitä mieltä, että pankki- ja teollisuuskapitalisti näin ollen sanelee suuressa määrin suurpääomansa avulla myös valtiovallan rahataloudellisia ja muita talouselämän kehitykseen liittyviä ratkaisuja. Sen vuoksi ei suurpääomapiirejä varmaankaan tule miellyttämään se, että työläisillä olisi kansamääräämisoikeus heidän omistamissaan teollisuuslaitoksissa enemmän kuin Kansallisen Osake-Pankin ja PYP:n asioissakaan, olkoonpa tuotantokomiteajärjestelmä minkälainen tahansa. Monopolipääoman valta ja pääomien keskittyminen ovat viime vuosina ja vuosikymmeninä Suomessa lisääntyneet pelottavassa määrin. Nykyisin on 50 suuryrityksellä, monopoliyhtiöllä ja konsernilla

hallussaan 75 % maamme koko teollisuuden pääomasta, niiden palveluksessa on lähes puolet koko teollisuuden työntekijäin määrästä ja niiden tuotanto käsittää runsaasti yli puolet teollisuuden koko tuotantomäärästä. Luotonantoa säätelevät suurelta osaltaan maamme kaksi liikepankkia, nimenomaan KOP ja PYP, jotka ovat samojen suurpääomastajien määrättävissä kuin valtaosa teollisuudestakin. Niiden 20 perheen, joiden määrättävissä ovat suurelta osaltaan teollisuustoiminta ja finanssipolitiikka, vaikutus ulottuu työläisiä koskevan talouspolitiikan ohella maa- ja karjaloustuotannon välityksellä monopolien, osuuskuntien ja kassojen sekä vakuutuslaitoksen kautta yhtä tiiviisti myös pienviljelijäväestöön.

SAK:n talouspolitiikasta sanotaan aivan oikein, että tulli- ja kauppapolitiikassa päättävältä kuuluu muodollisesti valtiovallalle, mutta talouselämän etupiirien vaikutus tähän alaan kuuluvissa ratkaisuissa on ollut varsin suuri. Aivan samaa voidaan sanoa rautateiden tariffipolitiikasta sekä valtion ja useiden kuntien omistuksessa olevien sähkölaitoksen tariffipolitiikasta. Kapitalististen suuryhtiöiden, lähinnä vientiteollisuuden hyväksi on suoritettu kansantaloutta ja työläisten asemaa vaarantanut devalvaatio, ulkomaankaupan säännöstelyn purkaminen, lukuisat suuryhtiöiden investointeja koskevat verohelpotukset, EFTA:aan liittyminen jne. Tosiasia on myös se, että työläisiä vastaan on viime aikoina hyökännyt entistä kiivaammin myös valtiovallan työmailla, joka pitää paikkansa, jopa kiivaammin kuin suurkapitalistien omistamissa tuotantolaitoksissa. Tästä vain viittauksena tämä maininta ammattiyhdistysliikkeen piirissä ja sen jäsenistön piirissä tunnetuksi tullut edellisen talven aikana tapahtunut Kuljun tapaus.

Monet niistä ratkaisuista, joita SAK:n talouspoliittisessa ohjelmassa päätösehdotuksessa esitetään, ovat oikeita, mutta menestyäkseen mahdollisimman hyvin työväestön elinotujen puolustamisessa ja parantamisessa tulisi ammattiyhdistysliikkeen laajemmasta mitasta konkreettisemmin kuin mitä ohjelmaehdotuksessa sanotaan käydä kamppailua suurpääoman taloudellisen ja poliittisen vallan rajoittamiseksi. Valtiojohtoiset yritykset, kuten täällä toveri Ronkainen puheenvuorossaan esitti, olisi irroitettava suurpääomapiirien karselleista ja Suomen Työnantajain Keskusliitosta. Ammattiyhdistysliikkeen olisi keskittettävä voimansa työläisten reaalipalkkojen korottamiseen suuremmassa määrin kuin vain viime vuosien palkkatason jälkeensä jääneen korvauksen saamiseksi, jota työvaliokunnan ohjelmaluonnos edellyttää. Samoin tulisi ammattiyhdistysliikkeen pyrkiä lisäämään työväestön vaikutusvaltaa yleensäkin valtiollisessa ja kunnallisessa elämässä nimenomaan sellaisten edustajien avulla, jotka todella pyrkivät asettamaan sulun suurpääoman vallan laajentamiselle ja jotka tekevät kaiken voitavansa työllisyyden turvaamiseksi ja maamme kansantalouden tervehtyttämiseksi.

Kun nyt voidaan todeta ratkaisevasti hajotustoiminnan rajoittuneen näihin pyrkimyksiin, mihin se on rajoittunut, tulisi kohdistaa entistä suurempi huomio koko järjestyneen joukkotyövoiman käyttämiseen työvaliokunnan ohjelmaehdotuksessa esitettyjen ja edellä mainitsemiäni tavoitteiden toteuttamiseksi. SAK:n aktiivinen esiintyminen jäsenjoukkojen toiminnan ohjaajana lisäisi keskusliiton arvovaltaa ja palauttaisi työläisten luottamuksen järjestöönsä sellaiseksi, kuin mitä se oli vuosina 1945—1948.

Rakennustyöläisten Liiton tälle edustajakokoukselle jätetyssä SAK:n talouspolitiikkaa koskevassa esityksessä on mielestäni esitetty ne perusteet, joihin SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen tulisi voimakkaasti paneutua. Koko ammattiyhdistysliikkeen kannalta olisi hyödyksi, jos Rakennustyöläisten Liiton tekemät esitykset sisällytettäisiin SAK:n talouspoliittiseen ohjelmaan. Siinä mielessä kannatan tätä koskevia esityksiä.

Ahti Liljander (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Maassamme harjoitettu työehtosopimuspolitiikka on iältään suhteellisen nuorta, sillä sehän rajoittuu suurelta osaltaan sotienjälkeiseen kauteen. Tämä johtuu suurpääomapiirien työnantajaliittojen vihamielisestä asenteesta ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Ennen toista maailmansotaa ei ollut maassamme voimassa kuin harvoilla aloilla kollek-

tiivisia työehtosopimuksia tai palkkasopimuksia. Tarkoitukseni ei ole käsitellä tässä puheenvuorossani koko työehtosopimuspolitiikkaa, vaan rajoitun ainoastaan työehtosopimuksilla vahvistettujen työpalkkojen kirjavuuteen ja samalla ammatillisen liikkeen erääseen perustavoitteeseen, ts. kokonaispalkkajärjestelmään. ,

Onhan meille kaikille tunnettua, että vielä nykyisinkin on käytännössä virallisen palkkasäännöstelyn ajoilta peräisin oleva palkkajärjestelmä miltei kaikilla aloilla. Tästä johtuen työpalkat koostuvat niin monista lististä ja palkkioista, että ei ole mitään järkisyä säilyttää nykyistä järjestelmää. Eihän monimutkaisesti muodostuvia palkkoja pystytty tavallisella tehtaan pomon järjellä edes laskemaan. Lisäksi monien työntekijäryhmien palkat on jätetty miltei kokonaan riippuviksi työnantajan mielivallasta, tarkoitan niitä työntekijöitä, jotka työskentelevät ns. jälkihinnittelulla. Tällöin mielivaltakerroin on se tuntematon luku, jonka suuruuden tai pienenuden näkee vain tilipusseissaan. Kun työntekijäin palkkaus on monien liittojen työehtosopimuksissa jätetty tällaisen työnantajan mielivallan varaan, ei ole ihme, että yleinen tyytymättömyys nykyistä ohjepalkkajärjestelmää kohtaan ja siihen nojautuviin vähäisiin runkosopimuskorotuksiin on aivan yleinen ilmiö työläisten keskuudessa. Voidaankin aivan aiheellisesti kysyä, että millä keinolla valvotaan sopimuksen mukaiset ja muut korotukset niille työläisille, jotka työskentelevät jälkihinnitteluisissa töissä. Tähän ei voitane vastata kuin olkapään kohautuksella, sillä valvontakeinoa ei yksinkertaisesti ole. Eräillä aloilla onkin ryhdytty toimenpiteisiin tällaisen epämääräisen palkkajärjestelmän romuttamiseksi ja korvaamiseksi kokonaispalkkajärjestelmällä. Tällöin ovat olleet etualalla teollisuuden korjaustyöntekijäin palkat. Mm. Paperiliitto on tehnyt sopimuksiinsa tätä asiaa koskevan suosituksen. Mainitulla alalla lieenee kokonaispalkkajärjestelmää sovellettu muutamissa tehtaissa kaikkiin työntekijöihin. Tällainen suosituspohjalla oleva kokonaispalkkajärjestelmä voi viedä palkat ojasta allikkoon, sillä suosituksella, joka ei ole työnantajia sitova, voidaan joutua kohtuuttoman suuriin heittoihin eri ammattityöntekijöiden palkoista eri teollisuuslaitoksissa. Paperiliitto näyttää lisäksi ottaneen kokonaispalkkajärjestelmän omaksi monopolikseen sellaistenkin työntekijäin osalta, jotka ovat esim. rakennusalan ammattiliittojen jäseniä. Tekisi mieli kysyä täällä kokouksessa mukana olevalta toveri Ukkolalta Inkeröistä, että mahtoiko Inkeröisten Tampellan tehtaalla tehty kokonaispalkkasopimus vastata ammatillisessa liikkeessä noudatettua järjestödemokratiaa, sillä tämä sopiniushan tuli allekirjoitettua siten, että asianomaisilta työntekijöiltä ei kysytty, hyväksyisivätkö he tämän sopimuksen vai ei, ja ottan huomioon, että lähes kaikki nämä työntekijät olivat Suomen Rakennustyöläisten ja Suomen Muurarien Liiton jäseniä. Lisäksi tämä mainittu sopimus taisi tulla tehtyä siten, että ei tiedetty, liittykö siihen palkkasopimusta lainkaan.

Olen kuullut kerrottavan, että työnantaja ilmoitteli tämän sopimuksen solmimisen jälkeen työntekijöille tilipussissa jälkikäteen, millaista palkkaa kukin henkilökohtaisesti tulisi saamaan. Käytännössä eräiden työntekijöiden palkka laski ja osa sai palkan korotuksen, joten tuskinpa tällainen tulonsiirto toiselta työläiseltä toiselle vastaa ammattiyhdistysliikkeen tarkoituksia. Esitänkin, että edustajakokous velvoittaa vastaisuudessa työvaliokunnan valvomaan, ettei jäsenistön oikeuksia loukata myöskään kokonaispalkkajärjestelmää toteutettaessa. Palkkojen uudelleen järjestely ei saa aiheuttaa palkan alentumista missään muodossa! Yksinkertaistettu palkkajärjestelmä ei saa muodostua esteeksi tuotannon nousuun perustuvalla palkkojen korotuksella!

P u h e e n j o h t a j a : Asian käsittely keskeytetään.

Hyväksyttiin.

Tervehdyssähke Norjan LO:n edustajakokoukselle

P u h e e n j o h t a j a : Puheenvuoro on puheenjohtaja Rantasella.

Vihtori R a n t a n e n : Yleisvaliokunta on käsitellyt Norjan parhaillaan koolla

olevaa edustajakokousta ja päättänyt esittää kokoukselle, että edustajakokous lähettäisi tervehdyssähkeen Norjan LO:n edustajakokoukselle.

Kokouksesta hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.

Puheenjohtaja : Yleisvaliokunnan ehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta lähetettäväksi tervehdyssähke Norjan LO:n edustajakokoukselle:

Puheenjohtaja : Kokous keskeytyy ruokataujan vuoksi ja jatkuu kello 14. Kokous keskeytettiin klo 11.58.

Kokousta jatkettiin klo 14.

Puhetta johti Toivo Helander, sihteerinä Uno Hiironen.

Puheenjohtaja : Kokous jatkuu. Puheenvuoro on Vihtori Rantasella.

Vihtori Rantanen : Olen seurannut kokouksen edistymistä, ja se on varsin * hidasta. On käytetty hyvin pitkiä puheenvuoroja, ja samasta asiasta puhuvat monet edustajat. Tarkoituksena on yrittää saada tämä kokous menemään loppuun keskiviikkoilta mennessä. Tästä syystä kehoittaisin kokousedustajia varsin keskitettyyn esiintymiseen. Muussa tapauksessa on pakko ryhtyä rajoittamaan puheaikaa ja puheenvuoroja.

Keskustelu :

Nils Nilsson (SAK:n sihteeri): Hyvät toverit! Haluaisin käyttää sellaisen vähän yleisemmän puheenvuoron palkkapolitiikasta ja siihen liittyvistä kansantaloudellisista asioista. Tyydytyksellä on todettava, että monet puheenvuoron käyttäjät ovat viitanneet kansantaloudellisiin tekijöihin, suureisiin, käsitellessään palkkapolitiikkaa. Tämä on mielestäni melkoinen edistys. Ne, jotka ovat aikaisemmin olleet edustajakokouksessa mukana, muistavat, että esim. vuoden 1951 edustajakokouksessa ja silloin hyväksytyssä ohjelmassa ei puhuttu yhtään mitään siitä, että palkkatason kehityksen pitäisi jollakin tavalla olla sidottuna kansantalouden kasvuun, kansantalouteen, -tuotteeseen tai tuotavuuteen tai niin pois päin. On kuitenkin selvä edistysaskel, että tämä käsitys on nyt juurtunut työntekijäin mieleen. Se antaa paljon kiinteämmän pohjan koko palkkapolitiikalle kuin mitä oli aikaisemmin, jolloin yleisesti vain puhuttiin siitä, että pitäisi elintasoja nostaa. Ei mikään piiri yhteiskunnassa voi kiistää, etteikö olisi oikeudenmukaista, että työntekijä vaatii toimeentulon nousua, joka vastaa kansantulon kasvua. Se myöskin antaa sitten neuvotteluissa kiinteämmän pohjan kuin mitä on aikaisemmin ollut, jolloin puhuttiin vain tason noususta. Kun silloin joudutaan näitä vertailuja tekemään, niin käytännön pakko viekin siihen, että me joudumme pakostakin vähemmän ideologisista syistä mukaan jonkinlaiseen tällaiseen suunnitelmatalouteen, taloudelliseen hommaan, riippumatta siitä, mikä on ideologinen pohja. Kun tässä nyt toveri Saarinenkin ja Rakennusliiton toiset puhujat viittaavat siihen, että rakennustoimintaa pitäisi laajentaa, tämä on budjettikysymys, se on valtiontaloudellinen kysymys, se on myös rahapolitiittinen kysymys, millä tavalla me voisimme ammattiyhdistysliikkeenä edistää näitä pyrkimyksiä, millä tavalla voisimme saada jonkinlaista otetta hintapolitiikasta, josta täällä on niin paljon puhuttu, ellemme jollakin tavalla joudu mukaan sitten tällaiseen suunnitelmalliseen talouteen myös kapitalistisen yhteiskunnan piirissä. Pelkään, että vaikka me kuinka kovasti ajaisimme sosialismia, niin eihän nyt näiden 2—3—4—5 vuoden aikana yhteiskunta tule siinä mittakaavassa muuttumaan, että me voisimme jättää ammattiyhdistysliikkeen ilman juoksevaa ohjelmaa elintason nostamiseksi siinä yhteiskunnassa, jossa se on ja jossa se toimii.

Tämän kansantaloudellisen ja palkkapolitiittisen yhdistelmän uutuudesta johtuu

kuitenkin ilmeisesti se, että siinä silloin esiintyy paljon sählyästä. Palkansaajien keskuudessa puhutaan toisinaan siitä, että sopimuspalkkojen pitäisi seurata kansantulon nousua, olkoon tämä sitten 12 tai 13 %, toisinaan kansantuotteesta, joka on siinä 8 %, että pitäisi sopimuspalkkoja korottaa sen mukaan. Silloin joudutaan varsin vaikeisiin ongelmiin, ei ainoastaan siihen, että palkkatyöntekijäin omassa keskuudessa syntyy turhia kinasteluja ja käsitteiden sahausta, kun ei tiedetä mitä palkkakäsitystä voidaan oikealla pohjalla verrata mihinkin kansantaloudelliseen suureen. Jos nyt sanotaan, että työviikko on pidennetty kolmepäiväisestä kuusipäiväiseen ja siitä kolmen päivän lisästä on jokin palkkakin saatu ja että tämän lisätyn työpanoksen ansiosta kansantuote on noussut sitten 8 %, jos vielä sen jälkeen pitäisi myöskin vaatia 8 % :n palkan korotus, niin se merkitsee sitä, että vaadittaisiin palkkaa kaksi kertaa samasta työstä, ja sitä ei kyllä aikaansaada, ei sosialistisessa yhteiskunnassa eikä markkinatalousyhteiskunnassa, olkoon ammattiyhdistysliike miten vahva tahansa.

Jotta tämä uusi ase, jota on ryhdytty nyt käyttämään ns. vakauttamisvuosien jälkeen, tulisi todellakin tehokkaaksi, niin pitäisi sitä hioa paremmaksi kuin se tällä hetkellä on. On hyvä, että on päästy sen käyttöä alkuun, mutta se on kyllä edelleen varsin kehittymätön. Pitää tietää, mitä palkkasuhdetta pitää verrata mihinkin tuotteeseen tai kansantulon suureen, ja tässä on kyllä vielä suuri työ edessä. Pitäisi aloittaa yksinkertaisemmasta työstä ja tuoteyksiköstä, pitäisi ottaa työtunti määrättyä vuotena, katsoa missä määrin on seuraavana vuonna palkka siitä noussut samasta, täsmälleen samasta työsuorituksesta. Silloin voidaan sanoa, onko sopimuspolitiikan avulla vai onko työvoiman kysynnän takia palkkataso todellakin noussut, ilman» että se on vaatinut lisäpanosta.

Sitten kun lähdetään siitä, niin pitäisi ryhtyä kasaamaan sekä työn puolella että tuotteen puolella että palkkatulojen puolella niitä eriä ja tekijöitä, jotka asteittaisesti nostavat tätä. Pitäisi katsoa, missä määrin työpanos lisää tuotteen, missä määrin saadaan tai ei saada siitä korvausta. Sitten pitäisi tutkia, missä määrin isätyt koneistot, missä määrin tuotannon rakenteessa tapahtuva kehitys nostaa tuotteen ja missä määrin siitä on saatu tai ei ole saatu korvausta.

En nyt halua käyttää aikaa tämän asian erittelemiseksi lähemmin. Se veisi liian pitkälle. Mutta joudutaan toteamaan, että saisimme koko sarjan palkkakäsitteestä alkaen palkasta samasta työstä, sitten keskituntiansio, keskivuosiansio, sitten kokonaispalkkasumma, kaikkien työntekijöitten kokonaispalkkasumma vuodessa, ja tähän pitäisi sitten vielä ottaa huomioon hintojen kehitystä sekä tuottajan puolella että palkkatason puolella. Saataisiin neljä sarjaa, joita jouduttaisiin vertailemaan.

Olisin tämän halunnut sanoa nimenomaan toveri Jonnelle, joka täällä niin kovasti viljeli sanontaa, miten vähän palkkakehitys on seurannut työn tuottavuutta. Varsinkin jos kritisoidaan runkosopimusta siinä mielessä, niin se on aivan väärä vertailu. Sopimuspalkkojen ja työn tuottavuuden suoranainen vertaaminen toisiinsa on monessa suhteessa väärä vertailu. Se on samanlainen vertailu, jos sanotaan, että isojalkaiselle pojalle on ostettu liian pieni hattu. On selvää, että pään ja jalkojen koon välillä on olemassa jonkinlainen sopusointu, mutta eivät ne voi riippua toisistaan miten paljon tahansa. Jos näin vertaillaan, niin vertaillaan suureita, joiden vertailukelpoisuus on usein varsin kyseenalainen. Parempaan tulokseen päästään, jos ruvetaan tutkimaan keski-ansioita. Silloinkin on vaikeuksia, käytetäänkö keskituntiansiota vai keskivuosisiansiota. Mutta tämän tekniikan selvittäminen nyt lähemmin veisi liian pitkälle. Toisaalta meidän pitäisi kyllä pyrkiä siihen, että voisimme yksinkertaistaa tätä menetelmää, että olisi esim. kolme palkkasuhdetta ja kolme kansantulosuuretta, ja silloin voitaisiin katsoa, missä määrin laahataan kussakin portaassa. Silloin saisimme myös jonkinlaisen selityksen siihen, mikä on tämä ns. liukumiskäsite, josta nykyään paljon puhutaan, mutta jota ei ole koskaan varsinaisesti tutkittu. Ei kukaan tiedä, kuka saa tällaista liukumista, kuka ei sitä saa, missä määrin se riippuu lisästä työpanoksesta, missä määrin se ei riipu työpanoksesta, vaan on johtunut esim. työvoiman kysynnästä.

Olisi ehkä helpompi lähteä toisesta päästä, lähteä kansantulon suureista, ja silloin yrittää päästä alaspäin, kunnes päästäisiin taas työyksikköihin.

Sanotaan nyt, että Suomen kansantulo oli viime vuonna i. 150 miljardia ja palkkasumma noin 650 miljardia, niin kansantulon markkamääräinen lisäys viime vuonna oli siinä 13 % :n paikkeilla, palkkasumman lisäys oli noin 11 %. Numerot vähän vaihtelevat riippuen siitä, miten lasketaan ja kuka on kerännyt tulokset, mutta suuria heitoja ei ole. Voidaan sanoa, että markkamääräisestä kansantulosta kokonaispalkkasumma jäi parisen prosenttia jälkeen.

Sitten voidaan tehdä vertailu kokonaispalkkasumman osuudesta koko kansantulosta. Se on käyttökelpoinen vertailu ja ne ovat samalla tasolla liikkuvia suureita. Jos kysytään, paljonko oli reaalitytön nousua, siis taasen koko palkkasumman reaalitytön nousua ja mikä oli kansantulon reaalitytön nousu, niin silloin pitää palkasta vetää pois hintojen nousut, elinkustannusten nousut ja kansantulon tuotantokustannusten nousut. Tässä on vähän eroa sikäli, että elinkustannusten nousu oli noin 3 %. Tuotannon hintojen nousu oli noin 4 %. Silloin päästään siihen, että tulos on palkansaajien kohdalla vähän parempi. Kansantulon nousu liikkuu siinä 8.5 % :n paikkeilla ja koko palkkapussin nousu oli reaalitytön noin 7—7.5 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Tämä Vertailu on ehkä kuitenkin jonkin verran liian edullinen. Että palkkasumma nousee niin paljon, riippuu huomattavasti siitä, että esim. toimihenkilöitten ryhmä kasvaa jatkuvasti. Tämä vetää tulosta pois ehkä i/a %. Joka tapauksessa jäätin reaalitytön kansantuoton jaossa ehkä 1.5 % jälkeen.

Kun kysytään sitten, mistä tämä kansantuoton nousu 8—9 % johtuu, niin vähän alle puolet eli 3.5 % riippuu lisääntyvästä työllisyydestä, joka pitemmistä työviikoista, pitemmästä työvuodesta tai siitä, että työssä oleva työvoima lisääntyy. Jos tämä otetaan pois, saadaan jonkinlainen mitta siitä, mikä oli tämän ns. tuoteisuuden nousu. Työntekijää kohti tämä jäi noin 5 % :n paikkeille. Kun tämän suureen pitäisi vastata myös palkannousuun, niin pitäisi olla noin 5 % :n reaalitytön nousu. Nämä suuret eivät kuitenkaan ole aivan samoja. Keskimääräinen ansiotaso lasketaan vähän toisella tavalla. Se ei ole keskimäärin vuotuisansio jaettuna tuntien lukumäärällä samalla tavalla kuin tämä keskimääräinen tuoton nousu työntekijää kohti, mutta selvää on kuitenkin, että indeksin mukaan pelkkä ansiotason nousu viime vuonna liikkuu siinä 5.5 % :n paikkeilla. Jos siitä otetaan elinkustannukset pois, jää nousuksi noin 2.5 % ja voidaan sanoa, että laahaus näin verrattuna oli siinä 2—2.5 % :n paikkeilla.

Väittäisin kuitenkin, että se on jonkin verran pienempi. Jokaisessa portaassa todetaan joka tapauksessa, että palkkatulot jäivät vastaavien kansantalouden suureista jälkeen noin 1.5 jopa ehkä 2 % viime vuonna. Tähän voisi lisätä vielä nämä muut ansiotyötulot, mutta kun näiden kehitys on samanlainen, niissäkin noin 11 % :n nousu, niin ne eivät kansantalouden jakojärjestelmää muuta, vaan laahaus jää yhtä suureksi. Tähän pitäisi vielä sitten lisätä sosiaalitytön edut. Ne olivat viime vuonna huomattavat. Mutta kun esim. lomailain kohdalla kansantuotto syntyy siitä lyhennetystä työajasta huolimatta, niin ei loma-ajan hyötyä voida laskea, kuten on tehty 1.8 % :n arvoiseksi, mutta on vaikeata sanoa, miten se pitäisi täsmälleen laskea.

Lopputulot on joka tapauksessa, että tappiolle jäätin viime vuonna ehkä 1.5—1.3 % ja kansantulon jakosummassa kokonaispalkkasumman vähennys on noin 1.3 %. Tämä ei ollut oikein tydyttävää, mutta vielä tutkitaan, mistä se johtuu.

Mennään sitten tähän vuoteen. Kun puheenjohtaja täällä jo mainitsi, oli ansiotason indeksi tämän vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä 7.1 % korkeampi kuin viime vuonna. Tämä on huomattava nousu. Elinkustannusindeksin nousu samana ajankohdana eli viime vuonna tänä ajankohdana, oli vain noin 1.3 % alempi kuin tänä vuonna. Tämän mukaan olisi reaalitytön ansiotaso tällä hetkellä noin 5.8 % parempi kuin viime vuonna. Pysykö se jatkuvasti niin hyvänä, on kyseenalaista. Kun sopimuskorotukset astuvat tänä vuonna heti vuoden alusta voimaan ja kun viime vuonna toisella neljänneksellä tuli enemmän palkkojen korotuksia, niin tästä joudutaan ilmeisesti tinkimään toisella neljänneksellä ehkä 1 % pois, mutta loppujen lopuksi jää kuitenkin ehkä 6 % :n

keskimääräinen ansiotason nousu. Jos pystymme pitämään hinnat siinä vaiheessa, missä kehitys nyt on, niin jäisi nettotulokseksi tämän runkosopimuksen mukaan tänä vuonna ehkä 5 %:n paikkeilla, sanotaan 4.5—5 %:n reaalinousu, joka ei ole sinänsä mikään hirveän huono, se ei jää ainakaan kansantulosta jälkeen ja jos työllisyys vielä lisääntyy tänä vuojinakin noin 1.5 %, se ei pysty lisääntymään enää yhtä paljon kuin viime vuonna, koska työvoima on suurin piirtein käytössä, mutta se lisääntyy, niin päästäisiin uudelleen noin 7 %:n reaalitytulon nousuun. Jos vielä eduskunnassa saadaan joitakin näistä sosiaalipoliittisista uudistuksista läpi, niin voidaan sanoa, että tänä vuonna runkosopimuksen puitteissa tulisimme saavuttamaan työnteekijöille kokonais-
edun, joka liikkuu siinä 1.5 % kansantulon yläpuolella edellyttäen, että suhdanteet pysyvät edelleen suhteellisen hyvinä. Silloin joudutaan kysymään, miten suuret ovat ne rästit, joita pitäisi lähivuosina saada takaisin. Jokainen, joka on ollut mukana ammattiyhdistysliikkeessä tietää, että tällaisten suurempien rästien takaisin ottaminen kertaheittolla on täydellinen mahdottomuus. Jos yritettäisiin yhdellä kertaa nostaa reaalitypalkkatasoa 10 %:lla, niin pitäisi ilmeisesti nostaa palkkoja noin 30 %, koska hinnat nousevat silloin myös ainakin 20 %. Pitemmän tähtäimen palkkapolitiikan perusteella pitäisi yrittää tähdätä siihen, että saataisiin jatkuvasti lähivuosina kokonaistulos palkoissa yhdistämällä sopimuspalkkoja, liukumista, sosiaalitytuja ja hintojen kontrollia siten, että saataisiin vuosittain noin 1.5—2 % enemmän kuin vuosittainen kansantulo.

Tämä on Saarisen sanontaa käyttäkseni optimistista. Kerran taistelussa jäänyt, ei ole markkinatalousoloissa niin helppoa ottaa takaisin, mutta sosiaalitypolitiikan ja palkkapolitiikan alalla ja hintojen kontrolloimalla voitaisiin kuitenkin jatkuvasti ryhtyä tätä kaventamaan. Hintakysymys on tässä tietysti avainasemassa. Ymmärrän, että palkansaajien keskuudessa vallitsee helposti pessimismia hintojen hallitsemiseen nähden. Se perustuu menneiden vuosien kokemuksiin ja myöskin valtion toimenpiteisiin. Mutta jos katsomme asioita kylmästi, niin joudumme kuitenkin toteamaan, että inflatio ja hintakehitys on joutunut uuteen vaiheeseen!

Me muistamme tammikuun tempauksen 1956. Silloin oli säännöstelystä vapautumisen vimma. Säännöstelystä vapautui niin paljon, ettei tästä ole nyt enää niin suurta vaarakehitystä, että hinnat nousisivat säännöstelyn vapautumisen takia.

Muistamme myöskin, että syksyllä 1956 tulivat voimaan subventioiden poistamiset. Kun subventiot on poistettu, niin ei niissäkään ole niin suuria vaaramomentteja kuin silloin, aikaisemmin, kun tämä subventiomäärä oli paljon suurempi. Tässäkin on yksi vaaramomen-
ti heikentynyt.

Syksyllä 1957 oli devalvaatio, jonka johdosta hintataso nousi tukkuhintaindeksiin niukaasti 1.1 %, kuten puheenjohtaja täällä mainitsi. Tämä vaihe päättyi huhti-toukokuussa 1958. Siitä on kulunut kolme vuotta ja näiden kolmen vuoden aikana elinkustannusindeksi on noussut silloisesta tasosta 132 nykyiseen 140:een. Kolmen vuoden hintojen korotus maataloustulolaista huolimatta on noin 6 %, keskimäärin se on noin 2 %:n paikkeilla. Vielä tärkeämpää on, että nyt yhden vuoden kehityksenä indeksi on tällä hetkellä 1.3 % korkeammalla tasolla kuin vuosi sitten.

Kehitys viittaa joka tapauksessa siihen, että tällaisia hintojen korotuksia kuin takavuosina, jolloin liikuttiin vuodessa jopa kymmenissä prosenteissa, että tämä vaihe ei ole enää yhtä vaarallinen, vaan että jos valtiovaltan toimenpiteillä voidaan hintakehitystä tukea, niin pitäisi olla mahdollisuus joko pitää hintatasoa kutakuinkin kiinteänä tai ainakin liikkua vuodessa keskimäärin vain ehkä 1 %:n ympärillä. Jos silloin ansiotaso nusee 6 % paikkeilla, niin reaalityn hyödyn liikkuminen 4.5—5 %:n paikkeilla ei pitäisi olla millään tavalla mahdoton, ja jos siihen saadaan sosiaalitytuja lisää, niin ei työnjakojärjestelmä silloin ole niin synkkä, kuin täällä eräissä puheenvuoroissa on väitetty.

Kun runkosopimusta on nyt arvosteltu, niin olisi tarpeellista harkita, millaisessa tilanteessa olisimme tällä hetkellä, ellei sitä tai senlaatuista sopimusta olisi tehty. On mahdollista, että eräillä aloilla olisi voitu ottaa huomattavasti suurempiakin palkan korotuksia. En minä usko, että puunjalostusteollisuus olisi mennyt vararikoon, jos se

olisi joutunut maksamaan jotain 6—7 % tai sen tapaista, mutta toiset liitot ovat aivan toisessa asemassa. Mutta? seurauksena olisi ollut eräs toinen. Jos yleisemmin olisi ruvettu liikkumaan palkkojenkorotuksissa sanotaan 6—7 %:n paikkeilla, niin ammattiyhdistysliikkeellä ei olisi ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa valtiovaltaan hintoja pidättävästi, ei myöskään maatalouteen, ei kauppaan eikä teollisuuteen. Silloin olisi sanottu, että palkkatyöntekijät ovat nyt taas laskeneet inflaation irti. Jos olisimme liikkuneet yleisemmin tai yleissopimuksessa sanotaan 5,5—6 %:n paikkeilla, olisimme siitä ehkä joutuneet menemään työtaisteluun, sopimukset olisivat eräiden liittojen kohdalla ehkä tälläkin hetkellä auki, ja koko yhteiskunnassa olisi sitten täydelliset verukkeet lähteä nostamaan hintoja. Jotta näitä hintojen korotuksia olisimme voineet tasoittaa, niin meidän olisi pitänyt aikaansaada huomattavasti suurempia palkankorotuksia. Me olisimme ehkä saaneet yhtä hyviä tuloksia kuin runkosopimuksen perusteella, jos me olisimme aikaansaaneet sanotaan 12—13—15 %:n paikkeilla liikkuvia palkankorotuksia ja hinnat olisivat silloin ehkä jääneet noin 10 %:iin. Mutta jos me olisimme liikkuneet 6—7 %:n paikkeilla, niin me olisimme menettäneet reaalisesti enemmän kuin runkosopimuksen avulla aikaansaatiin. Tämä ei olisi ollut ainoa seuraus. Jos tämä olisi päässyt irti, niin Suomen Pankki olisi heti sekaantunut leikkiin. Se olisi sanonut, että palkansaajat tai maatalous tai kuka tahansa on laskenut inflaation irti; kun olemme sitoutuneet yhä enemmän kansainväliseen kustannus- ja hintatasoon ja meidän pitää turvata valuuttavarantomme, niin nyt on pantava uudelleen ylikireä rahapolitiikka päälle, jotta tätä ns. inflaatorista kehitystä olisi voitu leikata. Monen "heikomman liiton ja alan kohdalla tilanne olisi ehkä tällä hetkellä se, että he olisivat saaneet a—3 %. Ehkä monen kohdalla olisi siihen vielä (tullut työtaisteluun meno ja korotukset eivät olisi vielääkään toisten kohdalla voimassa, ja sillä aikaa hinnat olisivat nousseet paljon enemmän kuin mitä ne ovat nousseet ja Suomen Pankki olisi ryhtynyt kiristämään koko talouselämää ja rahapolitiikkaa, jolloin olisimme saaneet pelätä ensi talven tuloa ja sen mahdollista työttömyyttä paljon pahemmassa muodossa kuin perspektiivit nyt näyttävät.

Tämän perusteella minä olisin kuitenkin kovasti valmis puolustelemaan runkosopimuksen asiallistakin sisältöä puhumattakaan sitten muista siihen liittyvistä kysymyksistä. Tuo hintapolitiikan ja palkkapolitiikan riippuvuus toisistaan on varsin tärkeä. Osaltaan hintojen korotukset riippuvat aivan muista tekijöistä kuin palkoista, mutta määrättyissä suhteissa ja määrättyissä vaiheissa on myöskin otettava palkkapolitiikan vaikutus hintapolitiikkaan ja myöskin työllisyyspolitiikkaan huomioon. Olen esimerkiksi, kuten puheenjohtaja jo täällä sanoi, melko varma siitä, että jos palkkojenkorotukset olisivat olleet huomattavasti suuremmat kuin runkosopimuksen puitteissa, niin maataloustulolaki olisi kyllä saanut sellaisen muodon, että elintarvikkeiden hinnat olisivat huomattavasti nousseet ensi syksynä. Runkosopimusta tehtäessä pidettiin tätä silmällä, että voitaisiin vaikuttaa eduskuntaan ja valtiovaltaan siten, ettei hintoja ruvettaisi niin pahasti myöskään maatalouden piirissä ja maataloustulolain puitteissa nostamaan.

Millainen on nyt se lähtökohta, mistä pitäisi lähteä. Saarinen käytti täällä eräitä tilastonumeroita. Ne pitävät suurin piirtein paikkansa. Ne eroavat minun numeroistani, jos otetaan koko kymmenvuotiskausi huomioon, vain muutamalla pisteellä, mikä merkitsee pelkkiä prosenttien kymmenyksiä vain, muutama suurempi. Mutta se, mikä on todettavissa, on, että halveaturun vakauttamisajan aikana kuitenkin reaalin ansiotaso nousi noin 11—12 %. Yleislakkosovinnon aikaan mennessä nousu oli jopa 19 %. Siitä se meni sitten takaisin vielä seuraavana vuonna 1958, jolloin oli heikoin tilanne, niin että tappio siihen menessä oli 13—14 %. Siitä on voitett⁷ takaisin niin, että nyt tällä hetkellä tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana ollaan vielä samassa noin 5 %. Se todistaa sitä, että sitä mikä saavutettiin lakkoratkaisuna, ei ole pystytty pitämään. Jos otetaan vertailussa lähtökohdaksi yleislakkoa edeltänyt aika vuosi 1955, niin ollaan nyt tällä hetkellä melkein täsmälleen tasoissa. Itse asiassa laskelmieni mukaan tämän ensimmäisen neljänneksen aikana olisi palkkaindeksi reaalisesti parisen

prosenttia korkeampi kuin vuonna 1955. Jos otettaisiin siis vuosi 1955 lähtökohdaksi, niin ollaan nyt suurin piirtein samassa tasossa ynnä se, mitä sosiaalipoliittisella puolella on aikaansaatu. Tappioksi jää silloin sinä aikana tapahtunut kansantulon nousu. Voidaan sanoa, että vuonna 1960 se suurin piirtein olisi tämän laskun jälkeen saavuttanut sen edellisen kauden. Jos näin lasketaan yhteen, niin rästejä olisi edelleen ehkä 7—9 %. Näitä pitäisi lähivuosina ottaa takaisin. Jos siinä onnistumme yhdistämällä palkkapoliitiikan ja sopimuspolitiikan ja hoitamalla niitä niin, että myös nämä liukumiset tapahtuvat ja hintapolitiikka ja sosiaalipoliittikka vastaavasti, niin ei tilanne ole kai loppujen lopuksi kovin synkkä. On siinä tehtävää, eikä se olekaan niin pieni tehtävä.

Mitä nyt sitten runkosopimukseen vielä tulee, niin tietysti tilanne talouselämässä on sellainen, että sen rakenne jatkuvasti muuttuu. On aloja, jotka eivät koskaan pääse hyötymään näistä liukumisista. On toisia, jotka pääsevät. Sen johdosta ei ole mahdollista noudattaa sellaista palkkapoliittikkaa, joka jatkuvasti kahden vuoden sopimuksilla nostaa samalla prosenttimäärällä palkkoja. Tällaisten prosenttimääraisten sopimusten pitää vaihdella sellaisen palkkapoliitiikan kanssa, joka antaa enemmän mahdollisuutta huomioida palkkakehityksessä myöskin tuotannon kehityksessä tapahtuvia muutoksia eri aloilla. Jos minä oikein povaan, niin vaikka tämä runkosopimus on ollut tässä vaiheessa paikallaan, niin ensi kerralla pitää taas yrittää kyllä keskitettyä; mutta yhteisesti sovittua palkkapoliittikkaa, joka antaa mahdollisuuksia käyttää hyväksi eri aloilla tapahtuvaa erilaista kehitystä. Tästä onkin nyt esillä olevassa palkkapoliittisessa ohjelmassa myös pääpiirteet lausuttu.

Mutta kyllä me SAK:ssa tarvitsimme vähän lisää voimia, jotta me voisimme tämän palkkapoliittisen analyysin ja tutkimuksen viedä vähän pitemmälle yhteistoiminnassa liittojen kanssa. Muuten tulee tällaista sanojen sahausta ja sähläystä erilaisten käsitteiden välillä, jotka aiheuttavat vain turhaa kinastelua, kuten tässäkin kokouksessa on jouduttu toteamaan. Kiitoksia puheenvuorosta.

Juho Suorsa (Muurarien Liitto): Hyvät edustajaverit! VII edustajakokous edellytti mm., että vastaisessa työehtosopimus- ja palkkapoliitikassa on toteutettava jatkuva sidonnaisuus sekä elinkustannusten että työn tuottavuuden kehitykseen. Edelleen edellinen edustajakokous asetti tavoitteen, että palkat nousevat suhteellisesti jonkin verran nopeammin kuin tuotannon tulokset. Samoin todettiin VI ja VII edustajakokousten välisenä aikana teollisyystyöläisten reaali-palkkojen kohonneen vuosittain 2—3 % eli hieman hitaammin kuin tuottavuuden nousu. Tällä kertaa tiedämme samojen tilastojen osoittavan elinkustannusindeksin nousseen palkkaaindeksiä nopeammin. Palkkojen sidonnaisuusturva niin elinkustannusten nousuun kuin työn tuottavuuteen on jäänyt toteuttamatta. Sitävastoin on harjoitetulla palkkapoliitikalla menty pitkälle meneviin kompromissiratkaisuihin työnantajien kanssa, keskusjärjestön johdossa olevien taholta jopa järjestödemokratiaa karkeastikin loukaten. Tästä viimeinen esimerkki palkkapoliitikassa oli syksyllä 1960 tehty runkosopimus, joka sai heti työläisten oikeutettua arvostelua osakseen. Tehtiinhän mainittu sopimus vain pienen ryhmän aikaansaannoksena ilman, että olisi kysytty jäsenistön tai edes liittojen mielipidettä asiansuhteeseen. Siuutettiinpa siinä jopa SAK:n työvaliokuntakin. Kaikki työläiset syksyllä 1960 tiesivät taloudellisen tilanteen antavan mahdollisuuden huomattavasti korkeampiin palkankorotuksiin, kuin mitä runkosopimuksessa sovittiin. Arvostelu oli varsin oikeutettua jäsenistön ja liittojen syrjäyttämisen takia. Oli varsin valitettavaa, että heikolla palkkapoliitikalla annettiin aseen jopa yhtenäisen ammattiyhdistysliikkeen hajoitajillekin. Onneksi me palkkatyöläiset emme tämän johdosta ole tehneet yleensä vääriä ratkaisuja suhteessa ammattiyhdistysliikkeeseen. Siksi SAK:n jäsenliittojen jäsenmäärä nousee, on helppo todeta, että yhtenäisellä toiminnalla on vieläkin mahdollisuuksia korjata niitä virheitä, joita on tehty palkkapoliitikassa viime aikoina keskusjärjestön toimesta. Todelliset reaali-palkat ovat vuoden 1960 lopussa olleet pienemmät kuin edellisen edustajakokouksen aikana. Tämä antanee edustajakokoukselle vakavan aiheen pikaisia toimenpiteitä varten. Työläiset odottavat ratkaisua, jolla korjataan

heikentynyttä reaaliensiotasoa. Tämä on mahdollista koko ammattiyhdistysliikkeen voimaan nojautuvalla, aktiivisella palkkapolitiikalla. Tähän nojautuen on koottava reaali-palkkojen korottamiseksi voimat. Tuotannon ja tuottavuuden nousua vastaavat korotukset ovat mahdollisia. Suomen Rakennustyöläisten Liiton esitykseen runkosopimuksen tarkistuksesta palkkojen osalta yhtyneen koko edustajakokous. Se on toimenpide, joka palvelee toteutettuna koko maamme palkkatyväestöä.

Yhdyn kannattamaan edellä mainitun liiton esitystä, joka esitys on painettu meidän esityslistamme sivulla 49.

Puheenjohtaja : On pyydetty puheenvuoroja työjärjestykseen.

Emil Avikainen (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit! Esillä olevan asian johdosta on käytetty jo lähes parikymmentä puheenvuoroa, ja puheenvuorot rupeavat olemaan entisen kertaamista, joten ehdotan, että puheenvuorot rajoitettaisiin kolmeen minuuttiin.

Arvi Taponen (Suomen Rautatieläisten Liitto): Hyvät toverit! Pyydän saada kannattaa esitystä, että puhe aika rajoitettaisiin kolmeen minuuttiin.

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Minä olen sitä mieltä, että edustajakokouksella ei ole tässä vaiheessa vielä mitään aihetta rajoittaa puheenvuoroja kolmeen minuuttiin. Sitten kai jo lienee parasta, kun lopetamme tämän edustajakokouksen pidon, jos ei voida turvata tänne tulille edustajille saada sanoa sitä, mitä heidän järjestönsä ja jäsenistö ovat heille evääksi antaneet. Tämä kysymys puheenvuorojen rajoittamisesta näin radikaalisesti voi tulla kysymykseen vasta sen jälkeen huomenna, jos nähdään että edustajakokous ei mene suunnitelman mukaisesti. Tällä kertaa ei ole mitään aihetta rajoittaa puheenvuoroja, joten vastustan tätä esitystä.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Kyllä meidän on syytä vakavasti harkita tehtyä ehdotusta puheenvuorojen rajoittamisesta, varsinkin kun me olemme vasta tänään päässeet käsittelemään liittojen ja lukuisten liittojen osastojen tekemiä hyvin tärkeitä esityksiä. Meillä on tilaisuus kokoontua viiden vuoden väliajoin. Ja kun me olemme vasta asiain käsittelyn alussa ja kun meillä on tilaisuus kokoontua vasta viiden vuoden kuluttua seuraavan kerran, niin on täysin kohtuutonta, että puhe aikaa tai puheenvuoroja ryhdytään jo tässä vaiheessa rajoittamaan. Minä uskon, että me saamme työmme muutenkin päättymään suunnitellussa ajassa, ja jos myöhemmin ilmenee, että on välttämätöntä rajoittaa puheenvuoroja, niin otetakoon asia uudelleen harkittavaksi. Minä vastustan tehtyä ehdotusta.

Edvin Kenraali (Puuteollisuustyöväenliitto): Toverit! Kyllä minusta tuntuu siltä, kun katselemme tätä esityslistaa, joka koskee palkkapolitiista osaa, että ei meillä ole aihetta vielä tässä vaiheessa puhe aikaa rajoittaa kolmeen minuuttiin. Täällä on useita kymmeniä, taitaa olla satoja, eri osastojen esityksiä nimenomaan tähän kysymykseen. Sikäli kun olen seurannut tätä kokousta, niin ainoastaan parin liiton toverit ovat vasta ehtineet käytännöllisesti katsoen esittämään käsityksensä ja ne perustelut, joita osastojen edustajilla on. Tässä mielessä tuntuisi, että kymmenen minuuttia täytyy varata aikaa edustajille, että he voivat osastojen eväät ja perustelut asiassa esittää. Kannatan puheajan pitämistä kymmenenä minuuttina.

Puheenjohtaja : Teen sellaisen ehdotuksen, että suoritetaan koeäänestys. Äänestysmenettelyksi esitän kättennostoäänestystä, siis nostamalla edustajakortteja suoritetaan äänestys. Ne nostavat ensin edustajakorttinsa, jotka ovat sillä kannalla, että puheenvuorot rajoitetaan 3 minuuttiin. Sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne,

jotka vastustavat tätä 3 minuuttia ja ovat edelleen 10 minuutin kannalla. Äänestysjärjestysjärjestys ja menettelytapa hyväksyttäneen.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Puheenjohtaja : Nyt nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat sillä kannalla, että puheajaksi rajoitettaisiin 3 minuuttia.

Tämä tapahtui.

Puheenjohtaja : Nyt nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat sillä kannalla, että puheenvuoroja ei rajoiteta.

Kun tämä oli tapahtunut totesi puheenjohtaja enemmistön olevan puheajan rajoittamisen kannalla, ja katsoi kokouksen hyväksyneen, että puheenvuorot rajoitetaan 3 minuuttiin.

Puheajaksi rajoitettiin 3 minuuttia.

Uuno Kuutti (Suomen Rakennustyöläisten Liitto): Tietysti tässä 3 minuutissa ei vielä mitään ehti sanomaan, mutta käytetään sekin aika, koska enempiä aikaa ei sallittu.

Helsingin talonrakennusammattiosasto 39 on käsitellyt v. 1961 varsinaisessa vuosikokouksessa kuntien, kaupunkien ja valtion omatoimisen tuotannon ja rakennustoiminnan kehitystä ja laajentamista. Ja täällä on perustelu, millä perustellaan asiaa. On sanottava, että valtion talouselämän alalla on valtiovallan toimesta pyritty kaikin keinoin suosimaan suurkapitalisteja. Valtiovallan toimesta lisätään kunnille ja kaupungeille tehtäviä, joista suoriutuminen vaatii kunnallisen työvoiman lisäämistä ja kouluttamista. On pyritty antamaan rakennustöitä entistä enemmän yksityisten urakoitsijoiden suoritettaviksi, esim. Helsingissä on erotettu kunnallisia työläisiä siitäkkin huolimatta, että rakennustöiden runsauden vuoksi olisi kaupungin pitänyt lisätä huomattavasti työntekijöitä. Todettakoon, että yksityisurakoitsijoiden tekemät työt tulevat kunnille huomattavasti kalliimmiksi, kuin jos ne suoritettaisiin kuntien omana työnä. Onhan tunnettua, että suuret rakennusliikkeet ovat renkaassa, että ne sopivat yhteisesti keskimääräistä huomattavasti suurempien kustannuksien esittämisestä kunnille ja kaupungeille suoritettavista rakennustöistä.

Lopuksi esitän edellä mainitun osaston esityksen, että SAK:n edustajakokous päättäisi kääntyä Kaupunkiliiton ja Kuntainliiton ja valtiovallan puoleen esityksellä, joka tarkoittaa kuntien ja valtion oman tuotannon ja rakennustoiminnan laajentamista ja että SAK käyttäisi kaikkia käytettävissä olevia toimenpiteitä edellä mainitun päämäärän saavuttamiseksi.

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Ensiksikin minä tässä pyydän merkitsemään kokouksen pöytäkirjaan vastalauseen tämän äsken tehdyn päätöksen johdosta. Mielestäni ei ole demokratian mukaista, että pääksymys on vain se, että rajoitetaan täällä lausumisvapautta, jota tämä päätös merkitsee. Siihen olisi niin kuin esitimme, mahdollisuus palata myöhemmin.

Edustajakokoukselle hyväksyttäväksi esitetyssä talouspoliittisessa ohjelmassa kiinnitetään varsin laajaa huomiota kauppapoliittisiin kysymyksiin, mutta päätösehdotuksessa on ulkomaankauppaa koskeva kohta kuitattu vajaalla neljällä rivillä. Sanotaan, että on pyrittävä pitämään hyviä kauppasuhteita kaikkien maiden kanssa. Jos edellä mainittu lausuma, joka on sellaisenaan oikea, on SAK:n edustajakokouksessa määrävänä ajatuksena, niin turhaa on jossitella EFTA:n ja sen seuraamuksiin nähden. Eduskunnan lopullisesti hyväksymä sopimus EFTA-liittoutuman kanssa merkitsee joka tapauksessa sitä, että maamme on päättänyt asettaa 7 Euroopan maata edullisempaan asemaan kuin tämän suljetun liiton ulkopuolella olevat maat. Vain Neuvostoliiton kanssa käytävä kauppa pyritään muodollisesti turvaamaan erillisellä sopimuksella.

Tämä EFTA-liittoutuminen on poliittinen ratkaisu ja se merkitsee ensiksi sitä, että määrättyjen kapitalististen maiden kauppattavat saavat edullisemman aseman maassamme kuin esim. Puola, Tshekkoslovakia, Saksan demokraattinen tasavalta, Unkari, Kiina ja muut sosialistiset maat. Ratkaisu merkitsee molemminpuolisen kauppavaihdon supistamispyrkimystä sosialistisiin maihin nähden. Varmaa on, että sosialistiset maat tulevat toimeen ilman Suomen markkinoitakin, mutta meille suomalaisille ei ole yhdentekevää se, hallitsevatko markkinoitamme kapitalististen maiden monopolit, vai perustuuko ulkomaakauppavaihtomme pääasiassa sellaisiin sopimuksiin, joissa on vienti ja tuonti tasapainoitettu.

SAK:n kahdeksannella edustajakokouksella on vankka perusteltu aihe käsitellä niitä keinoja, joilla palkkatyöväestö voi parhaiten selviytyä niistä mukautumisvaikeuksista, joista paljon puhutaan. Tämän kokouksen tulisi päättävästi ilmoittaa Efta-politiikoille ettei palkkatyöväestömme ja ammattiyhdistysliike tule mukautumaan lisääntyvään ja jatkuvaan työttömyyteen. Me emme voi sopeutua nykyistäkään raskaampaan verotukseen, jota tuontitullien käytäntöönnotto ehdottomasti merkitsee. (Puheenjohtaja: Aika täysi!) Lopuksi olisi tehnyt mieli puuttua myös täällä -vähän Nilssonin esitykseen, mutta siihen palaan myöhemmin.

Jalmari Kanerva (Nahka-, Jalkine ja Kumityöväen Liitto): On valitettavaa, että tämä puhe aika näinkin supistettiin! Minäkin olisi tässä ensimmäisen kerran kosketellut meidän alamme osastojen ja liittojen tekemiä esityksiä, ja olenkin pakotettu tässä supistamaan puheenvuoroni niihin pääkysymyksiin, mitkä tässä on myös osastojen taholta tehty.

Kiinnittäisin huomiota muutamiin kysymyksiin joista liittomme piiristä on SAK:n edustajakokoukselle tehty useita esityksiä, ja niissä ilmenee jäsenistömme kanta palkkausta koskevaan kysymykseen. Erikoisesti on korostettu sopimusten peruspalkkojen korottamisen välttämättömyyttä, jonka kautta parhaiten voidaan myös tuntipalkkailaisten ja heikompi palkkaisten palkkoja korottaa, sillä heillähän ei ole urakatöihin mahdollisuuksia, ja näin ollen he jäävät käytännön palkoissa huomattavasti jälkeenpäin muista.

SAK:n tulisi kiireellisesti ryhtyä toimenpiteisiin vähimmäispalkkalain aikaansaamiseksi maassamme. Sen tarpeellisuus tulee erikoisesti näkyviin myös maaseudulla pienteollisuuksissa, joissa ko. työnantajat eivät kuulu työnantajaliittoon, ja näin ollen he eivät myöskään noudata sopimuksia. Usein tällaisissa tapauksissa on myös järjestyneisyys niin heikko, ettei voida pakotteitakaan käyttää.

Kun puhutaan palkkakysymysten hoitamisesta, silloin ei voida jättää syrjään naisten ja nuorten työntekijäin palkkausta. Tuntuu häpeältä, että vuodesta vuoteen puhutaan näiden työläisryhmien heikoista palkoista, mutta siitä huolimatta yksikään palkkaratkaisu, mikä viime vuosina on tehty, ei ole tehnyt oikeutta nuorille ja naisille, yleislakkosopimusta lukuunottamatta, jossa naiset olivat miesten veroisia, mutta nuoret siinäkin jäivät vähempään.

Viime aikoina on sopimuksissa otettu käytäntöön uusi palkkausmuoto, ns. arki-sunnuntaikorvaus, joka sinänsä on hyvä. mutta siitä on sanottava, että keskusliittojen runkosopimusten kautta tehdyn sopimuksen sanamuoto oli liiaksi venyvä ja sen takia on useissa tapauksissa jouduttu vaikeuksiin. Tämäkin osoittaa, että yleensä, kun keskusliittojen kesken tehdään sopimuksia, niin niiden pitäisi myös sopia elävään elämään, koska niihin ei enää liittojen portaissa parannuksia saada. SAK:n tulevassa sopimus-kierroksessa hoidettava — — — (Puheenjohtaja: Aika täysi!)

Paavo Koivula (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Arvoisat~edustajatoverit. Useat perusjärjestöt ja jäsenliitot ovat tehneet esityksen SAK:n kahdeksannelle edustajakokoukselle keskusliittojen välillä toukokuun 15. päivänä 1946 solmitun yleis-sopimuksen työ- ja aikatutkimuksia koskevan kohdan- poistamisesta sopimuksesta. Kokemuksia työnantajien yksipuolisesta työ- ja aikatutkimuksista ja/ muista rationali-

sointitoimenpiteistä on eri aloilla kertynyt vuosien varrella varsin runsaasti. Työnantajat lisäävät enimmäisvoittojaan, työläisten joutuessa kärsimään työttömyydestä, ansioiden alenemisesta, työvauhdin kiihdyttämisestä ja muista menetyksistä. Sopimuksessa on tosin varattu työpaikkojen luottamusmiehille mahdollisuus tutustua tutkimusten tuloksiin ja neuvotella niistä ennen niiden käyttäntöön soveltamista. Työläisten etujen kannalta ei tällä oikeudella ole ollut sanottavaa merkitystä käytännössä. Varsin harvat luottamusmiehet ja vielä vähemmän tavalliset työläiset hallitsevat nykyaikaista työntutkimustekniikkaa, jossa kellon lisäksi käytetään monia muita apuvälineitä, kuten esim. työnositustaulukoista työvaiheiden elokuvaamiseen saakka. Silloin kun työläiset ovat pyrkineet estämään työnantajien toimeenpanemat urakkahintojen alennukset, tai työponnistusten lisäämisen, ovat työnantajat taloudelliseen ylivaltaansa turvautuen ajaneet huononnuksat lävitse mitä moninaisimpia keinoja käyttäen. Onpa ainakin yksi tapaus, jolloin työnantaja on jopa työtuomioistuimen päätöksellä selvistä sopimuksen määräyksistä huolimatta voinut alentaa voimassaollutta urakkahinnoittelua. Suomen Elintarvike-työläisten Liiton ja Osuusteurastamojärjestöjen Työnantajayhdistyksen välillä solmitussa palkka- ja työehtosopimuksessa oli määräys siitä, että työnantajalla on oikeus muuttaa urakkahinnoittelua sopimatta siitä ensin työntekijäpuolen kanssa. Osuuskunta Karja-Pohjolan teurastamossa muutti työnantaja kuitenkin v. 1959 yksipuolisesti urakkahinnoittelun alentamalla palkkoja, ja kun asia joutui työtuomioistuimen käsiteltäväksi, voitti työnantajapuoli oikeudenkäynnin työtuomioistuimen hyväksyessä ao. yhtiön yksipuolisesti toimeenpanemat teuraseläinten kappalehintojen alennukset. Esimerkkituotteita ja yleissopimuksen 7. kohta. Esitän ja yhdyin niihin edustajiin ja liiton tekemiin esityksiin, että keskusliittojen välillä solmitusta yleissopimuksesta työ- ja aikatutkimuksia koskeva kohta poistettaisiin, ja tätä kautta tehtäisiin myös vastaavat määräykset eri liittojen palkka- ja työehtosopimuksissa.

Unto Aalto (Elintarvike-työläisten Liitto): Hyvät toverit! Työn saannin turvaaminen on työväestön kannalta katsottuna tärkein ja suurin talouspoliittinen kysymys. Tämän kysymyksen hoitamisessa on Neuvostoliiton kaupallamme ollut huomattavan suuri merkitys. Aivan erikoisesti tämä koskee metallialan työläisiä, sillä n. 15.000 metallityöläistä on vuosittain saanut työtä ja toimeentulonsa Neuvostoliiton tilauksista. Laivanrakennusala on tässä suhteessa vielä muista poikkeavassa asemassa. Se on kehittynyt nykyiseen laajuuteensa Neuvostoliiton tilausten ansiosta ja on suorittanut aivan viime vuosiin asti miltei yksinomaan Neuvostoliiton tilauksia. Kapitalististen maiden taloudelle ominaiset suhdanneheilahtelut lyövät leimansa myös näiden maiden keskinäiseen kaupankäyntiin. Kun Suomen vienti on hallitsevalta osaltaan puu- ja puunjalostustuotteita ja kun tämä vienti suuntautuu pääasiassa länsimaihin, vaikuttavat näillä markkinoilla esiintyvät häiriöt herkästi myös Suomen talouteen. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden ulkomaankaupalle on luonteensa puolesta pitkäjänteisyys, jolla ne luovat tuotantoa ja kehittävät tuotantoaan. Tästä syystä Suomen ja Neuvostoliiton kauppa on jossain määrin kyennyt vaikuttamaan tasokkaasti niihin suhdanneheilahteluihin, jotka Suomen taloudelle muuten ovat poikkeuksellisen jyrkkiä. Laivanrakennusteollisuuden kannalta pitkäaikaiset 5-vuotiset kauppasopimukset ovat sitäkin edullisempia, koska valmistus on pitkäaikainen. Uusien laivatyyppien suunnittelu ja raaka-aineiden hankinta vievät aikaa useita kuukausia.

Suomen Eftaan liittyminen merkitsee vakavaa uhkaa Suomen ja Neuvostoliiton kaupalle. Tämä uhka ei suinkaan ole tullut poistetuksi niillä erikoissopimuksilla, jotka Eftaan liityttäessä solmittiin Suomen ja Neuvostoliitoivälillä. Kauppavaihdon lisääminen Suomen ja Eftamaiden kanssa merkitsee vastaavansuuruista vähennystä Suomen ja Neuvostoliiton ja Suomen ja kansandemokraattisten maiden välisessä kaupassa. Kun kaupankäynti viimeksimainittujen maiden kanssa perustuu tuonniin ja viennin tasa-

painoon, merkitsee tuonnin supistaminen näistä maista vastaavasti viennin supistamista. Työväestön keskuudessa on vastustettu Eftaan liittymistä lähinnä siitä syystä, että tullien ja muiden kotimaista teollisuutta suojaavien toimenpiteiden poistaminen tulee tuottamaan vaikeuksia, monelle teollisuusalalle, joka merkitsee työläisille työttömyyttä, työvauhdin kiristämistä ja palkkojen polkemista sekä entistä kovempaa vastarintaa mm. työläisten sosiaalisen turvan parantamiseksi. Suomen ja Neuvostoliiton kaupassa eivät tämänlaiset pulmat ole nousseet esille. Suomen ja Neuvostoliiton kaupassa on asetelma aivan päinvastainen. Suomen vienti Neuvostoliittoon on käsittänyt laivoja ja koneita sekä muita sellaisia tavaroita, joiden valmistus on antanut täällä runsaasti työtä. Tuonti Neuvostoliitosta taas on käsittänyt raaka-aineita ja muita vähemmän jalostettuja tavaroita, joiden edelleen jalostus on jantanut täällä työtä, tai sellaisia tavaroita, joita meillä ei valmisteta tai joiden valmistus on riittämätöntä.

Tauno Kaivola (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Ennenkuin nämä palkka- ja talouspoliittiset esitykset lähetetään valiokuntaan ja sitä kautta myös edelleen SAK:n työvaliokunnan ja valtuuston käsittelyyn ja ennen kaikkea toteutettaviksi, niin haluaisin liittoni puolesta kiinnittää muutamiin seikkoihin huomiota.

Kun me puhumme eri ammattialojen palkkojen alhaisuudesta, niin silloin pitää ennen kaikkea ottaa huomioon ja muistaa se, että jos joku ryhmä tässä maassa on palkkakuopassa, niin varmaan silloin puhumme yleisesti ottaen automiehistä. Kun vuosien varrella teollisuuden palveluksessa olevat ihmiset ovat saaneet erilaisia korotuksia, niin nämä korotukset ovat automiehiin kohdistuneet aina paria prosenttia pienempinä, ja syy on tietenkin meissä itessämme johtuen siitä, että meidän järjestövoimamme tällä hetkellä on vielä erittäin heikko. Kun viimeinen ratkaisu keskusliiton taholta suoritettiin palkkapoliittisesti, runkosopimus, jota on tässäkin kokouksessa asiallisesti ja asiatomasti arvosteltu, niin ainakin meidän automiesten on todettava, että me saimme ensimmäisen kerran saman määrän, mikä yleisesti ottaen ansiotason nousuun tuli. Olemme keskusliiton arkistossa seurailleet eri työehtosopimuksia, ja näistä olemme havainneet sen, että ainakin 40—50 sopimuksessa on maininta automiehistä joko sitten suoraan palkkamääräyksillä tai viittauksena pääalan sopimuksiin. Edelleen on olemassa sitten STK:n, teollisuuden kirjelmä, jonka meidän hajotusliittomme on allekirjoittanut, ja se myös määrittelee automiesten palkkoja. Toivoisimme, että eri liitoissa kun tulevaisuudessa työehtosopimuksia solmitaan, pyrittäisiin tätä automiesten ansiotasoa nostamaan todellakin sen työn arvoa vastaavaksi. Me jokainen ajamme tai ainakin hyvin useat ajamme linja-autoilla jokaisena aamuna työpaikoillemme ja joudumme toteamaan, että tämän linjavaunukuljettajan käsissä on 5—7 miljoonan markan arvoinen auto, ja kun ottaa huomioon sen vastuun, mitä yleinen liikenne siinä tiellä vaatii, niin hänen vastuussa suhteessa palkkaan on aivan olematon.

Edelleen täällä on hyvin useissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota urakkatyöhön ja on siitä myös meidän sopimuksissamme maininta. Mutta kun me kaikki ihmiset olemme erittäin kovia keräämään rahaa ja jos me saamme sitä urakkatyön voimalla, siten että meidän oikeassa jalassamme on tuo rahankeräämisen vimma, kun me painamme kaasupoljinta, niin varmaan silloin urakkatyöasetelma meidän kohdaltamme on jätettävä pois. Liittomme toivookin, että SAK:n työvaliokunta ja SAK:n valtuusto tulevaisuudessa pyrkii entistä enemmän keskitetymmän palkkapoliittikan tielle, jolloin tällaiset heikommät ryhmät, kuten esim. automiehet ja eräät muut pienempien liittojen työntekijät, saisivat myös osansa siitä yhteiseltä kakusta, josta me koko ay. liike yritämme mahdollisimman oikeudenmukaisesti jakaa.

Esko Piilonen (Metallityöväen Liitto): En yritäkään pyytämässäni puheenvuorossa lähteä kahlamaan mitään kauaskantoisia talousohjelmia syystä, että en sellaiseen pysty vallankin, kun lähdetään siitä, että kirjoittaa sanottavansa itse! Tarkoitukseni on esittää eräitä näkökohtia ns. kenttämiehen silmillä palkka- ja talouspolitiikan eräisiin kohtiin.

V. 1959 metalliliiton edustajakokouksessa keskusteltaessa palkkapolitiikasta tuli siellä voimakkaasti esille ajatus, että palkkatarkistukset jatkuvasti suoritettuina prosentuaalisina eivät ole paras mahdollinen tapa, koska se ennen pitkää johtaa kohtuuttomuuksiin. Myönnän, että tavallisen palkkatyöläisen kohdalla ei tilanne muodostu kohtuuttomaksi. Mutta koska ns. virkamiesjärjestöt kaikki pitävät myöhemmin tekemisään ratkaisuissa SAK:n sopimuksia pohjana, vaativat suurituloisille virkamiehilleen näitä samoja prosentteja vieläpä korotettuna, niin silloin olemme hakoteillä. Joutuupa tällaisiin vaatimuksiin osallistumaan SAK ihonkin kuulua Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto, käsitykseni mukaan kuitenkin vastoin omaa tahtoaan. Pitäisikö sen sitten aina olla markkamääräinen? Tähän sanoisin, että ei. Onhan selviö, että verotuksen joskin osittainen progressiivisuus tekisi taas vääryyttä ylemmissä palkkaluokissa. Siis vuorotahtia käymällä ja huolehtimalla siitä, että esim. nykyiset palkkaerot säilyvät, tässä on mielestäni se linja, jota SAK:n tulevien palkkasopimusten pitäisi kulkea. Kuinka vaikeaan tilanteeseen kentällä tämä jatkuva prosentuaalisuus johtaa, voin vain kertoa, että kotipaikkautani Äänekosken kauppalan valtuuston vasemmistoenemmistö ei tänäkään päivänä ole täysin löytänyt sitä tyydyttävää ratkaisua, ja tulos on se, että i. i. 1961 voimaan tullut palkkasuositus on toteuttamatta.

Tämä palkkapolitiikasta. Mutta jatkan talouspoliittiseen puoleen. Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto esittää, että tulevan työvaliokunnan on toimittava niin, että kuntien on rakennustyönsä suoritettava omatoimisesti, esitys kohdassa Palkka- ja talouspolitiikka, - sivu 44. En-puutu tähän siksi, ettenkö hyväksyisi ko. ajatusta. Ajatus on varmaan paikallaan . . . (Puheenjohtaja: Aika on täysi!)

Aarno Koivuniemi (Metallityöväen Liitto): Kun puhutaan SAK:n palkka- ja talouspoliittisista esityksistä, niin päähuomio kiintyy tietysti palkkapolitiikkaanhan kuin täällä on jo käytetty puheenvuoroja ja arvosteltu puolin ja toisin.

Tarkastellessamme tämän hetken palkkajärjestelmää, voimme yksimielisesti todeta, että nykyinen ansiotaso muodostuu sellaiselta pohjalta, jolla ei ole tarpeellista turvaa. Onhan käsittämätöntä, että nykyisestä ansiotasosta on sopimuksilla turvattu vain noin puolet, sillä ohjepalkat ovat tällä hetkellä 140—180 markan paikkeilla lopun koostuessa urakkavoihosta, joka loppujen lopuksi roikkuu ilmassa ja jonka työnantajat voivat heikon työllisyystilanteen aikoina pudottaa pieneksi.

Vuonna 1950 käyty metallilakko tätä tilannetta kuitenkin hieman korjasi. Mutta jälleen oh menty tilanteeseen, johon olisi saatava pikainen korjaus. Sitä paitsi ylikiristetty urakkatyö on vielä terveydellisesti vaarallista, sillä ylikuormitus niin koneissa kuin ihmisruumiissa saattaa aiheuttaa vakavia vaurioita. Siksi SAK:n tulee seuraavissa työehtosopimusneuvotteluissa ottaa tämä huomioon, viedä tämä päätökseen jopa voimatoimenpitein. Sama koskee myös prosentuaalisia palkankorotuksia, sillä niistä hyötyvät vain korkeampipalkkaiset ja heikommassa asemassa oleva saa pienemmän lisäyksen, vaikka kulutus on suurin piirtein samanlainen. Myös SAK:n tulee vakavasti paneutua minimipalkkajärjestelmään. Sen saavutettuaan voivat työläiset olla turvallisemmalla mielellä, voivat rakentaa tätä yhteiskuntaa tuntien, että elämä on lailla turvattu.

Samapalkkaus, joka naisten kohdalla on päivänpolttava" kysymys, on viimein myös saatava päätökseen. Onhan Kansainvälinen Työjärjestö vuonna 1950 tämän hyväksynyt* ja maamme osalta se on edelleen ratifioimatta. On viimein päästävä siihen, että samasta työstä maksetaan samanlainen palkka sukupuoleen katsomatta. Onhan tämä jo monessa maassa hyväksytty.

Edellä mainitut kysymykset ovat sen laatuaisia, että ne varmistavat myös SAK:n voimakkuuden. Jos SAK pystyy nämä vaatimukset toteuttamaan, niin Suomen palkkatyöläiset voivat yhä sankemmin joukoin liittyä SAK:n riveihin tekemään keskusjärjestöstä sellaisen voimatekijän, joka pystyy sitten valvomaan palkkatyöväen palkka- ja sosiaalisia kysymyksiä kiitettävällä tavalla.

Saman aikaisesti kun käsittelemme palkkakysymystä, on meidän kiinnitettävä huomiota myös hintapolitiikkaan, sillä mitä hyötyä on palkankorotuksista, jos ne välittö-

mästi viedään pois hintoja korottamalla, niinkuin useina vuosina on tapahtunut. Siksi tuleekin SAK:n entistä tehokkaammin valvoa tilannetta hintamarkkinoilla ja tehdä kulloinkin tarvittavat johtopäätökset. Samoin tulisi SAK:n piiriin saada elin, joka työnään tutkii talouselämässä tapahtuvia muutoksia niin hinta- kuin palkkarintamalla ja elinkustannusindeksiä. Tällä hetkellä tämä on vielä ajankohtaisempi, kun olemme liittyneet EFTA:an, jonka vaikutuksista ei ole tarkkoja tietoja ja joita pitää tarkasti seurata.

Tämän johdosta ehdotankin, että SAK:n alaisuuteen perustetaan 2—3-henkinen jaosto, joka tutkii ja seuraa tapahtuvia muutoksia niin hinta- kuin palkkarintamallakin. Saman jaoston tehtäviin kuuluisi oman elinkustannusindeksijärjestelmän muodostaminen.

Puheenjohtaja: Muurarien Liiton edustaja Toivo Lärig on pyytänyt vapautusta klo 1545 alkaen loppuillaksi tämän päivän aikana Lahden kaupunginvaltuuston kokouksen takia. Vapautus myönnettäneen.

Myönnettiin.

Keskustelu:

Pentti Mäntyselä (Lasi- ja Posliinityöväen Liitto): Tässä SAK:n talouspoliittisesta ohjelmasta olisi paljonkin puhuttavaa, mutta en halua puuttua siihen nyt muilta kohdilta, ainoastaan erältä kihdiltä, jotka koskevat palkkoja ja joista on vankkana perustana kentän toivomukset. Se kuuluisi seuraavasti, lähetettäväksi* asianomaiseen valiokuntaan:

»SAK:n VIII edustajakokous toteaa nykyisin voimassa olevat ns. ohjetuntipalkat aivan liian alhaisiksi ja kehoittaa tässä kokouksessa valittavan SAK:n työvaliokunnan vakavasti harkitsemaan keinoja tämän epäkohdan poistamiseksi ja viimeistään seuraavissa työehtosopimusneuvotteluissa esittämään työnantajalle joko huomattavan ohjetuntipalkkojen korotusvaatimuksen ja ns. 30 %:n urakkavoiton normaalia työvauhtia käyttämällä samoilla perusteilla korotettavaksi, niin että se vastaisi lähinnä käytännön urakka-ansioita».

Pentti Kinnha (Yleinen Lehtimiesliitto): Liitoltamme on esitys, joka koskee Neuvostoliiton kauppaa. Se on sivulla 58. Oletan, että edustajat ovat siihen tutustuneet, joten sen lähde sitä toistamaan. Totean vain tämän asian tärkeydestä, että meillä on ainakin yksi varsin tuoreessa muistissa oleva esimerkki siitä, mihin joudutaan, kun tätä asiaa ei kunnolla hoideta. Tarkoitin tällä ns. yöpakkaskautta, joka jokin vuosi sitten meillä oli. Silloin viralliset työttömyysluvut nousivat kaikkien aikojen ennätyslukuiksi. Nyt kun ns. »hongankolistaajat» yrittävät muuttaa tämän kausiluontoisen yöpakkaskauden pitkäaikaiseksi »jäkäudeksi», esittäisin, että edustajakokous kiinnittäisi tähän asiaan vakavaa huomiota ja että meidän liittomme esitys, joka on painettuna esityskirjassa, otettaisiin huomioon SAK:n talouspoliittista ohjelmaa laadittaessa. Lisäksi ehdotan, että edustajakokous myös julkilausumassaan päättäisi korostaa Suomen ja Neuvostoliiton sekä Suomen ja kansandemokraattisten maiden kaupan jatkuvan, voimakkaan kehittämisen välttämättömyyttä ja samalla velvoittaisi valitseman SAK:n johtotoimet aktiivisesti toimimaan myös idänkaupan kehittämisen hyväksi kansantaloutemme etujen vaatimalla tavalla.

Keijo Vähätalo (työvaliokunta): Hyvät toverit! Tämän talouspolitiikkaa koskevan keskustelun yhteydessä on puututtu myös eräisiin maataloutta ja metsätaloutta koskeviin kysymyksiin. Erikoisestirakennustyöläisten Liiton edustajien taholta on puututtu eräisiin yksityiskohtiin, nim. minimipalkkalakiin ja sen säätämiseen erikoisesti metsä- ja uittotöitä koskevaksi samoin kuin myös maataloustyöhön. Jotta totuus ei unohtuisi, yritän lyhyesti selostaa sen, mikä asiassa on totuus.

Taloudellisen valtalain voimassa ollessa meidän maassamme, jolloin myös muidenkin työalojen palkat olivat valtiojohtoisen palkkasäännöstelyn alaisia, tämä olo-tila ei varmaankaan tyydyttänyt ammattiyhdistysliikkeen johtoa sen paremmin kuin jäsenistöäkään. Samanaikaisesti oli myös palkkasäännöstelyn alaisena metsä- ja uittotyöt. Näitä palkkoja valvoi sosiaaliministeriössä erikoinen paikkaosasto, jonka palvelukseen oli sidottuna sodan jälkeisinä vuosina 1945—49 21 koulutettua metsänhoitajaa, jotka riittävällä tarmolla ja suurella uskollisuudella palvelivat meidän maamme puutavaraporvareita. Metsätyöpalkkasäännöstely olikin tällöin kokonaan luotu sen vuoksi, että metsätyömiehille ei päästy maksamaan korkeampia palkkoja kuin mitä valtiojohtoinen palkkasäännöstely oli määrännyt. He palvelivat puutavarakapitalisteja, kuten edellä sanoin, ja sama pyrkimys on myös eräillä ryhmillä tälläkin hetkellä, saada aikaan maahan metsä- ja uittotyöpalkkoja koskeva minimipalkkalainsäädäntö. Ne lakiesitykset, joita eduskunnassa tälläkin hetkellä on, eivät koske metsätyömiehen leivän leventämistä. Myönnän, että eräitä epäkohtia ja suuriakin epäkohtia on metsä- ja uittotyöläisten työ- ja palkkaolosuhteissa. Niihin voidaan saada kuitenkin korjaus pitkäjännitteisellä järjestäytymisen tehostamisella työpaikoilla, kouluttamalla luottamusmiehiä valvomaan tehtyjä sopimuksia ja siten edistämään metsä- ja uittotyöväen asemaa kokonaisuudessaan.

Esitykset minimipalkkalaista eivät suinkaan ole tehty työntekijöiden etuja turvaavassa mielessä. Tietäen meidän maamme väestörakenteen, voidaan todeta, että metsä- ja uittotyövoima maassamme käsittää erittäin suuren väestöryhmän, ja »sielujen ostaminen» varsinkin ratkaisevien poliittisten vaalien edellä on kaikille ryhmille erittäin tärkeätä. Tämän on kokemus osoittanut meidän maassamme. Siinä mielessä Maaseututyöväen Liitto ja metsä- ja uittotyöläiset eivät ole missään vaiheessa hyväksyneet sellaista kannanottoa, että meillä ryhdyttäisiin minimipalkkalain säännöillä säätelemään metsä- ja uittotyöläisten palkkoja. Tämä sama asia koskee myöskin maataloustyöntekijöitä, jossa työehtosopimuspolitiikka on ollut huomattavasti vanhempaa. Korostan erityisesti sitä, että säätämällä minimipalkkalaki metsä- ja uittotyöhön, se olisi esteenä mahdollisille palkankorotuksille vapaalla työehtosopimuspolitiikalla silloinkin, kun siihen ehkä korkeasuhtanteen aikana olisi olemassa edellytyksiä. Tästä on riittävästi" kokemuksia olemassa. Olen aivan vakuuttunut siitä, että minimipalkkalain säädännöllä muodostuisi näin aikaansaaduista palkkausmääräyksistä maksimipalkkoja jolloin myöskin tämän alan palkat muodostuisivat poliittiseksi huutokaupaksi eduskunnan foorumilla, eikä vastaisuudessa myöskään olisi mitään edellytyksiä järjestöllisillä toimenpiteillä niitä korottaa siellä, missä siihen ehkä olisi olemassa mahdollisuuksia.

On paljon hyviä asioita, joihin SAK:n ja ammattiyhdistysliikkeen kokonaisuudessaan olisi kiinnitettävä paljon suurempaa huomiota. Rakennustyöläisten Liiton esityksessä ei puhuta mitään työsuhte-eläkelain osuudesta metsä- ja uittotyöläisiin ja muihin maaseudun palkansaajaryhmiin, jotka nykyisten hallitusherrojen kaavailun mukaan tulisivat jäämään sen ulkopuolelle. Aivan samalla tavoin kilin rakennustyöläiset ja satamatyöläiset, metsätyöläiset kaipaavat uudistuksia. Olisi välttämätöntä kiinnittää huomiota heidän ammattikoulutuksensa tehostamiseen, työaikalain säätämiseen sekä maaseudun palkkatyöntekijäin asunto-olojen korjaamiseen.

Viljo Järvinen (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Hyvät toverit. Vuonna 1946 teki SAK Työnantajain Keskusliiton kanssa yleissopimuksen, jossa myös työntekijäin edustajien taholta virallisesti tunnustetaan, että työ- ja aikatutkimukset työpaikalla ovat tarpeellisia. Tämän jälkeen on ammattiliittojen ollut pakko sisällyttää tämä yleissopimuksen VII kohta työnantajan kanssa solmittuihin työehtosopimuksiin, koska työnantajat ovat yleensä asettaneet tämän erääksi ehdoksi sopimuksen tekemiselle.

Työ- ja aikatutkimuksissa ei juuri nimeksikään ole kiinnitetty huomiota työn teknillisiin parannuksiin, vaan kaikki toimenpiteet ovat kohdistuneet yksinomaan työvauhdin kiihdyttämiseen. Mainitun yleissopimuksen VII kohdassa sanotaan kyllä, että

työ- ja aikatutkimukset tarkoittavat paitsi työn tulosta myöskin työntekijän ansion parantamista ja todetaan vielä, että niiden johdosta ehkä seuraavat muutokset töiden järjestelyissä eivät saa aiheuttaa työntekijäin yllätyksistä myöskään saa haitallisesti vaikuttaa työntekijäin ansioihin. Valitettavasti sopimuksen tämä kohta on jäänyt paperille kuolleeksi kirjaimeksi. Työn tulokset ovat tosin kohonneet, mutta ansiot eivät ole parantuneet, vaan jokaisen »kellokallen» työskentelyn jälkeen tapahtuu urakkahintojen tarkistuksia ja aina alaspäin. Raskas todellisuus, jonka kohteeksi varsinkin teollisuustyöväki meillä ammattiyhdistysliikkeen myötävaikutuksella tapahtuneen teollisuuden rationalisoinnin seurauksena on joutunut, ei ole voinut olla vaikuttamatta työläisten mielipiteisiin. Suuri osa ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöstä suhtautui kapitalistiseen rationalisoinnin tukemiseen kielteisesti jo silloin, kun SAK:n johto tämän periaatteen hyväksyi. Nyt tiedämme, että työpaikalta on vaikea löytää työntekijää, joka suhtautuisi työ- ja aikatutkimukseen myönteisesti. Sen vuoksi tämän edustajakokouksen päätöksissä olisikin sanottava, että ammattiyhdistysliike suhtautuu kapitalistiseen rationalisointiin kielteisesti, koska sen seurauksena on vain työntekijäin yllätyttuminen, alentuneet ansiot ja työttömyys. Eihän voi olla niin, että ammattiyhdistysliike jossakin kysymyksessä omaa jäsenistön vastaisen mielipiteen ja suhtautuu myönteisesti asiaan, johon jäsenistö suhtautuu kielteisesti.

Edelläolevaan viitaten ehdotan, että SAK:n VIII edustajakokous päättää velvoittaa valitsemansa työvaliokunnan ja valtuuston ryhtymään toimenpiteisiin rationalisointia ja aikatutkimuksia koskevan kohdan poistamiseksi SAK:n ja STK:n välisestä yleis-sopimuksesta.

Kalle Salonen (Työvaliokunta): En halua tässä »yhteydessä» talouspolitiikasta toistaa niitä ajatuksia, joita täällä on jo aikaisemmin mainittu, koska olen ollut myöskin itse tilaisuudessa sitä aikaisemmin seuraamaan ja myöskin työvaliokunnassa sen tälle kokoukselle esityksenä hyväksymään. Sen sijaan on aihetta puuttua hiukan lähinnä Rakennustyöläisten Liiton toimitsija Ronkaisen ajatuksiin.

Ronkainen väitti täällä puheenvuorossaan, että Työläisliitto ei ole pystynyt hoitamaan valtion työsuhtesuhteessa olevia työehto- ja palkkapolitiittisia kysymyksiä, vaan hän esitti, että Salonen on härkämäisesti työvaliokunnassa noudattanut sellaista politiikkaa, että valtion sopimuksilla määrätty palkat eivät ole päässeetkään kohoamaan.

Kysyn vain tässä yhteydessä, miten ^n Rakennustyöväen Liitto hoitanut asiat rautatierakennustyömiesten osalta. Tuodaan ne ja Työläisliiton ja Rakennustyöläisten Liiton tekemät sopimukset, jotka kaikki kolme ovat valtion sopimuksia, rinnakkain ja verrataan, niin näemme kumpi on hoitanut asiat paremmin.

Täällä Rakennustyöväen Liiton edustajat ovat toistaneet useassa puheenvuorossa demokratian merkitystä ammattiyhdistysliikkeessä. Minäkin korostaisin sitä. Varsin ihmeelliseen valoon se joutuu siinä, jos verrataan Rakennustyöläisten Liiton edustusta tässä kokouksessa Työläisliiton edustukseen. Työläisliitto ei ole vielä niin heikko, että sen tarvitsisi valita edustajikseen liiton palveluksessa olevia toimitsijoita, kuten Rakennustyöläisten Liiton on ollut tehtävä. Työläisliitto edustajiksi tähän edustajakokoukseen on saapunut nimenomaan työelämän piiristä olevia ihmisiä, ja he edustavat täällä työntekijöitä eivätkä suinkaan liittoporasta.

Mauno Siilfors (Sukeltajain Liitto): Hyvät toverit.

Tämän kokouksen käsittelyyn on tarkoitukseni saada myös verotuskysymys. Liiton tekemä esitys verotuskysymyksestä on teidän luettavissanne sivulla 52. Tämän esityksenteon jälkeen on aivan äskettäin valmistunut uusi verolakimietintö, joten vanhaan verolakiin verraten on tullut huomattavia korjauksia, mutta pääosaltaan se — mikäli se tulee hyväksytyksi — tietää palkkatyöläisen veroruuvin entisestään kiristymistä.

SAK:n talouspolitiisessa ohjelmassa on myöskin kohta, joka käsittelee verotuspolitiikkaa. Siinä sanotaan sivulla 34, että yerotuspolitiikka, jolla toisaalta verotuksen

painopistettä on siirretty yhä enemmän kunnallisen ja välillisen verotuksen piiriin, joka eniten rasittaa palkansaajia ja jolla toisaalta on erilaisin toimenpitein helpotettu suuryhtiöitten verotusta. Uusi verolakimietintö, joka nyt on myöskin kansalaisten tutustuttavana, osoittaa myöskin sen, että tämä arvio pitää paikkansa.

Verotuksesta on meillä muodostunut palkkатыöväestölle sellainen raskaus, että se on otettava vakavasti huomioon myös tässä kokouksessa. Välittömien ja välillisten verojen avulla mitätöidään suurelkin palkkojen korotukset nopeassa tahdissa ja siksi pitää SAK:n koko arvovallallaan puuttua asiaan. Siihen on aihetta voimassaolevan verolain perusteella enemmän kuin riittävästi ja erityisesti nyt, jolloin olemme koko aineellisen verolainsäädännön uudistamisen kynnyksellä.

SÄK:n jokaisessa edustajakokouksessa on tehty asiasta päätöksiä, mutta kuitenkin niiden vaikutus on jäänyt vähäiseksi. VII edustajakokous lausui erityisesti, että SAK:n on pyrittävä vaikuttamaan verolakesäkomitean työhön siten, että palkkатыöväestön verotus varsinkin kunnallisverotuksen osalta kevenisi. Mutta suuntaus on täysin päinvastainen. Vastikään, kuten edellä mainitsin, julkisuuteen tullut verolakesäkomitean mietintö merkitsee kauttaaltaan verotuksen tiukkenemista fyysillisten henkilöitten ja varsinkin palkkatulon saajien osalta, mutta keventää suuryhtiöitten ja pankkien verotusta. Muutama esimerkki:

Ensimmäiseksi ns. poisto-oikeus arvonvähennys on nyt ulotettu kunnallisverotukseen samansuuruisena kuin se on ollut valtionverotuksessa. (Puheenjohtaja: Aika on täysi.)

Taimi Jokin en (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Hyvät toverit! Tarkoitukseni oli puhua hieman samanpalkkaisuusasiasta, joka on jäänyt melkoisen vähälle tässä kokouksessa. Sen vuoksi, että täällä on lyhennetty puheenvuorojen aikaa, esitän vain ne esitykset, mitä olen puheenvuorossani aikonut tehdä. Esitän seuraavaa:

1) että tämän edustajakokouksen päätöksillä kiirehdiään hallitusta jättämään eduskunnalle esitys kansainvälisen työkonferenssin samapalkkaisuussopimuksen ratifioimiseksi;

2) että edustajakokous velvoittaa valitsemansa työvaliokunnan toimimaan yhteistyössä työväen eduskuntaryhmien kanssa edellä sanotun sopimuksen ratifioimiseksi ja sellaisen lain aikaansaamiseksi, jolla turvataan palkkaperusteet samansuuruisiksi naisille ja miehille samasta työstä ja työsuorituksesta. Naisten ammattikoulutus tulee järjestää niin, että myös naisten mahdollisuudet ja oikeudet päästä korkeampaa ammattitaitoa vaativien töiden suorittajiksi turvataan;

3) että valittu työvaliokunta yhdessä jäsenjärjestöjensä liittotoimikuntien kanssa valmistaa yksityiskohtaiset ehdotukset seuraavia työehtosopimusneuvotteluja silmällä pitäen, jotta ntkyisin käytännössä olevat palkkamääräykset, joiden perusteella naisille maksetaan alhaisempaa palkkaa kuin miehille samoihin palkkaryhmiin kuuluvissa töissä ja tehtävissä, poistetaan ja että muut palkkaan yhdistetyt lisät ja edut yhdenmukaistetaan saman suuruisiksi miehille ja naisille;

4) että valittu työvaliokunta pyrkii siihen, että samapalkkaisuusperiaatetta ryhdytään soveltamaan samanaikaisesti kaikilla SAK:n jäsenjärjestöjen piiriin kuuluvilla työaloilla;

5) että SAK:n työvaliokunta ryhtyy viivyttlemättä toimenpiteisiin jäsenliittojensa perusjärjestöjen naisedustajien maata käsittävän kokouksen koollekutsumiseksi.

Veikko Ahtola (Työvaliokunta): Täällä rakennusliiton miehet vähän pyrkivät provosoimaan tätä kokousta. He haukkuvat liittoa toisensa jälkeen, ja silloin kun he puuttuivat myös paperiliiton asioihin, katsoin aiheelliseksi pyytää puheenvuoron. Ahti Liljander, rakennusliiton palkallinen toimitsija, on moittinut paperiliittoa palkka-asoiden hoitamisesta ja erikoisesti arvostellut siinä ns. kokonaispalkkakäsymyksen hoitamista ja jopa heittänyt henkilökohtaisen syytöksenkin erästä kokousedustajaa kohtaan, joka on myöskin paikallisen ammattiosaston päälouottamusmies.

Minä pidän pikkusen ala-arvoisena Liljanderin menettelyä. Jos ei hän palkallisena toimitsijana pysty kentällä kilpailemaan jäsenistä meidän pääluottamusmiesten kanssa, niin on ala-arvoista tulla valittamaan ja käyttämään siihen aikaa SAK:n edustajakokouksessa ja tulla siltä pyytämään apua. Sillä paperiliiton palkkapolitiikka on paperiliiton palkkapolitiikkaa, joka kokonaispalkkakysymyksen puitteissa on viime viikkoina ja kuukausina hoidettu ja tämän linjan ovat paperiliiton hallintoelimet, valtuusto- ja liittotoimikunta, yksimielisesti hyväksyneet, ja yksimielisessä hyväksymisessä on ollut mukana sekä äärimmäiseltä oikealta että äärivasemmalta, mitä ammattiyhdistysliikkeen piirissä ihmisiä on. Tässä onkin kysymys nimenomaan siitä, että Liljander eräänä piirimiehenä ei pysty pitämään jäseniä rakennusliitossa, vaan korjausosastojen työntekijät siirtyvät enitistä enemmän paperiliiton piiriin, ja sen johdosta hän pyytää apua SAK:n uudelta, valittavalta työvaliokunnalta, että se alkaisi jarruttaa paperiliiton palkkapolitiikkaa.

Tämän johdosta en halua kokouksen aikaa enempää käyttää. Olen sen sanonut ennenkin, että ne, jotka ovat epätietoisia kokonaispalkkakysymyksestä, sen hoitamisesta ja menettelytavoista, miten se hoidetaan, tervetuloa paperiliiton toimistoon. Se on Rauhakatu 15. Me opastamme jopa rakennusliiton toimitsijoita, jos sen tarpeessa ovat.

Toivo Kuivana (Metallityöväen Liitto): Jos palkkapolitiikkaa hoidettaessa yritetään pyrkiä solidaariseen palkkapolitiikkaan yleensä, niin silloin käsittäkseni myöskin SAK:n on yritettävä pyrkiä keskitetyn palkkapolitiikan hoitamiseen kautta linjan. Siinä tulee ottaa huomioon silloin kaikki ryhmät niissä olosuhteissa, missä ne joutuvat yleensä palkkarintamalla elämään. Nyt täällä on mm. moitittu sitä, että on tehty työehtosopimusneuvotteluissa kompromissiratkaisuja kysymättä liiton jäsenten mielipidettä tai yleensä liittojen jäsenten mielipidettä työehtosopimuksia solmittaessa. Mutta jos keskusliitto solmii jonkin suosituksen tai työehtosopimuksen ja noudattaa myöskin siinä solidaarista palkkapolitiikkaa, niin silloin on kaikkien ammattiryhmien omasta osastaan tinguittävä. Vahvemmat joutuvat tinkimään heikompien hyväksi. Tämähän täytyy olla ammattiyhdistysliikkeen johdonmukainen toiminta, jos yleensä eteenpäin pyritään yhtenäisin keinoin.

Sitten yleensä tässä palkkapolitiikassa eteenpäin mennäksemme SAK:n tulisi pyrkiä ennen kaikkea tuntipalkkalaisias ilmalla pitäen vastaisuudessa arkipyhäkorvausta eteenpäin viedäkseen pääsemään täyteen kompensaatioon eli 100 % :iin ,että olisimme samassa asemassa kuin ovat yleensä kuukausipalkkaisetkin palkkarintamalla.

Mitä tulee naisten samapalkkaisuusperiaatteeseen, niin tähän puoleen SAK:n edustajakokouksen tulisi tosiaan kiinnittää vakavaa huomiota, koska se on niin kauan ollut jo tapetilla ja naiset tässä suhteessa eivät ole saaneet vielä tarpeeksi paljon oikeutta itselleen.

Erkki Makkonen (Metallityöväen Liitto): Työvaliokunnan ehdotus tulevaksi talous- ja palkkapolitiikaksi on mielestäni varsin hyvä. Toimia pitää niin, että tämä palkkapolitiittinen ohjelma on SAK:n työvaliokunnalla mahdollisuus läpiviedä. Eilen käsiteltiin viiden edellisen vuoden toimintakertomuksia, jolloin todettiin, että ainoastaan vuoden 1956 yleislakolla SAK on pystynyt ulosmittaamaan kaikki, mitä tavoitteena on ollut palkankorotukseen. Viime vuoden runkosopimus oli jo kompromissin tulos. Kompromisseista yleensä syntyy arvostelua. Siihenhän eivät ole tyytyväisiä juuri kumpikaan osapuoli. Tässä arvostelussa on sikäli ilmeistä, että siihen ottavat voimakkaimmin osaa juuri ne, jotka eivät ole suinkaan olleet SAK:n voimaa ja merkitystä tuke-massa, vaan pikemminkin sitä hajoittamassa.

Tulevissa SAK:n palkkapolitiittisissa sopimuksissa ja suosituksissa on mielestäni en-tistä paremmin pyrittävä turvaamaan juuri pienempipalkkaisten työntekijäin toimeen-tulo. On pyrittävä saamaan sopimuksia tai suosituksia, joissa alimmainen raja on mark-kamääräinen, koska useampi prosentuaalinen palkankorotus tekee vääryyttä juuri näille pienipalkkaisille. Samoin näissä suosituksissa olisi pyrittävä entistä enemmän

varaamaan tilaisuuden liitoille tällaisen sopimuksen soveltamiseen. Pidän tärkeänä, että SAK edelleen pyrkii keskitetyllä palkkapolitiikalla turvaamaan myös heikompien alojen sopimusturvan.

Tyko Ukkola (Paperityöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Tässä kokouksessa piirimies Liljander heitti henkilökohtaisen kysymyksen vastattavakseni. Ihmettelen, että hän on tuonut tämänkin jutun näinkin arvovaltaiseen kokoukseen niin kuin tähän SAK:n edustajakokoukseen. Hänhän on ollut paikan päällä tätä juttua jo selvittelymässä ja tuntee tämän jutun taustan aivan hyvin.

Sitten mitä tähän sopimukseen tulee, minä vain kysyisin, kannattiko se sopimus jättää tekemättä muutaman huippupalkkaisen miehen takia, jos ei näille saatu lisää, koska käsitykseni on se ollut, että silloin kun ajetaan asiaa, niin meidänhän on ajettava sitä, kuka on heikommin palkattu, sillä tämä heikkopalkkainenkin joutuu ostamaan niillä pienillä palkkarahoillaan yhtä kallista leipää kuin joutuu ostamaan sekin, joka ehkä saa yli 300 mk tunnissa. Minä toivoisin, että näistä asioista Liljander tulisi keskustelemaan Inkeröisiin, sillä sinnehän on hyvä junayhteys sekä autoyhteys Kotkasta, ja toivoisin, että Liljander kääntyisi pienipalkkaisten puoleen, jotka saivat korjauksen, sillä se korjaus, mikä on kaikkein suuvin, oli 70 mk tunnilta.

Veikko Vekman (Tekstiilityöväen Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Talouspolitiittisissa tavoitteissa mielestäni SAK:n nämä kolme perustavoitetta on otettava meidän päämääräksemme. Runkosopimus juuri, mikä nyt on solmittu, on tähän tähtäävää ensimmäinen askel. Tätä runkosopimusta on moitittu ja arvosteltu, mutta olisi syytä ottaa huomioon myös se, millaiset kaupat SAJ olisi tehnyt, jos se olisi päässyt tätä sopimusta tekemään. Siitä meillä on näiden johtohenkilöiden taholta karvaat kokemukset vuosien 1959/60 vaihteesta.

SAK:n kolmessa perustavoitteessa on ensimmäisenä kohtana työllisyys ja korkea työn tuottavuus. Haluaisin katella hiukan tätä puolta juuri tekstiiliteollisuuden vinkeleistä, kun ottaa huomioon sen, että meidän tekstiiliteollisuutemme joka tapauksessa täytyy olla kilpailukykyinen. Meidän tekstiiliteollisuudessamme on suoritettu rationalisointia viime aikoina aika runsaassa mitassa ja se muutosprosessi, mikä työpaikoilla tällä kertaa on käynnissä, on aika voimakasta ja se tekee omat vaikutuksensa myöskin vanhempiin työntekijöihin. Tehtaassa, missä allekirjoittanut toimii, näitä vanhempia työntekijöitä on hyvin paljon sellaisia, jotka ovat yli 40 vuottakin olleet talon palyeluksessa. Nyt on ajateltava myöskin näitä työntekijöitä silloin, kun tulee "uusia koneita, että nämä voivat silti harrastaa entistä ammattiaan. On varmasti kansantulon kannaltakin hyvin epäsuotavaa, jos näitä tällaisia työntekijöitä, jotka työpanoksensa vuosien mittaan ovat uhranneet tälle alalle, ruvetaan siirtämään toisiin tehtäviin. Siis tämä on se kysymys, joka vaatii aktiivista toimintaa myöskin siellä kentällä, valvoo näitä sopimuksia, mitä on tehty.

Täällä on puututtu naisten yötyöhön. Se on ollut esillä jo puheenvuoroissa, ja tämä pitäisi saada lopullisestikin lakisääteisesti järjestymään. Ottakaamme esimerkiksi ansio-äidit huomioon ja yleensä, yötyön epäinhimilliset vaikutukset samoin kuin samapalkkaisuuskysymys, josta on jo puhuttu täällä.

Niitä tehtäviä ja tavoitteita, joita tässä kokouksessa on tuotu julki, riittää ja ne ovat laajoja. Siis kannattaako silloin haaskata voimia mitteliyn niiden menettelytavoista, koska meillä SAK:ssa tuntuu olevan talouspolitiikan hyvä asiantuntija Nilsson. Se on määrätietoista ja perusteltua; toimintaa tällä pohjalla pitemmällä tähtäimellä. Siksi kannatan SAK:n näitä kolmea talouspoliittista perustavoitetta.

Puheenjohtaja: Täällä on yleisvaliokunnassa valmistunut kaksi lausuntoa, jotka ovat jonkin verran kiireellisiä käsittelyjärjestyksessä, joten tämän kohdan 10. käsittely hetkeksi keskeytetään ja annetaan puheenvuoro yleisvaliokunnan sihteerille Penttilälle.

Sulo Penttilä (Työvaliokunta): Kuten muistettaneen, siirtyi eilisen toimintakertomuksen yhteydessä pari asiaa yleisvaliokunnalle, joista ensimmäinen asia koski edustustehtävien jakautumista SAK:n piirissä, johon täällä yleiskeskustelussa kiinnitettiin huomiota. Yleisvaliokunta on tämän asian käsitellyt ja ehdottaa edustajakokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätösehdotuksen.

Yleisvaliokunnan mietintö edustustehtävien jakautumisesta SAK:n piirissä

Edustustehtävien jakautuminen ammattiyhdistysliikkeessä.

Yleisvaliokunta on käsitellyt Ossian Hasan huomautuksen vuosien 1956—61 toimintakertomuksista, joissa on kiinnitetty huomiota työvaliokunnan nimeämien edustustehtävien keskittymiseen samoille henkilöille. Tämän johdosta valiokunta esittää edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa.

Edustajakokous kehoittaa työvaliokuntaa pysyviä asiantuntijatoimikuntia varten nimettäviä henkilöitä valitessaan kiinnittämään huomiota paitsi asiantuntemukseen myös siihen, että ne jaetaan eri henkilöiden kesken siten, ettei tehtävien määrä haittaa varsinaista työtä eikä myöskään koko ammattiyhdistysliikkeen kannalta tärkeitä asiantuntijatehtävien hoitamista.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että pysyviin asiantuntijatehtäviin nimetyille, kuten mm. työneuvoston ja työtuomioistuimen jäsenille varataan muista komiteoista vapaata aikaa näihin tehtäviin valmistautumista varten. Asiantuntijajäsenet ovat tehtävistään vastuuvellollisia sekä velvolliset selostelemaan käsittelemäänsä asioita SAK:n työvaliokunnalle.

Yleisvaliokunta on esitykseen nähden ollut yksimielinen.

Puheenjohtaja : Valiokunnan lausunto on yksimielinen. Voitaneen hyväksyä.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Sulo Penttilä (Työvaliokunta): Toinen yleisvaliokunnalle lähetetty asia koski eläkelainsäädäntöä. Kun työntekijäin eläkelaki parhaillaan on eduskunnassa ratkaisevassa käsittelyssä yleisvaliokunta on päättänyt ehdottaa seuraavaa:

Yleisvaliokunnan mietintö eläkelainsäädännöstä

SAK:n edustajakokous lähettää työntekijöitä edustaville eduskuotaryhmille SAK:n työvaliokunnan aikaisemmin sosiaaliministeriölle toimittaman lausunnon seuraavaa sisältöisellä lähetekijällä:

»Työväen eduskuntaryhmien kansanedustajille.

Asia: Työntekijäin eläkelakia koskevat täydennykset.

SAK:n VIII sääntömääräinen edustajakokous käsittelee useiden muiden tärkeiden sosiaalipoliittisten kysymysten ohella merkityksellisempänä lähiajan tavoitteena ns. työsuhte-eläkkeitten järjestämistä lakisääteiselle pohjalle.

SAK:n työvaliokunta on viime tammikuussa jättänyt sosiaaliministeriölle eläkekomitean mietinnöstä lausunnon, joka eräiltä osin poikkeaa komitean lausumista ehdotuksista. Tähän lausuntoon lienee eduskunnan työväenasiainvaliokunnalle ollut mahdollisuus tutustua, mutta siltä varalta, että lausunto ei olisi tunnettu työväestömme edustaville kansanedustajille lähettämme ko. lausunnon käytettäväksenne. Lausunnossa, esiintyvien työvaliokunnan hyväksymien muutosten lisäksi VIII sääntömääräinen

edustajakokous esittää, että lakiehdotuksessa esiintyvän vanhuuseläkkeen saantiin oikeuttava ikäraja alennettaisiin lakiehdotuksessa mainitusta 65 vuodesta 60 vuoteen.

Edustajakokous toivoo, että työväen kansanedustajat tekisivät vielä kevästistunto-kaudella kaiken voitavansa esittämiemme muutosten hyväksymiseksi.

SAK:n VIII sääntömääräinen edustajakokous».

Tämä sosiaaliministeriölle lähetetty kirjelmä on ollut julkisuudessa useissakin päivälehdissä, mutta myöskin Palkkatyöläisessä, jolloin edustajilla varmaan on ollut aikaisemmin mahdollisuus tähän lausuntoon tutustua, joten ei liene tarpeellista tätä toistaa tässä kokouksessa.

P u h e e n j o h t a j a : Puheenvuoron valiokunnan esitykseen on pyytänyt Aarne Saarinen.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Valiokunta on käsitellyt kahteen otteeseen edustajakokouksen esitystä eduskuntaryhmille. Täällä edustajakokouksessa tehtyjä esityksiä, siis yksityiskohtiin nähden ei valiokunnan enemmistö ole halunnut sisällyttää tähän kirjelmään perustelemalla kantaansa sillä, että edustajakokous ei ole vielä ehtinyt näitä sosialipoliittisia esityksiä käsitellä. Valiokunnassa on siis ollut erilaisia mielipiteitä, mutta nyt täällä tehty ehdotus ei kuitenkaan ole syntynyt äänestyksen jälkeen. Käsitykseni mukaan, mikäli eduskunnassa otetaan huomioon tässä kirjelmässä esitetyt näkökohdat, niin asia joka tapauksessa palautuu valiokuntaan eduskunnassa ja antaa mahdollisuuden myöskin työväenkansanedustajille viedä lävitse niitä parannusehdotuksia, joita kansandemokraattinen ja sos.dem. opposition eduskuntaryhmät ovat lakiehdotukseen nähden tehneet.

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Tässä valiokunnan lausunnossa, niin kuin kaikki voimme havaita, sen lisäksi mitä SAK:n työvaliokunta oli asiasta jo aikaisemmin lausunut, kajottiin vain yksinojaan eläkeikärajakysymykseen. Sitä vastoin ei puututtu lainkaan siihen työsuhte-eläkelain suurimpaan heikkouteen, että tämä laki tulisi siinä muodossa kuin se on valiokunnissa tullut käsitellyksi ja myöskin eduskunnan ensimmäisessä käsittelyssä, se tulisi tarjoamaan turvaa vasta 40 vuoden kuluttua. Onko nyt asianlaita niin, että tämä edustajakokous on sitä mieltä, että maamme palkkatyöläisille pitäisi turvata eläke vasta 40 vuoden kuluttua. Minun käsitykseni mukaan meidän pitäisi pyrkiä kaikin voimin siihen, että jo tälle sukupolvelle turvattaisiin vanhuuden turva. Se on varmaan kaikkien ammatillisten järjestöjen tahto ja pyrkimys. Sitä paitsi tämä eläkeasia voitaisiin varsin hyvin järjestää käyttämällä tarkoitukseen julkisia varoja, niin kuin täällä edustaja Virtasen esityksessä sanottiin. Minä en henkilökohtaisesti voi hyväksyä valiokunnan esitystä, vaan olen edelleenkin edustaja Virtasen esityksen kannalla.

P u h e e n j o h t a j a : Täällä on kuultu yleisvaliokunnan esitys tästä eläkekysymyksestä, joka on tullut valiokunnasta myöskin yksimielisenä. Voitanee hyväksyä päätöksenä tämä valiokunnan antama lausunto asiasta. Hyväksyttäneen.

Yleisvaliokunnan mietintö hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Sitten täällä tm raha-asiainvaliokunnan lausunnon, päivärahakysymyksestä esittää Veikko Mäki.

Veikko Mäki (SAK:n taloudenhoitaja): Päiväraha-asia lähetettiin raha-asiainvaliokuntaan päätettäväksi ja raha-asiainvaliokunta esittää yksimielisesti kokoukselle seuraavaa:

Raha-asiainvaliokunnan mietintö päivärahakysymyksessä

Päivärahaa maksetaan siihen oikeutetuille seuraavasti: Maaseutuedustajille 3.500 markkaa kokous- ja matkapäiviltä. Lisäksi heille maksetaan sääntöjen mukainen matkakorvaus. Helsingissä ja sen lähiympäristöstä oleville edustajille 2.500 markkaa kokouspäivältä, johon sisältyy matkakorvaus. Matkapäivillä tarkoitetaan muuna kuin kokouspäivinä vähintään 6 tuntia kestänyttä matka-aikaa.

Päivärahaa ei suoriteta ryhmäkokouspäiviltä, jotka ovat muuna kuin edustajakokouspäivinä.

Puheenjohtaja : Kokous voinee hyväksyä raha-asiainvaliokunnan tekemän esityksen edustajien päivärahoista. Hyväksyttäneen.

Raha-asiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin.

Palkka- ja talouspoliittisten esitysten jatkokäsittely

Puheenjohtaja : Työjärjestyksen kohta io:n käsittely jatkuu.

Keskustelu :

Arvo Hautala (Työvaliokunta): SAK:n talusasioiden erikoistuntijan Nilssonin puheenvuoron johdosta saan tässä puuttua pariin asiaan. Hänhän esitti varsin teoreettisen asetelman meidän ammattiyhdistysliikkeemme palkka- ja talouspolitiikasta. Minä en lähde puuttumaan tähän teoriaan, kun ei ole käytettävissä tunteja. Tekisin vain lyhyesti sellaisen huomautuksen, että näiden teoreettisten erikoisasiantuntijoiden tulisi enemmän perehtyä siihen käytännön elämään, joka tapahtuu ammattiyhdistysliikkeessä ja työpaikoilla. Jos nimittäin olisi asian laita niin, että 7 %:n palkkojen korotus olisi merkinnyt suurempaa tappiota, kuin tämä 3 1/2 %:n korotus, niin tällainen teoria taitaisi viedä pohjan koko ammattiyhdistysliikkeen toiminnalta. Minä haluaisin vapauttaa Nilssonin sellaisista huolista, että maassamme olisi sellainen tilanne, että ammattiyhdistysliikkeen pitäisi lähinnä aina ajatella sitä kansantalouden kokonaisuutta, mistä hän hyvin laajasti täällä puhui. Meidän käsityksemme mukaan meidän maassamme on edelleen tilanne sellainen, että meillä on varsin vankalla pohjalla kapitalismi, ja työnantajat tulevat kyllä pitämään huolen siitä, että palkkatyöläisten ei tule nykytilanteen aikana saamaan liian suuria palkankorotuksia siitä huolimatta, mitä me vaatisimme. Varmaankin on meidän järjestötoiminnallamme vahvin pohja siinä, että palkkatyöväestö hakee sellaisia palkankorotusvaatimuksia, sellaisia sosiaalisia uudistusvaatimuksia, mistä vallitsee työläisten keskuudessa suurin yksimielisyys. On aivan varmaa, että' kun tältä pohjalta rakennetaan ammattiyhdistysliikkeen politiikkaa, niin päästään paljon parempiin tuloksiin, sillä aivan selvästi voidaan havaita pitkältä toimintakaudelta se, että hinnat kohoavat ja elintaso alenee juuri silloin, kun palkkatyöväestön keskuudessa on hajanaisuus suurin ja toimetttömyys on vallalla. Koskaan sellainen ajankohtana, jolloin palkkatyöväestö on esiintynyt yksimielisenä ja aktiivisesti, ei ole voinut olla sellaista inflaatorista kehitystä, jolla usein porvarilliset talouspoliittikot pelpittelevät ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä. Tämän vuoksi on pakko tehdä sellainen toteamus, että ammattiyhdistysliikkeen tulisi enistää enemmän perehtyä niiden kysymysten käsittelyyn, joilla pyritään kaikin puolisesti turvaamaan maamme palkkatyöväestön asemaa, ja jättäkäämme kaikki huoli tämän kapitalistisen talouden työnantajapuolen taloudesta heidän omille harteilleen, ja me voimme varmaan luottaa siihen, että he vielä pitkän aikaa Suomessa pitävät kyllä varsin menestyksellisesti puoliaan.

Rauha Ruohonen (Kunnallisten työntekijäin ja viran haltijain Liitto): Hyvät toverit. Ensin minä haluan kiittää niitä miestovereita, jotka ovat täällä puhuneet erittäin lämpimästi samapalkkaisuuden puolesta. Meitä naisia on täällä vähän, ja me

emme ole tähän asiaan niin voimakkaasti puuttuneet, koska me olemme havainneet, että se ei ole mikään naisten erikoiskysymys, vaan se on kaikkien yhteinen, ja siinä mielessä minä kiitän niitä miestovereita, jotka ovat asian myös näin ymmärtäneet.

Tällä puheenvuorollani minä kuitenkin halusin kiinnittää huomiota erääseen toiseen ilmiöön, joka nykyään vallitsee kunnallisella palkkarintamalla. Kun välittömästi sotien jälkeisinä vuosina noudatettu kunnallinen palkkapolitiikka viranhaltijain osalta teki oikeutta pienipalkkaisille viranhaltijoillekin siten, että vaikka korotus oli prosentuaalinen, niin oli korotusprosentti alemmissa palkkaluokissa suurempi ja pieneni korkeampiin palkkaluokkiin päin. Tällätavoin näiden vuosien aikana kurottiin aivan kuin kiinni tätä palkkahaitaria. Palkkaluokkien väliset erot pienenivät ja koko syysteemi täten tuli oikeudenmukaiseksi. Tällä hetkellä on eräissä suuremmissa kaupungeissa, joista se varmasti levenee yli koko maan, meneillään sellainen virtaus, että alempia viranhaltijoita pyritään siirtämään ja on jo siirretty tuhansia työsopimussuhteeseen. Heiltä otetaan pois mm. ikälisät, ja samanaikaisesti korkeampipalkkaiset virkamiehet sekä kaupungeissa että valtiolla voimakkaasti liikehtivät ja suljettujen ammatillisten järjestöjensä avulla, luottaen siihen avainasemaan, joka määrättyillä virkamieskunnilla on, ajavat myös tahtonsa lävitse, nostavat huomattavasti palkkatasoaan. Saman aikaisesti kunnissa kuntien oikeistolaine johto valtuustoissa, lautakunnissa ja kaupunginhallituksissa myötäilee tätä kehitystä korkeampipalkkaisten virkamiesten palkkojen osalta, mutta samalla tapahtuu eräänlainen tulonsiirto: alemmissa palkkaluokissa olevilta otetaan etuja ja palkkaa pois ja siirretään korkeampipalkkaisille virkamiehille, jolloin kuntien palkkamenot suhteessa palkkojen korotuksiin eivät suurene.

Tällainen kehitys sekä huolestuttaa pienipalkkaisia viranhaltijoita että myös syvästi loukkaa heidän oikeustajuansa. Tällaiselle kehitykselle olisi saatava sulku, sillä se on veronmaksajienkin suuren enemmistön periaatteen vastainen. Palkkathan kunnissa maksetaan useinkin verotuksella kootuilla varoilla. Tällaisen kehityksen pysähdyttäminen on tietysti ensi kädessä läheisin meidän omalle liitollemme, mutta me tarvitsemme tämän kehityksen pysähdyttämiseksi koko sak-laisen järjestöväen tuen.

Paavo Koivula (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Yhdyn kannattamaan ulkomaankauppaa koskevaa puheenvuoroa, jonka täällä on pitänyt toveri Kinha. Samoin kannatan edustaja Taimi Jokisen tekemiä ehdotuksia samapalkkaisuuskysymyksessä.

Viljo Ronkainen (Rakennustyöläisten Liitto): Tätä puheenvuoroani enempää kuin aikaisempaakaan, josta toveri Salonen täällä mainitsi, en halua meidän kahdenkeskeiseksi väittelyksi enkä yleensääkään riidan aiheeksi tässä kokouksessa, mutta koska puhuin asiasta, jossa olen vuosikautia ollut mukana, niin haluan vielä täydentää asiatietoja, joita äsken tässä mainitsin, muistaen syvästi ne tuhannet ja taas tuhannet eri puolilta maata tänne Uudellemaalle lähetetyt työläiset, jotka näille ns. keskitysleireille työhön ovat joutuneet ja joidenka etujen ja oikeuksien puolesta vilpittömässä mielessä olemme koko Rakennustyöläisten Liiton piirissä ja meidän aluejärjestömme piirissä pyrkineet kamppailemaan lainkaan tarkoittamatta sitä, että me haluaisimme riistää Työläisliitolta oikeuden ajaa yleensä työläisten asiaa. Minä muistan elävästi työttömyyskauden 1957—58, jolloin meillä toveri Salosen kanssa oli ensimmäinen tilaisuus tutustua toisimme. Tutustuminen tapahtui juuri vastaavanlaisissa asioissa Tarvontien työläisten eduista neuvoteltaessa TVH:n Uudenmaan piirissä. Täällä toveri Salonen henkilökohtaisesti pyrki vaikuttamaan niin, että meidän liittomme jäsenistä valitut luottamusmiehet ja allekirjoittanut eivät olisi kelvanneet neuvottelukumppaneiksi. Tilanne oli kuitenkin kärjistynyt siinä määrin, että tämä suunnitelma ei onnistunut, ja tämä toistui vuoden-päästä ns. Nukarintien työmaalla, jossa nykyinen Työläisliiton sihteeri, toveri Jokinen yritti samanlaista menetelmää. En halua tässä asiasta puhua, niin kuin äsken sanoin, palauttaakseni karvaita kokemuksia mieliin tältä ajalta, vaan nimenomaan siinä tarkoituksessa, että vihdoinkin ammattiyhdistysliike tekisi, mitä teh-

tavissa on, niiden työläisten auttamiseksi, jotka kapitalismin talouselämän lakien vai kutuksesta joutuvat työttömyystyömailla tekemään työtä niillä palkoilla, joita minä asken täällä luettelin.

Mitä tulee sopimuspalkkojen vertailuun, niin minä uskoisin,, että te toverit olette kokemuksestanne nähneet, että ne kestävät vertailun muultakin kannalta katsottuna kuin mitä toveri Salonen täällä esitti, mutta se ei ole tärkeintä, kestävätkö vai eivätkö kestä, siitä ei kannata kiistellä, kannattaa vain omassatunnossaan palauttaa mieliin, ketkä ovat taistelleet ja olleet vilpittömästi johtamassa työläisten taistelua myös työttömyystyöpaikoilla. Siitä minä uskoisin, että me löydämme, jollei muuten, niin hiljaisesti yhteisymmärryksen.

Mauno S i l l f o r s (Sukeltajain Liitto): Sillä aikaa, kun olin raha-asiainvaliokunnassa pitämässä teidän puolianne päivärahakysymyksessä, te rajoittitte täällä puheajan 3 minuuttiin, josta minulla ei ollut aavistustakaan, ja näin ollen puheenvuoroni jäi varmaankin hyvin sekavaksi ja jää nytkin, sillä tahdon lukea vain tämän loppulauseelmani:

SAK:n VIII edustajakokous velvoittaa valitsemansa työvaliokunnan suorittamaan perusteellisen tutkimuksen verotuksen jakautumisesta eri yhteiskuntaryhmien kesken sekä verolakikomitean esittämän uuden verolain vaikutuksesta tähän jakautumiseen. Tutkimuksen perusteella on työvaliokunnan ryhdyttävä toimenpiteisiin palkkatyöväestön ja muiden toimeentuloltaan heihin verrattavien yhteiskuntaryhmien verojen vähentämiseksi. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota teollisten ja kaupallisten suur yritysten verotuksen voimakkaaseen tehostamiseen ja pyrittävä toteuttamaan progressiivisuus kunnallisverotuksessa.

Ahti L i l j a n d e r (Rakennustyöläisten Liitto): Täällä Paperiteollisuuden-työntekijäin Liiton puheenjohtaja Veikko Ahtola puheenvuorossaan yritti kääntää asiat pääläelleen, kun oli käsiteltävänä kysymys kokonaispalkkasopimuksesta. Kysymyksessähän ei ole ollut se, mihinkä ammattiliittoon kunkin tehtaan työläiset kuuluvat. Meillä Rakennustyöläisten Liitto on jättänyt esitykset, jotka tulevat ao. kohdissa käsiteltäviksi mahdollisesti huomispäivän aikana. Rakennustyöläisten Liitolla on ollut useassa SAK:n edustajakokouksessa tässä liittorajakysymyksessä johdonmukainen kanta. Kysymyksessä ei ole myöskään se, että jäsenistö olisi jostakin ammattiliitosta siirtynyt toiseen tai että sitä olisi pyritty siirtämään tai toiseen kalastelemaan. Kysymyksessä on kokonaisuudessaan se, että kokonaispalkkasopimuksia tehtäessä eivät saa kenenkään palkat alentua.

Minä pyydän saada jättää kokouksen puheenjohtajalle eräiden kokousedustajien puolesta kirjallisen vastalauseen puheajan lyhentämisestä kolmeen minuuttiin.

Ahti Liljander jätti pöytäkirjaan merkittäväksi seuraavan vastalauseen:

V a s t a l a u s e

Edustajakokouksen työjärjestyksen io kohdan käsittelyn yhteydessä tehdyn puheajan rajoittamisen johdosta 3 minuuttiin me, allekirjoittaneet edustajat esitämme vastalauseemme.

SAK:n edustajakokous kokoontuu pitkän väliajan, viiden vuoden kuluttua. Kyseessä olevaan työjärjestyskohtaan sisältyy suuri määrä maamme palkkatyöntekijäin kannalta laajakantoisia talous- ja palkkapoliittisia sekä niihin liittyviä menettelytapakysymyksiä, jotka vaativat vakavaa ja perusteellista käsittelyä. Näiden kysymysten käsittely oli rajoituspäästä tehtäessä vasta alussa ja edustajakokouksen työn saattaminen loppuun suunnitellussa ajassa ei ollut uhanalainen, minkä vuoksi ei ollut asiallista syytä puheenvuorojen rajoittamiseen.

Helsingissä SAK:n edustajakokouksessa toukokuun 29 päivänä 1961.

Ahti Liljander, Yrjö Kiiskinen, Arvo Aalto, Hannes Hirvonen, Alekski Semi Pauli Nieminen, Viljo Ronkainen, Aarne Koskinen, Vilho Komulainen, Väinö Ronkanen, Arvi Hampinen, Svante Ala-Häyhtiö, Frans Jalonen, Onni Pääkkönen, Arvo Elf, Paavo Lagerroos, Lauri Grönberg, Ossian Hasa, Veikko Hietasaari, Kalle Rantanen, Edvin Kenraali, Arvo Tuomi, Erkki Nivala, Viljo Järvinen, Uuno Kuutti, Isak Rämets, Kauko Oksanen, Harry Paju, Paavo Koivula, Taimi Jokinen, Jalmari Kanerva, Juho Suprsa, Heikki Tompuri, Johan Mikonvesa, Paul Lindberg, Mauno Sillfors, Jussi Aro, Kerttu Vainio, Unto Aalto, Urpo Virtanen, Tauno Sinijärvi, Göta Lampila, Toivo Ahlroth.

Onni Puustinen (SAK:n valtuuston edustaja): Hyvät edustajatoverit. Minä en olisi tätä puheenvuoroa pyytänyt, en ainakaan valtuuston jäsenen ominaisuudessa, minä haluan käyttää tämän lähinnä nyt kuppikuntaisuuden hengessä, ts. paperiliittolaisena. Käytän tämän sen johdosta, että Liljander täällä — ei viimeisessä puheenvuorossaan niinkään paljoa, vaan siinä aikaisemmassa puheenvuorossaan, jonka hän käytti muutama tunti sitten — erikoisesti hyökkäsi paperiliittoa ja sen tekemää kokonaispalkkasopimusta vastaan. Minun on valittava todettava, että tänä päivänä koko se palkkasopimusten ratkaisu ja siitä keskustelu liikkuvat niin alhaisella tasolla, mitä Liljander täällä käytti. Minä uskallan väittää, että tämä kysymys on Liljanderille niin kuin monelle muullekin meistä vielä vain pelkästään kasvatuskysymys. Uskallan myös väittää sen, että niiden paperiteollisuuden työntekijöiden sopimuspiiriin kuuluvien työntekijöiden keskuudessa, missä kokonaispalkkakysymyksestä on päästy asiallisella pohjalla keskustelemaan ja tekemään myös sopimuksia, kenenkään palkkaa ei varmasti ole pudotettu. Minulla on omalta paikkakunnaltani — siellä istuu Liljanderin vierellä Aalto, joka tuntee tämän alan siellä paikan päällä — varsin hyvät kokemukset tästä. Voisin tässä yhteydessä kertoa osittain siitä, että meillä on yhtiön johdolla tästä asiasta samanlainen käsitys kuin Liljanderilla täällä. Onko tässä yhteydessä todettava, että äärimmäisyydet ruokkivat toisiaan. Näin ei kai tarvitsisi olla, mutta täällä se on todettu tosiasiassa. Meillä oli aikaisemmin tästä kokonaispalkkakysymyksestä aika paljon keskustelua työpaikoilla ja oli vastustaviaakin mielipiteitä. Nyt se on kuitenkin päätyynyt siihen, että niiden osalta, olkoot ne poliittisesti mitä väriä hyvänsä olevia henkilöitä, on jouduttu siihen tilanteeseen, että nämä henkilöt käyvät valittamassa, että miksi ei meidän kohdalta ole päästy kokonaispalkkaratkaisuihin, koska tähän kokonaispalkkaan meidän paikkakunnallamme ei ainakaan vielä ole ehditty kuin ns. ylläpito-osaston osalta.

Tässä mielessä toivon, että jos Liljander on, niin kuin pikkulinnut ovat väittäneet, ja jos varista voi pikkulinnuksi sanoa, että Liljander on Rakennusliiton toimitsijoita, olisi syytä paneutua tähän asiaan perusteellisemmin ja kysellä vaikkapa hengenheimoilaisilta niillä työpaikoilla, missä tämä asia on jotenkuten viety jo eteenpäin.

Janne Hakulinen (SAK:n tilintarkastaja): Hyvät toverit. Eläkejärjestelmän toteuttaminen on mielestäni erittäin suuri ja keskeinen kysymys meidän sosiaalipoliitikassamme. Nyt on kuitenkin sanottava, että tämä oii hoidettava mahdollisimman realistisesti, sillä tosiasiassa on se, että jos aiotaan pyrkiä siihen, että työnantajat tämän maksavat, niin on luonnollisesti varattava myöskin sitä varten aikaa, jotta rahaa tähän tarkoitukseen on tullut kerätyksi. Näinhän itse asiassa tapahtui myös kansaneläkelaitoksen kohdalla. Mehän selvästi muistamme, kuinka kansaneläkelaitos muodostettiin. Kokoomus sitä jyrkästi silloin vastusti, ja Vaasan Jaakkoo meni oikein eduskuntahan, että kansaneläkelaitos nurriin. Mutta kuten me hyvin tiedämme, tilanne on kuitenkin kehittynyt. Kokoomuskin on tänä päivänä ollut vaatimassa kansaneläkelaitoksen uusi-mista. Tämän vuoksi on aivan välttämätöntä, että ensinää saadaaan tämä kysymys ennen kaikkea läpi viedyksi. On luonnollista, että työväen eduskuntaryhmien on pyrittävä nämä epäkohdat saamaan mahdollisimman pieniksi, niin että siirtymäaika on mahdollisimman lyhyt. Mutta oleellisinta on se, että tämä laki ei saa sellaista muotoa, että se äänestetään yli vaalien, ettei käy samalla tavalla kuin kävi vanhan sairausva-

kuutuslakiesityksen. Vuonna 1928 meillä olisi ollut mahdollisuus saada sairausvakuutuslaki, ja silloinen sosialistinen eduskuntaryhmä — se on kommunistinen eduskuntaryhmä — äänesti tämän lain. nurin, minkä tuloksena on, ettei vielääkään maassamme ole sairausvakuutuslakia. (Kokouksesta: Asiaan!) — Tämä on asiaa. — Sen vuoksi pitäisin välttämättömänä^ että on nähtävä tosiasiat ja tosiasioiden pohjalla liikuttava. Tämä tosiasia on se, että jos kerran ajetaan saada kassa, josta on maksettava, niin ensiksihän siihen on rahat kerättävä, jotta voidaan jotakin maksaa.

Edvin K e n r a a l i (Puunjalostusteollisuustyöväen Liitto): Ensinnä pyydän kannattaa toveri Sillforsin tekemää ehdotusta verokysymyksessä. Samoin kannatan sen toverin ehdotusta, joka esitti yleissopimuksen aikatutkimuksia koskevan pykälän poistamista yleissopimuksesta.

Varsinaisesti tarkoitukseni oli käyttää tämä puheenvuoro kolmivuorotyön vaikutuksesta työpaikoilla ja sen merkityksestä palkan ja työnantajien voiton välisiin suhteisiin. Voidaan todeta, että työvauhdin kiristymisen ja tuotannon automatisoinnin¹ aiheuttamien kielteisten ilmiöiden lisäksi osa meidän maamme työläisistä joutuu työskentelemään suhteellisen heikoilla palkoilla ja rasittamaan itseään kolmivuorotyöllä. Näitä rasituksia eivät kaikki ammattiliitot nähdäkseen ole tarpeellisessa määrin työehtosopimuspolitiikassaan huomioineet.

Samanaikaisesti kun työläiset ovat joutuneet siirtymään raskaaseen vuorotyöhön, ovat suuryhtiöt lisänneet voittojaan. Tämä koskee nähdäkseni lähinnä paperi- ja puunjalostusteollisuutta. Esim. paperiteollisuudessa suurelta osalta ovat paperiteollisuuden kapitalistiset laitokset lisänneet yhtiöittensä voittoja nimenomaan työvoiman entistä voimaperäisemmällä riistolla. Työntekijäin lukumäärän suhteellisen hidas nousu tuotannon nousuun verraten osoittaa parhaiten tämän riiston tehokkuutta. Kun puuhioketta tuotettiin vuonna 1953 759.717 tonnia työntekijäin lukumäärän ollessa silloin paperiteollisuudessa 1,231 ja vuosituotannon ollessa 646 tonnia työntekijää kohden oli kokonaistuotanto viime vuonna, 1960, 988.000 tonnia, työntekijäin lukumäärä 1.307 ja tuotantomäärä yhtä työntekijää kohden 1.756 tonnia. Nousu oli siis lähes puolitoistasataa tonnia työntekijää kohden tänä aikana.

Selluloosan osalta nämä suhteet ovat suurin piirtein samat samoin kuin paperin ja kartongin tuotannon osalta. Asian sanoisinko konkretisoimiseksi voitaisiin nämä tonnimäärät muuttaa markoiksi. Voimme todeta, että markoiksi muutettuna vuoden 1960 aikana maailmanmarkkinahintoja noudattaen tuotti jokainen puuhiomossa työskentelevä työläinen puuhioketta 14,4 milj. mk:n edestä. Palkkakustannukset ovat tästä myyntihinnasta vain 3—4 %. Vastaavasti selluloosan osalta nämä palkkakustannukset muodostavat 8 % ja myös paperin osalta 8 %.

Tästä olisi esimerkkejä tavattoman paljon, mutta esittäisin lopuksi, että edustajakokous velvoittaisi nyt valittavan työvaliokunnan ja valtuuston pyrkimään johdonmukaisesti yhdessä jäsenliittojensa kanssa työntekijäin palkkatason parantamiseen ja että samalla otetaan huomioon vuorolisien huomattavampi korottaminen ja vuorotyössä mahdollisesti työskentelevien lepoaikojen pidentäminen mm. ylimääräisen talviloman muodossa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Vihtori R a n t a n e n : Järjestävä valiokunta ehdottaa, että tänään jatkettaisiin kokousta klo 19.30:een saakka ja huomenna aloitettaisiin kokous klo 10. Hyväksyykö **kokous** tämän.

Hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Työjärjestyksen 10. asian kohdalla on jätetty useisiin eri asiakohtiin liittyviä esityksiä. Ja nämä kaikki esitykset lähetetään yleisvaliokuntaan. Tämä menettely voidaan hyväksyä.

Hyväksyttiin.